NAZIONALE
BIBLIOTECA VITT. EMANUELE
8
12 — A
37
ROMA

A VII c. 119 f 20

TRACTATVS

DE POTESTATE SVMMI PONTIFICIS in rebus Temporalibus.

ADVERSVS GVLIELMVM BARCLAIVM.

AVCTORE ROBERTO S. R. E. CARD. BELLARMINO.

VITTORIO EMANUELE BIBLIOTECA IN ROMA

ROMÆ,

Ex Typographia Bartholomæi Zannetti. M. DC. X.

SVPERIORVM PERMISSV.

Imprimatur. Cæſar Fidelis Viceſgerens.

Imprimatur.

Fr. Ludouicus Yſtella Magiſter Sacri Palatij Apoſtolici.

DE POTESTATE
MMI PONTIFICIS IN TEMPORALIBVS.

ADVERSVS
LIELMVM BARCLAIVM.

PRAEFATIO.

QVI librum Gulielmi Barclaij de Poteſtate Papæ nuper emiſit in lucem, neque nomen ſuum, neque Typographi, ac ne loci quidem vbi liber excuſus ſit, prodere auſus eſt. Quamuis enim in quibuſdam codicibus editus dicatur is liber Muſiponti: id tamen confictum fuiſſe, exploratum habeo. Timuit videlicet, nec cauſa, pœnam, aut vituperationem; non præmium, laudem expectauit. Nom tantùm auctoris, quod ipſe or, ſi viueret, libenter fortaſſe texiſſet, liberè detexit; d ſciret eum ad Iudicem ſupremum auocatum, & ra- n, nihil negocij cum mortalibus iam habere. Hæc ſanè boni operis argumenta ſunt; qui enim male agit odit m, & non venit ad lucem, vt non arguantur opera : qui autem facit veritatem, venit ad lucem, vt mani- ntur opera eius, quia in Deo ſunt facta, Ioan.3. Ipſe m Barclaius veritus fortaſſe, ne incredibilis arrogantiæ, emeritatis argueretur, ſi quaſi alter Goliath, aduerſus s omnium Catholicorum ſcriptorum vnus procederet; mulata multitudine aduerſariorum, mea ſolius ſcripta ropoſito oppugnanda ſuſcepit. Sed ego non tanti ſum,

vt cauſam Eccleſiæ vniuerſæ à me vno pendere exiſtimem: noui imperfectum meum; ſcio me vnum eſſe de multis, neque committam, vt communi cauſæ præiudicetur, ſiue diſputando ſtem, ſiue cadam. Ea de cauſa primum adferam in medium ſententias clariſſimorum Scriptorum ex omni natione orbis Chriſtiani, vt omnes intelligant Barclaij ſententiam ſingularem eſſe, & Scriptoribus Catholicis omnibus tum Theologis, tum Sacrorum Canonum, ac ciuilium legum profeſſoribus repugnare. Mirum autem eſſet ſi Barclaius nunc viueret, & in theatrum tot Virorum doctiſſimorum, Italorum, Gallorum, Hiſpanorum, Germanorum, atque Anglorum introductus, tot aduerſa lumina intueri, vel os aperire, aut omnino mutire auderet. Deinde, vt de ſententia Catholicæ Eccleſiæ nemo dubitare poſſit, plurium conciliorum Patres in vnum quaſi maximum concilium cogam; vbi aliquot Summi Pontifices, non pauci Patriarchæ, plurimi Archiepiſcopi, Epiſcopi, Abbates, alijque viri doctiſſimi, qui varijs locis, & temporibus olim congregati ſederunt; nunc iterum ſimul omnes conueniant, & vnum Barclaium in medium vocatum ſententijs ſuis obruant. Poſtremò cùm ſatis conſtiterit, tum ex ſingulis Scriptoribus, tum ex Concilijs generalibus, quis ſit Eccleſiæ Catholicæ ſenſus de Summi Pontificis poteſtate in temporalibus: tum demum ad Barclaij obiectiones ſoluendas, atque eius argumenta examinanda deueniam. Et quoniam Barclaius poteſtatem Summi Pontificis in temporalibus vniuersè negat; ego quoque poteſtatem eandem vniuersè aſtruam, non multum laborans, ſi ea poteſtas ſit abſoluta, vel in ordine tantùm ad ſpiritualia ſe extendat. Relaturus igitur ſententias illuſtrium Scriptorum Occidentalis Eccleſiæ de Poteſtate Papæ in temporalibus, viſum eſt ab Italica natione incipere, quia idem obſeruatum eſſe video in Concilio Conſtantienſi ſeſſ. 41.

Sen-

Sententiæ illuſtrium Scriptorum nationis Italicæ.

PRimus igitur ex Italica natione prodeat Sanctus Gregorius VII. Papa, qui lib. 8. Regiſtri ſui, epiſt. 2. ad Epiſcopum Metenſem, copioſè docet, poſſe à Romano Pontifice Principes Chriſtianos excommunicari, & principatu priuari, eorumque ſubditos ab obedientia eorum abſolui: Quod autem, inquit, poſtulaſti, te noſtris ſcriptis iuuari, & præmuniri contra illorum inſaniam, qui nefando ore garriunt, non potuiſſe auctoritatem ſanctæ, & Apoſtolicæ Sedis Regem Henricum excommunicare, nec quemquam à ſacramento fidelitatis eius abſoluere, &c.

Sanctus Thomas Aquinas, qui non ſolùm excellenti doctrina floruit, ſed ea ſanctitatis gloria fulſit, vt eum ab omni adulatione erga Pontificem longiſſimè abfuiſſe, dubitari non poſſit, in 2. 2. q. 10. art. 10. Conſiderandũ eſt, inquit, quod dominium, vel prælatio introducta ſunt ex iure humano: diſtinctio autem fidelium, vel infidelium eſt de iure diuino: ius autem diuinum quod eſt ex gratia, non tollit ius humanum, quod eſt ex naturali ratione: ideò diſtinctio fidelium, & infidelium ſecundùm ſe conſiderata, non tollit dominium, & prælationem infidelium ſupra fideles. Poteſt tamen iuſtè per ſententiam, vel ordinationem Eccleſiæ, auctoritatem Dei habentis, tale ius dominij, vel prælationis tolli: quia infideles meritò ſuæ infidelitatis merentur poteſtatem amittere ſuper fideles, qui transferuntur in filios Dei; ſed hoc quidem Eccleſia quandoque facit, quandoque non facit. hæc Sanctus Thomas, qui duo dicit aduerſus Barclaium: vnum eſt, Dominium, & prælationem introductam eſſe de iure humano, non ex iure diuino, vt Barclaius frequenter affirmat: alterum eſt, auctoritate Eccleſiæ, quæ ſine dubitatione pleniſſimè reſidet in Papa, priuari poſſe Principes infideles dominio, quod habent ſuper fideles. Neque per infideles intelligit Sanctus Thomas ſolos Ethnicos, vt videtur exiſtimare Barclaius; ſed omnes infideles, ſiue Pagani, ſiue Iudei, ſiue Hæretici ſint: nam art. 6. eiuſdem

quæſtionis enumerat, & comparat inter ſe ſpecies infidelitatis, ac dicit, Hæreticos eſſe infideles Paganis, & Iudæis abſolutè, & ſimpliciter deteriores: deinde art. 10. de omnibus infidelibus diſertè pronunciat, poſſe eos priuari dominio, quod habent ſuper fideles, ſi Eccleſia iudicet expedire. Idem repetit quæſt. 12. art. 2. & addit, propter alia etiam crimina, poſſe ab Eccleſia priuari Dominos dominio, quod habent ſuper alios. Idem in eadem 2. 2. q. 60. art. 6. ad tertium Poteſtas, inquit, ſecularis ſubditur ſpirituali, ſicut corpus animæ; & ideo non eſt vſurpatum iudicium, ſi ſpiritualis Prælatus ſe intromittat de temporalibus. Idem Sanctus Thomas in ſecundum ſentent. diſt. 44. in fine, dicit, in Papa eſſe apicem vtriuſque poteſtatis ſpiritualis, & temporalis. Idem, ſi tamen idem, lib. 3. de Regimine Principum, cap. 10. Quod ſi dicatur, inquit, ad ſolam referri ſpiritualem poteſtatem (plenitudinem videlicet poteſtatis Pontificiæ) hoc eſſe non poteſt, quia corporale, & temporale ex ſpirituali, & perpetuo dependet. Et cap. 19. Simile contingit in Principe totius Regni, quia pro conſeruatione regeminis ſuper ſubditos ampliatur eius poteſtas imponendo taleas, deſtruendo ciuitates, & caſtra pro conſeruatione totius Regni. Multo igitur magis conueniet ſummo, & ſupremo Principi, ideſt, Papæ ad bonum totius Chriſtianitatis. hæc ille. De quo etſi non nihil dubium eſt, an ſit Sanctus Thomas, cùm cap. 20. ſequenti, mentionem faciat Alberti Imperatoris, cuius tempora Sanctus Thomas viuendo non attigit: & quia cap. 10. citato, Sanctum Petrum Chriſti ſucceſſorem non ſemel appellat; qua voce, ſucceſſoris videlicet, vti non ſolent, qui propriè loquuntur, vt Sanctus Thomas imprimis ſolet; tamen auctor eſt antiquus, & doctus, quem Barclaius ſpernere non poteſt.

Sanctus Bonauentura, vir doctiſſimus, & ſanctiſſimus Epiſcopus Card. Albanenſis, tantum abfuit ab adulatione Pontificis, vt ne leuis quidem ſuſpicio tanti criminis in eo vnquam adhæſerit. Is nihilominus, in lib. de Eccleſiaſtica hierarchia, parte 2. cap. 1. ſic loquitur; Iam verò poſſunt Sacerdotes, & Pontifices ex cauſa amouere Reges, & deponere Imperatores, ſicut ſæpius accidit, & viſum eſt, quā-

do

do ſcilicet eorum malitia hoc exigit,& Reipublicæ neceſſitas ſic requirit. Summus verò Pontifex penes quem in terris prima reſidet auctoritas, non à Rege,non a Principe ſeculari, non ab homine iudicatur, ſed ſolius Dei iudicio reſeruatur,

Ægidius Romanus Ordinis Sancti Auguſtini, Archiepiſcopus Bituricenſis,in tract. de Poteſtate Eccleſiaſtica, parte 1. cap.30. Sed, inquit, diceret aliquis, quod Reges & Principes ſpiritualiter non temporaliter ſubſint Eccleſiæ. ſed hæc dicentes vim argumenti non capiunt: nam ſi ſolùm ſpiritualiter Reges & Principes ſubeſſent Eccleſiæ, non eſſet gladius ſub gladio; non eſſent temporalia ſub ſpiritualibus; non eſſet ordo in poteſtatibus; non reducerentur infima in ſuprema per media. hæc ille, qui toto illo tractatu hoc probat, poteſtatem Eccleſiæ, quæ pleniſſima eſt in Summo Pontifice, non ad ſola ſpiritualia, ſed etiam ad temporalia ſe extendere.

Beatus Auguſtinus Triumphus, alias de Ancona,vir adeo pius, & doctus fuit,vt in eius ſepulchro, beati titulum inciſum videamus. Is in lib. de Poteſtate Eccleſiæ quæſt.22. art. 3. Imperatorem, inquit, à Papa poſſe deponi quis ibit inficias? eius enim eſt deponere Imperatorem, cuius eſt eundem conſtituere. id quod exempla ipſa declarant. Vide plurima alia in tota quadrageſima quæſtione.

Beatus Ioannes de Capiſtrano,qui doctrina,& miraculis Eccleſiam Catholicam illuſtrauit, in lib de Poteſtate Papæ, parte 2. ſecundæ partis principalis, in argumento octauodecimo pag.54. editionis Venetæ anni 1588. Papa, inquit, Princeps in ſpiritualibus, debet ſimiliter in temporalibus eminere, vt tamquam dignior propter eminentiam, ſupremus in omnibus habeatur.

Sanctus Antoninus Florentiæ Archiepiſcopus, Vir æquè ſanctus, ac doctus, atque ab omni adulandi ſpecie alieniſſimus,in Summa ſua par. 3. tit. 22. cap. 3. §. 7. Talis,inquit, eſt poteſtas Imperatorum,Regum, & Principum, quia per Papã habet inſtitui,regulari,& cõfirmari,ſi bona eſt:& per ipſum habet iudicari,& condẽnari,ſi bona nõ eſt.Itẽ c.5 §. 7.Poteſt,inquit,ipſos Reges ex cauſa rationabili deponere.

Iſidorus Mediolanenſis Ord. Prædic. lib. 2. de Imperij militantis Eccleſiæ dignitate, tit. 8. concl. 3. Papa, inquit, poteſt eorum demeritis exigentibus Imperatorem ac Regem deponere.

Gabriel Biel inſignis Theologus, lect. 23. in Canone Miſſæ, Illæ, inquit, regit, & cuſtodit, qui propter ipſius Eccleſiæ regimen, vnum (Papam videlicet) præpoſuit vniuerſis, vt omnes ab vno, ſicut corpus à capite gubernentur. Et propè finem, Papa transfert poteſtatem ſupremam ſecularem de gente in gentem, & Imperatorem deponere poteſt, &c.

Thomas Caietanus Ord. Prædic. S. R. E. Card. doctrina, & vitæ integritate inſignis, in Apologia, de comparata auctoritate Papæ, & Concilij, par. 2. cap. 13. ad octauum, idem docet: nam propoſito argumento octauo aduerſarij his verbis, Octauo, quia nonnulli ſummi Pontifices inueniuntur definiuiſſe, ſe in temporalibus habere ſupremam poteſtatem: cæteri verò in oppoſitum; Reſpondet his verbis, Ad octauum dicitur, quod quia poteſtas Papæ directè eſt reſpectu ſpiritualium ad ſupremum ſimpliciter finem humani generis; ideo ſuæ poteſtati duo conueniunt: primo, quod non eſt directè reſpectu temporalium: ſecundo, quod eſt reſpectu temporalium in ordine ad ſpiritualia: hoc enim habet ex eo quòd ad ſupremum finem omnia ordinari debent, etiam temporalia, ab eo procul dubio, cuius intereſt ad illum finem omnes dirigere, vt eſt Chriſti Vicarius: primum autem ex natura ſuæ poteſtatis conſequitur. Ex his autem ſequitur, quod vtrunque verè poteſt determinare, vt Papa: & quod habet ſupremam poteſtatem in temporalibus; & quod non habet ſupremam poteſtatem in temporalibus: quoniam vtrunque verum eſt ad ſanum intellectũ. affirmatio namq. eſt vera in ordine ad ſpiritualia: negatio verò eſt vera directè, ſecundùm ſe ipſa temporalia. Vnde nihil ex vtraque deciſione erroris accidit.

Alexander de S. Elpidio Ord. Eremitarum S. Auguſtini in libro De auctoritate ſummi Pontificis, & iuriſdictione Imperij, cap. 9. Deo, inquit, non ſubditur, qui ſubiectus non eſt Dei Vicario, & Eccleſiaſticæ poteſtati: nullus ergo

go Rex, nullus temporalis Princeps, cuiuſcunque conditionis exiſtat, excipi poteſt, ſi Chriſtianum ſe fateri vult nomine, & re: quia etiam in temporalibus poteſtati ſupremæ ſpirituali ſubijci debent.

Petrus de Monte Venetus, & Epiſcopus Brixienſis, in Monarchia, parte 2. quæſtione 4. in fine, Magnam, inquit, habet poteſtatem Papa ſuper Imperatorem, quia ex delicto eum deponit.

Petrus Ancharanus in cap. Canonum ſtatuta, num. 6. de conſtitut. Papa, inquit, habet vtrunque gladiũ, & ſuperioritatem ad Imperium, & hinc eſt, quod Imperatorem coronat, & inungit, & quandoque deponit.

Sylueſter Prieras Ord. Prædic. Theologus, & Canoniſta doctiſſimus, in Summa, verbo, Papa, num. 10. Papa, inquit, poteſt eligere Imperatorem per ſe ipſum immediatè, quando ex iuſta, & rationabili cauſa expediret: quia principalis agentis habentis dirigere omnes fideles ad pacem, & finem ſpiritualem, eſt eligere miniſtros. & infra, Poteſt (Papa Imperatorem) dignum excommunicatione excommunicare, & dignum depoſitione deponere. & num. 11. Habet (Papa in Reges, & Principes Chriſtianos omnes) vniuerſalem ſpiritualium, & temporalium iuriſdictionem. & infra, Poteſt ex rationabili cauſa deponere.

Aſtenſis in Summa, prima par. lib. 2. tit. 64. art. 4. pag. 101. Ex prædictis, inquit, collige, quod Principes ſeculi, & Domini temporales, non tantùm propter hæreſim ſuam, ſed etiam propter negligentiam extirpandi hæreſim aliorum, ſunt excommunicandi, ab Eccleſia deponendi, de terris ſuis expellendi, & terræ eorum occupandæ Catholicis poſſunt exponi, & idem, ſi Princeps circa Regnum, & iuſtitiam faciendam, inuentus fuerit negligens, inſufficiens, & ineptus: Vnde Zacharias depoſuit Childericum, & Innocentius Othonem.

Nicolaus Abbas Panormitanus, in cap. ſolitæ, de maior. & obed. num. 7. Papa, inquit, poteſt rationabiliter increpare Imperatorem, & alios Principes ſeculares: & non mirum, nam poteſt eos ex cauſa deponere. idem docet in cap. Per venerabilem, Qui filij ſint legitimi.

Ioannes de Anania, Archidiaconus Bononienſis in cap. licet, de voto, num 10. Papa, inquit, priuat laicum ordine genituræ, quia habet poteſtatem ſuper Reges, & Regna. Vnde deponit Imperatorem.

Bartholus in l. ſi Imperator. C. de legibus, num. 4. Ius, inquit, eligendi Imperatorem habent Principes de Alemania, & ius priuandi ſolus Papa habet.

Baldus in proœmio ff. vet. Solus, inquit, Papa priuat Imperatorem.

Petrus Andreas Gambara, in tract. De officio, & poteſtate Legati lib. 2. tit. de Varijs ordinariorum nominibus, num. 220. Solus, inquit, Papa deponit Imperatorem, & Reges, demeritis ſuadentibus.

Reſtaurus Caſtaldus, in lib. de Imperatore quæſt. 81. Solus, inquit, Papa ſine concilio deponit Imperatorem, quia Papæ, & Chriſti vnum eſt tribunal. & infra, Papa Principem quantumcunque exemptum, ſi expedit, punit, & deponit.

Dominicus Cardinalis Tuſcus vir doctiſſimus, qui adhuc viuit, & magnum opus ante paucos annos edidit, in ſexto tomo Practicarum concluſionum, verbo, Papa, multos auctores citat ad hoc ipſum propoſitum: ad eum, ſi quis plures auctores velit, lectorem remitto.

Sententia illuſtrium Scriptorum nationis Gallicæ.

SAnctus Bernardus lib. 4. de Conſideratione cap. 4. Quid tu, inquit, denuo vſurpare gladium tentes, quem ſemel iuſſus es ponere in vaginam: quem tamen qui tuum negat, non ſatis mihi videtur attendere verbum Domini dicentis ſic, Conuerte gladium tuum in vaginam. Tuus ergo & ipſe tuo forſitan nutu, & ſi non tua manu euaginandus; alioquin ſi nullo modo ad te pertineret, & is, dicentibus Apoſtolis, ecce duo gladij hic: non reſpondiſſet Dñs, ſatis eſt, ſed nimis eſt. Vterque ergo Eccleſiæ, & ſpiritualis ſcilicet gladius, & materialis. Sed is quidem pro Eccleſia, ille verò & ab Eccleſia

cleſia exerendus eſt, ille Sacerdotis, is militis manu, ſed ſanè ad nutum Sacerdotis, & iuſſum Imperatoris. hæc Sanctus Bernardus, qui certè non diceret, gladium materialem Eccleſiæ eſſe, & non ſolùm pro Eccleſia exerendum, ſed etiam ad nutum Sacerdotis exerendum, ſi cum Barclaio exiſtimaret, poteſtatem in temporalibus nullo modo ad Eccleſiam, eiuſque Præſidem pertinere. Sed de hac ſententia ſuo loco plura dicemus.

Petrus de Palude Patriarcha Hieroſolymitanus, vir doctiſſimus, in tract. De cauſa immediata Eccleſiaſticæ poteſtatis art. 4. qui eſt de poteſtate Papæ, ſic loquitur, licet Papa non habeat confirmare quemlibet Regem, qui conſenſu populi à principio Regnum aſſumpſit: tamen poteſt deponere omnem talem, non ſolùm propter hæreſim, aut ſchiſma, aut aliud crimen intolerabile in populo; ſed etiam propter inſufficientiam, vt potè, ſi quis idiota ſenſu, vel impotens viribus in Regno præeſſet, & propter eius inſufficientiam Regnum fidelium periclitaretur. & infra, reddēs rationem ait, Quia Papa eſt ſuperior in ſpiritualibus, & per conſequens in temporalibus, quantum neceſſe eſt pro bono ſpirituali.

Durandus Epiſcopus Mediolanenſis Theologus inſignis, in lib. de Origene iuriſdictionum, quæſt. 3. Quia, inquit, vtraque poteſtas temporalis, & ſpiritualis eſt neceſſaria, ideò vtranque poteſtatem (Chriſtus) contulit Petro. & infra, Iſti ſunt veri termini iuriſdictionis ſpiritualis, & temporalis à fundatione Eccleſiæ, quos tranſgredi non licet; quia iuriſdictio temporalis nullo modo ſe extendit ad ſpiritualia, de quibus nihil nouit: iuriſdictio verò ſpiritualis ſe extendit primo, & principaliter ad ſpiritualia, ſecundario verò, & per quandam conſequentiam ſe extendit ad actiones hominum circa temporalia, quæ ordinantur ad ſpiritualia tamquam ad finem.

Erueus Brito Ord. Prædic. Magiſter Generalis, & Theologus acutiſſimus, tract. de Poteſtate Papæ. §. Ad euidētiam ſecundi, ſic loquitur, Ad Papam pertinet corrigere omnem abuſum tam poteſtatis Eccleſiaſticæ, quàm terrenæ in quocunque exiſtente de populo Chriſtiano.

Iacobus

Iacobus Almain in tract. de Suprema poteſtate Eccleſiaſtica,& temporali, quæſt.2. principali, quæ eſt de ſuprema poteſtate laica,cap.5. ad tertiam allegationem, Papa, inquit,poteſt Imperatorem deponere in duobus caſibus: primus, pro crimine purè ſpirituali, vt eſt hæreſis: ſecundus, quando illi ad quos ſpectat iure ordinario,ſunt negligentes ipſum deponere. Ibidem,ad quartam allegationem,ſic ait, Si gens Imperij efficeretur hæretica, vel transferret ſe ad aliam ſectam dimittendo ſectam Chriſtianam: poſſet propter hoc Papa illam gentem priuare dignitate Imperiali,& ſic transferre in aliam gentem.

Henricus Card. Oſtienſis in Summa tit. de Hæreticis. §. Qua pœna puniantur num.11. Nota, inquit, quod Domini temporales, non ſolùm propter ſuam hæreſim, ſed etiam aliorum, quòd cùm poſſunt admoniti exterminare negligunt, excommunicari poſſunt,& terræ ipſorum exponi Catholicis occupandæ. Idem,ſi Princeps negligens inueniretur circa regimen, & iuſtitiam faciendam. Vnde Zacharias Papa depoſuit Childericum Regem Francorum.

Petrus Bertrandus Card. & Epiſcopus Eduenſis,in tract. de Origine iuriſdict. quæſt.4. num.5. Poteſtas,inquit,ſpiritualis debet dominari omni humanæ creaturæ: & quemadmodum Ieſus Chriſtus dum fuit in hoc mundo, & etiam ab æterno naturalis Dominus fuit, & de iure naturali in Imperatores, & quoſcunque alios depoſitionis, & damnationis ſententias ferre potuiſſet: ita eadem ratione eius Vicarius.

Ioannes de Sylua,tract.de Beneficio par.3.quæſ.8. Et Papa, inquit, poteſt deponere Regem.

Stephanus Aufrerius,in tract. de Poteſtate ſecularium. num.5. & 6. Papa, inquit, ipſum Imperatorem tamquam inferiorem deſtituit, exigentibus cauſis: & in omnibus arduis negocijs,& maximis difficultatibus generantibus ſcandalum in Chriſtianitate, Papa poteſt huiuſmodi maioritatis ratione ſe intromittere, etiam inter laicos, & exercere huiuſmodi poteſtatem ſibi à Deo attributam.

Gulielmus Durandus Epiſcopus Mimatenſis, ſpeculator vulgo dictus, in ſpeculo lib.1.tit. de Legato.§.Nunc oſtendendum

dendum..num.17. Papa, inquit, deponit Imperatorem propter ipſius iniquitates, & dat (Principibus) curatores vbi ipſi ſint inutiles ad regendum.

Ioannes Faber in legem primam.num.10. C.de ſumma Trinit. & fid. Catholica. Sed, inquit, de Papa non eſt dubium, quin ſit ſuperior omnibus Chriſtianis,& in temporalibus,& in ſpiritualibus. & infra, Cùm agitur de præiudicio animæ, vel populi, Papa poteſt, & debet prouidere, & ſi neceſſe ſit, quoſcunque Reges deponere.

Ægidius Bellamera Epiſc. Auenionenſis, in cap. Alius. 15.q.6.num.2. ſic ait, Papa poteſt deponere Imperatorem, qui ab eo temporalitatem recognoſcit. & infra, Etiam alios Reges, licet ab eo Regna ſua non teneant infæudum, nec temporalitates ſuas ab eo recognoſcant, nec iuramentum fidelitatis ei præſtent, videlicet, pro delictis, & negligentijs: & infra, Depoſitio autem Regum facienda per Papam,non ex illa ordinaria; ſed ex quadam ſuprema, & abſoluta poteſtate procedit: & quod illam ſupremam, & abſolutam poteſtatem Papa habeat, videtur multum æquum, & Reipublicæ valde expediens, ſcilicet vt ſit aliquis ſupremus Monarcha, qui Regum huiuſmodi exceſſus poſſit corrigere,& de ipſis iuſtitiam miniſtrare. Vide eundē, in cap. Nouit. de Iudic. & in cap. Solitæ, de maiorit. & obed.

Ioannes Quintinus Hæduus in repetitione ad c. Nouit. de Iudic.num.64. Quare, inquit, ponimus vtrunque gladium Eccleſiæ datum eſſe; hoc eſt, Eccleſiæ Pontificem habere ius, & poteſtatem in ſpiritualia ſimul, & omnia temporalia, atque de his ſtatuere, & decernere ex cauſa poſſe, cuius decretis ſtandum: nam quamuis homo ſit mortalis, tamen cæleſti poteſtate pollet. & infra,num.127. Hoc, inquit, iure Papa Zacharias anno Chriſti nati 753. Childericum longa maiorum ſerie legitimum Galliæ Rege, & poſſeſſorem Regno auito deſtituit,& in eius locum Pipinū Belgam ſubſtituit, cauſatus peccatum eſſe, hominem tantæ imparem poteſtati, inertem, & nihil agentem reipub. gubernacula moderari: & infra. Hinc & Leo, vt Pontifex Romanus,eadem fultus auctoritate Carolum pariter Gallorum Regem, Romanum creauit Imperatorem.

Remun-

Remundus Ruffus, contra Molineum, cap. 6. pag. 106. Non ignoramus, inquit, Leonem III. Pontificem Græcis ademptum Imperium in Carolum Magnum contuliſſe: id enim cùm noſtri Annales, tum Græcorum libri teſtantur: quod iure ſibi quæſitum, & Carolus Magnus, & poſteri Franci, Germaniq. putarunt: Omitto Pipinum à Stephano II. vel vt nonnulli, à Zacharia Regem factum, detruſo in Monaſterium Childerico ignauo, ſtupido, & bardo Rege.

Sententia illuſtrium Scriptorum nationis Hiſpanicæ.

Sanctus Raymundus, in Summa lib. 1. tit. de Hæreticis. §. 7. Ex præmiſſis, inquit, inter alia collige notabiliter, quod Iudex, vel poteſtas ſecularis, non ſolùm propter hæreſim ſuam; ſed etiam propter negligentiam contra hæreſim extirpandam, poteſt non ſolùm excommunicari ab Eccleſia; ſed etiam deponi: & extende hanc pœnam, & Eccleſiæ poteſtatem quandocunque Princeps aliquis ſecularis fuerit inutilis, diſſolutus, & negligens circa regimen, & iuſtitiam obſeruandam. 17. q. 4. Si quis princeps.

Pelagius Aluarus Epiſc. Syluenſis ex Ordine Minorum aſſumpt. in tract. de Planctu Eccleſiæ lib. 1. art. 21. Papa, inquit, transfert Imperium, & confirmat Imperatorem, electum canonicè inungit, & coronat; & contumacem, & perſecutorem Eccleſiæ Imperio priuat.

Ioannes de Turrecremata S. R. E. Card. doctiſſimus, in Summa de Eccleſia lib. 2. cap. 113. propoſitione quarta, docet, Papam iure papatus non habere extra principatum ſuum Eccleſiaſticum poteſtatem in temporalibus directè: ſed cap. 114. docet per ſexdecim concluſiones, Papam in ordine ad ſpiritualia habere poteſtatem ampliſſimam in temporalibus. Referam hoc loco vnam tantum concluſionem. Quarta propoſitio, Romanus Pontifex videtur iuriſdictionem etiam in temporalibus habere, quia non ſolùm Principes ſeculares circa vſum ſuæ iuriſdictionis delinquentes poteſt per cenſuram Eccleſiaſticam coërcere; verùm

etiam notabiliter negligentes à dignitate deponere. Videat lector totum caput, & commentarium eiuſdem auctoris in cap. Alius. 15. q. 6.

Cyprianus Benetus Aragonenſis Ordin. Prædic. in libro De prima orbis ſede, in reſp. ad ſextum pro 2. parte concluſionis primæ. In traditione, inquit, clauium includitur etiam collatio terrenarum poteſtatum pro conſeruatione bonorum ſpiritualium.

Franciſcus Victoria Ord. Prædic. de Poteſtate Eccleſiæ Relectione 1. q. 5. prop. 8. In ordine, inquit, ad finem ſpiritualem Papa habet ampliſſimam poteſtatem temporalem ſuper omnes Principes, & Reges, & Imperatorem. & infra. Quando neceſſe eſt ad finem ſpiritualem poteſt, non ſolùm omnia, quæ Principes ſeculares poſſunt; ſed & facere nouos Principes, & tollere alios, & Imperia diuidere.

Dominicus à Soto Ordin. Prædic. in 4. ſent. diſt. 25. q. 2. art. 1. concl. 5. Poteſtas, inquit, quæcunque ciuilis eatenus eſt Eccleſiaſticæ ſubiecta in ordine ad ſpiritualia, vt Papa poſſit per ſuam ſpiritualem poteſtatem, quoties ratio fidei, & religionis exegerit, non ſolùm Eccleſiaſticarum cenſurarum fulminibus aduerſus Reges agere, eoſq. cogere; verùm & cunctos Chriſtianos Principes temporalibus bonis priuare, & vſque ad eorum priuationem procedere.

Alphonſus de Caſtro Ord. Minor. lib. 2. cap. 7. De iuſta hæreticorum punitione, ſic ait, Nec mirari debet aliquis, quòd Papa propter hæreſis crimen Regem à regia dignitate deponat, & Regno priuet; quoniam in negocio fidei, etiam Reges, ſicut & alij inferiores ſubduntur ſummo Pontifici.

Iacobus Simanca Pacenſis Epiſc. in lib. De Catholicis inſtitutionibus tit. 45. num. 25. Quamuis, inquit, Eccleſiaſtica poteſtas diſtincta ſit à ſeculari, & Papa iuriſdictionem ciuilem non habeat in ſecularium Principum Regna: nihilominus tamen in ordine ad finem ſpiritualem habet Pontifex Maximus ampliſſimam poteſtatem in omnes Principes Orthodoxos. Vnde ſi Princeps aliquis inutilis eſſet, aut iniquas leges contra Religionem, aut contra bonos mores conderet, aut quidpiam ſimile faceret in detrimentum re-

rum ſpiritualium, poſſet Papa ſeruatis iuſtis circumſtantijs, congruum remedium adhibere, priuando etiam talem Principem, adminiſtratione, & iuriſdictione.

Dominicus Bannes, in 22. q.10. art.10. in fine commentarij. §. Quarta concl. Ita etiam, inquit, à iure diuino poſitiuo eſt poteſtas, quam habet Pontifex ad auferendum dominium, & iuriſdictionem ab infidelibus ſupra fideles: quando autem vtendum ſit hac poteſtate, relinquitur eius dominio, vel iudicio. & q.12. ar.2. in commen. §. Circa vltimam concluſ. Eccleſia, inquit, non tantum priuat dominio in ſubditos, Principes apoſtatas perfectè, verùm etiam illos, qui lapſi ſunt aliquo pacto in hæreſim.

Martinus Ledeſmius in ſecunda quartæ. q.20. ar.4. concl. 8. In ordine, inquit, ad finem ſpiritualem Papa habet ampliſſimam poteſtatem temporalem ſuper omnes Principes, & Reges, & Imperatores.

Gregorius de Valentia, in 2.2. diſput. 1. q.12. punct.2. aſſer.2. Iure, inquit, Eccleſiaſtico per ſummi Pontificis auctoritatem, atque ſententiam, omnino poteſt qnis dominio, & prælatione erga ſubditos priuari propter peccatum Apoſtaſiæ à fide, neque eſt de hac aſſertione dubium vllum apud verè Orthodoxos.

Gulielmus de Monſerat Catalanus, in tract. de Succeſſione Regum. num.30. Papa, inquit, Vicarius Chriſti cum cauſa poteſt quemcunque Chriſtianum Principem priuare, prout priuauit, & depoſuit Childericum Regem Franciæ, & in eius locum Pipinum inſtituit, & Romanum Imperium à Græcis tranſtulit in Germanos.

Alphonſus Aluarez, in Speculo, cap. 16. Hinc, inquit, eſt, quod (Papa) Imperium transferre poteſt de certo genere perſonarum, cum maxima cauſa ad aliud genus: & infra. Et ipſum Imperatorem, tanquam inferiorem deſtituit exigentibus cauſis maximis, & arduis.

Antonius Cordubenſis Ord. Minor. lib.1. Quæſtionarij, quæſt.57. dub.3. Poteſtas, inquit, ciuilis ſubiecta eſt, non quidem poteſtati temporali Papæ; ſed ſpiritnali aliquo modo, in caſu neceſſitatis, vel magnæ vtilitatis ſpiritualium. Et Eccleſia, & maximè Papa, habet poteſtatem, & auctoritatem,

tatem, vel iuriſdictionem aliquam temporalem in ordine ad finem ſpiritualem ſuper omnes homines, & Principes, & res omnes, & Regna totius Mundi.

Ludouicus Molina, tom. 1. de Iuſt. & iure, tract. 2. diſp. 29. concl. 3. Poteſtas, inquit, ſpiritualis ſummi Pontificis ad finem ſupernaturalem adiunctam quaſi ex conſequenti habet ſupremam, & ampliſſimam poteſtatem iuriſdictionis temporalis ſuper omnes Reges, & reliquos, qui ſunt de Eccleſia; præciſè tamen quantum poſtulat finis ſupernaturalis, ad quem ſpiritualis poteſtas ordinatur. Quare ſi id exigat finis ſupernaturalis, poteſt ſummus Pontifex deponere Reges, eosq. Regnis ſuis priuare.

Didacus Couarruuias, in tract. de Reſtitutione ſuper Regulam, Peccatum, p. 2. §. q. num. 7. Hæc, inquit, ſententia vera eſt in hoc ſenſu, vt Papa verè habeat poteſtatem temporalem etiam ſuper Imperatorem, quatenus ea vtilis, & neceſſaria ſit ad Eccleſiæ Catholicæ regimen, & ſpiritualis poteſtatis vſum.

Fernandus Vaſquius, lib. 1. Illuſtrium controuerſiarum, cap. 21. Cæterum, inquit, Papa habet etiam iuriſdictionem in temporalibus, quatenus neceſſaria ſunt ad ſpiritualium expeditionem. & infra, Id quod admittunt communiter vtriuſque partis fautores.

Michael de Aninyon, in tract. de Vnitate Ouilis, & Paſtoris, num. 12. Penes Papam, inquit, eſt vtraque ſuprema poteſtas, licet non habeat vſum gladij temporalis: & quia poteſtas Papæ immediatè à Deo emanauit, & ipſi ſoli Deo ſubeſt: poteſtas verò Imperatoris à Vicario Chriſti, cui eſt ſubordinata; ideò Papa poteſt Imperium de certo genere perſonarum transferre ad aliud, & Imperatorem vngit, & coronat, confirmat, approbat, & reprobat, ac etiam deponit cauſis exigentibus.

Martinus Nauarrus, in Comment. ad cap. Nouit, de Iudicijs Notab. 3. num. 41. Poteſtas, inquit, Eccleſiaſtica eſt ſpecies poteſtatis, diſtincta à laica, & longè nobilior ea: vt aurum eſt ſpecies metalli diſtincta à ſpecie plumbi, & nobilior ea; quæque directè ſolùm amplectitur ſupernaturalia: indirectè verò eatenus naturalia, quatenus ſunt

neceſſaria ad conſecutionem finis ſupernaturalis, & infra, num.99. Colligitur, inquit, ratio quare Papa deponere poteſt Reges adeò negligentes in regendis Regnis ſuis, vt ob id populus Dei ſubditus illis retrahatur à conſequenda vita æterna. Porrò hic auctor plurimos citat in eandem ſententiam.

Sententia illuſtrium Scriptorum nationis Germanicæ.

STephanus Epiſc. Albeſtatenſis, in Epiſt. quæ extat in Appendice Mariani Scoti, loquens de Henrico IV. Imperatore, Dominus, inquit, Henricus hæreticus eſt, & pro nefandis malis à Sede Apoſtolica, excommunicatus, nec Regnum, nec poteſtatem aliquam ſuper nos, quia Catholici ſumus, poteſt obtinere.

Hugo de Sancto Victore, natione Saxo, vir doctrina, & ſanctitate celeberrimus, lib.2. de Sacrament. par.2. cap.41. Spiritualis, inquit, poteſtas terrenam poteſtatem, & inſtituere habet vt ſit, & iudicare habet, ſi bona non fuerit. Ipſa verò à Deo primùm inſtituta eſt, & cùm deuiat à ſolo Deo iudicari poteſt.

Henricus de Gandauo, Quodlibeto. 6.q.33. Iſte, inquit, Hierarcha primus poſt Chriſtum ſuper vniuerſalem Eccleſiam Petrus erat, cui ambas claues tradidit, & duos gladios commiſit; ſic, vt regimen vniuerſalis Eccleſiæ, tam in ſpiritualibus, quàm in temporalibus ad ipſum pertineret.

Vlricus in ſua Summa, ſic ait, Si Rex eſſet manifeſtè hæreticus, vel ſi interpellatus ab Eccleſia negligeret nihilominus regimen Regni ſui, quantum ad ea quæ ſunt fidei, ſcilicet ſi non intenderet extirpationi hæreticorum, poſſet ab Eccleſia deponi à regia dignitate. Hunc auctorem allegat Io. de Turre Cremata loco ſupra citato.

Dionyſius Carthuſianus, in lib. De regimine politiæ, art. 19. In Eccleſia, inquit, Dei eſt vnus Pontifex ſummus, videlicet Dominus Papa, in quo eſt vtriuſque poteſtatis, at-

que

que Dominij plenitudo, & apex, hoc eſt, tam ſpiritualis, quàm ſecularis poteſtatis: idcirco iuriſdictionem, & diſpoſitionem habet ſuper omnia Regna, & Principatus fidelium non ſolùm in ſpiritualibus, ſed etiam in temporalibus, dum rationabilis cauſa requirit. Nam & Imperatorem poteſt deponere, & Reges, ſi vita eorum id mereatur, Regnis ſuis priuare.

Ioannes Driedo, lib. 1. De libertate Chriſtiana, cap. 14. Verùm, inquit, hic non eſt ſilentio prætereundum, quod Papa ex plenitudine poteſtatis ſuper vniuerſos Principes Chriſtianos, poteſt Reges, ac Principes propter hæreſis crimen priuare ſuis Regnis, atque Imperijs, & in temporalibus prorſus eximere plebem Chriſtianam ab obedientia, & ſubiectione eorum. Vide etiam, cap. 9. vbi demonſtrat auctor in ordine ad finem ſuper naturalem, ſubiectam eſſe poteſtatem temporalem poteſtati ſpirituali.

Albertus Pighius, lib. 5. de Eccleſiaſtica Hierarchia, cap. 2. Quare, inquit, hi omnes (Reges, & Principes videlicet Chriſtiani) vt pars, & membra ſunt Eccleſiæ neceſſario etiã ſubſunt Eccleſiaſticæ Hierarchiæ Præſidi, qui ſui Imperij habena moderetur eoſdem; in ſuam mutuo, & totius corporis vtilitatem conſpirantes teneat; omnes contineat in officio, præuaricantes corrigat, & ſi ita exigat totius neceſſitas; adminiſtratione quoque, & officio amoueat, & in locum eorum conſtituat alios, aut conſtituendos præcipiat per eos, ad quos hoc ipſum de iure, aut conſuetudine pertinet. Vide eundem auctorem, cap. quartodecimo, vbi idipſum repetit, & exemplis allatis probat.

Iacobus Latomus, in lib. de Eccleſia, cap. 14. Ex eiſdem, inquit, principijs conficitur, Regem, aut alium quemcunque terrenum Principem Chriſtianum, Regno, & Principatu iure priuari poſſe per Eccleſiam; quia Regnum, & Principatus cum perſonis, vt ſupra dictum eſt, in Eccleſiæ corpus, & ius tranſijt per ſacrum baptiſma, & per Chriſtianę Religionis liberam acceptionem Chriſto, & Sponſæ eius dedicatum, & conſecratum, & donatum donatione irreuocabili. hæc ille, qui poteſtatem Eccleſiæ pleniſſimè reſidere in ſummo Pontifice demonſtrauit in alio libro, quem

De Primatu Romani Pontificis inſcripſit.

Conradus Brunus, lib.3. de Legationibus, cap.6. Hæc, inquit, iuriſdictio iudicia ciuilia, & criminalia, denunciationes, & inquiſitiones, accuſationes, pœnas item, & cenſuras Eccleſiaſticas complectitur in perſonas, & res Eccleſiaſticas: multis etiam caſibus in laicas perſonas, & pro rebus temporalibus datur. In his omnibus pleniſſimam habet iuriſdictionem ſummus Pontifex: determinatam autem, & certis limitibus concluſam Archiepiſcopi, Epiſcopi, &c.

Sententia illuſtrium Scriptorum nationis Anglicæ, & Scoticæ.

ALexander Alenſis Anglus Ord.Min. Vir doctiſſimus, & Sanctorum Thomæ, & Bonauenturæ Præceptor, par.4. q.10. in explicatione Canonis Miſſæ in illud, Et pro Rege. N. Spiritualis, inquit, poteſtas terrenam habet inſtruere, & iudicare, ſi bona fuerit: ipſa verò à Deo primum inſtituta eſt, & cùm deuiat à ſolo Deo iudicari poteſt. Idem Alexander, par. 4. q. 79. memb.5. & 6. Voluit, inquit, Deus quoſdam in alios plures habere poteſtatem; & deinde in illos alios pauciores; & ſic ſemper donec deueniretur ad vnum, ſcilicet Papam, qui ſub Deo immediatè eſt. Quo loco docet Alexander, Papam ita præeſſe omnibus poteſtatibus, vt ipſe ſolus ſub Deo immediatè ſit.

Robertus Olkot Anglus, in lib.Sapientiæ, lect.200. Hic autem, inquit, eſt Rex Regum, cui omnes ſubſunt nationes, & populi, qui temporalia ab eo recipiunt: Sacerdotio tamen, ac ſummo Pontifici debet ſubeſſe. & infra, Samuel vnxit Dauid in Regem, in figura quod Vicarius Chriſti, & Prælatus Eccleſiæ confert principatum, & regiam poteſtatem ad vtilitatem Eccleſiæ. vnde ius, & auctoritas examinandi perſonam electam in Regem, & promouendi ad Imperium, ad Papam pertinet.

Franciſcus Maironus Scotus, in 4. ſent.diſt.19. quæſt.4. Plenitudo, inquit, poteſtatis ſecundùm vtranque iuriſdictionem

nem

nem concurrit in eandem perſonam: hoc patet auctoritate Chriſti dicentis, Quodcunque ligaueris, &c.

Ioannes Bachonus Anglus Ord. Carmelitarum, in Prologo ſuper 4. ſent. quæſt. 11. art. 4. Papa, inquit, habet iudicare de Regnis, & de Regibus in cauſa belli, & pacis: poteſt enim compellere Principes temporales, vt pacem, & iuſtitiam ſibi inuicem ſeruent. & infra, Habet Regem deponere, vt alteri Regnum tribuatur, ratione iniquitatis, vel inutilitatis ſuæ perſonæ. Item habet Imperatorem deponere, & Imperium alteri dare, ſi non defendat Eccleſiam.

Thomas Valdenſis Ordin. eiuſdem, in lib. 2. Doctrinalis fidei antiquæ, art. 3. cap. 75. explicans quo ſenſu Sanctus Gregorius ſeruum ſe Imperatoris dixerit, Profectò, inquit, nec Beatus Papa Gregorius eminentiæ ſui ſtatus ſuper ſtatum Imperatoris præiudicauit in aliquo, cùm Regem ſibi verbo tenus præpoſuit, negocio quoque, quod tunc tractabatur attento: quod tunc aptè videbimus, ſi poſteriora eius facta, & ſcripta quæramus. Vide an ſe Magiſtrum & Imperatorum, & Regum non arbitraretur, cùm poſt priuilegia quædam Senatori presbytero, & Abbati Xenodochij Francorum directa ſub intermінatione dignitatis, & honoris omni eius violatori concluſit. hæc ille, qui continuò ſubiungit duo priuilegia Sancti Gregorij, quibus minatur Regibus Regnorum amiſſionem, ſi priuilegia illa violare præſumerent.

Reginaldus Polus, Sanctæ Romanæ Eccleſiæ Cardinalis, in lib. de ſummo Pontifice, cap. 8. Ex quo, inquit, id quod paulò ante diximus, ita concludi poteſt, Chriſti Vicarium, cui ſingulare, & maximum omnium miniſterium commiſſum eſt, illud nimirum, quod vltimum ſpectat hominis finem, in orbe terrarum, Eccleſiaq. gubernanda, obtinere ſummam, ac præcipuam poteſtatem inter cæteros omnes Dei Miniſtros, ſeu Imperatores, ſeu Reges, ſeu Principes, aut quocunque alio nomine nuncupentur.

Nicolaus Sanderus, in lib. 2. De Viſibili Monarchia Eccleſiæ, cap. 4. Ex his igitur, inquit, quæ tum diuinum ius, tum

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

ipſius naturæ lumen reuelat, abundè apparet, quantoperè aberrent à veritate, qui putant Reges Chriſtianos in ſuis Regnis ſupremam ſemper poteſtatem habere, nec vnquam Epiſcopis ita ſubeſſe, vt cùm in fidem obſtinatè peccant, à Regno remoueri queant. & ſupra, Pontifex igitur non minus dabit operam, vt Regem, qui populum Chriſtianum falſa doctrina imbuit, à regimine populi remoueat, quàm Paſtor operam dat, vt malè affectum Arietem de medio tollat.

Habemus igitur, quæ doctrina viguerit in Eccleſia antequam Barclaius, & Ego litigare inciperemus. Et ſi ſanctus Auguſtinus, in lib. 2. cap. vltimo aduerſus Iulianum, adductis teſtimonijs vndecim Scriptorum, quorum aliqui ante ducentos annos, aliqui ante centum, aliqui ipſius ætate vixerant; affirmat, in nullo concilio Eccleſiaſtico tot illuſtres Scriptores, & Magiſtros vnquam ſimul conueniſſe; & miratur, ſi Iulianus in illum conuentum introductus os aperire, & tot viris grauiſſimis, & doctiſſimis reſiſtere auſus fuiſſet: quantò maiore ratione poſſumus nos affirmare, in nulla Synodo quantumuis numeroſa conueniſſe vnquam Scriptores eximios ſupra ſeptuaginta, quorum aliqui ante quingentos annos floruerunt, quique diuerſis ſeculis in diuerſis Chriſtiani Orbis partibus, non ſolùm doctrina, ſed etiam ſanctitate, & miraculis Eccleſiam illuſtrarunt? Et quamuis affirmare non poſſum, an Barclaius in coronam tot inſignium Scriptorum introductus, ſi nunc viueret, reſiſtendum, an cedendum ſibi eſſe cenſeret: hoc tamen ſecurus affirmo, vel omnium iſtorum libros, quibus Eccleſia tot iam ſeculis vſa eſt, exterminandos eſſe; vel Barclaij libellum, vt ſcandaloſum, temerarium, ſeditioſum, & erroneum flammis vltricibus eſſe tradendum.

Sententia Conciliorum de poteſtate ſummi Pontificis in temporalibus.

SEd ſi fortè alicui fidem non faciunt teſtes ſingulares, quamuis plurimi, & omni exceptione maiores: veniā ad

ad teſtes conteſtes, eosq́ penè innumerabiles, qui aduerſus Barclaium teſtimonium dicent. Ante annos nongentos à Gregorio ſecundo Romano Pontifice excommunicatum fuiſſe Leonem Iſauricum Imperatorem, propter crimen hæreſeos, & vectigalibus Italiæ, ac per hoc parte Imperij mulctatum, teſtantur Hiſtorici Græci Glycas, Theophanes, Cedrenus, & Zonaras, in Leone Iſaurico; & Latini Sigebertus anno 727. Paulus Diaconus lib. 21. & Platina in Gregorio III. Latini enim tribuunt Gregorio III. hoc factum, quoniam is Gregorij II. ſententiam confirmauit. Porrò ſententiam Gregorij II. in Synodo Epiſcoporum latam fuiſſe, teſtatur Ioannes Zonaras Græcus auctor, in vita Leonis Iſaurici, cuius hæc ſunt verba, tomo 3. Annalium, Gregorius, qui tùm Romæ veteris Eccleſiam gubernabat, illos vna cum Imperatore ſynodico anathemate obſtrinxit, & vectigalia, quæ ad id vſque tempus Imperio indè pendebantur, inhibuit, inito cum Francis fœdere. Itaque tota illa Synodus Gregorio Pontifici aſſenſit, totq. ſunt eius rei teſtes, quot in eandem Synodum Epiſcopi conuenerunt.

Deinde poſt annos circiter trecentos, cùm Gregorius VII. Pontifex, Henricum IV. Imperatorem ſæpius admonitum excommunicauit, & Imperio, Regnoq. priuauit; non id occultè, & ſolo ſuo arbitratu, ſed in Synodo Romana, ad quam plurimi Epiſcopi vndiq. conuenerant, omnibus conſentientibus, & laudantibus, publicè, & ſolemni ritu, ac cerimonia fecit: de hac Synodo ſcribitur, in lib. 7. Regiſtri Gregorij VII. actam eſſe anno Domini 1080. anno ſeptimo eiuſdem Gregorij, atque ad eam Synodum conueniſſe Archiepiſcopos, & Epiſcopos, nec non Abbates, & diuerſorum ordinum Clericorum, & Laicorum innumerabilem multitudinem.

His addi debent alia quinque Concilia habita à ſucceſſoribus Gregorij VII. videlicet Beneuentanum à Victore III. Placentinum ab Vrbano II. Romanum à Paſchale II. Colonienſe à Gelaſio II. Remenſe à Calliſto II. in quibus confirmata eſt ſententia Gregorij VII. Vide de his Concilijs infra cap. 9.

Præterea cùm Vrbanus II. Pontifex Philippum primum

Francorum Regem,ob repudiatam legitimam vxorem, & adulteram in matrimonium acceptam, & admonitum obedire recuſantem,excommunicaret, & corona Regni priuaret; id fecit in Concilio frequentiſſimo Claramontano, vt teſtis eſt Sigebertus,in Chronico anni 1095.& clarius idem refert Matthæus Paris in Villielmo II.ad annum 1095. Sed quod cum excommunicatione intelligeretur priuatio regiæ dignitatis, intelligi poteſt ex Iuone Epiſcopo Carnotenſe,qui in Epiſt.28.ad Vrbanum II. Papam,ſic loquitur, Qui ad vos venturi ſunt in calliditate ingenioli ſui,& venuſtate linguæ impunitatem flagitij ſe impetraturos Regi à ſede Apoſtolica promiſerunt,hac ratione ex parte vſuri, Regem cum Regno ab obedientia veſtra diſceſſurum, niſi coronam reſtituatis,eumq. ab anathemate abſoluatis. Intelligi poteſt etiam ex hiſtoricis,qui teſtantur,vetitum fuiſſe ab Vrbano Pontifice, ne diadema regium Philippo excommunicato imponeretur.Vide Chronicum Io.Naucleri, Gener.37.Paulum Æmilium,lib.3. in Rege 38. Papirium Maſſonium, Annal.lib.3.Adde etiam quod ſcribitur, in Summario, ſiue Compendio hiſtoriarum Francicarum Nicolai Vignerij,toto tempore quo Philippus ſub anathemate vixit, in publicis ſcripturis non fuiſſe poſitum de more, regnante Philippo, ſed,regnante Chriſto;quia videlicet Regem excommunicatum pro Rege populus non habebat.

Ad hæc,Innocentius III. Pontifex anno 1215.Concilium generale Lateranenſe, quod iurè maximum dici ſolet, conuocauit: adfuerunt enim cum ipſo ſummo Pontifice Patriarchæ Orientales duo per ſe, Conſtantinopolitanus, & Hieroſolymitanus: duo per Legatos, Alexandrinus, & Antiochenus, Archiepiſcopi ſeptuaginta,Epiſcopi quadringentiduodecim, Abbates, Priores conuentuales octingenti, Legati Imperatorum Occidentis,& Orientis,Regum verò, Hieroſolymæ,Franciæ,Hiſpaniæ,Angliæ,& Cypri. In hoc igitur Orbis Chriſtiani celeberrimo conuentu editus eſt Canon, qui eſt ordine tertius, aduerſus hæreticos in hæc verba, Excommunicamus, & anathematizamus omnem hæreſim extollentem ſe aduerſus hanc ſanctam Orthodoxam Catholicam fidem, quam ſuperius expoſuimus, &c.

& in-

& infra, Si. verò Dominus temporalis admonitus ab Eccleſia, terram ſuam purgare neglexerit ab hæretica fœditate, per Metropolitanum, & Comprouinciales Epiſcopos excommunicationis vinculo innodetur. Et ſi ſatisfacere contempſerit infra annum, ſignificetur hoc ſummo Pontifici, vt ex tunc ipſe Vaſallos ab eius fidelitate denunciet abſolutos, & terram exponat Catholicis occupandam, qui eam exterminatis hæreticis ſine vlla contradictione poſſideant, & in fidei puritate conſeruent, ſaluo iure Domini principalis, dummodo ſuper hoc ipſe nullum præſtet obſtaculum, nec aliquod impedimentum opponat, eadem nihilominus lege ſeruata circa eos, qui non habent Dominos principales. Quid hic Barclaius diceret? ſi hæc non eſt Eccleſiæ Catholicæ vox, vbi obſecro eam inueniemus? & ſi eſt (vt veriſſimè eſt) qui eam audire contemnit, vt Barclaius fecit, an non vt Ethnicus, & publicanus, & nullo modo Chriſtianus, & pius habendus erit? ſi non habet ſummus Pontifex poteſtatem in terris, diſponendi de temporalibus vſque ad depoſitionem Principum eorum, qui vel ipſi hæretici ſunt, vel hæreticis quoquo modo fauent, cur in editione huius Canonis nullus ex tanto numero reclamauit? cur ne vnus quidem ex tot Imperatorum, & Regum Oratoribus mutire auſus eſt? Nondum videlicet paraſiti Principum temporalium exorti fuerant, qui, vt Regna temporalia ſtabilire videantur, Regnum æternum ijs, quibus adulantur, eripiunt.

Sed addamus, & Lugdunenſe Concilium. Ergo Innocentius IIII. Pontifex anno ſalutis 1245. Lugduni generale Concilium celebrauit, in quo pręter Archiepiſcopos & Epiſcopos vndiq. euocatos, interfuerunt etiam Balduinus Imperator Orientis cum alijs multis Principibus. Sanctum quoque Ludouicum Francorum Regem eo tempore Lugduni fuiſſe, & Pontifici adfuiſſe, teſtantur Æmilius, & Nauclerus. Atque in conuentu illo, Eccleſiam vniuerſam ſine dubio repreſentante, lata eſt ſententia in Fridericum II. Imperatorem in hæc verba, Nos itaque ſuper præmiſſis, & quam pluribus alijs eius nefandis exceſſibus, cum fratribus noſtris, & ſancto Concilio deliberatione

præha-

præhabita diligenti, cum Ieſu Chriſti vices, licet immeriti, teneamus in terris, nobiſq. in B.Petri perſona dictum ſit, Quodcunque ligaueris ſuper terram, ligatum erit & in cælis, memoratum Principem, qui ſe Imperio, & Regnis, omniq. honore, & dignitate reddidit indignum, quique propter ſuas iniquitates, à Deo ne regnet, vel imperet eſt abiectus, ſuis ligatum peccatis, & abiectum, omniq. honore, & dignitate priuatum à Domino oſtendimus, & denunciamus; & nihilominus ſententiando priuamus; omnes qui ei fidelitatis iuramento tenentur adſtricti, à iuramento huiuſmodi perpetuo abſoluentes, auctoritate Apoſtolica firmiter inhibendo, ne quiſquam de cætero ſibi tamquam Imperatori pareat, & intendat: decernendo quoslibet, qui ei deinceps veluti Imperatori, vel Regi conſilium, vel auxilium præſtiterint, ſeu fauorem, ipſo facto excommunicationis ſententiæ ſubiacere. Illi autem ad quos in eodem Imperio, Imperatoris ſpectat electio, eligant liberè ſucceſſorem. De præfato Siciliæ Regno prouidere curabimus, cum eorundem fratrum noſtrorum conſilio, ſicut viderimus expedire. Hæc ſententia eſt ſummi Pontificis toto approbante Concilio, hoc eſt, tota conſentiente, & laudante Chriſtianorum Præſulum vniuerſitate: & tamen audet vnus neſcio quis contra diſputare, & librum ſuum in lucem edere, atque imperitorum oculos faſcinare. Quod ſi ſingula per ſe Concilia Catholicæ Eccleſiæ, præſertim cùm in ijs prçſidet ſummus Pontifex, fidem ampliſſimam faciunt, vt nemini fas ſit contra ſentire; quanta temeritas eſſet, ſi quis decem Concilijs frequentiſſimis, ſimul iunctis, contradicere auderet? Nam etiam ſi Concilia iſta diuerſis locis, & temporibus habita ſint, tamen facilè poſſunt ante oculos mentis omnia ſimul conſtitui; & ex omnibus vnum maximum, & numeroſiſſimum fieri, vbi ſimul conſpiciantur Gregorius VII. Victor III. Vrbanus II. Paſchalis II. Gelaſius II. Callixtus II. Innocentius III. & Innocentius IV. Sanctiſſimi omnes, doctiſſimiq. Pontifices, apoſtolica poteſtate, Reges hæreticos, vel hæreticorum patronos excommunicantes, atque à Regni ſolio deponentes; & ſimul omnes Præſules Eccleſiarum cum Legatis omnium ferè Principum ſen-

ſententias tantorum Pontificum, vt iuſtiſſimas approbantes, & collaudantes. Certè ſi Barclaius, aut quicunque illi ſimilis eſt, in eiuſmodi conuentum introduceretur, mirum eſt, ſi loqui auderet, imò ſi non continuò obmuteſceret. Sanctus Auguſtinus, lib. 1. in Iulianum, cap. 2. Concilium Palæſtinum Epiſcoporum quatuordecim, ſatis magnæ auctoritatis futurum exiſtimauit ad vnius Iuliani audaciam comprimendam; cur igitur non multò magis valeant ad vnius Barclaij temeritatem damnandam Epiſcopi ſupra mille, qui in decem Concilijs conuenerunt? Hanc igitur ſententiam Eccleſiæ Catholicæ, quam in meis Diſputationibus de ſummo Pontifice, cùm iuuenis adhuc eſſem breuiter attigeram, cogor nunc aduerſus Gulielmum Barclaium ſenex defendere: quem ſanè laborem ab homine, qui ſe Catholicum profitetur, mihi adferendum, ſuſpicatus nunquam fuiſſem. Nam eos, qui foris ſunt, & aſſiduè contra me ſcribunt, nihil moror.

DE EXCVSATIONE Barclaij. Cap. I.

HIS ergo quaſi prolegomenis præmiſſis, venio ad librum Barclaij. Is in primo capite totus eſt in ſe excuſando, & purgando, quòd in hac quæſtione de poteſtate Papæ ſcripſerit, quod ſcripſit. Ac primùm probat, licuiſſe ſibi ſententiam ſuam dicere, quia multi alij Catholici id fecerunt.

¶ Si complures, inquit, tum Theologi, tum Iureconſulti, alij poſt alios in eandem hanc quæſtionem excutiendam incubuerunt, nec priorum de ea iudicium ſequentium ſcriptorum ſententijs præiudicauit; cur non & ego aliquẽ indagandæ veritatis locum (quandoquidem in eo ſtudio ætatem conſumpſi) meo mihi quodammodo iure vindicem?]

At quanti momenti ſit hæc ratio, vel ex eo poteſt intelligi, quòd ne ſuo quidem hæredi, aut amico ſingulari perſuaſit. Cur enim hæres ipſius, aut quicunque fuit, qui librum eius edidit, qui certè amiciſſimus fuit, & nomen ſuum, & Typographi, & loci, in quo liber editus eſt, ſilentio inuoluendum cenſuit, niſi quia non ſine cauſa exiſtimauit, non licuiſſe auctori impunè ſcribere quod ſcripſit? Nam alioqui hæreticorum omnium errores excuſari poſſent. Ergo licuit Catholicis ſcriptoribus, qui conſentiunt in re, diſputare de modo: non licuit Barclaio aduerſus omnes alios Scriptores, atque aduerſus Conciliorum, etiam generalium ſententiam, negare omnino poteſtatem Summi Pontificis in temporalibus; quemadmodum licuit, & licet Scholaſticis Doctoribus, qui confitentur in Deo vnitatem eſſentiæ cùm Trinitate perſonarum, multa diſputare de attributis eſſentiæ diuinæ, & perſonarum conſtitu-

ſtitu-

ſtitutione : ſed non licuit Arianis veteribus, & nouis, vel eſſentias Dei ſcribendo multiplicare , vel Trinitatem confundere. Pari ratione, licuit, & licet Catholicis Doctoribus, qui conſentinut de ſubſtantia ſeptem Sacramentorum , diſputare de multis, quæ ad fidei fundamenta non pertinent ; non tamen licet, nec licuit ſectarijs Lutheranis , & Caluiniſtis tam multa ſcribere, contra ſubſtantiam, & numerum Sacramentorum ; quod idem de alijs Fidei dogmatibus dici poteſt . ſubiungit Barclaius,

¶ Monendus in primis Lector eſt, omni me reuerentia , & beneuolentia Sedem illam proſequi, nec id aut hic , aut alibi agere, vt debitæ poteſtatis , & dignitatis aliquid decedat Vicario Chriſti , & ſucceſſori Sanctorum Apoſtolorum Petri, & Pauli .]

At hoc videtur ſimile eſſe ei, quod ſcribit S. Marcus cap. 15. Percutiebant caput eius arundine , & ponentes genua adorabant eum : & quod ſcribit S. Ioan. cap. 19. Veniebant ad eum, & dicebant , Aue Rex Iudæorum, & dabant ei alapas . Sic enim Barclaius omni reuerentia , & beneuolentia proſequitur apoſtolicam Sedem , ſed interim poteſtatem eius ferè dimidiat ; addit poſtea ,

¶ Eos itaque obſecro qui ante me bono, vt opinor, animo ſcripſerunt, ne indignentur, aut ſuccenſeant, ſi ab illorum opinione receſſero : neque enim (vt cum ſancto Auguſtino loquar epiſt. 111.) quorumlibet diſputationes , quamuis Catholicorum , & laudatorum hominum , veluti ſcripturas canonicas habere debemus, &c.]

At ego non indignor, neque ſuccenſeo, quòd à mea opinione , vel Barclaius , vel alius quicunque receſſerit ; ſed illud æquo animo ferre non poſſum , quòd à communi Scriptorum ſententia in re tam graui, imò etiam à Conciliorum vniuerſalium ſenſu, & conſenſu vllus recedat . Et quamuis non debeamus libris doctorum, quantumuis Catholicorum, & laudatorum hominum eam reuerentiam ,

quam

quam Scripturis ſanctis debemus:tamen negari non poteſt, quin communi Scriptorum ſententiæ multum omnino tribui debeat, vt à temeritate excuſari non poſſit, qui contra torrentem Doctorum, vt dici ſolet, ſcribendo nititur. Nam ipſe idem ſanctus Auguſtinus, qui ſcripſerat, diſputationes quorumlibet hominum nullo modo æquandas eſſe auctoritati ſcripturarum diuinarum; Iuliani temeritatem arguit, quòd ſe auderet opponere vndecim ſcriptoribus Catholicis, quorum verba, & ſententias diligenter expendit lib.1.cap.2. & lib.2.cap.vlt. aduerſus Iulianum.

Deinde Barclaius ad rem propius accedens refert duas Catholicorum ſententias. Alteram, quam plerique Canoniſtarum ſequuntur, quod in ſummo Pontifice ſit poteſtas vtraque ſpiritualis, & temporalis, vt Chriſti Vicarius eſt. Alteram, quæ Theologis ferè communis eſt, quod Poteſtas ſummi Pontificis, vt Chriſti Vicarius eſt, ſpiritualis propriè, ac per ſe ſit, ſed tamen per eam diſponere poſſit de temporalibus, vt ad ſpiritualia ordinantur. Tum ſententiam ſuam, pro qua nullum Catholicum ſcriptorem citat, ita proponit.

¶ Mihi verò, inquit, neutra iſtarum opinionum, quantum ad temporalem poteſtatem, ſatis firma viſa eſt. & paulò infra, Theologi itaque iſti Canoniſtarum opinionem probiſſimè refellunt, ſed pace ipſorum dicam, nec ipſi melius ſentiunt.]

Hæc ille, qui ſatis apertè ſe prodit, tamquam alterum Iſmaelem è regione vniuerſorum fratrum ſuorum fixiſſe tabernaculum, vt manus eius contra omnes eſſent. Gen. 16. Extremam partem primi capitis totam conſumit in refutatione, vel potius irriſione Bozij, qui cùm ſe Theologum profiteatur, Canoniſtarum opinioni adhærere maluit. De qua re nihil habeo quod dicam: nam Bozij opinionem, neque refutare, neque defendere ſtatui; ſed id tantùm, in quo Catholici omnes conueniunt, & in quo à Barclaio

omnes

omnes diſſidemus, confirmare, meq. ipſe ab eiuſdem Barclaij obiectionibus propugnare decreui.

Excutitur Principium ſiue fundamentum doctrinæ Barclaij. Cap. I I.

IN ſecundo capite Barclaius fundamenta iacere aggreditur doctrinæ ſuæ; quorum vnum, ac fortè primarium eſt, Poteſtatem Eccleſiaſticam, & Politicam iure diuino diſtinctas, & ſeparatas eſſe, vt, quamuis ambæ à Deo ſint, vtraque ſuis terminis concluſa in alterius fines inuadere ſuo iure nequeat, neutriq. in alteram imperium ſit. Ad probandum hoc principium adducit Can. Duo ſunt, &, Cùm ad verum, diſt. 96. cap. Nouit, de Iudicijs, cap. Per venerabilem, Qui filij ſint legitimi, Sanctum Bernardum lib. 1. de Conſideratione, Ioan. Driedonem lib. 2. de Libertate Chriſtiana, cap. 2. & Hoſium Cordubenſem Epiſcopum, apud Athanaſium in epiſt. ad ſolitariam vitam agentes.

At qui hoc principium, ſiue fundamentum in vltima particula falſum omnino eſſe contendimus, in illis videlicet vltimis verbis, Neutriq. in alteram imperium ſit. Siquidem affirmamus, Eccleſiaſticam poteſtatem, diſtinctam quidem eſſe à Politica, ſed ea non modo longè nobiliorem, verùm etiam ita ſuperiorem eſſe, vt eam dirigere, & corrigere, & in certis caſibus, in ordine videlicet ad finem ſpiritualem, & vitam æternam, eidem imperare poſſit.

Neque vltima illa particula, videlicet: Neutriq. in alteram imperium ſit, inuenitur in teſtimonijs allegatis ſiue ex Canonibus, ſiue ex Doctoribus. In Can. Duo ſunt; qui deſumptus eſt ex epiſt. Gelaſij Papæ primi, ad Anaſtaſium Imperatorem, hæc habentur, Duo ſunt quippè Imperator Auguſte, quibus principaliter Mundus hic regitur, aucto-

ritas

ritas ſacra Pontificum, & regalis Poteſtas: in quibus tanto grauius eſt pondus Sacerdotum, quanto etiam pro ipſis regiminibus hominum in diuino ſunt reddituri examine rationem. & infra, Noſti itaque ex illorum te pendere iudicio, non illos ad tuam poſſe redigi voluntatem.

Hæc ibi: vbi non ſolum non habetur, quod Barclaius dicit, Neutri in alteram imperium eſſe; ſed habetur omnino contrarium: nam ſi Pontifex redditurus eſt Deo rationem pro regiminibus hominum, certè dirigere debet ea regimina, & ſi fortè deuiant, corrigere, atque in viam reducere. Quomodo autem poteſt dirigere, & corrigere humana regimina, ſi nullum in ea imperium habet?

Pari ratione in Canone, Cùm ad verum, qui ex epiſt. Nicolai Papæ primi, ad Michaelem Imperatorem, ſumptus eſt, non habentur illa verba, Neutri in alteram imperium eſſe. Hæc enim ſunt verba Pontificis Nicolai, Cùm ad verum ventum eſt, vltra ſibi nec Imperator iura pontificatus arripuit, nec Pontifex nomen imperatorium vſurpauit: quoniam mediator Dei, & hominum homo Chriſtus Ieſus actibus proprijs, & dignitatibus diſtinctis, officia poteſtatis vtriuſque diſcreuit.

Hic quoque nullo verbo indicatur, Neutram poteſtatem in alteram habere imperium, ſed ſolùm diſcretas eſſe actibus, dignitatibus, & officijs. Et quoniam idem Nicolaus, paulò poſt ſubiungit, Chriſtianos Imperatores egere Pontificum miniſterio pro æterna vita; & contra Pontifices vti legibus imperialibus pro curſu tantùm vitæ temporalis: apertiſſimè indicatur finem poteſtatis pontificiæ, ſuperiorem eſſe fini poteſtatis politicæ, ac per hoc poteſtatem Pontificum imperium habere ſuper politicam poteſtatem, quatenus opus eſt vt poteſtas politica non impediat adeptionem vitæ æternæ, ad quam à pontificia poteſtate dirigenda eſt. Sic etiam in cap. Nouit, de iudic. & in cap. Per venerabilem, Qui filij ſint legitimi, quæ ſunt Inno-

centij III. Pontificis; nihil omnino habetur, vnde colligi poſſit, politicam poteſtatem ſpirituali, ſiue Eccleſiaſticæ poteſtati non eſſe ſubiectam: alioqui non decreuiſſet idem Pontifex in Concilio Lateranenſi generali, cap. 3. poſſe Principes ſeculi per Apoſtolicam Sedem Principatu priuari, ſi negligentes eſſent in purgandis terris ſuis ab hæretica labe, & admoniti ab Epiſcopis, non obedirent. Neque idem ipſe Othonem IV. Imperatorem depoſuiſſet, ſi exiſtimaſſet, poteſtati Eccleſiaſticæ nullum imperium eſſe in politicam poteſtatem. Sanctus quoque Bernardus in primo lib. de Conſid. dicit quidem, Pontificis poteſtatem eſſe in peccata, & ſpiritualem; ſed idem S. Bernardus lib. 4. de Conſid. cap. 4. vtrumque gladium ſpiritualem, & materialem dicit eſſe Eccleſiæ, & materialem ad nutum Pontificis euaginandum eſſe: quæ ſanè non diceret, niſi crederet gladium materialem gladio ſpirituali eſſe ſubiectum. Porrò de ſententia Ioan. Driedonis, nulla dubitatio eſſe poteſt: nam dicit quidem, poteſtates eccleſiaſticam, & politicam eſſe diſcretas; ſed dicit etiam politicam eccleſiaſticæ adeò eſſe debere ſubiectam, vt poſſit Pontifex in certis caſibus in ordine ad vitam æternam Reges, & Principes Regnis ſuis, dominijsq. priuare, vt nos ſupra allatis verbis ipſius indicauimus. Denique Hoſij Epiſc. Cordubēſis verba, à S. Athanaſio commemorata, diſtinctionem officiorum vtriuſque poteſtatis demonſtrant, æqualitatem non demonſtrant: Tibi Deus, inquit, Imperium commiſit, nobis quæ ſunt Eccleſiæ concredidit: & quemadmodum, qui tuum Imperium malignis oculis carpit, contradicit ordinationi diuinæ; ita & tu caue, ne quæ ſunt Eccleſiæ ad te trahens, magno crimini obnoxius fias: date, ſcriptum eſt, quæ ſunt Cæſaris Cæſari, & quæ Dei Deo. Neque igitur fas eſt nobis in terris Imperium tenere, neque tu thimiamatum, & ſacrorum poteſtatem habes Imperator. hæc ille, qui non repugnat ſancto Gregorio Nazianzeno, qui Oratione; ad

C popu-

populum timore perculſum, & Præſidem iraſcentem aperiſſimè docet, Eccleſiaſticam poteſtatem ita ſe habere ad politicam, vt anima ſe habet ad corpus: animam autem præeſſe corpori, illudq. regere, eiq. imperare nemo vnquam in dubium reuocauit.

Pergit deinde Barclaius, & Bozium exagitat, eiusq. reſponſiones, & diſputationes refellit: quæ ipſi Bozio integra relinquo; non enim defendenda ſuſcepi, niſi ea, quæ cauſam communem, vel meam particularem attingunt: quale eſt illud quod in extremo capite Barclaius dicit, non poſſe vnam poteſtatem alteri ſubordinari, & ſubiectam eſſe, niſi dignitas, & officium, quod eſt in ſubordinato, ſit etiam in ſubordinante. Nam ſubiectionem, & ſubordinationem poteſtatis politicæ ad Eccleſiaſticam, omnes Catholici docemus: ſed non omnes admittimus quod Barclaius inde colligit. Hæc enim ſubordinatio duobus modis poteſt intelligi: vno modo, vt poteſtas quæ eſt in ſubordinato, deriuetur à ſubordinante, qualis eſt poteſtas Vicarij, quæ deriuatur ab eo, cuius eſt Vicarius, & Legati, quæ deriuatur à Principe, qui eum legauit, & Iudicis, ſiue Præſidis, quæ deriuatur à Rege; & tunc ſine dubio poteſtas ſubordinantis includit poteſtatem ſubordinati: altero modo, vt vna non deriuetur ab altera, ſed ob id ſolùm ſubiecta, & ſubordinata ſit alteri, quia finis vnius ſubijcitur, & ſubordinatur fini alterius, qualis eſt ſubordinatio, & ſubiectio variarum artium ad artem regendi populos, quæ Regia dici poteſt. Verè enim dixit Poëta.

Excudent alij ſpirantia mollius æra,
Credo equidem viuos ducent de marmore vultus:
Orabunt cauſas melius, cæliq. meatus
Deſcribent radio, & ſurgentia ſydera dicent.
Tu regere Imperio populos Romane memento.
Hæ tibi erunt artes.

Ars enim regendi populos diſtincta eſt ab artibus, ſculptoria,

ptoria, oratoria, aſtronomica, & alijs ſimilibus, neque à vna deriuatur ab alia, neque vna propriè alteram includit; & tamen omnes ſubordinantur, & ſubiectæ ſunt arti regendi populos, vt poſſit Rex omnes dirigere ad communem populi vtilitatem, & niſi pareant exterminare de Regno ſuo, vel remouere quoſlibet artifices, & alios ſubſtituere; quoniam fini artis Regiæ ſubijciuntur, & ſubordinantur fines artium cæterarum. Iam igitur ſi ſubiectio, & ſubordinatio poteſtatis politicæ ad eccleſiaſticam intelligatur priore modo, vtique ſequitur, vt poteſtas politica coniuncta ſit eccleſiaſticæ; neque video quo modo id non repugnet verbis Gelaſij, Nicolai, & Innocentij Summorum Pontificum; necnon Hoſij, Bernardi, Driedonis: ſed ſi intelligatur poſteriore modo, vt nos eam intelligimus, tùm ratio, & exempla Barclaij nihil omnino concludunt: quemadmodum enim ars Regia non includit artem ſculptoriam, neque ſculptoria deriuatur à Regia; & tamen ars Regia imperat ſculptoriæ, eamq. ſubiectam, & ſubordinatam habet, & poteſt, ac debet Rex Sculptori iubere, vt non ſculpat ſtatuas obſcenas, ne corrumpatur iuuentus; neque ex auro, vel argento, vt ea metalla ſeruentur ad vſum magis neceſſarium; neque ſtatuas ſuas nimis magno precio vendat, ad coërcendam auaritiam: ſic ars eccleſiaſtica regendi animas, quæ eſt ars artium, & præcipuè reſidet in Papa, non includit neceſſario artem regiam, neque neceſſe eſt, vt omnia Regna deriuentur ab Eccleſia; & tamen quia finis eius eſt vita æterna, ad quam ſubordinantur omnes alij fines; ſubiecta, & ſubordinata eſt illi ars politica regendi populos, & poteſt, ac debet Summus Pontifex Regibus imperare, vt non abutantur poteſtate Regia ad Eccleſiam euertendam, ad hæreſes, & ſchiſmata fouenda, ad perniciem denique æternam animæ ſuæ, & populorum ſibi ſubiectorum; & ſi non obtemperent, cùm admoniti fuerint, poteſt eos de Eccleſia per cenſuram excommunica-

tionis eijcere, & populos à iuramento fidelitatis abſoluere, denique etiam eos Regno exuere, & Regia poteſtate priuare.

Poteſtatem Summi Pontificis in temporalibus, non eſſe rem dubiam, neque ab opinionibus Doctorum ſolùm pendere.

Cap. III.

IN tertio capite contendit Barclaius, de poteſtate Summi Pōtificis in temporalibus nihil certi haberi, ſed rem totam inter Theologos, & Canoniſtas liberè diſputari.

¶ Ingens, inquit, Theologos inter, & Canoniſtas, & vtrorumque inter ſe de hac re diſſenſio, dum hi directam, alij indirectam poteſtatem aſtruunt, facit, vt quæſtio hæc de temporali poteſtate Papæ dubia, & incerta, ac tota in hominū opinione poſita videatur: ac proinde ſolutionis eius veritatem lumine rationis, & diſſerendi ſubtilitate eſſe perueſtigandam.] hæc ille.

At magnum eſt diſcrimen inter quæſtionem An ſit, & quid ſit, vel, quomodo ſit. Deum eſſe ne Pagani quidem in dubium reuocare ſolebant: tamen de natura Deorum plurimæ erant apud Philoſophos opiniones. Deum eſſe Trinum, & vnum, nullus Catholicus negat, ſed omnes firmiſſima fide tenent: & tamen, quot ſunt inter Scholaſticos Theologos de conſtitutione perſonarum, de relationibus, de notionibus opiniones? Sic igitur de poteſtate in temporalibus, quod ea ſit in Papa, non opinio, ſed certitudo apud Catholicos eſt: quamuis non deſint altercationes, quid ſit, & qualis ea poteſtas, id eſt, an ſit per ſe, & propriè temporalis: an potius ipſa quidem ſpiritualis ſit, ſed per quandam neceſſariam conſequentiam, & in ordine ad

ſpiri-

ſpiritualia de temporalibus diſponat. Quare non rectè colligit Barclaius dum ſic ratiocinatur:

Diſſenſio eſt inter Theologos, & Canoniſtas, dum hi directam, illi indirectam poteſtatem aſtruunt, ergo quæſtio de temporali poteſtate Papæ dubia & incerta, ac tota in opinione hominum poſita eſt.

Eſſe autem rem certam, & exploratam, poſſe Pontificem Maximum iuſtis de cauſis de temporalibus iudicare, atque ipſos temporales Principes aliquando deponere; probamus,

1 Primùm ex communi conſenſu Scriptorum, quorum verba initio diſputationis attulimus; quod enim communi conſenſu Doctores varijs in locis, & temporibus docent, id Eccleſia vniuerſa ſentire, & docere cenſetur; ideò enim poſuit Deus in Eccleſia Paſtores, & Doctores, vt dicitur ad Epheſ. 4. vt eos populi tanquam duces ſequantur, neque ab eis recedant, niſi fortè videant vnum aliquem noui aliquid contra doctrinam communem inuehere, vt hoc tempore Barclaius fecit.

2 Secundo probamus per Extrauagantem, Vnam ſanctam, de maiorit. & obedientia. vbi docemur, gladium eſſe ſub gladio, & temporalem auctoritatem ſpirituali ſubjici poteſtati: & quod ſi deuiat terrena poteſtas, iudicabitur à ſpirituali; ſi deuiat ſpiritualis minor, à ſuo ſuperiore; ſi verò ſuprema, à ſolo Deo poterit iudicari. Neque obſtat quòd definitio huius decretalis videtur eſſe reuocata à Clemente V. in Extrauaganti, Meruit, de priuilegijs. Neque enim Clemens V. Extrauagantem Bonifacij reuocauit, ſed admonuit, eam nihil noui definiuiſſe, ſed antiquam obligationem declaraſſe, quam habent homines ad obediendum, & ſubiacendum Apoſtolicæ Sedi.

3 Tertio probamus ex Concilijs ſupra allatis, quorum duo poſtrema generalia fuerunt: quomodo enim poteſt in dubium reuocari, & à ſola hominum opinione pendere,

cium aduerſus alterum, iudicari apud iniquos, & non apud Sanctos? neſcitis quia Angelos iudicabimus? quanto magis ſecularia? ſecularia igitur iudicia ſi habueritis, contemptibiles qui ſunt in Eccleſia, illos conſtituire ad iudicandum. Quare ſi poterant Apoſtoli ordinare iudicia in cauſis ciuilibus; & mandare laicis, vt miniſtros Euangelij ſuis facultatibus ſuſtentarent: quomodo nullum ius habebant in bona temporalia laicorum?

2 At, inquit Barclaius: [Certo certius eſt, Eccleſiaſticam poteſtatem fuiſſe omnino ſeparatam à politica tempore Apoſtolorum, & hanc totam penes Ethnicos Principes extra Eccleſiam fuiſſe, adeò vt ipſi Apoſtoli in poteſtate temporali Ethnicorum fuerint; idq. Albertus Pighius, & Robertus Bellarminus, alijq. Theologi inſignes ingenuè fatentur.]

Reſpondeo. Eccleſiaſtica poteſtas nunc etiam ſeparata eſt à politica: non enim eadem, ſed diuerſa eſt poteſtas Pontificum, & Regum. Sed quoniam, vt ſupra diximus, poteſtas eccleſiaſtica, quæ ſpiritualis eſt, præeſt poteſtati politicæ temporali, & eam dirigere debet ad finem ſupremum æternæ vitæ; ideò poteſt in ordine ad ſpiritualia diſponere de bonis temporalibus. Verum autem eſt Apoſtolorum tempore, politicam poteſtatem, non quamcunque, ſed Regiam, ſiue Imperatoriam, fuiſſe apud Ethnicos totam, quia nulli tunc erant Reges, aut Imperatores Chriſtiani; ſed ex hoc nihil aliud ſequitur, niſi poteſtatem Eccleſiaſticam eo tempore non habuiſſe paratam executionem, præſertim in temporalibus, vt hoc tempore habet: ipſos verò Apoſtolos fuiſſe in poteſtate temporali Principum Ethnicorum ſcripſi olim cum Alberto Pighio, & alijs nonnullis; ſed poſtea recognoſcens, & expendens diligentius libros meos, cenſui, Apoſtolos de facto ſubiectos fuiſſe Principibus illis, non de iure; vt in Recognitione mea poſui.

At,

3 At, inquit Barclaius: ¶ Non venit Chriſtus ſoluere legem, ſed adimplere, nec naturæ, & gentium iura tollere; aut quemquam temporali rerum ſuarum dominio excludere. Itaque ſicut ante eum Reges politica poteſtate ſubditis præerant; ita etiam poſteaquam aduenit, & à nobis deinde in cælos receſſit, eam ipſam poteſtatem Apoſtolica doctrina confirmatam, nullaq. ex parte debilitatam retinuerunt. Si itaque Petrus, cæteriq. Apoſtoli, antequam Chriſtum ſequerentur, temporali Principum Ethnicorum ditioni, & iuriſdictioni ſubijciebantur; quod negari non poteſt, nec Dominus vllibi diſertè, & nominatim iuris obligatione liberauit; conſequitur neceſſariò, manſiſſe eos ſub eodem iugo, etiam poſt Apoſtolatum.]

Reſpondeo. Chriſtus non venit legem ſoluere, ſed adimplere: ideò non ſuſtulit iura gentium, & naturæ, ſed perfecit: non priuauit Reges & Principes dominio, aut iuriſdictione; ſed eorum iuriſdictionem, & dominia ordinauit: nam & in ipſa Eccleſia Reges & Principes ſunt non minore præditi poteſtate politica, quàm Ethnici eſſent: hoc ſolùm acceſſit, quod præpoſuit illis Paſtorem magnum; qui vice ſua fungeretur in terris, à quo dirigerentur, ſi fortè à via quæ ducit ad Regnum cælorum, eos aberrare contingeret: quod beneficium Dei inter potiſſima debet agnoſci à fidelibus omnibus; ſed à nullis magis, quàm à Regibus, & Principibus, qui quò ſunt in loco ſublimiore, eo magis obnoxij ſunt caſui grauiori, & tanto magis egent Epiſcopo, & Paſtore animarum ſuarum, vt eleganter, & copioſè admonuit Reginaldus Polus Cardinalis, in dialogo de Pontifice Maximo: quod autem Chriſtus non liberauerit nominatim & expreſsè Petrum, & Apoſtolos ab obligatione, qua tenebantur Ethnicis Principibus; videtur omnino Euangelio repugnare: ſiquidem Matth. 17. Chriſtus ſoluit didrachma pro ſe, & Petro, ob ſcandalum vitandum: nam alioqui neque ſe, neque Petrum ad id vectigal ſoluendum

dum obligatos fuiſſe demonſtrauit illis verbis: *Reges terræ à quibus accipiunt tributum, vel cenſum? à filijs ſuis, an ab alienis?* & reſpondente Petro, *ab alienis*, dixit illi Ieſus, *ergo liberi ſunt filij*: quibus verbis declarauit, ſe, quòd filius eſſet Regis omnium Regum, immunem eſſe, ab omni tributo, & cenſu: & quoniam cùm filius Regis immunis eſt, ipſa quoque eius familia cenſetur immunis; ideò Petrus, & Apoſtoli, qui ad familiam Chriſti, ipſius beneficio pertinebant, immunes quoque eſſe debebant: ſed de hac re alibi ſcripſimus copioſius.

4 Sed non quieſcit Barclaius, addit enim. ¶ *Sed & eos aliorum ciuium inſtar Principibus ſubditos extitiſſe, ex ipſorum doctrina, & factis apparet: quippè id illis exprobrari non poteſt, quod Chriſtus Scribis, & Phariſæis improperat, aliud eos feciſſe, aliud docuiſſe. Docuerunt autem Chriſtianos ſubiectionem, & obedientiam, de qua loquimur, Regibus & Principibus exhibendam: qua de cauſa Paulus ipſe ad Cæſarem appellauit, & iuſſit Chriſtianos omnes ſubiectos eſſe temporali poteſtati Ethnicorum, non ſolùm propter iram, ſed etiam propter conſcientiam.*]

Reſpondeo: Apoſtoli ſine dubio non fuerunt ſimiles Phariſæorum, qui aliud docebant, aliud faciebant; ſed non ideò de iure ſubiecti erant inſtar aliorum ciuium temporalibus poteſtatibus, cùm eſſent ipſi conſtituti à Deo Principes ſuper omnem terram, vt legimus in Pſal. 44. quamuis enim Principatus ille ſpiritualis eſſet, non temporalis; tamen verus Principatus erat, & temporali Principatu longè nobilior. Porrò ſanctus Paulus appellauit ad Cæſarem, vt ad Iudicem Præſidis Iudææ, & Hebræorum, qui iniuſtè illum opprimebant: alioqui enim cauſa illa, quæ ſpiritualis erat, videlicet de Reſurrectione Chriſti, & ceremonijs legis Moſaicæ, ad Principem Ethnicum iure pertinere non poterat. Vide Acta Apoſtolorum cap. 21. 22. 23. 24. 25. & 26.

& 26. Idem verò Paulus ad Rom. 13. vniuerſalem doctrinam tradidit de obedientia inferiorum ad ſuperiores, cùm ait, Omnis anima poteſtatibus ſublimioribus ſubdita ſit: quam poſtea doctrinam applicauit in particulari ad obedientiam, quam debent ſubditi Principibus temporalibus; & tandem concludit, Reddite ergo omnibus debita, cui tributum, tributum; cui vectigal, vectigal; cui timorem, timorem; cui honorem honorem. Quare ſi quis probet, ſe non eſſe iure ſubditum alicui poteſtati, non tenebitur hac Apoſtolicâ ſententia, etiam ſi fortè de facto, vel ad ſcādalum vitandum ſubditum illum eſſe oporteat.

5 Subiungit Barclaius: ¶ Nam quod quidam dicunt B. Paulum non de poteſtate temporali ſecularium Principum illic loqui, ſed de poteſtate in genere, vt quiſque ſuo ſuperiori obediat, laicus laico, eccleſiaſticus eccleſiaſtico; mera cauillatio eſt, & reſponſum viris doctis, ac Theologis indignum: nulla ſiquidem tunc temporis alia, quam politica, & temporalis poteſtas vulgo ab hominibus agnoſcebatur.]

Reſpondeo. In verbis Apoſtoli, vt paulò ante diximus, quædam ſunt ſententiæ generales, quædam particulares. Quis enim inficiari poteſt, illam eſſe ſententiam generalem, Omnis anima poteſtatibus ſublimioribus ſubdita ſit? Item illam, Non eſt poteſtas niſi à Deo? & illam, Qui poteſtati reſiſtit, Dei ordinationi reſiſtit? At Apoſtolus ſubiungens, Nam Principes non ſunt timori boni operis, ſed mali; & infra, Si malè egeris, time, non enim ſine cauſa gladium portat: videtur omnino, per ſublimiores poteſtates, intelligi voluiſſe Principes politicos. Ita eſt, per ſublimiores poteſtates, politicos Principes intelligi voluit, ſed non ſolos: maluit enim doctrinam ſuam Apoſtolus generalibus verbis concipere, & proponere, vt pluribus prodeſſet. vnde alibi monet, vt filij parentibus obediant; vxores viris; ſerui dominis: & populi Præpoſitis

ſuis

ſuis Eccleſiaſticis. Nam quod Barclaius dicit, nullam tunc temporis agnitam fuiſſe vulgo hominibus poteſtatē, niſi politicam, & temporalem; ſententia eſt prorſus indigna homine docto, & Iureconſulto. Siquidem notiſſima ſemper fuit poteſtas patria, poteſtas herilis, poteſtas maritalis, poteſtas magiſtri in diſcipulos, poteſtas denique eccleſiaſtica: quæ omnes poteſtates à politica (ſi propriè loqui velimus) apertiſſimè diſtinguuntur. Ac de poteſtate Eccleſiaſtica, nonne idem Apoſtolus frequentiſſimè meminit? Certè ſic loquitur, 2. Corinth. 10. Nam & ſi amplius gloriatus fuero de poteſtate noſtra, quam dedit nobis Dominus in ædificationem, & non in deſtructionem, non erubeſcam. & cap. 13. Hæc abſens ſcribo, vt non præſens durius agam ſecundùm poteſtatem, quam Dominus dedit mihi. & ad Hebr. 13. Obedite Præpoſitis veſtris, & ſubiacete eis.

6 Addit Barclaius teſtimonium S. Auguſtini, in expoſitione quarundam propoſitionum epiſt. ad Rom. Ex quo teſtimonio colligit Barclaius. Primo, Chriſtianæ Religionis profeſſionem nō eximere quemquam à temporalis poteſtatis ſubiectione. Secundo, Apoſtolos, & ipſum ſanctum Petrum, Ethnico Magiſtratui ſubiectos fuiſſe. Tertio, non licuiſſe primis illis Chriſtianis ab Ethnicorum Principum imperio deficere, & alios ſibi Principes conſtituere, etiam ſi vires illis ad perficiendum ſuppetiſſent. Quarto, Auguſtinum intellexiſſe verba Apoſtoli de poteſtate temporali tantùm. Quinto, Auguſtinum ſeipſum includere in numero eorum, quos Apoſtolus iubet ſubiectos eſſe debere poteſtatibus temporalibus: Ex quo ſequitur, vt etiam Epiſcopi, & Clerici omnes ſubditi eſſe debeant ijſdem temporalibus poteſtatibus. Sexto, duplex eſſe officium ſubditorum: vnum, vt obediant Regi, quando nihil iubet contra Deum: alterum, vt non obediant Regi, quando contrarium iubet Deus.

Reſpon-

Reſpondeo. S. Auguſtinus verè docet Chriſtianæ Religionis profeſſionem non eximere quemquam à temporalis poteſtatis ſubiectione: idq. rectiſſimè colligit ex verbis Apoſtoli, neque nos contradicimus. Sed ex hoc non ſequitur ſanctum Petrum, & Apoſtolos cæteros ſubiectos fuiſſe de iure temporalibus poteſtatibus; neque hoc S. Auguſtinus dicit: nam etiamſi non eximebat Apoſtolos ab illa ſubiectione profeſſio Chriſtianæ Religionis; eximebat tamen Principatus Apoſtolicus, qui ſublimior eſt omni Principatu temporali. An autem licuerit Chriſtianis deficere ab Ethnicis Imperatoribus, infra ſuo loco tractabimus: interim hoc ſolùm dicimus, id non colligi ex verbis Auguſtini, vel Apoſtoli: docet enim ſanctus Auguſtinus ex Apoſtolo, Chriſtianos debere obedientiam temporalibus Principibus, dum videlicet, cum poteſtate imperant: non autem ſi à Principatu excidant. Vtrum autem licuerit Chriſtianis imperium Ethnicis abrogare, neque Apoſtolus, neque Auguſtinus hoc loco definit. Illud verò falſum eſt, S. Auguſtinum intelligere hunc locũ Apoſtoli de temporali poteſtate tantùm; nuſquam enim habetur apud Auguſtinum, neque apud Apoſtolum particula, tantùm, & nos habemus Sanctum Ioannem Chryſoſtomum cum Theodoreto, & Theophylacto, qui exponũt de poteſtate in genere: & Sanctum Anſelmum, qui exponit de poteſtate Eccleſiaſtica, & temporali, & ſanctum Bernardũ Epiſtola 42. & 183. qui exponit etiam de vtraque. Quod autem ſanctus Auguſtinus ſe ipſe numeret inter eos, qui iubentur obedire temporalibus poteſtatibus; non cogit, vt indè colligamus, Epiſcopos, & Clericos non eſſe exemptos à poteſtate ſeculari; nam cùm dicit, Cùm conſtemus ex anima, & corpore, quamdiu in hac vita temporali ſumus, etiam rebus temporalibus ad ſubſidium degendæ huius vitæ vtamur; oportet, nos ex ea parte, quæ ad hanc vitam pertinet ſubditos eſſe poteſtatibus, id eſt, hominibus res huma-

humanas cum aliquo honorè adminiſtrantibus : oſtendit, omnes homines egere legibus, & magiſtratibus politicis; ſine quibus hæc vita tranquillè duci non poteſt. Quemadmodum etiam Nicolaus Papa, in Epiſtola ad Michaelem, ſcribit, ipſos etiam Pontifices vti legibus Imperialibus pro curſu rerum temporalium; omnes enim obſeruare debent huiuſmodi leges, ſed non omnes vi legum ipſarum, ſed aliqui vi legum, aliqui vi rationis.

7 Pergit Barclaius, & ait, ¶ Quid indignius, & iniquius dici poteſt, quàm Principes Chriſti fidē profitentes duriori iugo preſſum iri, quam ſingulos de multitudine? At priuati homines quando in ſpiritualem Eccleſiæ ditionem cōcedebant, nihil patrimonij, aut iuris temporalis amittebant, exceptis rebus illis, quas ſpontè obtulerant, vt ex Actis Apoſtolorum patet: ſimiliter ergo, & Principes, vbi Chriſto nomen dabant, ius ſuum temporale, imperium dico, & poteſtatem politicam, integram, & intactam retinebant.]

Reſpondeo. Priuati homines cùm in Eccleſiam admittuntur, non amittunt quidem patrimonia, aut alia temporalialia iura: poſſunt tamen per Eccleſiam cogi, vt Parochos ſuos alant, &, vt Apoſtolus loquitur, ſeminantibus ſpiritualia, concedant, vt carnalia metant; ad quæ ante fidem ſuſceptam minimè tenebantur: poſſunt quoque in pœnam variorum criminum, non ſolùm cogi in foro interiore à confeſſarijs, vt eleemoſynis redimant peccata ſua: ſed etiam ab Epiſcopis in foro exteriore mulctari pœna pecuniaria, vel etiam carceribus mancipari, vt ex Concilio Tridentino ſeſſ.25.cap.3. perſpicuum eſt. Pari ratione Principes temporales cùm ad familiam Chriſti veniunt, neque Principatum, neque iuriſdictionem ſuam amittunt; ſed ſubijciuntur ei, quem Chriſtus ſuper familiam ſuam conſtituit, vt ab eo regantur, & dirigantur in ea via, quæ ducit ad vitam.

8 ¶ Nec iuuat, addit Barclaius, aduerſariorum cauſam, dicere,

dicere, Apoſtolos ideò non habuiſſe temporalem poteſtatem in ſui ſeculi Principes, quia nondum facti erant Chriſtiani: ſecundùm illud, Quid enim mihi de ijs, qui foris ſunt iudicare? 1. Corinth. 5. Papam verò nunc illam poteſtatem habere, quia facti ſunt Chriſtiani, & filij Eccleſiæ, cuius ipſe ſupremus Princeps, & caput in terris eſt, atque omniũ Chriſtianorum Pater: & rectum naturæ, & rationis ordinẽ poſtulare, vt filius Patri, non Pater filio ſubijciatur. Hæc, inquam, adeò nihili ratio eſt, vt mirum ſit, locum ei aliquem à viris doctis datum eſſe: nam illa ſubiectio ſpiritualis, per quam Principes facti ſunt filij Papæ, penitus diſtincta, & ſeparata eſt à ſubiectione temporali, ita vt altera alteram non ſequatur. Sed quemadmodum Præſes, vel Conſul interea dum magiſtratum gerit, poteſt ſe in adoptionem alio dare, atque ita in familiam Patris adoptiui, & patriam poteſtatem tranſire, cùm tamen per illum actum legitimum nec faſces conſulares, nec aliud quicquam iure magiſtratus ſibi competens in adoptantem transferat.]

Reſpondeo. Mirum eſt quam facilè Barclaius de ſcriptis hominum doctorum pronunciet: cùm optimo iure, in ipſum retorqueri poſſit, eius reſponſiones atque ſimilitudines, adeò nihili eſſe, vt vix credibile ſit eas auctori ſuo ſatisfacere potuiſſe. Siquidem illa ſimilitudo de filio adoptiuo, qua tota eius reſponſio nititur, nihil omnino facit ad rem: poteſtas enim Patris ad filium adoptiuum, & poteſtas Præſidis, ſiue Conſulis, non ſolùm diſtinctæ, & ſeparatæ ſunt; ſed etiam prior poſteriore inferior eſt; & ſi Pater poteſtate patria abutatur, poteſt per Præſidem, ſiue Conſulem, ac multò magis per Regem, & Principem corrigi, & in certis caſibus poteſtate ſua priuari: cum è contrario ſi Præſes, aut Conſul, aut Princeps poteſtate ſua politica abutatur, non poſſit à Patre adoptiuo, vel etiam naturali pro imperio corrigi, & multò minus poteſtate ſua priuari. Iam verò poteſtas ſummi Pontificis ſpiritualis, & ſupernaturalis,

turalis, & Regia temporali,& terrena poteſtate ſublimior, atque maior non debuit conferri cum poteſtate humana Patris adoptiui erga filium Præſidem,aut Conſulem,id eſt, cum poteſtate inferiore erga ſuperiorem: ſed cum poteſtate Principis, aut Præſidis erga poteſtatem patriam ciuium priuatorum , id eſt , cum poteſtate ſuperiore erga inferiorem . Ex quo ſequitur, vt quamuis poteſtas Papæ, & Regis diſtinctæ ſint, & ſeparatæ, & non neceſſario alia aliam ſequatur : tamen cum in eodem Eccleſiæ corpore inueniuntur, poteſtas Papæ ita eminet , vt Regiam poteſtatem dirigere,& corrigere; non ab illa dirigi, vel corrigi debeat, aut poſſit . Itaque tota deceptio Barclaij in eo poſita eſt, quòd ſpiritualem,& ſuper naturalem paternitatem ſummi Pontificis erga Reges,& Principes Chriſtianos, nihilo ſublimiorem eſſe cenſuit paternitate humana, & ciuili hominis priuati erga filium adoptiuum; quæ manifeſta,& puerilis hallucinatio eſt.

9 ¶ Huc accedit, inquit Barclaius, quòd florẽte plurimũ Republica Chriſtiana tum multitudine credentium , tum ſanctimonia Pontificum , tum eruditione, & exemplis Doctorum,atque à malis interim Principibus Chriſtianis vexata, atque iactata, nulla de hoc Principatu,& iuriſdictione temporali in Principes ſeculares, non dicam expreſſa, & manifeſta declaratio , ſed ne leuiſſima quidem mentio facta ſit .]

Reſpondeo . quærere poſſem à Barclaio, vndè factum ſit, quod in teſtamento veteri tot ſecula tranſierint , antequam Pontifex Regem deponi, & alium ſubſtitui iuſſerit : quod factum eſt cùm Ioiada Pontifex Athaliam Reginam, non ſolùm deponi, ſed & interfici mandauit , & Ioas Regem ſubſtituit. 4.Reg. 11. Item cùm poſt diuiſionem Regni Salomonis in Regnum Iſrael , & Regnum Iuda ; inter Reges Iſrael nullus fuerit pius, ſed omnes impij , & idololatræ; cur alijs multis toleratis Propheta Domini vnxerit Iehu

hu

hu in Regem, & iuſſerit, vt Regem Ioram, cui fidelitatem iurauerat, interficeret: quod ille continuò fecit, & laudatus à Deo fuit, vt habemus 4. Regum. 9. & 10. Reſponderet, opinor, ſic placuiſſe Deo, cuius iudicia inſcrutabilia ſunt. Eodem igitur modo Eccleſia, quæ ſpiritu Dei regitur, non ſemper exerit poteſtatem ſuam, ſed pro loco, & tempore, vt à ſpiritu Chriſti admonetur, & ducitur. Et quidem primis trecentis annis Eccleſia Chriſtiana, non habuit Reges Chriſtianos, niſi pauciſſimos, vt Lucium in Britannia, & Donaldum in Scotia, qui cùm pij eſſent, non erat cauſa, cur Eccleſia poteſtatem ſuam in illos exerceret. Succeſſerunt poſtea Reges, aut valdè pij, & religioſi, vt Conſtantinus magnus, Conſtans eius filius, Iouianus, Valentinianus, Gratianus, Theodoſius, Honorius, & alij: aut valdè impij, & blaſphemi, vt Conſtantius, Iulianus, Valens, Theodoricus, Totila, Genſericus, Hunericus, & alij: Erga priores Eccleſia beneuolentiam oſtendere debuit, non ſeueritatem: erga poſteriores, quoniam potentiſſimi erant, ſeueritatem oſtendere nihil profuiſſet, ideò patientia potius adhibenda fuit, quàm auctoritas. Sed cùm temporibus Gregorij ſecundi Pontificis, Italici populi egrè ferrent Imperium Leonis Iſaurici, hæretici, & perſecutoris; & prompti eſſent ad iugum nefarij Principis excutiendum, ſi Pontifex iuberet, vel annueret, tùm demùm opportunum viſum eſt Apoſtolicæ ſedi auctoritatem ſuam exerere; quando videlicet non fruſtra exereret. Sic etiam non ante Pontifex Zacharias de Childerico Rege deponendo, & Pipino ad Regnum euehendo cogitauit; quam populus, & Proceres Franci id expeterent: neque enim prudens conſilium Pontificis fuiſſet, ſi inuito populo, & Proceribus, Regem illorum quamuis ineptum, & ignauum exhauthorare tentaſſet. Quod ſi Barclaius tanti facit ſilentium annorum ſeptingentorum, cur non maioris facere debemus nos verba, & exempla annorum nongentorum? nam Pontifices, & Scriptores

Eccleſiæ prioris temporis, vt non affirmarunt, ita etiam non negarunt, eſſe in Apoſtolica ſede poteſtatem aliquam diſponendi de temporalibus, in ordine ſaltem ad ſpiritualia: Pontifices autem, & ſcriptores poſterioris temporis, diſertè pronunciarunt, eam poteſtatem Eccleſiæ non deeſſe. Eccleſia certè eadem eſt, neque aduerſus eam portæ inferi vnquam præualebunt; neque deſunt Eccleſiæ temporis poſterioris homines doctrina, & ſanctitate illuſtres. Quare non rectè de Eccleſia Chriſti ſentit, qui nihil admittit, niſi quod expreſsè in veteri Eccleſia ſcriptum, aut factum eſſe legit; quaſi Eccleſia temporis poſterioris, aut deſierit eſſe Eccleſia, aut facultatem non habeat explicandi, & declarandi, conſtituendi etiam, & iubendi, quæ ad fidem, & mores Chriſtianos pertinent.

10 Adducit Barclaius ſanctum Gregorium, qui in Epiſt. 61. lib. 2. vocat ſe famulum indignum Imperatoris: & dicit, Imperatori cælitus datam eſſe poteſtatem ſuper omnes homines: vbi notat illud, omnes, comprehendere etiam Papam, ſi Papa eſt homo. & ne quis forte reſpondeat, ſanctum Gregorium ex humilitate ita eſſe locutum, citat illud ex ſancto Auguſtino ſerm. 29. de verbis Apoſtoli, Cùm humilitatis cauſa mentiris, ſi non eras peccator antequam mentireris, mentiendo efficeris, quod euitaueras. Denique addit, verba ſancti Gregorij, in fine illius epiſtolæ, Vtrobique ergo quæ debui exolui, qui & Imperatori obedientiam præbui, & pro Deo, quod ſenſi minimè tacui.]

Reſpondeo, Sanctus Gregorius non ſolius Imperatoris; ſed omnium fidelium ſeruum ſe nominabat, cùm initio Epiſtolarum ſuarum adſcriberet, Gregorius ſeruus ſeruorum Dei. Et Ioannes Diaconus, lib. 4. vitæ ſancti Gregorij, cap. 58. teſtatur, à ſancto Gregorio vocari ſolitos fratres, omnes Sacerdotes; filios, omnes clericos; Dominos, omnes laicos; nec tamen, opinor, Barclaius concedet, ſanctum Gregorium omnibus laicis fuiſſe ſubiectum. Porrò quod

ſcribit

ſcribit ſanctus Gregorius datam fuiſſe poteſtatem Imperatori cælitus, non ſignificat, Imperatoriam poteſtatem eſſe immediatè à Deo; ſed eſſe à Deo in eo ſenſu, quo dicit Apoſtolus, ad Rom. 13. non eſt poteſtas niſi à Deo. Omnis enim poteſtas à Deo eſt; ſed aliqua immediatè, vt Moſis, vt ſancti Petri, vt ſancti Pauli: aliqua mediante conſenſu hominum, vt poteſtas Regum, Conſulum, Tribunorum: nam, (vt ſanctus Thomas docet in 2.2. q. 10. art. 10. & q. 12. art. 2. dominia, & principatus humani de iure humano ſunt, non de iure diuino. Quod addit ſanctus Gregorius, ſuper omnes homines, intelligitur ſuper omnes homines Romano Imperio ſubditos; alioqui poteſtas Mauritij Imperatoris fuiſſet etiam ſuper Antipodas, ſuper Garamantas, & Indos, & tamen non fuit ſuper vicinos Perſas, vel Scytas, nec ſuper Germanos, aut Francos, aut Hiſpanos, aut alios innumerabiles: proindè poterat Barclaius omittere illam conſecutionem, ergo ſuper Papam, ſi homo eſt. Neque mentitus eſt ex humilitate Beatus Gregorius, cùm ſeruum, ſe dixit eorum, quibus ſubiectus non erat; ſeruus enim dicitur, qui ſeruit aliorum vtilitati, ſiue id faciat obediendo, ſiue imperando: nam & Apoſtolus, ſeruum ſe fuiſſe ſcribit Corinthiorum, ſuper quos tamen poteſtatem à Chriſto accepiſſe ſe dicit. 2. Corinth. 4. & 13. Denique quod attinet ad obedientiam, quam ſe exhibuiſſe ſcribit ſanctus Gregorius Imperatori; dico eam fuiſſe coactam, & de facto, non de iure præſtitam: nam idem ſanctus Gregorius in explicatione pſalm. 101. de Mauritio Imperatore ſcribit hæc verba, In tantum autem ſuæ temeritatis extendit veſaniam, vt caput omnium Eccleſiarum Romanam Eccleſiam ſibi vindicet, & in Domina gentium terrenæ ius poteſtatis vſurpet.

Pergit Barclaius, & exclamat ¶ O diuinum Antiſtitem, & ſententiam nullis non ſequentium ſeculorum Pontificibus inculcandam. Sed proh numen; quo benigna illa

& humilis confeſſio à noſtris ſeculis exulauit? cui paulatim ſuccreuit hęc minax,& faſtuoſa aduerſus Reges,& Imperatores oratio, Nos in ſupremo iuſtitiæ throno collocati,ſupremum in omnes Reges, & Principes vniuerſæ terræ, cunctoſq. populos, gentes, & nationes, non humana, ſed diuina inſtitutione nobis traditam poteſtatem obtinentes, declaramus, iubemus, præcipimus,&c. quæ verba falſa, & inania,vel ex eo eſſe patet, quòd Papa in Principes, & populos infideles, qui multitudine Chriſtianos ſuperant,neque temporalem,neque ſpiritualem poteſtatem habeat, vt Bellarminus in libris de Romano Pontifice firmiſſima ratione oſtendit.]

Reſpondeo. Hanc inanem exclamationem, & humilis confeſſionis laudationem ſanctus ipſe Gregorius refellit in eo priuilegio, quod Monaſterio ſancti Medardi conceſſit, quodque ſubſcriptum ab ipſo Gregorio,multiſq. Epiſcopis legitur,lib. 2. Epiſtolarum poſt epiſtolam triceſimam primam: in eo ſi quidem priuilegio ita loquitur, Si quis autem Regum, Antiſtitum, Iudicum, vel quarumcunque ſecularium perſonarum, huius Apoſtolicæ auctoritatis, & noſtræ præceptionis decreta violauerit, aut contradixerit, vel fratres inquietauerit, vel conturbauerit, aut aliter ordinauerit, cuiuſcunque dignitatis, vel ſublimitatis ſit, honore ſuo priuetur,& vt Catholicæ fidei deprauator,vel ſanctæ Dei Eccleſiæ deſtructor, à conſortio Chriſtianitatis,& corpore,& ſanguine Domini noſtri Ieſu Chriſti ſequeſtretur. Et ſupra dixerat, auctoritate diuina,vice B.Petri Apoſtolorum Principis ſe ſtatuere. Ijſdem verbis vtitur ſanctus Gregorius in alio ſimili priuilegio, quod habetur,lib. 11. epiſt. 10. quæ eſt ad Senatorem Abbatem.Itaque humilis ille ſeruus ſeruorum Dei eminentiam ſuæ dignitatis non ignorauit, cùm diuina auctoritate, vice Principis Apoſtolorum,omnibus Regibus cuiuſcunque dignitatis, & ſublimitatis eſſent, ſub interminatione priuationis proprij hono-

ris imperare non timuit, vt præceptionis ſuæ decreta violare non auderent. Quid igitur eſt in Bullis Pij V. & Sixti V. (has enim bullas notat in margine) quas minaces, & faſtuoſas appellat Barclaius, quod non ſit in priuilegio illo ab humili Gregorio dato? Pius, & Sixtus dicunt, poteſtatem diuina inſtitutione ſibi traditam: & Gregorius dicit, auctoritate diuina ſe præcipere. Illi dicunt, ſuper omnes Reges ſe poteſtatem habere: iſte dicit, ſi quis Regum, vel quarumcunque ſecularium perſonarum, &c. Illi dicunt, iubemus, præcipimus: Iſte dicit, ſi quis Regum, &c. huius Apoſtolicæ auctoritatis, & noſtræ præceptionis decreta violauerit. At, inquit, verba illa Pij V. & Sixti V. falſa, & inania eſſe, vel ex eo patet, quòd Papa in Principes infideles, neque temporalem, neque ſpiritualem poteſtatem habet. Reſpondeo. Si falſa & inania ſunt iſta verba, multò magis falſa, & inania erunt verba ſancti Gregorij, in epiſt. 61. lib. 2. à Barclaio ſupra citata, & laudata, vbi ſanctus Gregorius dicit, Mauritio Imperatori, datam eſſe à Deo ſuper omnes homines poteſtatem: conſtat enim Imperatoris Mauritij poteſtatem non fuiſſe ſuper omnes homines, cùm non fuerit niſi ſuper homines Romano Imperio ſubditos, quod Imperium eo tempore ne tertiam quidem hominum partem continebat; quemadmodum igitur verba S. Gregorij de poteſtate Mauritij ſuper omnes homines, intelligi debet de omnibus hominibus, qui Romano Imperio ſubiecti erant: ſic etiam verba Pontificum de poteſtate ſuper omnes Reges, & populos, intelligi debent de omnibus Regibus, & populis, qui ſunt in Eccleſia Catholica, quæ toto terrarum orbe diffuſa eſt: ſic enim debere intelligi verba illa, docent verba præcedentia. Pius enim V. initio Bullæ ſcribit, vnicam eſſe verã Eccleſiam Dei, eamq. totam ſancto Petro eiuſque ſucceſſoribus eſſe commiſſam, atque inde colligit, ſummum Pontificem poteſtatem habere ſuper omnes Reges, & populos, qui videlicet ad Eccle-

ſiam pertinent, quæ in vniuerſo Mundo eſt. Sixtus verò V. dicit, ſibi curam incumbere Eccleſiarum omnium populorum, & gentium; vbi non dicit, ſe habere poteſtatem in omnes populos, & gentes; ſed in Eccleſias, quæ ſunt in omnibus populis, & gentibus. Similis locutiò inuenitur apud ſanctum Bernardum, in lib. 3. de Conſid. cap. 1. vbi dicit, totum orbem terrarum ad curam ſummi Pontificis pertinere, Ita, inquit, tu hæres, & orbis hæreditas. &, orbe illi exeundum eſt, qui fortè voluerit explorare, quæ non ad tuam pertinent curam; & tamen ibidem dicit, Papam non eſſe dominum orbis; ſed orbem totum ad eum pertinere, quia debet fideles paſcere, eiſque cum poteſtate præeſſe, & infidelium conuerſioni ſtudium, & diligentiam adhibere, vt Apoſtoli faciebant. Sanctus quoque Thomas in 2. 2. q. 12. art. 2. dicit, Papam habere poteſtatem ſuper fideles, & infideles, qui fidem aliquando ſuſceperunt; non autem ſuper eos, qui fidem nunquam ſuſceperunt, iuxta illud Apoſtoli 1. Cor. 5. Quid ad me de his qui foris ſunt iudicare? quos auctores, & multos alios ego ſecutus ſum in loco quem Barclaius notauit, videlicet lib. 5. de Pontifice cap. 2. Neque his repugnat quod ſupra docuimus cum S. Thoma, poſſe à Summo Pontifice priuari quoſcunque infideles à dominio quod habent ſuper fideles: nam etiam ſi abſolutè non pertineat ad Pontificem de his qui foris ſunt iudicare, neque habeat Pontifex in illos ordinariam poteſtatem, cùm ad gregem ſibi commendatum non pertineant, niſi in potentiâ; tamen in ordine ad conſeruationem fidelium habet à Deo, auctoritatem priuandi Principes infideles dominio, quod habent ſuper fideles, vt idem ſanctus Thomas docet ſecunda ſecundæ quæſt. 10. artic. decimo.

Addo poſtremo, verba Pij V. non eſſe ita faſtuoſa, & minacia, vt Barclaius dicit: hæc enim ſunt ipſius verba in Bulla excommunicationis Elizabethæ prætenſæ Angliæ Reginæ. Regnans in excelſis, cui data eſt omnis in cælo,

& in

& in terra poteſtas, vnam ſanctam Catholicam, & Apoſtolicam Eccleſiam, extra quam nulla eſt ſalus, vni ſoli in terris, videlicet Apoſtolorum Principi Petro, Petriq. ſucceſſori Romano Pontifici, in poteſtatis plenitudine tradidit gubernandam. Hunc vnum ſuper omnes gentes, & omnia Regna Principem conſtituit, qui euellat, deſtruat, diſſipet, diſperdat, & plantet, & ædificet, vt fidelem populum mutuæ charitatis nexu conſtrictum in vnitate ſpiritus contineat, ſaluumq. & incolumen ſuo exhibeat Saluatori: quo quidem in munere obeundo, nos ad prædictæ Eccleſiæ gubernacula, Dei benignitate vocati, nullum laborem intermittimus, &c. & infra, Illius itaque auctoritate ſuffulti, qui nos in hoc ſupremo iuſtitiæ throno (licet tanto oneri impares) voluit collocare, de Apoſtolicæ poteſtatis plenitudine declaramus, prædictam Elizabetham, hæreticam, & hæreticorum fautricem, eiq. adhærentes in prædicti anathematis ſententiam incurriſſe, eſſeq. à Chriſti corporis vnitate præciſos: quin etiam ipſam prætenſo Regni prædicti iure, necnon omni, & quocunque dominio, dignitate, priuilegioq. priuatam, &c. Porrò Bulla, Sixti V. ita incipit: Ab immenſa æterni Regis potentia, Beato Petro, eiuſq. ſucceſſoribus tradita auctoritas omnes terrenorum Regum, & Principum ſupereminet poteſtates, ſtabiliq. in petra conſiſtens, nec vllis aduerſitatibus, vel etiam ſecundis flatibus à recto deflexa inconcuſſa profert in omnes iudicia. & infra, Itaque in præexcelſo hoc ſolio, & in plenitudine poteſtatis, quam ipſe Rex Regum, & Dominus Dominantium, nobis licet indignis, tribuit, conſtituti, auctoritate Dei omnipotentis, ac Beatorum, Petri, & Pauli Apoſtolorum eius, & noſtra, ac de venerabilium fratrum noſtrorum S. R. E. Cardinalium conſilio, pronunciamus, & declaramus, &c. Quare ſententia, quam Barclaius recitat, non habetur ad verbum in Bullis Pij V. vel Sixti V. Sed eam ipſe varijs ex locis ita con-

ſtruxit, vt ad inuidiam conflandam aptiſſimum eſſe iudicauit. Omitto cætera, quæ ſunt in hoc tertio capite: quia non argumenta, vel rationes; ſed maledicta ſunt, & conuicia aduerſus Pontifices: illum enim imitari volumus, qui cùm malediceretur, non maledicebat; cùm pateretur, non comminabatur. 1. Petri 2.

De falſa cauſa originis temporalis poteſtatis Pontificiæ à Barclaio aſſignata.
Cap. I I I I.

IN quarto capite diſſerit Barclaius de origine temporalis poteſtatis pontificiæ: quaſi iam exploratum eſſet, diuino iure ſola ſpiritualia ad Summum Pontificem pertinere. Sed quoniam id neque exploratum, neque verum eſt, facilè potuiſſem totum hoc caput ſilentio præterire, vt quod ad rem non faciat, vel certè ſolido fundamento careat. Videamus tamen quid ſit, quod hoc loco adfert Barclaius.

¶ Duas res, inquit, potiſſimum inuenio, quæ anſam Pontificibus tantam poteſtatem arrogandi videntur præbuiſſe. Vna eſt ingens ille honor, qui vt par erat à Principibus, & populis Chriſtianis ſummo animarum Paſtori deferebatur, & deferri adhuc debet, atque etiam præ iudicata ſanctitatis opinio de Sede illa Beatorum Apoſtolorum Petri, & Pauli. & infra, Alteram tantæ iuriſdictionis temporalis captandæ anſam præbuit gladius excommunicationis.]

Reſpondeo. Fruſtra quærit Barclaius vnde tanta poteſtas Summis Pontificibus acceſſerit, cùm ratio ſit in promptu, quam & Doctores communi conſenſu, & ipſa generalia Concilia tradiderunt, ſumma videlicet ſpiritualis poteſtas diuinitus collata Apoſtolo Petro, eiusq. ſucceſſori-

bus

bus ſuper omnem Eccleſiam: ex ea ſiquidem manifeſtè ſequitur, vt in ordine ad ſpiritualia, & vitam æternam, poſſit Summus Pontifex de temporalibus quoque diſponere, vt capite ſuperiore explicatum eſt. Quod autem Barclaius dicit, ex honore maximo, qui Summis Pontificibus deferebatur, & præiudicata ſanctitate illius Sedis, captaſſe anſam Pontifices arrogandi ſibi poteſtatem temporalem ſuper Reges & Principes; falſum eſſe conſtat ex ijs, quæ ſupra Barclaius ipſe ſcripſit: ſiquidem honor maximus, & præiudicata ſanctitas non defuit primis mille annis, imò tunc maximè viguit: & tamen Barclaius contendit, primum fuiſſe Gregorium VII. qui ſibi poteſtatem temporalem in Reges, & Principes vſurpauit, poſt annum milleſimum, & ſeptuageſimum ab aduentu Saluatoris. Dicet fortaſſe, primis illis annis fuiſſe Pontifices optimos, ſed poſtea factos deteriores ad gloriam temporalis Imperij aſpirare cœpiſſe. At Gregorius VII. vir ſanctiſſimus fuit, nec ſolùm innocentia vitæ, ſed etiam miraculis clarus; cuius rei tot ſunt teſtes, quot ſcriptores illius temporis, exceptis ſchiſmaticis, vel hæreticis: quemadmodum etiam Innocentius III. & IIII. qui hac poteſtate præter cæteros vſi eſſe videntur, Pontifices laudatiſſimi habiti ſunt. Neque verum eſt Gregorium VII. fuiſſe primum, qui de temporali Regno diſponere cœpit: nam & Gregorius primus, & ſecundus, & alij Pontifices optimi, & laudatiſſimi ante Gregorium VII. hanc poteſtatem habere ſe teſtati ſunt, vt paulò infra docebimus. Porrò excommunicatio eſt quidem inſtrumentum, quo Pontifices plerunque vti ſolent ad coërcendas huius ſeculi poteſtates; ſed etiam ſine iſto inſtrumento non ſemel Pontifices Maximi de temporalibus dignitatibus pro Eccleſiæ vtilitate, & animarum ſalute diſpoſuerunt; vt cum Zacharias Childericum Regem Francorum deponi mandauit, & Pipinum inungi, atque in ſolium exaltari iuſſit, & populos ab obedientia, & fidelita-

te

te Childerico præſtita liberauit: & cùm Hadrianus primus Carolo Magno Regi Francorum dignitatem Patritiatus Romani contulit: & cùm Leo III. eundem Carolum Imperatorem Occidentis dixit. Quare verum non eſt, excommunicationis cenſuram anſam dediſſe Pontificibus, vt poteſtatem temporalem ſibi arrogarent.

Sed placet notare nonnulla, quæ in hoc capite Barclaius non ſine magna temeritate effutijt.

1 Primum eſt illud: ¶ Sed hic Lector monendus eſt, ſententiam illam omnium vocibus celebratam, excommunicationem omnem eſſe timendam; cùm hac exceptione, intelligi debere, extra quam ſi manifeſtè conſtet eſſe iniuſtam; tunc enim nec curanda, nec timenda eſt, modo abſit ab excommunicato contemptus, & præſumptio.]

Hanc Barclaij doctrinam damnant omnes boni Scriptores, qui diſtinguunt inter excommunicationem iniuſtam, & nullam: & iniuſtam quidem docent cum S. Gregorio eſſe timendam; nullam autem, non eſſe timendam, niſi aliquando ob ſcandalum, quando videlicet nullitas excommunicationis nota non eſt. Ac ne ſingulos Doctores afferre neceſſe ſit, audiamus Martinum Nauarrum, qui communem doctrinam hanc eſſe teſtatur. In Enchiridio cap. 27. num. 3. ſic Nauarrus loquitur, Sententia excommunicationis, quantumuis iniuſta, valet regulariter, & ob id Gregorius in cap. 1. 11. q. 3. dixit, timendam eſſe ſiue iuſta ſit, ſiue iniuſta. & infra, Vbi gloſſa, & vbique Doctores apertè dicunt valere, & ligare excommunicationem iniuſtam, & differre ab ea quæ eſt nulla.

2 Alterum eſt in illis verbis: ¶ Cuius generis excommunicationis illa videtur, quæ in ſubditos profertur, eo quòd Regi, vel Principi ſuo excommunicato pareant in ijs, quæ temporalis ſunt iuriſdictionis, & Dei mandatis non repugnant.]

Huius doctrinæ temeritatem, vel ex eo poſſumus demon-

monſtrare, quòd per eam damnatur ſententia Innocentij IV. lata in Lugdunenſi Concilio: quæ poteſt enim maior eſſe temeritas, quàm damnare manifeſtæ iniuſtitiæ ſententiam Summi Pontificis, in generali Concilio latam,& omnium conſenſu probatam?

3 Tertium eſt in illis verbis: ¶ Et verò Gregorius VII. partim publica offenſa Henrici IV. Imperatoris, partim priuata iniuria permotus, id iuris dandi, & auferendi Regna apertè ſibi primus omnium aſſeruit.]

At qui falſum omnino eſt, quod Gregorius VII. primus omnium ſibi aſſeruerit ius dandi, & auferendi Regna: iam enim ſupra numerauimus ſex Pontifices, qui ante Gregorium VII. idem fecerunt, videlicet Gregorium primum, Gregorium ſecundum, Zachariam, Leonem tertium, Gregorium quartum, & Hadrianum ſecundum. Nam Gregorius primus in priuilegio ſupra citato appoſuit illa verba, Siquis autem Regum, Antiſtitum,&c. honore ſuo priuetur. Gregorius ſecundus Imperatorem Leonem Iſauricum vectigalibus Italiæ priuauit, teſte Zonara, Cedreno, & alijs. Zacharias Childericum à Regno depoſuit,& Pipinum in Regnum exaltauit, teſtibus Annalibus Francorum antiquiſſimis,vbi ſic legimus: Data auctoritate ſua (Zacharias) iuſſit Pipinum Regem conſtitui. & infra: Secundum Romani Pontificis ſanctionem Pipinus Rex Francorum appellatus eſt. Idem dicit Aimoinus,Eginarthus, Lambertus, Regino, Sigebertus, Hermannus Contractus, Marianus Scotus, Abbas Vrſpergenſis, Otho Friſingenſis, & Albertus Chrantzius, quorum verba infra citabimus. Leo tertius à Græcis ad Francos Imperium Occidentis tranſtulit, quod teſtimonijs hiſtoricorum,Pontificum, Imperatorum, & ipſorum Principum Electorum probauimus in lib. 1. de tranſlatione Imperij. Gregorius IV. decretum Francorum, quo Ludouico Pio Imperium auferebatur, auctoritate ſua reſcidit, & Imperium Ludo-

uico

uico reſtituit, vt refert Marianus Scotus lib. 3. Chronici, his verbis, Ludouicus Reginam Aquis obuiam ei venientem iubente Papa Gregorio accepit: ſiquidem filij Ludouici non ſolùm Imperium patri abrogauerant, ſed etiam Iuditham vxorem ei ademerant; ſed vtrumque iubente Gregorio recepit. Et Paulus Aemilius lib. 3. de rebus geſtis Francorum: Lugduni, inquit, Concilium Epiſcoporum, quos Ludouici Imperatoris filij contraxerant habitum, Imperiumq. patri abrogatum, quod decretum mox à Gregorio Pontifice Maximo reſciſſum eſt. Denique Hadrianus ſecundus plus ducentis annis Gregorio ſeptimo antiquior, cùm accepiſſet, Imperium Ludouici iunioris Imperatoris à Carolo Caluo Rege armis tentari, ſcripſit ad Carolum minaces literas, teſte Aimoino lib. 5. cap. 24. qui ſic ait, In epiſtolis Papæ continebatur, vt Regnum quondam Lotharij, quod Ludouico Imperatori ſpirituali eius filio, hæreditario ei iure debebatur, & quod ad eum poſt mortem eiuſdem Lotharij redijt, vel homines in eo degentes, mortalium nullus inuaderet, nullus commoueret, nullus ad ſe conaretur inflectere: quod ſi quis præſumeret, non ſolùm per ſuæ auctoritatis miniſterium infirmaretur, verùm etiam vinculis anathematis obligatus nomine Chriſtianitatis priuatus, cum Diabolo omnino locaretur.

4 Quartum eſt in verbis ſequentibus: ¶ Verùm enim nihil aliud Gregorius eo facto quam cruentas, & furioſas tragœdias excitauit, nec infeliciter deſtinata vi, & armis prohibitus perfecit.]

Hoc quoque falſum eſſe notiſſimum eſt, quoniam cruẽtas, & furioſas tragœdias non Gregorij decretum, ſed Henrici inobedientia peperit: & quod potiſſimum optauit Gregorius, vt videlicet inueſtituras Epiſcoporum de manibus laicorum eriperet, partim per ſe, partim per ſucceſſores omnino perfecit. Siquidem Gregorij ſententiam, & de-

& decretum confirmarunt omnes eius ſucceſſores, Victor tertius, Vrbanus ſecundus, Paſchalis ſecundus, Gelaſius ſecundus, & Calliſtus ſecundus, cuius tempore Imperatoribus cedentibus pax inter Sacerdotium, & Regnum facta eſt: ſic enim ſcribit Abbas Vrſpergenſis in Chronico anni milleſimi centeſimi viceſimiſecundi, Ipſe, in cuius manu cor Regis eſt, omnem animoſitatem Auguſti ſub Apoſtolicæ reuerentiæ obedientiam, cauſa matris Eccleſiæ etiam vltra ſpem plurimorum inflexit, &c. vide totum locum.

5 Quintum, & vltimum eſt in illis verbis, vbi magnificè laudat Hoſium Epiſcopum Cordubenſem, quem vocat virum magnum, & nobiliſſimum Confeſſorem: atque ex eius ſententia conſtare dicit, Eccleſiam primis temporibus, neque temporalem poteſtatem in Principes habuiſſe, neque habere ſe crediſiſſe; ac ne quidem ob hæreſim, quod crimen grauiſſimum & pernicioſiſſimum eſt.]

Sed nos Hoſium virum magnum aliquando fuiſſe ſcimus, ſed turpiſſimè poſtea lapſum in Arianam hæreſim non ignoramus. Id enim tradit Athanaſius in epiſt. ad ſolitariam vitam agentes, & in Apologia ſecunda; Hilarius in lib. de Synodis; Epiphanius hæreſi 73. Sebadius in libro contra Arianos; Sulpicius lib. 2. Sacræ hiſtoriæ; Socrates lib. 2. cap. 26. Sozomenus lib. 4. cap. 5. Vigilius Martyr, in lib. 5. aduerſus Eutychetem: denique Iſidorus de Viris illuſtribus in Gregorio Betico. Deinde Hoſius quantumuis nunquam lapſus fuiſſet, tamen non tanti faciendus eſt ab hominibus Catholicis, vt anteponatur Concilijs generalibus, non vni, ſed multis, & Doctoribus omnibus initio à nobis citatis, qui communi conſenſu docent, propter hæreſim poſſe à Summo Pōtifice Principes deponi, ac principatu priuari. Addo poſtremò verba Hoſij nihil omnino aduerſus communem ſententiam facere. Quid enim ille dixit? non licere Pontifici Imperium gerere, vt neque

Impe-

Imperatoribus Pontificatum. Sed etiam ſi Pontifex Imperium non gerat, poteſt tamen per ipſam pontificalem poteſtatem Imperatorem hæreticum ab Eccleſia arcere, ac ne Eccleſiæ noceat Imperium illi abrogare. Neque enim Zacharias Rex erat, & potuit tamen Regem deponere: Neque Leo III. Imperator erat, & tamen Imperium ab vna gente ad aliam transferre potuit. Imò ſi Papa Rex aut Imperator eſſet, non poſſet Imperiali, aut Regia poteſtate Imperatorem aut Regem deponere, quia par in parem non habet imperium: proinde quod facit Papa, facit Apoſtolica, id eſt, ſuprema ſpirituali poteſtate, vt Chriſti Vicarius, non vt Princeps terrenus. Ex his apparet quantum officiat lumini mentis prauus propriæ opinionis affectus: Barclaius enim amore captus opinionis ſuæ in verbis Hoſij perſpicuè ſe id videre exiſtimauit, cuius nos ne veſtigium quidem cernimus.

De Poteſtate in temporalia, quam indirectè Theologi ſummo Pontifici tribuunt.

Cap. V.

IN quinto Capite Barclaius exploſa (vt ipſe dicit) Canoniſtarum, & Bozij ſententia, aggreditur refutare ſententiam Theologorum, qui dicũt Papam habere poteſtatem in temporalia indirectè. Sed antequam ad eius argumenta refellenda accedam, explicabo breuiter quid intelligamus per voces illas directè, & indirectè; & quis ſit auctor earum vocum. Igitur per voces directè, & indirectè, non intelligimus, vt aliqui per iocum dicunt, poteſtatem ſpiritualem eſſe in Pontifice directè, id eſt, iuſtè, & legitimè; temporalem autem indirectè, id eſt, iniuſtè, & vſurpatiuè; ſed poteſtatem Pontificiam per ſe, & propriè ſpiritualem eſſe, & ideò directè

reſpi-

reſpicere, vt obiectum ſuum primarium, ſpiritualia nego-cia; ſed indirectè, id eſt, per ordinem ad ſpiritualia, reductiuè, & per neceſſariam conſequentiam, vt ſic loquamur, reſpicere temporalia, vt obiectum ſecundarium, ad quod non conuertitur hæc ſpiritualis poteſtas, niſi in caſu, vt loquitur Innocentius tertius, in cap. Per venerabilem, Qui filij ſint legitimi, In alijs, inquit, regionibus, certis cauſis inſpectis, temporalem iuriſdictionem caſualiter exercemus; quomodo etiam loquitur ſanctus Bernardus, in lib. 1. de Conſideratione, cap. 5. Sed, inquit, aliud eſt incidenter excurrere in iſta (temporalia negocia) cauſa quidem vrgente; aliud verò vltrò incumbere iſtis, tamquam magnis, dignisq. tali. Porrò auctorem harum vocum habemus Innocentium IV. Pontificem doctiſſimum. Is enim explicans, cap. Nouit, de Iudicijs. §, de feudo, dicit, Pontificem directè non iudicare de feudis, ſecus autem indirectè, ratione peccati. Eadem diſtinctione vtitur Ioannes de Turrecremata, Thomas Caietanus, Petrus de Palude, Durandus, Franciſcus Victoria, Dominicus à Soto, Martinus Ledeſmius, Iacobus Simanca, Antonius Cordubenſis, Martinus Nauarrus, Ludouicus Molina, & alij.

Venio nunc ad argumenta Barclaij. Primùm adfert argumentum, quo ego fueram vſus aduerſus eos, qui poteſtatem Pontificis, ſimul pontificiam, & Regiam, ſpiritualem, & temporalem eſſe volebant, Reges autem temporales, non tàm eſſe Reges, quàm executores pontificiæ poteſtatis, & voluntatis. Argumentum meum hoc fuit, Poteſtas Regum terrenorum eſt à Deo, vt confitentur ipſimet Pontifices; ſanctus Leo, epiſt. 38. ad Martianum; ſanctus Gelaſius, in epiſt. ad Anaſtaſium; ſanctus Gregorius, lib. 2. epiſt. 61. Nicolaus, in epiſtola ad Michaelem: ergo vel poteſt ſummus Pontifex tollere exequutionem adminiſtrationis à Regibus, & Imperatoribus tamquam ſummus ipſe Rex, & Imperator, vel non poteſt; ſi poteſt ergo eſt maior

Chriſto, cùm poſſit auferre, quod Chriſtus dedit; ſi non poteſt, ergo non habet verè poteſtatem Regiam in ipſos Reges, & Imperatores. Hoc argumentum ita retorquet Barclaius aduerſus meam, & Theologorum cæterorum ſententiam.

1 Aut poteſt ſummus Pontifex aliquo modo, hoc eſt, directè, vel indirectè auferre Regibus, & Imperatoribus Regna, atque Imperia, alijſque conferre; aut non poteſt: ſi poteſt, ergo eſt aliquo modo maior Deo, quia quod Deus dedit, ipſe aufert: minor enim vel par auferre non poteſt, quod à maiore, vel æquali conceſſum eſt; ac ne Vicarius quidem eius, qui conceſſit ſine expreſſo Domini mandato; (ne quis nobis reponat, Papam tamquam Chriſti Vicarium id facere, cùm ipſe nullum de ea re mandatum neque expreſſum, neque tacitum accepiſſe inueniatur) ſi non poteſt, ergo falſum eſt, quod dicunt, eum habere ſummam poteſtatem indirectè diſponendi de omnibus rebus temporalibus Chriſtianorum, & deponendi de Solio Reges, & Imperatores, alioſq. in eorum locum ſufficiendi.] hæc Barclaius.

Reſpondeo. Cùm dicimus ex Pontificum ſententia Regum terrenorum poteſtatem eſſe à Deo: non intelligimus, eſſe à Deo immediatè, quomodo eſt à Deo poteſtas ſummi Pontificis; ſed eſſe à Deo, quia Deus voluit eſſe in genere humano politicum regimen; & ideò inſtinctum quendam naturalem dedit hominibus, vt eligant ſibi Magiſtratus à quibus regantur: & præterea voluit Deus, regimen politicum eſſe diſtinctum ab Eccleſiaſtico, vt expreſsè docuit Nicolaus Papa, in epiſt. ad Michaelem; & poſt eum Innocentius, in cap. Solitæ, de maiorit. & obedien. & ante vtrunque Gelaſius, in epiſt. ad Anaſtaſium. Ex his perſpicuum eſt argumentum meum ſolidum eſſe, & argumentum Barclaij omnino infirmum: nam ſi in ſummo Pontifice eſſet poteſtas ſpiritualis, & temporalis directè, & eſſet Pontifex Rex Mundi, vt eſt Pontifex Eccleſiæ vniuerſæ, & Reges

cæteri

cæteri eſſent meri executores temporalis iuriſdictionis; certè poſſet Põtifex pro arbitrio ſuo priuare quoslibet Reges adminiſtratione, & executione iuriſdictionis temporalis; & hoc modo poſſet tollere regimen politicum, vel confundere cum Eccleſiaſtico; & eſſet maior Chriſto, cùm poſſet tollere, vel confundere poteſtates, quas ille voluit eſſe, & eſſe diſtinctas. At ſi in ſummo Pontifice ponatur poteſtas ſpiritualis tantùm directè, & temporalis indirectè, id eſt, in ordine ſolùm ad ſpiritualia; non ſequitur, poſſe Pontificem tollere, vel confundere politicum regimen; ſed ſolùm ſequitur, poſſe Pontificem per ſpiritualem, atque Apoſtolicam eminentiſſimam ſuam poteſtatem dirigere, & corrigere poteſtatem politicam, eamque, ſi opus ſit, ad finem ſpiritualem, vni Principi adimere, & alteri conferre. Atque vt reſpondeamus in forma ad argumentum: cùm ille dicit, Aut poteſt Summus Pontifex aliquo modo, hoc eſt, directè, vel indirectè auferre Regibus, & Imperatoribus Regna, atque Imperia alijsq. conferre, aut non poteſt. Reſpondeo, poteſt; cùm ille colligit, ſi poteſt, ergo eſt aliquo modo maior Deo, quia quod Deus dedit, ipſe aufert; nego conſecutionem. nam Deus non dedit immediatè Regnum huic aut illi; ſed dicitur poteſtas Regum eſſe à Deo, quia Deus voluit eſſe inter homines poteſtatem politicam, eamq. diſtinctam ab Eccleſiaſtica; proinde cùm Summus Pontifex transfert Regnum ab vno ad alium, non tollit quod Deus dedit, ſed ordinat, & dirigit: & quemadmodum Deus dat Regna hominibus mediante conſenſu, & conſilio hominum; & poteſt, ac ſolet ea mutare & transferre de gente in gentem, mediante conſilio & conſenſu eorundem hominum: ita poteſt maiore ratione ea mutare, & transferre propter finem ſpiritualem per Vicarium ſuum generalem, quem conſtituit ſuper totam familiam ſuam. At, inquit Barclaius, iſte Vicarius non habet mandatum Domini, neque expreſſum, neque taci-

 tum,

tum. Imò habet expreſſum; ſed in genere: eo ſiquidem ipſo quod factus eſt Paſtor gregis totius, & Præpoſitus toti familiæ, & caput vice Chriſti totius corporis Eccleſiæ; intelligitur habere mandatum regendi, & dirigendi, & corrigendi omnes oues totius gregis; omnes conſeruos, qui ſunt in familia; & omnia membra, quæ ſunt in corpore: neque excipiuntur Imperatores, & Reges, niſi velint excipi à numero ouium Chriſti, & ſeruorum Chriſti, & membrorum corporis Chriſti.

2 Adfert deinde Barclaius alterum argumentum, quod ego propoſui aduerſus eorum ſententiam, qui tribuunt Summo Pontifici poteſtatem temporalem directè in omnia Regna mundi: illudq. retorquere conatur aduerſus meã, & aliorum Theologorum ſententiam de poteſtate temporali indirectè, id eſt, in ordine ad ſpiritualia. ſic autem loquitur:

¶ Sed aliud longè efficaciſſimum, quod ex eodem Bellarmini libro, & capite ſupra retulimus, hoc loco ad inſtitutum noſtrum optimo iure in hunc modum adaptabimus. Si verum eſt, Papam habere poteſtatem indirectè diſponendi de rebus temporalibus omnium Chriſtianorum, aut eam habet iure diuino, aut iure humano; ſi iure diuino, deberet id conſtare ex Scripturis, aut certè ex Apoſtolorum traditione; ex Scripturis nihil habemus, niſi datas Pontifici claues Regni cælorum: de clauibus Regni terrarum nulla mentio fit: traditionem Apoſtolorum nullam aduerſarij proferunt.]

Reſpondeo; Habet Summus Pontifex iure diuino poteſtatem diſponendi de rebus temporalibus Chriſtianorum in ordine ad finem ſpiritualem. Id verò conſtat ex Scripturis; nam in clauibus Regni cælorum Apoſtolo Petro, pro ſe, & ſucceſſoribus traditis, Matth. 16. non intelliguntur quidem claues Regni terrarum, de quibus nulla mentio facta eſt in Euangelio, quia non erat neceſſarium, vt

Sum-

Summus Princeps Eccleſiæ ſimul eſſet Monarcha temporalis huius Mundi : ſed intelligitur poteſtas diſponendi de temporalibus, quatenus ea iuuant ad aperiendum fidelibus Regnum cælorum, vel impediunt atque obſtant, ne fidelibus aperiatur Regnum cælorum.

3 At, obijcit Barclaius, ¶ Quod ſi dixerint, neque expreſſo Dei verbo, neque traditione Apoſtolorum ad huius poteſtatis confirmationem opus eſſe; cùm indirectè tantùm, & ex quadam ſequela Pontifici competat, tamquam inſeparabilis quædam acceſſio, & appendix poteſtatis illius ſpiritualis, qua ſupremus animarum Paſtor in omnes Chriſtiani gregis oues præditus eſt. Nos rurſus ab eis petemus aliquod eius acceſſionis, & coniunctionis teſtimonium ex Scripturis, vel traditione Apoſtolorum.]

Reſpondeo. Iam dixi, poteſtatem, de qua loquimur, haberi expreſsè in Scripturis, ſed generatim, non in particulari; in illo videlicet cap. 16. Matth. Tibi dabo claues Regni cælorum. & Ioan. 21. Paſce oues meas : atque ex ijſdem iſtis teſtimonijs diuinis colligi particularem illam acceſſionem, & coniunctionem poteſtatis diſponendi de temporalibus in ordine ad ſpiritualia, vt non ſemel explicatum eſt. Neque verum eſt quod Barclaius ſubiungit, hanc tantam poteſtatem tum à Chriſto, tum ab Apoſtolis eorum ſucceſſoribus alto ſilentio in Eccleſia tot ſeculis fuiſſe prætermiſſam. Nam à Chriſto ſatis apertè ſignificata eſt in locis citatis : & ab Apoſtolo etiam indicata. 1. Corinth. 6. cùm ait, Neſcitis, quia & Angelos iudicabimus ? quanto magis ſecularia ? & à ſucceſſoribus Apoſtolorum Petri, & Pauli, Romanis videlicet Pontificibus, re ipſa demonſtrata eſt in depoſitione Regum, & Imperatorum, iam inde ab anno Domini ſeptingenteſimo: nam ante illud tempus, vel defuit neceſſitas, vel opportunitas.

4 Obijcit rurſus Barclaius, ¶ Si vtraque poteſtas ab altera, ſpiritualis ſcilicet à temporali, & è contra, ſeparari poſ-

ri poſſit; locus erit ſententiæ, qua quod directè fieri non permittitur, id nec indirectè fieri ſtatuit: ita enim prudentes definierunt, quoties aliquid directè fieri prohibetur, id nec indirectè quidem, ſiue per conſequentiam fieri poſſe; niſi id quod prohibitum eſt, ſequatur neceſſario ad aliud iure permiſſum, ita vt permiſſum ſine prohibito non poſſit procedere, & niſi (vt cum Iureconſulto dicam l. 5. §. generaliter, de donatione inter vir. & vxor.) vtriuſque cauſa ita commixta ſit, vt ſeparari non poſſit. Vnde eum, qui ſolus rem alienare non poteſt, ne cedere quidem poſſe liti ſuper ea motæ concluditur, iuxta Panorm. in cap. dudum, 54. de elect. & cap. cùm pridem, de pact. quòd nimirum obliquè, & indirectè hoc modo rem alienaret. Si igitur Papa, quatenus Papa nullam temporalem iuriſdictionem directè habet in Chriſtianos, quod illi concedunt, ſuperiore iuris ſententia effici videtur, eum ne indirectè quidem habere poſſe. Qua propter vt ſuam hominibus ſententiam perſuadeant, debent ex Scripturis, aut Apoſtolorum traditionibus teſtimonium proferre, vel ſaltem docere, temporalem poteſtatem de qua loquuntur ita coniunctam eſſe cum ſpirituali, vt ab ea diuelli, & ſeparari, vt, inquam, ſpiritualis ſine ea conſiſtere nullo modo poſſit; quod quoniam præſtare nequiuerunt, nihil niſi opiniones incertas ſunt ſequuti, & rationes quæ non ſatis videntur concludere, quod aſſumunt.]

Reſpondeo, De coniunctione & ſeparatione Eccleſiaſticæ poteſtatis, & politicæ, duplex poteſt eſſe quæſtio. vna, An poſſit Eccleſiaſtica poteſtas eſſe ſine Politica, ita vt nullus in Eccleſia ſit Princeps politicus; & contra, An poſſit poteſtas politica inueniri in aliqua gente, vbi nullus ſit Prælatus Eccleſiaſticus; & hoc modo concedimus poſſe inueniri has poteſtates omnino ſeparatas: primis enim temporibus Eccleſiæ fuit in terris Eccleſia ſine vllo Principe temporali Chriſtiano, & fuerunt eodem tempore, & ſunt.

ſunt etiam nunc aliqua Regna infidelium, vbi nulli ſunt Prælati Eccleſiaſtici. Altera quæſtio eſſe poteſt, An poſſit dari ſumma poteſtas Eccleſiaſtica, ſiue ſpiritualis, quæ non habeat aliquo modo annexam poteſtatem diſponendi de temporalibus in ordine ad ſpiritualia: & hoc modo negamus poſſe dari poteſtatem ſummam Eccleſiaſticam, ſiue ſpiritualem, quæ non habeat annexam poteſtatem temporalem aliquo modo, id eſt, in ordine ad ſpiritualia. Nam etiam illo tempore, quo nulli erant in Eccleſia Principes temporales, potuit Princeps Eccleſiaſticus iubere fidelibus, vt de bonis temporalibus alerent miniſtros Sacramentorum: item, vt fideles dirimerent inter ſe lites ciuiles; & non adirent pro his rebus tribunalia infidelium: quorum vtrumque docet Apoſtolus in priore ad Corinth. cap. 6. & 9. Potuit quoque Eccleſia non tolerare ſuper ſe Principem infidelem, ſi is auertere conaretur fideles à cultu veri Dei, vt S. Thomas docet in 2. 2. q. 10. art. 10. Denique illo tempore deerat vſus poteſtatis huius in Principes, quia nulli erant; ſed poteſtas ipſa non deerat: aliud enim eſt poteſtas, aliud vſus poteſtatis. Itaque fundamentum Barclaij de ſeparatione harum poteſtatum omnino corruit, & eo ruente ruit totum ædificium argumentorum ipſius. Nam quod adducit ex iure ciuili, & canonico non facit ad rem; quia non admittimus ſeparari poſſe omnino poteſtatem ſpiritualem à temporali; & contrarium pro comperto habemus, idq. ex teſtimonio Scripturæ, & praxi Eccleſiæ. Barclaius autem aſſumit tamquam certa, & conceſſa, nos deſtitui teſtimonio ſcripturæ, & poteſtates illas nullo modo eſſe coniunctas: quæ nemo noſtrum concedit; imo etiam falſa eſſe contendimus. Accedit præterea, quod quando in Eccleſia ſunt Principes temporales, vt poſt primos ducentos, vel trecentos annos ſemper fuerunt: tunc poteſtas Eccleſiaſtica, & politica coniunctæ ſunt adhuc ſtrictiore vinculo; quoniam Princeps politicus ſubiectus eſt Prin-

cipi ſpirituali, vt filius patri, & membrum capiti. Siquidem Reſpublica politica, & ſpiritualis vnam Eccleſiam faciunt, non duas: & illius vnius Eccleſiæ caput eſt Vicarius Chriſti, Petriq. ſucceſſor. Quare ſi quid valerent argumenta Barclaij pro Principibus qui fidem Chriſti nunquam ſuſceperunt, quod tamen non admittimus; certè pro Principibus Chriſtianis, aut qui Chriſtiani aliquando fuerunt, nihil prorſus valent. Sed de hac re plura ſuo loco dicenda ſunt.

Cur Primis ſeptingentis annis Summi Pontifices non depoſuerunt Reges hæreticos, vel Apoſtatas. Cap. VI.

IN ſexto Capite Barclaius producit tamquam argumentum inſolubile, quod neque vſus, neque exemplum, neque mentio vlla talis Pontificiæ poteſtatis annis circiter mille in Eccleſia fuerit: cùm multi interea Principes Chriſtiani impiè, crudeliter, peruersè, & magno Eccleſiæ detrimento Regnis, atque Imperijs abuterentur. Deindè adfert ſolutionem ad hoc ſuum argumentum, quam ante annos viginti ad argumentum ſimile dedit Franciſcus Romulus in Reſponſione ad Apologiam, quæ falsò Catholica inſcribebatur: & eam ſolutionem in toto capite, & ſequentibus vſque ad duodecimum prolixè admodum, & magnis clamoribus odioſiſſimè refellere nititur, vt in his ſex capitibus non Iureconſultum, aut Theologum diſputatorem; ſed tragicum declamatorem agere voluerit. Quare adſcribam hoc loco reſponſionem integram Franciſci Romuli, vt eam Barclaius refert, deindè reſpondebo ad ſingulas partes Barclaianæ confutationis. Sic igitur loquitur Franciſcus Romulus in Apologia cap. 8.

Iam

[Iam verò quod quarto loco aduerſarius obijcit de maiorum noſtrorum conſuetudine, qui Principes multos hæreticos paſſi ſunt, vt Conſtantium, & Valentem, Arianos; Anaſtaſium Euthychianum; Heraclium Monothelitam, & ſi qui ſunt alij, ad rem nihil facit; neque enim Eccleſia temerè, & inconſideratè poteſtate ſua debet abuti. Porrò non rarò accidit, vt tanta ſit quorundam Regum cum improbitate, ac ſæuitia iuncta potentia, vt Eccleſiaſtica cenſura, neque ad eos coërcendos quicquam proſit, & Catholicis populis, in quos Principes irritati magis ſæuiunt, plurimum obſit. Quid enim quæſo profuiſſet quondam Eccleſiæ, ſi tentaſſet, vel Oſtrogothos Reges in Italia, vel in Hiſpania Vviſegothos, aut Vvandalos in Africa excommunicare, ac de ſolio deturbare, quamuis id facere optimo iure potuiſſet? Quod idem de Conſtantio, Valente, & alijs ſupra nominatis intelligi debet. Siquidem ea tunc erant tempora, vt potius ad martyrium ſubeundum Epiſcopi, quam ad Principes coercendos parati eſſe deberent. At vbi vidit Eccleſia ſuæ poteſtati locum aliquem aperiri, vel cum ipſorum Principum ſpirituali vtilitate, vel certè ſine detrimento, & pernicie populorum; non ſibi defuit, vt exempla paulò ante allata demonſtrant. Sic enim Eccleſia Leonem Iſauricum Imperij parte, & Henricum quartum toto Imperio, & Childericum Regno Franciæ ſpoliandos eſſe iudicauit, vt re ipſa deinceps, & Leo parte Imperij, & Henricus Imperio toto, & Childericus Regno caruerit. Itaque veteres illos Imperatores Conſtantium, Valentem, & cæteros, non ideò tolerauit Eccleſia (vt aduerſarius ſomniat) quòd legitimè in Imperium ſucceſſiſſent; alioqui enim Leonem etiam, & Henricum, & Childericum, qui non minus legitimè ſucceſſerant, pertuliſſet; ſed quòd illos ſine populi detrimento coërcere non poterat, iſtos poterat.]

Hæc reſponſio Franciſci Romuli à morſibus Barclaij vindicanda eſt, tùm quia ad rem noſtram maximè facit, tùm

quia eſt hominis Catholici, & eruditi, cuius librum iam olim vidi, non Romæ excuſum; vt Barclaius fingit; ſed in Gallijs; qua vrbe non memini. Ergo Barclaius partem illam reprehendendam primo loco ſibi deſumpſit, vbi dicitur, Ea tunc erant tempora, vt potius ad martyrium ſubeundum Epiſcopi, quàm ad Principes coërcendos parati eſſe deberent. Quæ verba Barclaius pro ſua modeſtia dicit, falſa eſſe, & in meris, mirifq. mendacijs fundata. Deindè addit, ea indigna ſibi videri, quæ ab vllo Catholico, nedum Theologo in medium adferantur. Denique ita in partem deteriorem ea verba interpretatur, vt exclamet: Quid enim? an nos incidimus in ea tempora, quibus Epiſcopi milites potius quàm martyres eſſe debeant? aut legem Dei, atque Eccleſiam prælijs, quàm prædicationibus defendere? Atque hinc accepta occaſione toto illo capite aduerſus mores Epiſcoporum, & Cardinalium maximo furore bacchatur. Sed nos conuicijs, & maledictis prætcritis, & tota eius canina eloquentia prætermiſſa, breuiter reſpondebimus. Primo falſum eſſe dico, quod initio capitis ipſe ſumit, annis circiter mille, neque vſum, neque exemplum, neque mentionem vllam talis Pontificiæ poteſtatis in Eccleſia fuiſſe: ſiquidem exempla Gregorij primi, ſecundi, & quarti, nec non Zachariæ, & Leonis III. ſupra allata contrarium euidenter oſtendunt. Deinde addo, Franciſcũ Romulum non diuiſiſſe reſponſionem in partes duas; vt iſte fingit; vna eſt enim, & ſimplex reſponſio, videlicet non potuiſſe Eccleſiam illo tempore vti poteſtate ſua; ideò ſubeundum fuiſſe martyrium potius, quàm fidem abnegandam. Quemadmodũ etiam hoc tempore vbi Ethnici præualent, vt in Inſulis Iaponijs; vel hæretici, vt in Britannia, plurimi ad martyrium animantur, & reipſa martyrium fortiſſimo animo ſuſcipiunt potius, quàm ad fidei abnegationem perduci ſe ſinant. Adiungo poſtremo tempus martyrij proprium illud eſſe, cùm neque fuga, neque iuſta defenſione,

ſed

ſed ſola paſſione abnegatio fidei declinari poteſt. Neque enim Dominus in Euangelio vim vi repellere vnquam prohibuit; fugam autem non modo permiſit, ſed etiam in certo caſu, vt cùm Eccleſiæ neceſſitas, vel maior vtilitas id poſtulat, imperauit dicens, Cùm vos perſequentur in vna ciuitate fugite in aliam, Matth. 10. neque in gladios perſecutorum irruere, ſed mortem pro fidei confeſſione illatã tolerare æquo animo iuſſit. Et quidem quod attinet ad fugam tàm euidens eſt mandatum Domini, & teſtimonia, atque exempla ſanctorum Prophetarum, & Apoſtolorum, quæ copioſè adducit ſanctus Athanaſius in Apologia pro fuga ſua, vt nulla de hac re dubitatio Catholicis relicta ſit. quod autem liceat vim vi repellere, & iure belli perſecutionem ſiue gentilium, ſiue hæreticorum propulſare, ſi vires adſint; docent bella Machabeorum aduerſus Antiochum, qui populum Dei ad idololatriam compellere ſatagebat. docent bella Catholicorum aduerſus hæreticos in Africa tempore ſancti Gregorij, de quibus loquitur idẽ S. Gregorius, lib. 1. epiſt. 77. ad Gennadium Exarchum, vbi eum laudat, quòd magno zelo hæreticos armis perſequeretur, eumq. excitat, & hortatur, vt viriliter pergat. docent bella Catholicorum aduerſus hæreticos Albigenſes, & Tholoſanum Comitem Raymundum patronum ipſorum, vbi diuina adiuuante gratia plus centum millibus vno prælio à Simone Comite Monfortio cum exigua manu cæſi ſunt, vt ſcribit Paulus Aemilius, lib. 6. hiſtoriæ Francorũ. docent noſtro tempore bella Heluetiorum Catholicorum aduerſus Heluetios hæreticos Zuinglianos. Nam vt ſcribit Ioannes Cochleus de Actis Lutheri anno 1531. Heluetij pro fide Catholica pugnantes, cùm numero, & viribus eſſent inferiores, & ſola iuſtitia cauſæ ſuperiores, quinque prœlijs hæreticos glorioſè vicerunt. quo tempore autem Catholici à Conſtantio Ariano Imperatore vexari cœperunt, ad Conſtantem Principem Orthodoxum, qui in Occidente

dente imperabat ſanctus Athanaſius alijq. Epiſcopi Catholici confugientes literas impetrarunt minaces ad Conſtantium, vt habetur in hiſtoria tripartita, lib. 4. cap. 25. quibus literis ad tempus repreſſa perſecutio eſt; ſed paulò poſt Conſtante defuncto, & Conſtantio in toto orbe Romano Imperium obtinente, cùm nemo eſſet, qui illi reſiſtere auderet; tempus illud aduenit, quo Epiſcopi ad martyrium parari, non autem de Imperatore excommunicando, vel deponendo cogitare deberent. Atque hæc eſt ſententia Franciſci Romuli, non ea, quam illi Barclaius affingit, quaſi voluerit olim Epiſcopos martyres eſſe debuiſſe, nunc milites eſſe debere.

Cur Eccleſia Conſtantium hæreticum, & Iulianum Apoſtatam Imperatores non depoſuit. Cap. V I I.

IN ſeptimo Capite refutare Barclaius aggreditur verba illa poſtrema Franciſci Romuli. [Itaque veteres illos Imperatores Conſtantium, Valentem, & cæteros, non ideò tolerauit Eccleſia, quòd legitimè in Imperium ſucceſſiſſent: alioqui enim Leonem etiam, & Henricum, & Childericum, qui non minus legitimè ſucceſſerant, pertuliſſet; ſed quod illos ſine populi detrimento coërcere non poterat, iſtos poterat.] Et miratur, hoc idem ſcripſiſſe Bellarminum, lib. 5. de Pontifice, cap. 7. Sed vt magis miretur, ſciat hoc idem ſenſiſſe ſanctum Thomam in 2. 2. q. 12. art. 2. ad primum, vbi dicit Eccleſiam toleraſſe, vt fideles obedirent Iuliano Apoſtatæ, quia in ſui nouitate, nondum habebat vires compeſcendi Principes terrenos. Exiſtimat igitur Barclaius, Eccleſiam facilè potuiſſe, ſi voluiſſet, tum Conſtantium Arianum, tùm Iulianum Apoſtatam de ſolio deturbare; ſed id non

feciſſe,

feciſſe, quòd ſciret illos legitimè in Imperium ſucceſſiſſe. Argumenta eius hæc ſunt. Primum, quia totus orbis tempore Conſtantij Chriſtianus erat, & eius pars maxima Orthodoxa. ¶ Falſiſſimum, inquit, eſſe dico, non potuiſſe Eccleſiam coërcere illos æquè facilè, atque iſtos, ne dicam facilius, & ſine detrimento populi, ſiue id armis tentare, ſine arte aliqua, & hominis deuoti opera vti voluiſſet. Iam enim totus orbis ſub Conſtantio Chriſtianus fuit (vt ex epiſt. Conſtantini magni ad Eccleſiam, ab Euſebio, & Nicephoro relata conſtat) & eius pars maxima Orthodoxa: ita vt vires illis ad opprimendum Imperatorem nequaquam defuerint, ſi fas, aut pium crediſſent armis aduerſus legitimum Principem decertare.]

Reſpondeo. Primùm, verum non eſt, tempore Conſtantij totum orbem fuiſſe Chriſtianum, neque hoc dicit in ea epiſtola Conſtantinus. Et ſi hoc eſſet verum, quo modo Simmachus Præfectus Vrbis longa oratione (quæ extat apud ſanctum Ambroſium inter Epiſtolas eius viceſimam nonam, & triceſimam primam) perſuadere conatus fuiſſet Valentiniano Imperatori, vt ſacra gentilibus Romanis reſtitueret? Cur ſanctus Ioannes Chryſoſtomus, in oratione de ſancto Babyla, & Theodoretus, in libris de curandis Græcorum affectionibus tàm multa diſputaſſent aduerſus gentiles ſui temporis? Cur ſanctus Auguſtinus, & Paulus Oroſius ſcripſiſſent contra querelas gentilium, ille libros de Ciuit. Dei: iſte hiſtoriam cladium, quas Romani antequam Chriſtus adueniſſet acceperant? Denique Barbari cum quibus poſt tempora Conſtantini ad Orientem, & Septentrionem Romani aſſiduè decertabant, Parthi, Perſæ, Sarmatæ, Gothi, non ne maxima ex parte gentiles erant? Deindè etiamſi hoc eſſet verum; non tamen inde rectè colligi poſſet, facilè fuiſſe Eccleſiæ coërcere Conſtantium, vel Iulianum: nam Imperatores illi potentiſſimi erant, & multas legiones armatas ducebant, aduerſus quas nihil pote-

rat

rat inermis multitudo fidelium, præſertim cùm Principem aliquem Chriſtianum non haberet, qui vellet, aut poſſet eam armare, & armatam ducere aduerſus Imperatores. Hoc certè tempore in Imperio Turcarum plurimi ſunt Chriſtiani, & fortaſſe plures numero, quàm ipſi Turcæ ſint: tamen quia neque Ducem, neque arma in promptu habēt, aduerſus Turcarum Regem nihil poſſunt; quæ cauſa fuit olim, cur neque Itali iugum Gothorum, neque Africani Vvandalorum, neque Galli Francorum excutere poſſent. At Leonem Imperatorem Græcum facilè fuit Summo Pontifici Gregorio excludere ab Imperio Italiæ, quoniam vires eius in Italia debilitatæ erant, & Proceres Italiæ hoc ipſum maximè expetebant, vt facultas eis à Pontifice daretur deficiendi ab Imperatore impio: pari ratione Childericum Regem Francorum nullo negocio potuit Zacharias Pontifex Regno priuare, cùm id ipſum Proceres Franci cuperent, & ipſe poteſtate rerum gerendarum ad Magiſtrum Palatij translata ocio deſidiaq. langueret. Denique Henricum Imperatorem non ante Gregorius Papa deponendum eſſe decreuit, quàm grauiſſima eius crimina vocibus populorũ ad eum delata iuſtitiam poſtularent, vt Marianus Scotus alijq. eius temporis hiſtorici docent.

Addit Barclaius, temporibus Conſtantij non defuiſſe in Aegypto, & Lybia, alijsq. locis per Aſiam, & Europam, Monachos per multos, in quibus non minor zelus erat quàm in illo, qui Henricum tertium Francorum Regem confodit, qui, ſi licuiſſet, facilè Conſtantium de medio tollere potuiſſent.

Reſpondeo. Non pertinet ad Monachos, aut alios Eccleſiaſticos viros cædes facere, vt habetur 23.q.8.Can.1.& ſequentibus; multò autem minus per inſidias Reges occidere. Neque Summi Pontifices conſueuerunt iſta ratione Principes coërcere. Ipſorum mos eſt, primùm paternè corripere, deinde per cenſuram Eccleſiaſticam Sacramen-

torũm

eorum Communione priuare, denique ſubditos eorum à iuramento fidelitatis abſoluere, eoſq. dignitate, atque auctoritate Regia, ſi res ita poſtulat, priuare. Exequutio ad alios pertinet. Quare Innocentius Pontifex cùm in Concilio Lugdunenſi Friderico II. Imperium abrogaſſet, dixiſſe fertur, Ego, quod meum eſt, feci; faciat, & proſequatur ſuper his Deus, quod voluerit. Id refert Matthæus Paris in Henrico tertio referens acta anni Domini 1245.

Pergit deinde, & probare nititur, facilè fuiſſe Eccleſiæ tollere de medio Iulianum Apoſtatam, & Valentem Arianum, quia exercitus eorum magna ex parte Catholici erãt, & Epiſcopis obedientes, quod cùm non fecerit, ſequitur, aut Pontifices illius temporis non eſſe functos officio ſuo, aut credidiſſe non ſibi licere Principes, quamuis Apoſtatas, aut hæreticos deponere.

Reſpondeo. Iulianum Apoſtatam difficillimum fuit deponere, quoniam ipſe ſolus Imperium regebat; neque verum eſt totum eius exercitum fuiſſe Chriſtianum: ſcribit enim Ruffinus, lib. 2. cap. 1. totum fuiſſe pollutum ſacrilegijs, ſacrificijs videlicet idololatricis; nam, vt ſcribitur in Hiſtoria tripartita, lib. 7. cap. 1. legem tulerat Iulianus, vt omnes milites ſacrificarent Idolis, aut de militia eijcerentur. Itaque plenus erat exercitus Paganis, aut ijs, qui à Chriſto defecerant. Neque his repugnat, quod aduerſarius citat ex Ruffino, Socrate, & Theodoreto; Iouiano recuſante Imperium ſumere, quòd ipſe Chriſtianus cùm eſſet, Paganis imperare nolebat, exercitum vna voce clamaſſe, & nos Chriſtiani ſumus. Siquidem ea vox ſignificabat, pleroſq. illorum corde, ac voto Chriſtianos fuiſſe, non manifeſta profeſſione; alioqui Iouianus, non eis obieciſſet paganiſmum, neque dixiſſet, ſe nolle imperare Paganis. Itaque ſi qui erant in exercitu Iuliani Chriſtiani, occulti erant, & communicatione ſacrilegorum ſacrorum maculati, Pagani habebantur. De Valente idem omnino

dici

dici poteſt; quamuis enim paucos quoſdam in exercitu ſuo Catholicos haberet, tamen multitudo, Principis ſequebatur errores. Neque alia cauſa eſt, cur Valentinianus Catholicus Imperator fratrem Valentem hæreticum toleraret, niſi quia non facilè erat ſine periculoſo, & ambiguo bello de Imperatorio ſolio illum deijcere.

Subiungit poſtremò Barclaius duo Patrum teſtimonia, vnum S. Gregorij Nazianzeni, orat. 1. in Iulianum, cuius verba ſunt, Coercitus eſt Dei clementia, & lacrymis Chriſtianorum, quæ multæ iam, & à multis erant effuſæ, cùm ſolùm hoc contra perſecutorem haberent remedium. Alterum, ſancti Auguſtini, tract. in Pſalm. 124. qui ſic loquitur, Iulianus extitit infidelis Imperator, non ne extitit Apoſtata, iniquus, idololatra? Milites Chriſtiani ſeruierunt infideli Imperatori: vbi veniebant ad cauſam Chriſti, non agnoſcebant, niſi illum, qui in cælo erat; quando volebat, vt Idola colerent, vt thurificarent, præponebant illi Deum: quando autem dicebat, producite aciem, ite contra illam gentem, ſtatim obtemperabant; diſtinguebant Dominum æternum à Domino temporali, & tamen ſubditi erant propter Dominum æternum etiam Domino temporali.

Reſpondeo. Sanctus Gregorius dicit, nullum aduerſus Iuliani perſecutionem fuiſſe remedium præter lacrymas; quoniam non habebat Eccleſia vires, quibus illius tyrannidi reſiſtere poſſet. Ideò enim lacrymis Dei benignitas imploranda erat; quoniam aliundè auxilium expectari nō poterat. Neque negauiſſet ſanctus Gregorius, poteſtatem politicam iure ſubiectam eſſe debere ſpirituali Pontificum poteſtati, cùm hoc ipſum diſertis verbis ſcriptum reliquerit, in Oratione ad populum pertimeſcentem, & Præſidem iratum: quare hoc loco de facto loquitur non de iure. Sanctus Auguſtinus rectè dicit, Milites Chriſtianos ſeruiuiſſe Iuliano Imperatori infideli, quoniam initio Imperij ſui tolerabat Chriſtianos; nec ſolos milites Chriſtianos

eſſe

eſſe patiebatur; ſed etiam Epiſcopos Catholicos, quos Cõſtantius Arianus relegauerat, ad ſedes ſuas reuerti permiſit; vt refert Ruffinus, lib. 1. cap. 27. poſtea tamen, vt ex Tripartita citauimus, cogebat omnes, aut idolis ſacrificare aut militia excedere: quo tempore Iouianus, & Valentinianus cingulum militiæ abijcere, quàm idolis ſacrificare maluerunt; propter quod Deus, qui reddit centuplum in hac vita, vtrique paulò poſt, pro cingulo militiæ Regium diadema donauit. Porrò Barclaius perperam interpretatur illa verba, Vbi veniebant ad cauſam Chriſti: dicit enim, cauſam Eccleſiæ eſſe cauſam Chriſti; & ideò ſi licitum eſſet Imperatorem Apoſtatam deponere, debuiſſent milites Chriſtiani, iubente Eccleſia, in ipſum Iulianum arma conuertere. At ſanctus Auguſtinus verba ſua ipſe interpretatur, cũ ait, Quando volebat Iulianus, vt Idola colerent, præponebant illi Deum. Hanc igitur vocat cauſam Chriſti ſanctus Auguſtinus; quamuis autem ſit etiam Chriſti cauſa, Eccleſiæ cauſa; tamen non tenebantur milites Chriſtiani in Imperatorem ſuum, quamuis Apoſtatam, & perſecutorem arma conuertere, niſi antea hoſtis iudicatus eſſet: Eccleſia verò tolerandum potius cenſuit, quàm irritandum, cùm ſatis virium ad eum deponendum non haberet, vt ſanctus Thomas ad hoc ipſum Argumentum reſpondet, in 2. 2. q. 12. art. 2.

Cur Eccleſia non depoſuit Valentinianum Iuniorem Arianum.
Cap. V I I I.

IN cap. 8. Barclaius probat, non defuiſſe vires Eccleſiæ, quibus Valentinianum Iuniorem hæreticum ab Imperio deponeret: ſed fruſtra laborat; non enim Franciſcus Romulus, cuius diſputatio-

tationem Barclaius refellendam ſuſcepit, de iſto Valentiniano vllam mentionem fecit: ſciebat enim facilè fuiſſe S. Ambroſio illum deijcere, præſertim cùm Maximus Princeps Catholicus iam eſſet in armis, vt Valentinianum hæreticum coërceret, & tota ciuitas Mediolanenſis, & ipſi etiam milites ab Ambroſio ſtarent. Cur igitur, inquies, S. Ambroſius Valentinianum hæreticum tolerauit? Cauſa eſt in promptu, quia Valentinianus puer erat, & non proprio iudicio, ſed matris auctoritatem ſequutus Eccleſiam perſequi cœpit. Sperabat verò S. Ambroſius facilè poſſe adduci eundem Valentinianum, vt Parentis ſui Valentiniani ſenioris, & fratris Gratiani, necnon collegæ Theodoſij Catholicorum Imperatorum fidem, & pietatem ſequeretur. Quod etiam breui contigit; reſipuit enim Valentinianus, & S. Ambroſium ita colere cœpit, vt nullum haberet, cui magis fideret, neque quem magis obſeruaret: denique parentis loco illum deinceps ſemper habuit; quæ omnia vera eſſe intelliget, qui orationem eiuſdem S. Ambroſij in funere Valentiniani Imperatoris habitam legere voluerit. Ex quo etiam reſpondetur ad id quod Barclaius obijcit de Theodoſio Imperatore, qui Valentinianum ad ſe confugientem complexus eſt, eumq. fugato Maximo in Imperium reſtituit.

¶ Res notatu digna (inquit Barclaius) hæreticus à Catholico fugatur, ad Catholicum auxilij cauſa fugit: à quo & reprehenſus eſt propter hæreſim, & propter reuerentiam Maieſtatis humaniter exceptus, atque in Regnum reſtitutus; & quia Eccleſia rebellionem, Religionis ergo, aduerſus legitimum Principem non laudauit, Maximus neque reformator Imperij dictus eſt, neque reſtaurator Eccleſiæ, ſed rebellis, & tyrannus.]

Reſpondeo. Theodoſius optimo iure Valentinianum adiuuandum ſuſcepit aduerſus Maximum, tum quia animaduertit, illum à matre ſeductum facilè poſſe ad Fidem

Catho-

Catholicam reduci, quòd (vt diximus) continuò factum eſt; tum quia Theodoſius à Gratiano Valentiniani fratre ad Imperij ſocietatem vocatus fuerat, proinde æquum erat, vt benefactoris ſui fratrem, & Imperij collegam in tanto periculo non deſereret; tum denique quia Maximus non præcipuè propter Religionem, ſed propter dominandi cupiditatem Imperium vſurpauerat, & Gratianum legitimum Principem interfecerat. Itaque Theodoſius non aduerſus defenſorem Catholicæ Fidei, ſed aduerſus parricidam Imperatoris, & iniuſtum Imperij vſurpatorem arma ſuſcepit.

His explicatis Barclaius, quaſi parta victoria exultans, ait: ¶ Hæc cùm ita ſint, deſinant nunc velim aduerſarij commento ſuo nobis imponere, aut ſaltem dicant, vnde id hauſerint?]

Reſpondeo. Commentum dici non poteſt, quod omnes Doctores, & ipſa Concilia generalia tradiderunt. Vnde autem id hauſerimus, non ſemel oſtendimus, & paulò poſt clarius oſtendemus.

Subijcit Barclaius: ¶ Conſtat omnes ea ætate ſenſiſſe, nullam vel Epiſcopo Romano, vel Eccleſiæ vniuerſæ temporalem poteſtatem vllo modo, vllave ex cauſa in eos competere, ſed ſolius Dei iudicio, quantum ad pœnas temporales relinquendos. & paulò poſt, Huius, inquit, rei teſtem in primis Tertullianum produco, qui de Imperatoribus loquens in Apolegetico, Sentiunt, inquit, Deum eſſe ſolùm, in cuius ſolius poteſtate ſunt, à quo ſolo ſunt ſecundi, poſt quem primi, ante omnes Deos, & ſuper omnes homines. & in libro ad Scapulam, Colimus, inquit, Imperatorem ſic, quomodo, & nobis licet, & ipſi expedit, vt hominem à Deo ſecundum, & quicquid eſt à Deo conſecutum, ſolo Deo minorem: hoc & ipſe volet; ſic enim omnibus maior eſt, dum ſolo vero Deo minor eſt.]

Reſpondeo. Falſum eſt, conſtare, omnes Doctores ea

ætate ſenſiſſe, nullam vel Epiſcopo Romano, vel Eccleſiæ vniuerſæ temporalem poteſtatem vllo modo, vllave ex cauſa in Principes Chriſtianos competere. Auctores enim, quos Barclaius adducit, & pauciſſimi ſunt, & non dicunt quod ipſe affirmat. Tertullianus, qui primo loco citatur, de Principibus Ethnicis loquitur, qui toti Orbi Romano imperabant, & nondum ſceptra ſua Chriſto ſubiecerant. Itaque ſecundi à Deo in rerum temporalium adminiſtratione de facto dici poterant. At, inquit Barclaius, lex Chriſti iure ſuo neminem priuat, proinde Reges, & Imperatores accedendo ad Eccleſiam, nihil iuris ſui temporalis amittunt. Verum eſt, nihil amittunt, ſed multa lucrantur potius, cùm & Reges temporales ſint, vt antea erant, & Regni cæleſtis hæredes fiant, quod antea non erant. Sed ſi ad Regnum cæleſte adipiſcendum, oporteat eos Vicario Chriſti ſubeſſe, vt iam non liceat illis temporali poteſtate abuti ad ſuam, & aliorum perditionem, moleſtè ferre non debent.

Secundo loco Barclaius Ambroſium producit, qui in Apologia Dauid ſic loquitur: Rex vtique erat (Dauid) nullis ipſe legibus tenebatur, quia liberi ſunt Reges à vinculis delictorum: neque enim vllis ad pœnam vocantur legibus, tuti Imperij poteſtate.]

Reſpondeo. Liberi ſunt Reges à legibus politicis, tum ſuis, tum prædeceſſorum Regum, quia par in parem non habet poteſtatem: non ſunt tamen liberi à legibus Dei, & Eccleſiæ; & hoc videmus etiam commune fuiſſe cum Regibus teſtamenti veteris, qualis erat Dauid. Siquidem cum Rex Ozias thus adolere vellet in templo Domini, quod erat officium ſummi Sacerdotis, & repulſus à Sacerdotibus non acquieſceret, continuò lepra percuſſus eſt, & ad iudicium Sacerdotum coactus eſt habitare ſeorſim, & à Regni adminiſtratione ceſſare; vt dicitur in 2. lib. Paralip. cap. 26. Addit Ioſephus lib. 9. antiquitatum cap. 11. ab eo

tempo-

tempore Oziam priuatum vixiſſe, ac longo mœrore conſumptum. Simili ferè modo, cùm Principem Chriſtianum lepra hæreſis infectum cernit Summus Pontifex, ſegregat illum à cœtu piorum per ſententiam excommunicationis, ac ne cæteros inficiat, ſoluit eius ſubditos à iuramento fidelitatis, atque ſi opus ſit, iubet etiam ſub eadem excommunicationis pœna, ne illum pro Rege habeant, neve illi vt Regi pareant.

Tertio Barclaius Gregorium Turonicum teſtem adducit, qui in lib. 5. hiſtoriæ Francorum, cap. 18. his verbis alloquitur Regem, Si quis de nobis, ò Rex, iuſtitiæ tramites tranſcendere voluerit, à te corripi poteſt: ſi verò tu exceſſeris, quis te corripiet? loquimur enim tibi, ſed ſi volueris, audis, ſi autem nolueris, quis te condemnabit, niſi is, qui ſe pronunciauit eſſe iuſtitiam?

Reſpondeo. Loquitur Gregorius de poteſtate, quam habent Reges de facto cogendi homines particulares, & quã non habent homines particulares ad cogendos Reges. accuſauerat enim Rex Chilpericus Prætextatum Epiſcopum Rothomagenſem tamquam reum Maieſtatis, apud Pariſienſem Synodum, in qua cum alijs multis Gregorius Turonicus ſedebat: & quoniam Gregorius Prætextatum innocentem eſſe, & à ſubornatis falſis teſtibus grauari intelligebat, condemnationi eius aſſentiri nullo modo volebat. Itaque ſciens Rex vnum Gregorium ſibi reſiſtere, dixit illi, O Epiſcope iuſtitiam cunctis largiri debes; & ecce ego iuſtitiam à te non accipio; ſed vt video conſentis iniquitati, & impletur in te prouerbium illud, quod Coruus oculum Corui non eruet. Tùm Gregorius demonſtrare volens, fieri non poſſe, vt aliquis nolit Regi iuſtitiam facere, cùm Rex poſſit eum cogere, vt iuſtitiam faciat; ſed è contrariò fieri poſſe, vt Rex nolit iuſtitiam facere, cùm nemo poſſit eum cogere, vt iuſtitiam faciat: reſpondit verba ſuperius poſita, Siquis de nobis, ò Rex, iuſtitiæ tramitem tranſcendere vo-

luerit, à te corripi poteſt: ſi verò tu exceſſeris, quis te corripiet? Atque hanc eſſe ſententiam horum verborum, non ſolùm perſpicuum eſt ex verbis præcedentibus; ſed etiam ex euentu illius cauſæ. nam cùm Rex varijs artibus, & dolis conatus eſſet extorquere à Synodo ſententiam damnationis contra Prætextatum, & non obtinuiſſet; vi adhibita, coniecit eum in carcerem, & cum is elabi voluiſſet, grauiter cæſus in exilium miſſus eſt, vt eodem loco narrat Gregorius, & etiam Aimoinus, lib. 3. hiſtoriæ Francorum, c. 26. Neque hic finis furoris fuit Fredegundis Reginæ, in cuius gratiam Rex omnia illa moliebatur. nam cùm poſtea per Guntrannum Regem Prætextatus in ſuam ſedem reſtitutus fuiſſet, dolo eiuſdem Reginæ per ſicarium quendam ad altare ſacrum Prætextatus occiſus fuit, teſte eodem Gregorio, lib. 8. cap. 31. qui Prætextatus inter ſanctos Martyres haberi cœpit. Hæc igitur eſt illa poteſtas, quam Reges in Epiſcopos hebent, vt videlicet vi adhibita contra iuſtitiam in illos, ſi velint, animaduertant; & quam non habent Epiſcopi in Reges, vt eos, quamuis iure damnatos obtemperare cogant, niſi ab alia temporali poteſtate maiori iuuentur.

Quarto loco adducit Barclaius teſtimonium S. Gregorij Papæ, qui ſe famulum Imperatoris appellauit, & Imperatori cælitus datam poteſtatem ſuper omnes homines faſſus eſt. De quo teſtimonio ſatis multa dicta ſunt capite tertio, neque opus eſt illa repetere.

Vltimo loco adducit Othonem Friſingenſem in epiſtola ad Fridericum Aenobarbum, cuius hæc ſunt verba, Soli Reges, vtpotè conſtituti ſupra leges, diuino examini reſeruati, ſeculi legibus non cohibentur: vnde eſt illud tàm Regis, quàm Prophetæ, Tibi ſoli peccaui: & mox, Cùm enim iuxta Apoſtolum homini mortali horrendum ſit incidere in manus Dei viuentis; Regibus tamen, qui nullum præter ipſum ſupra ſe habent, quem metuant, eo erit horribi-

ribilius, quo ipſi poſſunt cæteris peccare liberius.]
Reſpondeo. Otho Friſingenſis apertè loquitur de legibus ſeculi, quibus ſine dubio Reges ſubiecti non ſunt, ſubiectione coactiua: nam non ſolùm in verbis citatis habetur, ſeculi legibus non cohibentur; ſed etiam paulò ante ſic loquitur Otho, Præterea cùm nulla inueniatur perſona mundialis, quæ Mundi legibus non ſubiaceat, ſubiacendo coërceatur, ſoli Reges, vt potè conſtituti ſupra leges, &c. At Reges ex Othonis ſententia nullum habent ſupra ſe, quem timeant, niſi Deum; ergo non ſolùm à legibus ſeculi; ſed etiam à legibus Eccleſiæ, ſaltem quo ad temporalem pœnam liberi ſunt, alioqui haberent ſupra ſe Summum Pontificem, quem timerent, & non ſolùm Deum. Præterea ex eiuſdem Othonis ſententia, Reges diuino ſolius Dei examini reſeruantur; non igitur iudicio ſubijciuntur Papæ, ſaltem in temporalibus. Reſpondeo. Otho Epiſcopus Catholicus, & pius, non voluit dicere, Reges non teneri legibus Pontificijs, vel non habere ſuper ſe Chriſti Vicarium, quem timeant, vel non ſubiacere ſummi Pontificis examini ſaltem in rebus ſpiritualibus; & quo ad pœnas ſpirituales; ſi enim id vellet, hæreticus eſſet. Ergo cum ait, Reges ſolius Dei examini reſeruari, & non habere ſuper ſe, quem timeant, niſi Deum, & ſolutos eſſe legibus, vtpotè ſupra leges conſtitutos; neceſſe eſt reſtrictionem addere, vel ex parte legum, vel ex parte pœnæ. Barclaius libenter admittet reſtrictionem ex parte pœnæ; ſed nos dicimus reſtrictionem ſubintelligendam eſſe ſolùm ex parte legum. Id probamus, quia in verbis Othonis inuenitur reſtrictio ex parte legum, cùm dicat, eos non ſubiacere mundi legibus, & rurſum, ſeculi legibus non cohiberi: reſtrictio ex parte pœnæ, temporalis videlicet, in verbis eius, nuſquam legitur. Præterea, non ignorabat Otho Childericum Regem à Summo Pontifice fuiſſe depoſitum, & poſtea Henricum Imperatorem à Gregorio Papa VII. exau-

thoratum: nam vtriuſque rei meminit in Hiſtoria ſua, lib. 5.cap.23.lib.6.cap.34.35.36. neque reprehendit factum: imò videtur probare, cum his verbis laudet Gregorium ſeptimum, lib.6.cap.34. Forma, inquit, gregis factus, quod verbo docuit exemplo demonſtrauit, ac fortis per omnia athleta murum ſe pro domo Domini ponere non timuit: & cap.36. Eccleſia, inquit, tanto Paſtore, qui inter omnes Sacerdotes, & Romanos Pontifices præcipui zeli, & auctoritatis erat, orbata dolorem non modicum habuit. Igitur ſenſus verborum Othonis hic erit, Reges legibus ſeculi non teneri, & quantum ad eas leges ſolius Dei examini reſeruari, & quantum ad eaſdem leges, neminem ſuper ſe habere, quem metuant, niſi Deum.

Propter hæc teſtimonia triumphat Barclaius dicens: ¶ Si contrariæ opinionis aſſertores tot antiquorum Patrum teſtimonia, imò ſi vel vnum proferre poſſint, quo diſertè ſcriptum ſit, Eccleſiam, vel eius caput ſummum Pontificē habere temporalem illam poteſtatem in Reges, & Principes ſeculares, & poſſe eos temporalibus pœnis quoquo modo, directè ſcilicet, vel indirectè coërcere, aut Regno, Regnivè parte mulctare, non equidem recuſabo, quo minus lis tota ſecundùm ipſos ſine prouocatione iudicetur.]

Reſpondeo. Auctores à Barclaio producti, non diſertè ſcripſerunt, Reges, & Principes Chriſtianos non poſſe ab Eccleſia, vel eius capite Summo Pontifice pœnis temporalibus directè, vel indirectè coërceri, aut Regno, Regnivè parte mulctari: & ſi hoc diſertè ſcripſiſſent, poſſemus nos Tertulliano ab ipſo allato ſanctum Cyprianum opponere, qui lib.1. Epiſt. 3. iubet cum hæreticis nulla commercia copulari: quod antea ſanctus Irenæus Tertulliano antiquior docuerat, lib.3.cap.3. aduerſus hæreſes, dicens: Tantum Apoſtoli, & horum diſcipuli timorem habuerunt, vt neque verbo tenus communicarent alicui eorum, qui adulterauerant veritatem; quemadmodum, &

Pau-

Paulus ait, Hæreticum hominem poſt vnam correptionem deuita: in quam ſententiam omnium Patrum teſtimonia poſſent adduci. Ex quibus apertè colligitur, hæreticum Regem, ſi id fieri poſſit, non eſſe ab Eccleſia tolerandum, ſed excommunicandum; & fidelem populum ab eius obedientia remouendum, ne cogatur ei ſeruire, quem vitare iubetur, neque cum eo commercia copulare, cum quo ne colloquium quidem miſcere deberet. Sancto Ambroſio, ſanctum Gregorium Nazianzenũ opponeremus eius æqualem, qui in oratione ad populum timore perculſum, & Præſidem iraſcentem, comparauit ſpiritualem poteſtatem animæ, temporalem carni, ac docuit, ita ſubiectam eſſe debere poteſtatem temporalem ſpirituali, vt caro ſubiecta eſt animæ. Atque hoc ipſum eſt fundamentum ſententiæ noſtræ. Sancto Gregorio Turonico opponeremus, ſanctũ Gregorium Romanum ætatis eiuſdem, qui, vt ſupra diximus, in duobus priuilegijs illa verba appoſuit, Siquis autem Regum, Antiſtitum, aut Iudicum, aut quarumcunque ſecularium perſonarum huius Apoſtolicæ auctoritatis, & noſtræ præceptionis decreta violauerit, honore ſuo priuetur. Denique Othoni Friſingenſi opponeremus Gregorium VII. centum ferè annis antiquorem, qui diſertè ſcribit, poſſe Regem ſeculi à Sede Apoſtolica certis de cauſis Regno priuari. vide Epiſtolam eius ad Epiſcopum Metenſem. Opponeremus etiam ſanctum Bernardum, & Hugonem de ſancto Victore, qui Othonis tempore floruerunt, quorum teſtimonia in præfatione produximus. Opponeremus præterea ſanctum Thomam, & ſanctum Bonauenturam, qui Othone Friſingenſi, non multum ætate inferiores; ſed doctrina, & ſanctitate longè ſuperiores, diſertiſſimè docent, quod Barclaius requirit. vide teſtimonia ipſorum ſupra allata. Præterea, quinque teſtimonijs veterum Scriptorum opponeremus pluſquam ſeptuaginta teſtimonia Scriptorum variarum ætatum. Denique quinque hominibus à

Barclaio in teſtes adductis apponeremus decem concilia, quorum duo generalia fuiſſe non dubium eſt. Neque ideò concilijs, præſertim generalibus minus credendum eſt, quia poſteriora fuerunt: nam eadem eſt Eccleſia, & Conciliorum eadem eſt auctoritas, ſiue priora ſint, ſiue poſteriora: & quemadmodum in Concilio Niceno poſt annos trecentos ab aduentu Domini licitum fuit Eccleſiæ ſcripturas de filij Dei conſubſtantialitate declarare, ac illam præcipuè, Ego & Pater vnum ſumus; ſic etiam licitum fuit poſt annos ſeptingentos eidem Eccleſiæ ſcripturas de poteſtate Summi Pontificis explicare, qualis illa eſt, Quicquid ligaueris ſuper terram, erit ligatum, & in cælis, & quicquid ſolueris ſuper terram, erit ſolutum, & in cælis. Quare ſi Barclaius pollicitationi ſuæ ſtare vellet, lis tota ſine prouocatione finita eſſet.

An potuerint poſteriores Principes ſine detrimento populi per Eccleſiæ auctoritatem Principatu priuari: & ſimul, iuſta ne, an iniuſta fuerit Gregorij VII. ſententia in Henricum Imperatorem. Cap. IX.

IN capite nono Barclaius aggreditur demonſtrare falſam eſſe illam alteram partem ſententiæ Franciſci Romuli, quòd videlicet Eccleſia ſine detrimento populi potuerit Regno, vel parte Regni priuare Childericum, Leonem, & Henricum: probat autem id eſſe falſum, quia Henricum quartum Imperatorem Gregorius VII. Papa non ſine magno populi detrimento depoſuit, cùm, Othone Frinſingenſi auctore, inde nata ſint bella, ſchiſmata, & alia id genus multa. Sed Franciſcus Romulus non de vno Henrico loquutus eſt,

ſed

ſed de Leone quoque & Childerico. Conſtat autem Leonem Iſauricum Imperatorem parte Imperij mulctatum ſine vllo populi detrimento: quod idem manifeſtiſſimè conſtat de Childerici Regis depoſitione, & Pipini exaltatione. ad quæ duo exempla Barclaius nihil habuit quod reſponderet; ideò ſilentio illa inuoluens, in ſolo Henrico demoratus eſt. Quid ſi addamus etiam tranſlationem Imperij à Græcis ad Francos ſine populi detrimento à Leone III. Pontifice factam, completus erit numerus ternarius exemplorum, quæ Franciſcus Romulus adferre voluit. Quia tamen Barclaio placuit de ſolius Henrici depoſitione Franciſcum Romulum reprehendere, quaſi vel hiſtorias ignorauerit, vel alia de cauſa mentiri voluerit. Reſpondeo, detrimenta aliqua populum Chriſtianum accepiſſe ex Henrici excommunicatione & depoſitione, ſed emolumenta maiora detrimentis fuiſſe, vt non immeritò dici poſſit, ſine detrimento populi rem illam eſſe peractam; neque enim detrimentum pati dici poteſt, qui iacturam facit frumenti, quod ſeminando ſpargit in ſulcos, ſi tempore meſſis multiplicatum cum exultatione reportet. Vidit Gregorius Pontifex ſanctus, & ſapiens plenas eſſe prouincias concubinarijs, & ſimoniacis; animaduertit Imperatores contra Canones ſacros, ac præcipuè Octauæ Synodi generalis, inueſtituras Epiſcopatuum, & Monaſteriorum ſibi vendicaſſe. Adiecit animum ad Eccleſiam repurgandam, & liberandam, & quamuis per multas moleſtias, & pericula, partim per ſe, partim per ſucceſſores, quod voluit ad felicem exitum perduxit. nam & Sacerdotibus abſtulit concubinas, & beneficia eccleſiaſtica, vt gratis darentur & acciperentur, effecit, &, quod erat omnium difficillimum, inueſtituras Eccleſiarum Henrico V. Henrici IV. filio, Calixto II. Pontifici liberè renunciante, recuperauit. Id quod ſine manifeſtis ſignis, & prodigijs cæleſtibus factum non fuiſſe, teſtatur Abbas Vrſpergenſis in Chronico.

Sed

Sed libet iam per partes diſcutere, quæ Barclaius aduerſus Gregorium VII. ex Othone Friſingenſi, alijsq. auctoribus annotauit. Primum igitur adfert illa verba Othonis Friſingenſis lib.6.cap.35. Lego & relego Romanorum Regum & Imperatorum geſta,& nuſquam inuenio quemquam eorum ante hunc (Henricum quartum) à Romano Pontifice excommunicatum, vel Regno priuatum; niſi fortè quis pro anathemate habendum ducit, quod Philippus ad breue tempus à Romano Epiſcopo inter pœnitentes collocatus,& Theodoſius à B.Ambroſio propter cruentam cædem à liminibus Eccleſiæ ſequeſtratus ſit.]

Reſpondeo. Fuit quidem Otho Friſingenſis doctrina, moribus, & nobilitate inſignis: ſed tamen legendo, & relegendo non inuenit omnia. nam Archadium Imperatorem ab Innocentio primo Pontifice propter eiectionem S.Ioannis Chryſoſtomi, excommunicatum fuiſſe teſtatur Nicephorus lib. 13. cap. 34. qui & ſententiam ipſam excommunicationis ad verbum recitat: eiuſdem excommunicationis meminit Gregorius VII. in epiſtola ad Epiſcopum Metenſem. Leonem quoque Iſauricum Imperatorem à Gregorio ſecundo, & rurſum à Gregorio tertio excommunicatum propter hæreſim Iconomachorum, & vectigalibus Italiæ priuatum teſtantur hiſtorici Græci,& Latini, vt ſupra demonſtrauimus.

Deinde Barclaius ex eodem Othone commemorat mala, quæ ob excommunicationem Henrici IV. Imperatoris Eccleſiæ acciderunt, bella videlicet, ſchiſmata, exilium Papæ, cædem Rudolphi Imperatoris à Gregorio electi, & alia id genus: & ijs connumeratis exclamat: ¶ Hoccine eſt Principem ſine detrimento populi coërcere?]

Reſpondeo. Quando Euangelium Chriſti prædicari cæpit ab Apoſtolis in Hieruſalem, coorta eſt perſecutio magna in Eccleſiam, Stephanus lapidatus, Iacobus capite cæſus, Petrus coniectus in carcerem, fideles diſperſi per

varias

varias regiones : quando verò prædicari cæpit idem euangelium inter gentes, commotum eſt Imperium Romanum vniuerſum, perſecutiones exortæ grauiſſimæ, direpta bona, incenſæ Eccleſiæ, ſtrages Sanctorum toto orbe terrarum incredibiles factæ : quæro igitur an Euangelium cum detrimento, an cum ſalute populorum prædicatum ſit ? ſi carnis oculis res conſideretur, videbitur Euangelium non ſalutem, ſed perniciem populis attuliſſe : ſed ſi mentis oculo fidei lumine repurgato res eadem ſpectetur, perſpicuè apparebit idololatriam fuiſſe de Mundo pulſam, Eccleſiam propagatam, Martyres coronatos, denique bona omnia per Euangelium ad nos veniſſe. Tale aliquid (vt paulò ante diximus) accidit Eccleſiæ, cùm Papa Gregorius Henricum Imperatorem excommunicatione coërcuit.

Pergit Barclaius, & factum Gregorij his verbis reprehendit : ¶ Fieri poteſt, vt bono id animo fecerit Gregorius (Deus de intentione iudicet) at fieri non poteſt, vt rectè, prudenter, & ex officio fecerit; & quin largiter errauerit more, & conſilio humano; cùm id ſibi tribueret, quod ſuum ſanè non erat; deponendi ſcilicet, & abdicandi Imperatoris munus, inq. eius locum alterius ſubſtituendi poteſtatem. & infra : Culpa igitur Gregorij Papæ permagna mihi in hoc negocio videtur.]

Reſpondeo. Satis audacter Barclaius in Chriſtum Domini, & ſuum, atque omnium Chriſtianorum Iudicem ſententiam tulit : nec ſaltem dubitando vel ſuſpicando, vel opinando locutus eſt; ſed præcisè, & abſolutè quaſi de re explorata, & certa pronunciauit, fieri non poſſe, vt Gregorius in hac re iuſtè, prudenterq. ſe geſſerit. At ego ſententiam Barclaij falſam, & temerariam, ne dicam ſacrilegam, & blaſphemam his argumentis fuiſſe demonſtro.

Primum, conſtat ſententiam Gregorij ab omnibus Epiſcopis, qui in Concilio Romano cum illo ſederunt, fuiſſe

probatam. At quis credat, Pontificem cum vniuerſo Concilio tam iniuſtam, & imprudentem ſententiam tuliſſe, vt Barclaius dicit?

Deinde, iudicium Gregorij VII. confirmarunt omnes eius ſucceſſores, Victor tertius, Vrbanus ſecundus, Paſchalis ſecundus, Gelaſius ſecundus, & Calliſtus ſecundus, cuius tempore pax facta eſt inter Sacerdotium & Regnum: & tamen omnes iſti viderunt bella & ſchiſmata exorta occaſione ſententiæ Papæ Gregorij: quod argumentum certiſſimum eſt, iuſtam, & prudentem fuiſſe ſententiam, quam Gregorius tulit, cùm tot prudentiſſimi, iuſtiſſimiq. Pontifices concilijs Epiſcoporum cooperantibus, & ſpreta perſecutione ſchiſmaticorum, defendendam, confirmandamq. ſuſceperint.

De Victore tertio, qui proximè poſt Gregorium ſedit, teſtis eſt Leo Oſtienſis in Chronico Caſſinenſi lib. 3. cap. 71. ab eo celebratum fuiſſe Concilium Beneuentanum, atque in eo confirmatam ſententiam Gregorij ſeptimi de inueſtituris cùm illa clauſula, Si quis Imperatorum, Regum, Ducum, Principum, Comitum, vel cuiuſuis poteſtatis ſecularis Epiſcopatum, vel quamuis aliam eccleſiaſticam dignitatem dare præſumpſerit, eiuſdem ſententiæ vinculo ſe adſtrictum nouerit.

De Vrbano ſecundo, Victoris tertij proximo ſucceſſore, Bertoldus Conſtantienſis eius temporis hiſtoricus ſcribit, in Synodo Beneuentana anno Domini 1091. confirmatam ab Vrbano ſententiam excommunicationis in Guibertum Antipapam, & omnes eius complices, quorum præcipuus erat Henricus Imperator. Item anno 1095. eandem ſententiam confirmatam ab eodem Vrbano in Synodo Placentina, coram innumerabili multitudine; & anno eodem rurſus confirmatam in Concilio generali Claramontano.

De Paſchali ſecundo, Vrbani ſecundi proximo ſucceſſore, teſtatur Abbas Vrſpergenſis anno 1102. in Concilio Ro-

mano generali à Paſchali confirmatam fuiſſe ſententiam Gregorij VII. & excommunicatum Henricum, & omnes illi adhærentes. Addit quoque idem Abbas, ſe præſentem Romæ fuiſſe, & audiuiſſe feria quinta in Cœna Domini ab ore ipſius Pontificis, cùm Henricus excommunicatus denunciaretur.

De Gelaſio ſecundo, Paſchalis ſecundi proximo ſucceſſore, teſtatur idem Abbas Vrſpergenſis anno 1118. ab eo per Cononem Epiſcopum Card. Præneſtinum, Legatum ſuum in Concilio Colonienſi, & altero Friteſlarenſi, confirmatum decretum Paſchalis de excommunicatione Imperatoris Henrici.

De Calliſto ſecundo, Gelaſij proximo ſucceſſore, teſtatur Abbas Vrſpergenſis, in Chronico, necnon Sugerius Abbas in vita Ludouici Regis Francorum, necnon Rogerius in annalibus Anglicanis, à Calliſto in Concilio Remenſi Patrum quadringentorum iterum confirmata decreta ſynodalia prædeceſſorum, Gregorij videlicet, Victoris, Vrbani, Paſchalis, & Gelaſij.

Tertio, iudicium Gregorij ſeptimi approbatum fuit ab omnibus bonis, qui tunc viuebant, quiq. longè melius ſcire poterant iuſtitiam, vel iniuſtitiam illius cauſæ, quam Barclaius, qui plus quingentis annis poſterior eſt. Marianus Scotus, qui tempore Gregorij vixit, in Chronico anni 1075. Gregorius, inquit, querimonijs & clamoribus Catholicorum iuſtis, aduerſus Henricum, & ſcelerum eius immanitatem auditis, zelo Dei accenſus iam dictum Regem excommunicatum pronunciauit, maximè propter ſimoniam: quod factum Catholicis viris beneplacuit; Simoniacis verò, & fautoribus Regis nimium diſplicuit. hæc ille, qui non de vno, aut altero loquitur, ſed in commune de multitudine Catholicorum factum Pontificis approbante.

Lambertus Schaphnaburgenſis, qui eodem tempore vixit,

vixit, in hiſtoria rerum Germanicarum; Hildebrandi, inquit, conſtantia, & inuictus aduerſus auaritiam animus omnia excludebat argumenta humanæ fallaciæ. & infra: Signa, & prodigia, quæ per orationes Gregorij Papæ frequentius fiebant, & zelus eius feruentiſſimus pro Deo, & Eccleſiaſticis legibus, eum contra venenatas detractorum linguas communiebant. hæc ille, qui non ſolùm detractores ſui temporis, ſed etiam Barclaium detractorem confundit: neque enim Gregorius tam charus Deo fuiſſet, neque per eum tot miracula Deus patraſſet, ſi ſententiam tuliſſet tam iniuſtam, & tam imprudentem, & tot malorum cauſa extitiſſet, vt Barclaius dicit. Idem Lambertus refert ibidem horribilem mortem Gulielmi Epiſcopi Traiectenſis, qui Gregorio detrahebat, vt Barclaius poſtea detraxit: Repente, inquit, grauiſſima ægritudine correptus, miſerabili eiulatu coram omnibus vociferabatur, iuſto Dei iudicio ſe & præſentem vitam amiſiſſe, & æternam: quòd Regi ad omnia quæ perperam intendiſſet, operam ſuam ſummo anniſu præbuiſſet, atque in ſpem gratiæ eius Romano Pontifici ſanctiſſimo, & Apoſtolicarum virtutum viro graues contumelias ſciens, & prudens innocenti irrogaſſet. S. Anſelmus Cantuarienſis, qui eodem tempore vixit, initio libri de fermentato & azymo ad Vvaleramum: Scienti, inquit, breuiter loquor, Si certus eſſem prudentiam veſtram non fauere ſucceſſori Iulij Cæſaris, & Neronis, & Iuliani, contra ſucceſſorem, & Vicarium Petri Apoſtoli, libentiſſimè vos vt amiciſſimum, & reuerendum Epiſcopum ſalutarem. hæc ille, qui Henricum Imperatorem comparat cum Iulio Cæſare oppreſſore Reip. cum Nerone perſecutore Eccleſiæ, & cum Iuliano Apoſtata, & perſecutore: & Vvaleramum Epiſcopum, quem fauere exiſtimabat Henrico contra Gregorium, ne ſalutare quidem audebat: quod certè non faceret, ſi Gregorij ſententiam aduerſus Imperatorem iniuſtam eſſe crederet. Idē

Anſel-

Anſelmus, in epiſt.8. ad Gulielmum, ſententiam Gregorij defendit,& apertè iuſtam eſſe pronunciat. Sanctus Anſelmus Epiſcopus Lucenſis eiuſdem temporis auctor vir Sanctiſſimus, & miraculis clarus ſcripſit Epiſtolam ad Guibertum Antipapam, quem Henricus Imperator Gregorio Papæ oppoſuerat; in qua Epiſtola Gregorium mirificè laudat. Scripſit quoque Apologeticum Pro Gregorio aduerſus eundem Guibertum,vbi inter cætera refellit argumentum, quo vtitur hoc tempore Barclaius, & quo tunc vtebantur Antipapa,& eius complices; quod videlicet fuerit Gregorius cauſa turbarum,& ſanguinis effuſi, præſertim in Saxonia, quem ſanguinem clamare dicebat aduerſus Gregorium,& eius ſectatores, quorum vnum erat hic ſanctus Anſelmus: ſic autem loquitur,lib.1. Apologetici, Non aduerſus nos clamat ſanguis Saxonum; ſed contra vos cum vniuerſo Mundo, qui ſceleris veſtri tabe inhorruit, clamat cælum, clamat terra, clamat omnis Eccleſia iuſtorum, & quæ adhuc peregrinatur, & quæ iam cum Chriſto regnat; clamat Chriſtus, clamat Pater pro ſponſa filij ſui, clamat Spiritus ſanctus, qui quotidiè poſtulat pro ea gemitibus inenarrabilibus,&c. Vbi rectiſſimè dicit, turbas illas, & bella non eſſe tribuenda Gregorio, qui pro officio ſuo paſtorali arcere conatus eſt Lupos à grege; ſed inobedientiæ, & obſtinationi eorum, qui in Paſtorem, & gregem ipſum tanto ferocius ſæuierunt, quanto humilius Deo eiuſq. Vicario obedire ſalubriter admonentibus, & conſulentibus debuerunt.

Nam quam horrenda, & non toleranda fuerint Henrici ſcelera ex ſequenti teſtimonio intelligitur. Sanctus Gebehardus Archiepiſcopus Salsburgenſis, qui obijt tribus annis poſt mortem Gregorij VII. id eſt,anno 1088. diſputans cum Vvecilone Archiepiſcopo Maguntino,apertè pronunciauit, Imperatorem non iniuſto iudicio tàm Regno,quàm communione, Apoſtolica ſententia, priuatum: cuius ſen-

tentia ita probata eſt à Concilio quodam, vt contraria ſententia Vvecilonis hæreſis ſit appellata. vide Abbatem Vrſpergenſem in Chronico anni 1085. Stephanus Halberſtatenſis eiuſdem temporis auctor in Epiſtola ad Vvalramũ, quam refert Dodechinus continuator Mariani Scoti ad annum Domini 1090. Dominus, inquit, Henricus, quem Regem dicunt, Epiſcopatus, & Abbatias vendit: etenim Conſtantienſem, Bambergenſem, Maguntinenſem, & plures alios pro pecunia; Ratiſponenſem, Auguſtenſem, Stratsburgenſem, pro gladio; Abbatiam Fuldenſem pro adulterio; Monaſterienſem Epiſcopatum (quod dicere, & audire nefas eſt) pro ſodomitica immunditia vendidit, & infra: Pro quibus nefandis malis ab Apoſtolica Sede excommunicatus, nec Regnum, nec poteſtatem aliquam ſuper nos, quia Catholici ſumus, poterit obtinere. Leo Hoſtienſis Epiſcopus, eiuſdem temporis auctor, in Chronico Caſſinenſi multa ſcribit de Gregorij VII. iuſtitia, ſapientia, zelo alijſq. virtutibus. Sed lib. 3. cap. 53. refert etiam cæleſtem viſionem, qua Deus ipſe teſtatus eſt placere ſibi facta Gregorij, quæ nunc Barclaius cum veteribus ſchiſmaticis vituperare auſus eſt. Vidit igitur, quidam candidiſſimam columbam ſuper Gregorium ſacrum Miſſæ myſterium celebrantem: quod viſum cum is, qui vidit patefacere cunctaretur, his verbis aperire diuinitus iuſſus eſt: Vade celeriter, & hoc ipſum auribus Papæ intimato, vt conſtanter vigore ſancti Spiritus, quod cœpit exequatur. Bartholdus eiuſdem tẽporis auctor, presbyter Conſtantienſis in Chronico ſuo plurima ſcribit pro iuſtitia cauſæ Gregorij VII. ſed inter cætera de Imbricone Epiſcopo Auguſtano hæc refert: Imbrico Auguſtenſis Epiſcopus, qui in præterito paſcha Rudolpho Regi fidelitatem iurauit, nil de periurio curans, Henrico aduenienti adhæſit, & apud illum quadam die Miſſam faciens, hanc ſibi conditionem miſer impoſuit, vt ſacra oblationis perceptio in iudicium ei proueniret, ſi Dominus

eius

eius Henricus Regnum ſibi iniuſtè vſurparet. Poſt hanc temerariam perceptionem, paruo quod ſuperuixit tempore, vſque ad mortem nunquam ſe ſanum de lecto leuauit: nam circa Kal. Iulij abſque Eccleſiaſtica communione defunctus eſt. Iſti ſunt auctores ſeptem, qui ipſo tempore Gregorij vixerunt, quibus addam quatuor alios, qui non diu poſtea floruerunt. Gulielmus Epiſcopus Tyrenſis in lib. 1. de bello ſacro cap. 13. de Henrici Imperatoris peruerſis moribus loquens: Quod, inquit, Dominus Papa contra omnem fieri honeſtatem conſiderans, & iura in eo facto conculcari Eccleſiaſtica perpendens, ſemel, ſecundo, ac tertio eundem Imperatorem commonuit, vt à tam deteſtabili deſiſteret præſumptione: quem præceptis ſalutaribus commonitum, cùm reuocare non poſſet, vinculo anathematis innodauit. Otho Friſingenſis, vt ſupra notauimus, Gregorium ſeptimum virum ſanctiſſimum fuiſſe confeſſus eſt, lib. 6. cap. 34. & 36. & lib. 7. cap. 1. neque fieri poteſt vt vir tam ſanctus iniuſtam ſententiam publicè ferret, neque eam vnquam retractaret, ſicut revera non retractauit, vt perſpicuum eſt ex verbis illis, quæ eodem Othone teſte lib. 6. cap. 36. moriens Gregorius pronunciauit, Dilexi iuſtitiam, & odi iniquitatem, propterea morior in exilio. Dodechinus Mariani Scoti continuator in chronico anni 1106. Henricum, inquit, hominem peruerſum, & iuſto iudicio ab Eccleſia eiectum conſtat manifeſtè. Vendidit enim omnia ſpiritualia. & ad annum 1090. & 1093. tam multa, & tam horribilia ſcelera Henrici refert, vt mirum ſit, ſi vllus audeat eum iniuſtè damnatum affirmare; quod tamen Barclaius audacter aſſirmat. Abbas Vrſpergenſis in chronico anni 1106. narrat obitum Henrici repentinum, & tàm miſerabilem ipſi, quàm lætum omnibus alijs: Miſerabile, inquit, dictu eſt, tanti nominis, tantæ dignitatis, tantiq. animi virum, ſub profeſſione Chriſtiana mundum tanto tempore lucratum, nec ad in-

ſtar cuiuſlibet pauperis defuncti, pium, vel compaſſiuum luctum, à quauis inter tot Chriſtianos perſona promeruiſſe: ſed potius vniuerſorum tam ibidem, quam vbiuis verè Chriſtianorum corda ſimul & ora infinito nimis tripudio, ſui oblitos, rumore repleſſe. Non altius concinebat Iſraël Domino, Pharaone demerſo, nec Auguſtiori ipſi Octauiano, ſiue vllo Auguſtorum applaudebat Roma triumpho: Frænum enim quod erat in maxillis populorum, verſum eſt illis in canticum, ſicut vox ſanctificatæ ſolemnitatis. hæc ille, qui certè ſufficere deberet, vt os Barclaij iniqua loquentis opprimeret. Quo modo enim Henricus iniuſta Gregorij ſententia oppreſſus eſt, & nullus in toto orbe Chriſtiano inuentus eſt, qui mortem eius defleret, imò qui non vehementiſſimè gauderet, vt olim Iſraël Pharaone demerſo, vel Romanus populus Principe triumphante! nullus ne in toto orbe repertus eſt, qui iuſtitiam Henrici perſpexerit? nullus qui Gregorij iniuſtitiam viderit? Sed audiamus quid paulò infra idem ſcriptor dicat: Hic, inquit, finis, hic interitus, hæc ſors vltima Henrici ſub vocabulo quarti Romanorum Imperatoris à ſuis appellati; à Catholicis verò, id eſt, cunctis B. Petro, ſuiſq. ſucceſſoribus fidem, & obedientiam lege Chriſtiana conſeruantibus, Archipirata ſimul, & hæreſiarca, necnon & apoſtata, perſecutorq. plus animarum, quam corporum competenter dicebatur, vt potè qui nec naturalibus, nec conſuetudinarijs contentus ſceleribus, noua, & à ſeculis inaudita, ideoq. nonnulla incredibilia excogitaſſe, & exercuiſſe infamabatur. Ac de his ſatis: nam ſi vellem auctores poſteriores adducere pro iuſtitia, & ſanctitate Gregorij, nullus eſſet finis. Videat Lector, quæ ſcripſimus lib. 4. de Pontifice cap. 13.

Pergit Barclaius, & probare nititur, non debuiſſe à Gregorio Henricum excommunicari, cùm in ſocietatem ſceleris Henrici tantus hominum numerus coierit: addu-

eſt autem ad hoc probandum ſententiam S. Auguſtini ex lib. 3. contra epiſtolam Parmeniani cap. 2. quæ relata eſt in decretum Gratiani 23. q. 4. can. Non poteſt. Verba S. Auguſtini hæc ſunt: Non poteſt eſſe ſalubris à multis correptio, niſi cùm ille corripitur, qui non habet ſociam multitudinem: cùm verò idem morbus plurimos occupauerit, nihil aliud bonis reſtat, quam dolor, & gemitus, vt per illud ſignum quod Ezechieli ſancto reuelatur illæſi euadere ab eorum vaſtatione mereantur. Ne cùm voluerint colligere zizania eradicent ſimul & triticum: nec per diligentiam ſegetem Domini purgent, ſed per temeritatem, ipſi potius inter purgamenta numerentur. Ideoq. idem Apoſtolus cùm iam multos comperiſſet & immundos luxuria, & fornicationibus inquinatos, ad eoſdem Corinthios in ſecunda epiſtola ſcribens, non itidem præcepit, vt cum talibus nec cibum ſumerent: multi enim erant, nec dici de eis poterat, ſi quis frater nominatur fornicator, aut idolis ſeruiens, aut auarus, aut aliquid tale, cum eiuſmodi nec cibum quidem ſumere: ſed ait, ne iterum cùm venero ad vos humiliet me Deus, & lugeam multos ex ijs, qui ante peccauerunt, & non egerunt pœnitentiam ſuper immunditia, & luxuria, & fornicatione, quam geſſerunt: per luctum ſuum potius eos diuino flagello coërcendos minàs, quam per illam correptionem, vt cęteri ab eorum coniunctione abſtineant. & paulò poſt: Reuera ſi contagio peccandi multitudinem inuaſerit, diuinæ diſciplinæ ſeuera miſericordia neceſſaria eſt: nam conſilia ſeparationis (hoc eſt excommunicationis) & inania ſunt, & pernicioſa, atque ſacrilega, quia & impia, & ſuperba fiunt, & plus perturbant infirmos bonos, quam corrigant animoſos malos.

¶ Hæc cùm ita ſint, inquit Barclaius, nemo, vt arbitror, ex collatione doctrinæ S. Auguſtini, quæ & Eccleſiæ eſt, cum geſtis à Gregorio in Henricum, non perſpicuè cernet, Papam magnopere erraſſe, &c.]

Reſpondeo. Barclaij temeritas vndecunque ſe prodit, cùm ob vnum S. Auguſtini locum non bene intellectum, ſynodalem ſententiam Pontificis Maximi, à multis alijs Pontificibus, & Concilijs confirmatam ita damnare audeat, vt dicat, Papam magnopere erraſſe. Sed oſtendamus non Papam in iudicando, ſed Barclaium in intelligendo vehementer erraſſe.

Primum, ſanctus Auguſtinus loquitur de correptione, ſiue excommunicatione illius, qui multos habet ſocios in eodem crimine; vt perſpicuum eſt ex illis verbis, Cùm verò idem morbus plurimos occupauerit, &c. & ex illis, Ideò Apoſtolus cùm iam multos comperiſſet, & immundos luxuria, & fornicationibus inquinatos, &c. At Gregorius vnum Henricum excommunicauit propter crimina illi vni propria, quòd videlicet venderet Epiſcopatus, & Abbatias, & admonitus reſipiſcere nollet: non ergo facit ad rem locus ex Auguſtino, vel ex Gratiano citatus.

Deinde loquitur S. Auguſtinus aduerſus Parmenianum, aliosq. Donatiſtas, qui ſeparauerant ſe ab Eccleſia vniuerſa, & ſe ſolos eſſe dicebant Eccleſiam non habentem maculam, neque rugam. Ideoq. docet S. Auguſtinus propter multitudinem peccatorum non eſſe faciendam ſeparationem, cùm ſemper futuri ſint mali cum bonis vſque ad Mundi conſummationem. Tunc enim (vt dicitur Matth. 13.) exibunt Angeli, & ſeparabunt malos de medio iuſtorum: atque hæc eſt cauſa, cur S. Auguſtinus dixerit, conſilia eiuſmodi ſeparationis non ſolùm eſſe inania, & periculoſa, ſed etiam ſacrilega, & ſuperba; quoniam qui ita ſeparantur, aſſumunt ſibi officium Dei, qui ſolus poteſt ſeparare omnes bonos ab omnibus malis, quod fiet in nouiſſimo die: atque interim oportet piſces bonos eſſe in eodem rete cum piſcibus malis, & triticum cum paleis in eadem area, & zizania cum frumento in eodem agro. Porrò Gregorius nihil tale ſibi deſumpſit, ſed ſolùm Eccleſiaſtica

cen-

cenſura coërcere voluit hominem,qui publicè multorum, & intolerabilium criminum reus erat.

Tertio, quod Dominus ait Matth. 13. Sinite vtraque creſcere vſque ad meſſem; non ſic intelligitur, quaſi prohibitum ſit, purgare agrum à zizanijs, excommunicando incorrigibiles, necando maleficos, comburendo hæreticos, perſequendo latrones, aliasq. Eccleſiæ, vel Reipub. peſtes: alioqui grauiter peccaſſet Dauid, qui in Pſal. 100. dicit, Interficiebam omnes peccatores terræ: peccarent Principes omnes, qui quotidie ſuſpendunt fures, & latrones, ac viarum graſſatores, & quo plures eſſe cognouerint, eo maiori diligentia, grauioribusq. ſupplicijs delere, atque extirpare conantur: peccaſſet Innocentius tertius Pontifex cum Lateranenſi Concilio excommunicans omnes hæreticos, quamuis plurimos eſſe non ignoraret: peccaſſent Principes Catholici, qui hæreticos Albigenſes, penè innumerabiles armis domuerunt, & vſque ad internecionem deleuerunt. Igitur cùm Dominus ait, Sinite vtraque creſcere vſque ad meſſem, poteſt fieri, vt Dominus noſter non tam imperando quam prædicendo, quod futurum erat, loquutus ſit. Significauit enim ſemper fore malos cum bonis, neque vlla diligentia effecturos homines, vt omnes mali ab omnibus bonis ſeparentur, qualis eſt etiam illa loquutio Iſaiæ 6. Audite audientes, & nolite intelligere, videte viſionem, & nolite cognoſcere: excæca cor populi huius, & aures eius aggraua; quod explicat Dominus Matth. 13. Auditu audietis, & non intelligetis, & videntes videbitis, & non videbitis: incraſſatum enim eſt cor populi huius, &c. Et Apoſtolus Act. 28. citans eundem locum Iſaiæ: Aure, iuquit, audietis, & non intelligetis, & videntes videbitis, & non perſpicietis: incraſſatum enim eſt cor populi huius, &c. Itaque verba Iſaiæ, Audite & nolite intelligere; hoc ſignificant, audietis, & non intelligetis: & illud, excæca cor populi huius; ſignificat, ex-

cæcabitur cor populi huius, ſiue, vt explicat S. Ioan. cap. 12. Excæcatum eſt cor populi huius. Hoc modo S. Auguſtinus in Pſalmorum explicatione omnes imprecationes malas, quæ exprimuntur per modum imperandi, vt, Effunde iram tuam in gentes, & alias ſimiles, docet eſſe prædictiones, non imprecationes. Tales etiam loquutiones inueniuntur in Euangelijs, vt Ioan. 2. Soluite templum hoc, id eſt, ſoluetis, vel permittam vt ſoluatis. Matth. 23. Implete menſuram patrum veſtrorum, id eſt, implebitis, vel, ſinam, vt impleatis. Ioan. 13. Quod facis, fac citius, id eſt, quod mente agitas vt me tradas, citius implebis quàm putas; idq. me permittente. Sic igitur, Sinite vtraque creſcere vſque ad meſſem, hoc videtur ſignificare, Sinetis, ſiue permittetis, velitis nolitis, vtraque creſcere vſque ad meſſem: nam omni veſtra diligentia nunquam perficietis, vt mali permulti cum bonis permixti non ſint vſque ad diem iudicij: tunc enim ego mittam Angelos meos, qui ſeparabunt malos de medio iuſtorum.

Quarto dico, approbare me ſententiam eorum, qui dicunt prohiberi in hac parabola, ſeparationem malorum, ſiue hæreticorum, ſiue aliorum iniquorum, non abſolutè; ſed quando periculum eſt, ne cum zizanijs eradicetur triticum, id eſt, ne cum impijs inuoluantur pij; alioquin licitum eſſe, zizania euellere, quando non eſt periculum, vt eradicetur triticum, & contra periculum eſt, ne ex commixtione zizaniorum triticum corrumpatur. Sed hoc iudicium non pertinet ad quoſcunque; ſed ad Patrem familias, ſiue ad illum, quem Chriſtus conſtituit ſuper familiam ſuam. Quare ad Barclaium non pertinebat iudicare, an Gregorius VII. rectè feciſſet, cùm excommunicando Henricum, partem zizaniorum euellendam curauit; ſed ad Pontificem maximum pertineret, ſi Barclaius adhuc eſſet in viuis, eius temeritatem caſtigare.

Addit vltimo loco Barclaius argumentum ex hiſtoria

Sige-

Sigeberti, vt probet, Gregorium Papam valdè erraſſe in ijs, quæ egit aduerſus Henricum Imperatorem. Hildebrandus Papa (inquit Sigebertus in Chronico anni 1085.) qui & Gregorius VII. apud Salernum exulans moritur; de hoc ita ſcriptum reperi. Volumus vos ſcire, qui Eccleſiaſticæ curæ ſolliciti eſtis, quod Dominus Apoſtolicus Hildebrandus, qui & Gregorius, nunc in extremis poſitus ad ſe vocauit vnum de duodecim Cardinalibus, quem multũ diligebat præ cæteris, & confeſſus eſt Deo, & ſancto Petro, & toti Eccleſiæ, ſe valdè peccaſſe in Paſtorali cura, quæ ei ad regendum commiſſa erat, & ſuadente Diabolo contra humanum genus iram, & odium concitaſſe. Tunc demum miſit prædictum confeſſorem ad Imperatorem, & ad totam Eccleſiam, vt optaret illi indulgentiam, quia finem vitæ ſuæ aſpiciebat, & tam citò induebat ſe angelica veſte: & dimiſit, ac diſſoluit vincula omnium bannorum ſuorum Imperatori, & omni populo Chriſtiano, viuis, & defunctis, clericis, & laicis, & iuſſit ſuos abire de domo Deodorici, & amicos Imperatoris aſcendere.]

Reſpondeo. Sigebertus, teſte Trithemio in Catalogo Scriptorum, vnus fuit ex ſectatoribus Henrici Imperatoris, propterea nullam fidem meretur, & ſine dubio falſum eſt, quod hoc loco ſcribit, cùm certum auctorem non habeat, aut indicare non audeat. Nos autem habemus auctorem certum fideq. digniſſimum, qui ſcribit, Gregorium paulò ante mortem dixiſſe, Dilexi iuſtitiam, & odiui iniquitatem, propterea morior in exilio; quæ ſunt omnino contraria ijs, quæ ſcribit Sigebertus; nam in his iuſte ſe egiſſe, in illis grauiter ſe peccaſſe dicit; Habentur autem verba ſupradicta apud Othonem Friſingenſem, lib. 6. cap. 36. Bertoldus in Chronico ad annum 1085. & Leo Hoſtienſis in Chronico Caſſinenſi, lib. 3. cap. 64. deſcribunt mortem Gregorij, ac docent eum in eadem conſtantia permanſiſſe vſque ad vltimum ſpiritum; & miraculis ma-

gnis, viuum, & mortuum claruiſſe. Præterea confirmatio ſententiæ Gregorij in Henricum, quam ſupra demonſtrauimus factam à quinque ſucceſſoribus eius Victore III. Vrbano II. Paſchali II. Gelaſio II. & Calliſto II. apertiſſimè docet, fabulam eſſe, quam Sigebertus ſcripſit de pœnitentia eiuſdem Gregorij. Denique ipſa ſibi narratio Sigeberti contradicit, ac repugnat. Nam ſi Gregorius grauiter peccaſſe ſe agnoſcebat in paſtorali cura, & ſuadente Diabolo ſe feciſſe, quæ fecerat: quo modo tam audacter ibidem affirmabat, ſe mox veſte angelica induendum? certè ob peccatum tam graue non veſtem Angelicam; ſed gehennæ, aut purgatorij graues pœnas expectare debuiſſet.

Diſcutitur ſententia Othonis Friſingenſis de iudicio Gregorij ſeptimi Pontificis. Cap. X.

IN decimo capite actum agit Barclaius. Redit enim ad probandum auctoritatê Othonis Friſingenſis, non licuiſſe Gregorio Pontifici Imperatorem Henricum communione, vel Regno priuare. Ac primum repetit, quæ ſupra citauerat ex Othone, lib. 6. cap. 35. Lego, & relego Romanorum Regum, & Imperatorum geſta, & nuſquam inuenio quemquam eorum ante hunc à Romano Pontifice excommunicatum; vel Regno priuatum. Deindè addit ex lib. 1. de geſtis Friderici Imperatoris, cap. 1. nouum eſſe viſum Othoni Friſingenſi, quòd Henricus Imperator à Pontifice Romano, anathematis gladio percuſſus fuerit. Sed ad hæc reſpondimus capite ſuperiore: atque iſta non eſſe noua luculenter oſtendimus.

Addit, ex eo poſſe intelligi ſententiam Gregorij fuiſſe iniuſtam, quòd Otho Friſingenſis eodem loco, id eſt, lib. 6.

cap.

cap.37. ſcribit, ex decreto Gregorij inter alia mala illud conſecutum eſſe, vt Papa ſuper Papam, & Rex ſuper Regẽ poneretur. ¶ Quibus verbis, inquit Barclaius, oſtendit Otho, vtrunque pari iure, ſeu potius pari iniuria factum eſſe, vt ſicut iniuſtè Papa ſuper Papam ab Imperatore, ita etiam iniuſtè Rex ſuper Regem à Papa poſitus ſit.]

Reſpondeo. Scribit quidem Otho, occaſione decreti Gregorij factum eſſe, vt Papa ſuper Papam, & Rex ſuper Regem poneretur; ſed vtrunque pari iure, vel iniuſtitia pari, factum eſſe Otho non dicit, neque dicere potuit. Nam Regem ſuper Regem poſuit auctoritas legitima capitis Eccleſiæ; Papam ſuper Papam poſuit inobedientia ſchiſmatici Regis: quod enim iure poſſit Imperator Papam deponere, & alium ſuper ponere, neſcio an ſi vel vnum Barclaius inueniet virum Catholicum, qui dixerit, aut ſcripſerit: quod autem poſſit Papa Imperatorem excommunicare, & deponere iuſtis de cauſis, ſcripſerunt auctores Catholici plurimi, & idipsũ cenſuerunt concilia multa generalia, quorum teſtimonia retulimus in prolegomenis huius libri, & nonnulla attigimus capite ſuperiore. Itaque Otho enumerat mala, quæ nata ſunt ex Henrici excommunicatione, & eiuſdem inobedientia; ſed non determinat, an ea iuſta fuerint, vel iniuſta: poſſunt enim aliqua eſſe mala, & iuſta, qualia ſunt mala pęnæ; & talis fuit depoſitio Henrici: poſſunt quoque alia eſſe mala, & iniuſta, qualia ſunt mala culpæ; & talis fuit creatio Antipapæ Guiberti ab Imperatore procurata, vel facta.

Pergit Barclaius, & ponderat illa verba eiuſdem Othonis Friſingenſis ex eodem lib.6.cap.36. Quia ergo in Principe ſuo Regnum ab Eccleſia præciſum grauiter percuſſum fuit, Eccleſia quoque tanto Paſtore, qui inter omnes Sacerdotes, & Romanos Pontifices præcipui zeli, & auctoritatis erat, orbata dolorem non modicum habuit. ¶ Id, inquit Barclaius, quid aliud ſonat, quam propter violatum in

Prin-

Principe Imperium, violatam fuiſſe in Pontifice Eccleſiam; ſiue propter percuſſum Regnum in perſona Principis, percuſſam fuiſſe Eccleſiam in perſona Pontificis; inter quæ cùm nullum iuris, aut iniuriæ diſcrimen faciat, nec poſſit vtrunque iuſtè fieri, conſequens eſt vtrunq; iniuſtè factum eſſe exiſtimet.]

Reſpondeo. Non intellexit Barclaius verba Othonis: non enim loquitur Otho, de depoſitione Gregorij à Pontificatu; quemadmodum loquitur de depoſitione Henrici ab Imperio. Sed dicit, percuſſum fuiſſe Imperium in perſona Principis, quia Princeps excommunicatus, & depoſitus fuit: percuſſam autem fuiſſe Eccleſiam in perſona Pontificis; quia per mortem ſubtractus ab hominibus dolorem magnum Eccleſiæ reliquit. Quare non benè colligit Barclaius, tàm in perſona Imperij in perſona Principis, quàm in percuſſione Eccleſiæ in perſona Pontificis iniuſtitiam interueniſſe. Nam Henricus quidem per ſententiam Eccleſiæ depoſitus fuit ab Imperio; in qua ſententia iuſtitia, & iniuſtitia locum habere potuit, & ſatis conſtat, ſententiam illã fuiſſe iuſtiſſimam: Gregorius autem naturali morbo extinctus eſt, vbi ſi locum habet iniuſtitia, Deus iniuſtus dicendus erit, quæ eſt ingens blaſphemia: non enim Gregorius occiſus fuit ab Henrico, quemadmodum Henricus depoſitus fuit à Gregorio; ſed, vt diximus, naturali morbo, piè, & religiosè obijt: mors autem naturalis poſt originale peccatum à Deo eſt: ipſe enim ſententiam illam, & quidem iuſtiſſimam tulit, Puluis es, & in pulluerem reuerteris Gen. 2. & de Deo dicitur, Dominus mortificat, & viuificat. 1.Reg.2. & Sap.16. Tu es Domine, qui vitæ, & mortis habes poteſtatem: & Eccleſiaſtici 11. vita, & mors à Deo eſt. Neque dici poteſt, Gregorium Papam, ex ſententia Othonis, occiſum fuiſſe à Deo in pœnam peccati commiſſi in depoſitione Imperatoris: nam ipſe idem Otho fatetur, Gregorium fuiſſe hominem præcipui zeli; ſed etiã ſi Gre-

ſi Gregorius in pœnam peccati occiſus fuiſſet à Deo, non tamen iniuſta mors eius dici poſſet, niſi Deo iniuſtitia tribueretur.

Pergit Barclaius, & ex lib. 1. de geſtis Friderici, cap. 6. Othonis Friſingenſis, probare nititur, iniuſtam fuiſſe depoſitionem Imperatoris per Gregorium factam, quia Otho defectionem Rudolphi Ducis Sueuiæ ab Imperatore rebellionem appellat: rebellio autem dicitur, cùm inferior deficit à ſuperiore; ſed Imperator ſuperior non fuiſſet, ſi iure depoſitus fuiſſet, igitur non iure depoſitus erat ex Othonis ſententia. Idem probat ex lib. 7. hiſtoriæ cap. 8. vbi Otho Friſingenſis Henricum quartum, Imperatorem vocat, etiam poſt depoſitionem.

Reſpondeo, Rebellare dicitur non is ſolùm, qui à Principe legitimo deficit; ſed etiam qui deficit à Principe regnante de facto, quamuis non de iure: quemadmodum etiam Rex dicitur non ſolùm, qui iure regnat; ſed etiam qui de facto regnat: non enim vbique Scriptores proprietatem illam vocabulorum obſeruant, vt neminem dicant Regem, niſi qui regnat legitimè, neque rebellare vllum dicant, niſi qui à legitimo Principe deficit. lib. 4. Reg. cap. 18. ponitur in laudibus Ezechiæ Regis optimi, quòd rebellauerit contra Regem Aſſyriorum. vbi rebellio dicitur defectio à Rege non legitimo, eodem lib. 4. Reg. cap. 9. Iehu iuſſu Dei Rex factus, viuente adhuc Ioram Rege, dicitur coniuraſſe contra dominum ſuum, eumq. occidiſſe cum omni progenie. vbi coniuratio, quæ aliquid amplius eſt, quam ſimplex rebellio, in bonam partem accipitur: coniurauit enim contra Regem à Deo abdicatum, & damnatum. Quare dixit ad Iehu Dominus 4. Reg. 10. Quia ſtudioſè egiſti, quod rectum erat, & placebat in oculis meis, & omnia quæ erant in corde meo feciſti contra domum Achab, filij tui vſque ad quartam generationem ſedebunt ſuper thronum Iſrael. Habemus igitur non eſſe mi-

rum,

rum, ſi Otho Friſingenſis, rebellionem appellat defectionem à Rege iam abdicato, cùm eundem ipſum loquendi modum habeamus in diuinis literis. Idem dicere poſſumus de nomine Regis: nam lib. 2. Reg. cap. 15. cùm Abſalon filius Dauid eiecto Patre regnare cœpiſſet in Hieruſalem, neque Rex legitimus, ſed Tyrannus reuera eſſet; tamen Dauid ipſe Regem ipſum appellabat, cùm diceret ad Ethai Gethæum, cur venis nobiſcum? reuertere, & habita cum Rege: ſic etiam lib. 3. Regum cap. 16. Zambri, occiſo Rege legitimo Regnum ſibi iniuſtiſſimè vſurpauit: & tamen ſcriptura dicit: Irruens ergo Zambri percuſſit, & occidit eum (Regem Ela) & regnauit pro eo: cùmq. regnaſſet, & ſediſſet ſuper ſolium eius percuſſit omnem domum Baaſa, &c. Ac ne magnum videatur Barclaio, quòd Otho Friſingenſis vocet Imperatorem Henricum, etiam poſt excommunicationem, & depoſitionem: ſciat idem nomen inueniri apud Abbatem Vrſpergenſem, alioſq. Scriptores, imò & apud ipſum Leonem Oſtienſem, qui addictiſſimus erat Gregorio VII. Nam lib. 3. Chronici Caſſinenſis cap. 49. plus quam decies Henricus Imperator dicitur à Leone Oſtiẽſe, & Leone referente, ſæpiſſimè Deſiderius Abbas, qui Gregorio in Pontificatu ſucceſſit, eundem Henricum poſt abdicationẽ, Imperatorem appellat, non alia de cauſa, niſi quia re ipſa, quamuis non iure imperabat.

Pergit Barclaius, & ait: ¶ Eſt & alius eiuſdem auctoris locus lib. 1. de geſtis Friderici cap. 8. in quo id ipſum manifeſtius declarat, Papam ſcilicet per illam excommunicationem, & abdicationem nihil iuris Regni Henrico ademiſſe. Nam poſt quam narrauit, Bertolfum Rudolphi generum (quem, vt dictum eſt, Papa Regem creauerat) perempto ſocero, Ducatum Sueuiæ, tamquam ſibi à ſocero conceſſum vſurpaſſe; & ex altera parte Henricum, Papæ iudicio depoſitum, conceſſiſſe eundem Ducatum nobili cuidam Sueuiæ, cui Friderico nomen: qui Bertolfum ad pacis conditiones,

& ad

& ad ex feſtucationem Ducatus adegit, addit. Bertolfus iſte quamuis, in hoc negocio Imperio ſimul, & iuſtitiæ ceſſerit; tamen ſtrenuiſſimus, & fortiſſimus fuiſſe traditur. En vt nihil circuitione vſus affirmat, Imperium, & iuſtitiam ab Henrico ſtare, in quem Pontifex ſententiam depoſitionis multò ante tulerat.]

Reſpondeo. Teſtem hoc loco Barclaius ſuſpectum adducit: nam ab iſto Friderico Fridericus primus Imperator deſcendit: cuius Imperatoris patruus fuit Otho Friſingenſis; nec ſolùm patruus Friderici Imperatoris; ſed etiam Nepos Henrici quarti. Itaque Otho, ne Auum maternum, Henricum quartum Imperatorem, & filium fratris vterini Fridericum primum Imperatorem læderet, ſcripſit, Bertolfum Imperio, iuſtitiæq. ceſſiſſe in negocio Ducatus Sueuiæ. Quæ etiam cauſa fuit, cur idem Otho in hiſtoria ſua mediam viam elegerit. Nam Gregorium VII. eximiè laudat lib. 6. cap. 34. neque enim poterat ſalua conſcientia, reprehendere hominem notiſſimæ ſanctitatis: Henricum autem, non vt cæteri hiſtorici, turpiſſimorum plurimorumq. criminum reum facit; ſed modeſtiſſimè exceſſum eius vitamq. laſciuam notat, lib. 7. cap. 11. Quod autem hoc loco dicit, Bertolfum Imperio, iuſtitiæq. ceſſiſſe: non cogit, vt exiſtimemus, ſenſiſſe Othonem, iniuſtè Henricum à Gregorio fuiſſe depoſitum; nam, vt idem Otho narrat, poſt longam diſceptationem coëgit Fridericus ab Imperatore adiutus Bertolfum ad conditiones pacis, quæ erant, vt Bertolfus retineret Turegum nobiliſſimum Sueuiæ oppidũ, reliquam Sueuiam Friderico cederet. Ceſſit ergo Bertolfus Imperio, tamquam potentiori, cui par eſſe non poterat; ceſſit etiam iuſtitiæ, quoniam in re dubia iuſtum eſſe cenſuit, retento nomine Ducis, & oppido nobiliſſimo, reliqua cedere fortiori. Nam ſi Bertolfus exiſtimaſſet iniuſtè a ſe poſſeſſam fuiſſe Sueuiam, debuiſſet totum dimittere, & neque partem præcipuam, neque Ducis nomen ſibi retinere;

vt eo-

vt eodem teſte Othone retinuit, ad poſteroſq. tranſmiſit. Quod ſi Barclaius velit, Othonem ſenſiſſe, Henricum à Gregorio iniuſtè fuiſſe damnatum, repugnabit eidem Othoni, qui lib. 6. hiſtoriæ, cap. 34. dicit, Gregorium fuiſſe fortem per omnia athletam, murumq. ſe pro domo Domini opponere non timuiſſe. & cap. 36. dicit, gladio anathematis Imperatorem feriri decuiſſe: & ibidem refert Gregorium in morte dixiſſe: Dilexi iuſtitiam, & odi iniquitatem: &, Eccleſiam in obitu tanti Paſtoris, qui inter omnes Romanos Pontifices præcipui zeli, & auctoritatis erat, non modicum dolorem habuiſſe. & lib. 7. cap. 1. ait, Defuncto apud Salernum Beatæ memoriæ Gregorio Summo Pontifice, &c. Iſta enim nullo modo cohærent cum opinione grauiſſimæ iniuſtitiæ, qualis fuiſſet, depoſitio Imperatoris, ſi eum iuſtè Gregorius deponere non potuiſſet: hæc enim ſola iniuſtitia omnes Gregorij laudes ſine dubio corrupiſſet.

Poſtremò Barclaius cùm non haberet aliud, quod ex Othone adferret, nec tamen quieſcere poſſet, repetit quod ſupra dixerat, Reges ex Othonis ſententia non habere vllum, præter Deum ſuper ſe, quem timeant. Repetit quoque quod ſupra verboſiſſimè deplorauerat, multa mala occaſione excommunicationis Henrici Imperatoris in orbem terrarum, ac præcipuè in Eccleſiam irruiſſe. Ad quæ omnia iam ante reſpondimus, neque libet eadem fruſtra repetere.

In extremo capite producit in medium verba Gregorij VII. quibus cùm Henricum deponeret, precatus eſt Apoſtolos Petrum, & Paulum, vt ſententiam ſuam ex eorum auctoritate prolatam confirmarent: & iudicium cito in Henricum eiuſmodi exercerent, vt omnes intelligerent, iniquitatis filium non fortuito, ſed ipſorum opera ex Imperio cecidiſſe. Hanc precationem dicit Barclaius non fuiſſe ab Apoſtolis auditam; cùm nihil non infauſtum Pontifici,

tifici, pontificiæ parti auctoribus, & fautoribus acciderit, triumphante interim, & Imperium tenente Henrico.]

Reſpondeo. Precationem Gregorij omnino exauditam fuiſſe, teſtantur ærumnæ maximæ, quæ Henricum diuinitus oppreſſerunt. Primum enim à magna parte Germaniæ deſtitutus ad Pontificis pedes abiectus miſericordiam demiſſiſſimis precibus implorare compulſus eſt. Deinde, cùm duobus æmulis, Rudolpho, & Hermanno diu ambiguo marte certauit. Poſtea à proprio filio carceri mancipatus, coronam, ſceptrum, & reliqua Imperatorum inſignia reſignare coactus eſt. Inde elapſus Lædium ſe recepit, vnde miſeriam ſuam incredibilem proprijs literis, quæ apud Vrſpergenſem Abbatem extant, teſtatus eſt. Denique repentina morte ſublatus neminem inuenit, qui eius mortem defleret: cùm è contrario Mundus totus ob eius infelicem exitum ſummo gaudio exultaret, vt ſupra ex Abbate Vrſpergenſi retulimus. Hic videlicet eſt triumphus Henrici, quem fingit Barclaius. Porrò pontificiam partem ſemper in melius profeciſſe, cooperante Domino ſignis, & prodigijs, & tandem omninno præualuiſſe, conſtat ex ijs, quæ de Calliſto ſecundo, & Henrico quinto omnes hiſtorici narrant, ac præſertim Abbas Vrſpergenſis in Chronico anni 1120. & ſequentibus.

De comparatione Iulij II. & Clementis VIII. Caput XI.

IN capite vndecimo Barclaius multa repetit ex ijs, quæ antea dixerat: neque aliquid addit, quod mihi refellendum noua reſponſione eſſe videatur, niſi cùm Clementem octauum Pontificem veris laudibus effert, non tam vt eum laudet, quam vt ex eius com-

comparatione Iulium ſecundum carpat. ¶ Quis, inquit, non paternam Clementis VIII. pietatem, cum ſumma prudentia coniunctam, qua Reges, & Principes Chriſtianos ad concordiam reducere, & in concordia retinere annititur, infinitis partibus Eccleſiæ vtiliorem iudicet, quàm Iulij ſecundi loricati furores martios, quibus Italiam, Galliam, Germaniam, Hiſpaniam, cæterasq; gentes Chriſtianas hoſtilibus animis inter ſe committere, impiè, & inhumaniter connitebatur?]

Ad hæc ego vt reſpondeam, admonitos Lectores eſſe volo, Romanos Pontifices, qui ſimul etiam Principes ſunt temporales non contemnendi Imperij, non minus ex officio obligari ad ea conſeruanda, quæ Sedis Apoſtolicæ, ſiue Eccleſiæ Romanæ ſunt, quàm Principes cæteros. Quare quemadmodum Reges, & Principes ſupremi cæteri pro defenſione Regnorum ſuorum, ſiue ditionum aliarum bella gerere poſſunt, & debent; & ſi ad ea defendenda confederatione cum alijs Principibus opus habent, iure poſſunt cum ſocijs Principibus fœdus inire; & coniunctis viribus hoſtem propulſare, quando iuſtam belli gerendi cauſam habent: ſic etiam Romani Pontifices, qua Principes ſupremi ſunt, omni iure poſſunt, & debent populos ſibi creditos armis protegere, & ſi res ita poſtulet, aduerſus hoſtes bella gerere, necnon ad auxilium, vel belli ſocietatem Principes alios euocare. Neque primus fuit Iulius ſecundus, qui pro recuperandis Eccleſiæ Romanæ prouincijs bella geſſit, vel cum magnis Principibus fœdus percuſſit. Nam Pius ſecundus multo antea exercitum armatum habuit, & bella cum hoſtibus cum laude geſſit, vt Nauclerus, & Platina referunt: & ante Pij ſecundi tempora Innocentius ſextus, vir prudentia, & vitæ innocentia clarus per Legatum ſuum Albernotium Cardinalem, Eccleſiaſticam ditionem à Tyrannis diuerſis occupatam, feliciſſimè armis recuperauit, vt ſcribunt ijdem Nauclerus,

rus, & Platina, multiq. alij hiſtorici. Clemens IV. qui Innocentium VI. multis annis præceſſit, & Pontifex ſanctus eſt habitus, Carolum Andegauenſem Ducem, ſancti Ludouici Regis Francorum fratrem, è Gallijs euocauit, vt Manfredum tyrannum è Regno Neapolitano, quod eſt Eccleſiæ Romanæ feudum, armis expelleret, ipſumq. Carolum Regem inſtituit, impoſita quadraginta millia numorum aureorum penſione quot annis ſoluenda in recognitionem feudi: teſtes ſunt auctores ijdem & alij, quos ipſi citant. Sed ante hæc tempora Leo IX. Pontifex, non ſolùm vitæ probitate, ſed etiam diuinis miraculis clarus, atque adeo in Sanctorum numerum relatus, aduerſus Northmannos pro Beneuentana ciuitate recuperanda præſens ipſe in exercitu armis decertauit, vt Hermannus Contractus in Chronico, & Leo Oſtienſis in hiſtoria Caſſinenſi lib. 2. cap. 88. teſtes ſunt. Vbi illud memorabile accidit, quod cùm Pontifex à Northmannis victus, & captus fuiſſet, ea ſubmiſſione, & reuerentia victores erga victum vſi ſunt, vt Pontifex victus, & captus victoribus imperare, ac dominari videretur. Porrò Leo quartus Pontifex plus ducentis annis Leone IX. antiquior, vir ſanctiſſimus, & miraculis clarus, teſte Anaſtaſio in eius vita, exercitum duxit aduerſus Saracenos, qui ad Oſtia Tyberina cum ingenti claſſe appulſi Romanam vrbem capere, & ſpoliare cupiebant; & oratione præmiſſa ad Deum, & exercitu Apoſtolica benedictione munito, memorabilem victoriam reportauit. Omitto confederationem Zachariæ, Stephani ſecundi, Adriani, Leonis tertij, aliorumq. Pontificum cum Regibus Francorum, pro recuperatione, & defenſione prouinciarum, & ciuitatum, quæ ad Romanam Eccleſiam pertinebant aduerſus Longobardos, & Græcos. Omitto etiam fortiſſimos Machabæos, qui & Summi Sacerdotes, & Principes erant, & pro patriæ defenſione grauiſſima bella geſſerunt. Omitto denique Moſis Pontificis, & Principis ſa-

pientiſſimi, qui aduerſus Amorræos, aliosq. populi ſui perturbatores armis decertare non dubitauit. Hos igitur clariſſimos, ſacrosq. viros Iulius ſecundus imitatus, eorumq. virtutem, & diligentiam æmulatus partim armis proprijs, partim auxilio fœderatorum Regum Eccleſiaſticam ditionem, ferè totam amiſſam, magno labore recuperauit. Quod factum qui reprehendere voluerit, oportebit etiam, vt induſtriam, & virtutem ſanctorum Pontificum, addo etiam Machabæorum, & ipſius Moſis, virtutem bellicam reprehendat. Neque ab hoc numero Clemens octauus eximendus eſt, qui quemadmodum pacem inter Chriſtianos Principes reformare ſtuduit, vt Barclaius dicit; ſic etiã exercitum comparare non neglexit cùm ei Ferraria recuperanda eſſet: & ad bellum pro Eccleſiaſtica ditione faciendum, occaſio defuit illi, non animus. Placuit enim Deo, in cuius manu ſunt corda Principum, vt nobiliſſima Ciuitas ante ad Eccleſiam rediret, quàm militum gladij nudarentur. Hanc verò Clementis octaui laudem Barclaius non ignorauit, ſed diſſimulare voluit, vt liberius Iulium reprehenderet.

Diluuntur argumenta aduerſus Theologorum ſententiam de Poteſtate Pontificis Maximi in temporalibus.
Cap. X I I.

IN capite duodecimo conatur Barclaius ex propoſito affirmare, ac demonſtrare, nullam habere Pontificem Maximum poteſtatem in temporalibus ſuper Reges, aliosq. Principes Chriſtianos.

Primum argumentum eius eſt, quia tota antiquitas Chriſtiana ſemper cenſuit, Reges ſolo Deo minores eſſe. Quod

Quod argumentum iam ante propoſuerat in cap. 8. vbi & nos illi copioſè reſpondimus. Id enim habet veluti proprium hic auctor, vt eadem argumenta ſæpius repetat, & inculcet, neſcio an vt librum grandiorem faciat, an vt importunitate obtineat aſſenſum, quem vi rationum extorquere non poteſt. Hoc igitur primo argumento prætermiſſo, ſecundum audiamus.

2 ¶ Quid, inquit, quod ipſi Pontifices fatentur, Reges non habere ſuperiores in temporalibus? cap. Per venerab. Qui filij ſint legitimi. Habent, & non habent, ſimul vera eſſe nequeunt. Falſum eſt ergo Reges non habere ſuperiorem in temporalibus, ſi alius poſſit iure ijs temporalia auferre, alteriq. conferre.]

Reſpondeo. Sententia Pontificis in eo capite eſt, Reges ſupremos eſſe Principes temporales, & ideo nullum habere ſupra ſe Principem temporalem, quemadmodum Duces, alijq. Principes inferiores in eodem Regno ſuperiorem in temporalibus Regem habent: ſic enim loquitur Eccleſiaſtes cap. 5. Excelſo excelſior eſt alius, & ſuper hos quoque eminentiores ſunt alij, & inſuper vniuerſæ terræ Rex imperat ſeruienti. & S.Petrus in priore epiſt. cap. 2. Subiecti eſtote omni humanæ creaturæ propter Deum, ſiue Regi quaſi præcellenti, ſiue Ducibus, tamquam ab eo miſsis. Idem igitur eſt, Regem non habere ſuperiorem in temporalibus, & Regem non habere ſupra ſe alium Regem, ſiue Principem alium temporalem, alioqui non eſſet Rex ſupremus in ordine principatus temporalis, ſiue politici. Et ea fortè ratio eſt, cur idem Innocentius in eodem cap. Per venerabilem, paulò ante dixerit, nonnullos Principes nullum inter homines, excepto Romano Pontifice, ſuperiorem agnoſcere: addidit enim illam exceptionem, vt cùm poſtea dixit, Regem Francorum nullum in temporalibus ſuperiorem agnoſcere, intelligamus, ſermonem fuiſſe de ſuperioribus temporalibus: non enim Rex

agnoſcit vllum ſupra ſe Principem temporalem, ſed agnoſcit Romanum Pontificem, Principem ſpiritualem, qui de temporalibus quoque in ordine ad ſpiritualia iudicare poteſt. At, inquit Barclaius, habent, & non habent ſimul vera eſſe nequeunt. Reſpondeo. Habent, & non habent de re eadem, ſimul vera eſſe nequeunt: de re diuerſa, nihil impedit quominus vera eſſe poſsint. Habet coccineum pallium, & non habet coccineum pallium, ſimul vera eſſe nequeunt: ſed habet coccineum pallium, & non habet nigrum pallium, vera ſimul eſſe queunt. ſic igitur. Habet Rex in temporalibus ſuperiorem temporalem, & non habet in temporalibus ſuperiorem temporalem, vera eſſe nequeunt. Sed, habet Rex in temporalibus ſuperiorem ſpiritualem, & non habet in temporalibus ſuperiorem temporalem, veriſſima ſimul eſſe queunt, & ſunt.

3 Sed inſtat Barclaius. ¶ Quod, inquit, in verbis directè, & indirectè diſcrimen ſtatuunt, id non ad facultatem iudicandi, & effectum iudicij, ſed ſolùm ad modum, & rationem acquirendi tantam poteſtatem pertinet. Canoniſtæ enim dicunt Papam directè dominium temporale totius orbis à Chriſto accepiſſe. Hi verò negant eum accepiſſe tale dominium directè, quaſi dicas per ſe, ſimpliciter & ſine alterius rei conſideratione, ſed tantùm indirectè, hoc eſt, per conſequentiam, ratione illius poteſtatis ſpiritualis, quàm directè à Domino accepit. Hæc igitur ex verbis iſtis differentia ad initium, & modum acquirendi temporalem poteſtatem, non autem ad eius vim & effectum referri debet.] Hæc ille, qui vult, Pontificem ex ſententia Theologorum habere poteſtatem temporalem ſuper Reges indirectè acquiſitam; eſſeq. eorum Iudicem in temporalibus: quod repugnare videtur Innocentio, in capite citato, vbi dicit Innocentius, Reges non habere ſuperiorem in temporalibus.

Reſpondeo. Diſtinctione opus eſt, vt planè intelligatur

tur verène, an falſo Barclaius colligat, Pontificem habere poteſtatem temporalem ſuper Reges , eſſeq. eorum Iudicem temporalem . Nam ſi per poteſtatem temporalem, intelligatur poteſtas diſponendi de temporalibus , ſiue ipſa poteſtas in ſe ſit ſpiritualis, ſiue temporalis , verè colligit, Pontificem habere poteſtatem temporalem in Reges : ſi verò per temporalem poteſtatem intelligatur poteſtas quæ ſit in ſe temporalis , vt eſt poteſtas Regum , & aliorum Principum politicorum , falsò colligit, Pontificem habere poteſtatem temporalem in Reges ex Theologorum ſententia . Theologi enim tribuunt Summo Pontifici temporalem, & ſpiritualem poteſtatem in Eccleſiaſtica ditione tantum , quam poteſtatem plenam in patrimonio S. Petri appellat Innocentius , in cap. Per venerabilem : in reliquas Prouincias Chriſtianas , & Principes Chriſtianos, tribuunt Pontifici poteſtatem ſolum ſpiritualem , quæ per ſe , & propriè reſpicit ſpiritualia ; temporalia verò reſpicit , vt ſubordinantur ſpiritualibus . Et ideò quando propriè loquimur, dicimus Pontificem habere poteſtatem in temporalibus , non autem habere poteſtatem temporalem, qua Pontifex eſt . Ex quo ſequitur, vt diſcrimen vocum, directè & indirectè , non referatur propriè loquendo , ad modum acquirendi poteſtatem , vt Barclaius falsò dicit ; ſed ad explicandum obiectum ſecundarium, & conſectaneum ſupremæ ſpiritualis poteſtatis , quæ vt ſupra diximus, primario, & directè reſpicit ſpiritualia , ſecundario & indirectè , id eſt, in ordine ad ſpiritualia , reſpicit temporalia: quæ ſententia Theologorum nullo modo repugnat verbis Innocentij in cap. Per venerabilem , vt ex dictis perſpicuum eſt .

4 Addit præterea Barclaius hoc argumentum . ¶ Quod ſi aduerſariorum ſententiæ locus ſit , Reges , & Principes Chriſtiani, non erunt ſolùm Vaſalli, & Clientes Papæ in temporalibus; ſed (quod vilius eſt) quaſi precario Regna ,

& Principatus ab eo poſſidebunt. Id facilè ex ipſis aduerſariorum principijs, ſic oſtendo: Summus Pontifex poteſt alicui Regnum auferre, & alteri conferre, ſi id neceſſarium ſit ad animarum ſalutem; Atqui iudicare, & decernere, an ſit neceſſarium, pertinet ad eundem Pontificem, de cuius iudicio, æquum ne ſit, an iniquum nemo poteſt iudicare: ergo vbi libitum ei erit, poterit quemlibet Regno priuare, & illud alteri conferre.]

Reſpondeo. Reges Chriſtiani, alijq. Principes, ijs exceptis, qui feudatarij ſunt Eccleſiæ, neque Vaſalli, neque clientes Pontificis Maximi dici debent, quamuis ita eos ad conflandam Eccleſiæ inuidiam, Barclaio appellare libuerit: multò minus precario Regna, & Principatus ab eo poſſidēt: ſed ſunt veri Reges, veriq. Principes, tantoq. Ethnicis Regibus, & Principibus nobiliores, & feliciores; quanto non ſolùm in terris ad tempus regnant; ſed etiam poſt hanc vitam, ſi iuſtè, pièq. regnauerint, ad Regnum cæleſte, & ſempiternum transferuntur. Argumentum verò Barclaij ab omni parte vitioſum eſt: illa enim propoſitio, Summus Pontifex poteſt alicui Regnum auferre, & alteri conferre, ſi id neceſſarium ſit ad animarum ſalutem: explicatione indiget; nam & benè, & ſecus intelligi, & vera, & falſa eſſe poteſt. Poteſt quidem Pontifex, ſi neceſſarium ad ſalutem animarum ſit, alicui Regnum auferre; ſed ſi antea admonuerit, ſi ſpacium reſipiſcendi dederit, ſi pernicioſum, & incorrigibilem eſſe perſpexerit. Poteſt quoque alteri Regnum conferre, non pro arbitrio tamen cui libuerit; ſic enim verè precario Reges regnarent; ſed cui iure debetur, ſiue ſucceſſio, ſiue electio locum habeat. Et ſi fortè nemini debeatur; cui ratio dictauerit, eſſe tribuendum. Sic enim Innocentius quartus in Concilio Lugdunenſi cùm Fridericum Imperatorem depoſuiſſet, electionem ſucceſſoris Electoribus, quibus iure competit, liberam reliquit: ſic etiam Gregorius VII. poſt depoſitionem Henrici, Rudolphum

à Prin-

à Principibus electum confirmauit. Sic etiam Zacharias Regnum Francorum Pipino adiudicauit, quoniam ille re ipſa Regnum adminiſtrabat, & Proceres eundem expetebant. Leo quoque tertius Imperium Occidentale à Gręcis ad Francos tranſtulit, quoniam ipſi in Occidente potentiſſimi erant, & ſoli poterant eam dignitatem ſuſtinere, & eoſdem Romanus populus maximè cupiebat. Sic etiam in teſtamento veteri Ioiada Pontifex poſtea quam Athaliam Reginam, quæ Regnum inuaſerat, interfici iuſſit, Regnum contulit Regis demortui filio, cui iurę hæreditario debebatur. 4. Reg. 11. & Azarias Pontifex Rege Ozia ob lepram diuinitus immiſſam ab hominum commercio ſegregato, Regni adminiſtrationem non cui voluit; ſed cui debebatur, id eſt, Regis filio dereliquit. 2. Paralip. 26. illa igitur propoſitio Barclaij, aut malè intellecta falſa eſt, aut rectè explicata non efficit, vt Reges precario regnent. Iam verò aſſumptio illa, Atqui iudicare, & decernere an ſit neceſſarium, pertinet ad eundem Pontificem, de cuius iudicio æquum ne ſit, an iniquum nemo poteſt iudicare: ſimilis eſt propoſitioni: nam perperam intellecta, falſa eſt; rectè explicata, vera quidem eſt; ſed non indè concluditur, precario Regna à Summo Pontifice data poſſideri, quæ eſt Barclaij concluſio. Pertinet quidem ad Pontificem iudicare an ſit neceſſarium ad ſalutem animarum, Regem aliquem Regno priuare; ſed non pertinet ad eundem neceſſitates pro libito fingere, vel ſub colore neceſſitatis cupiditati ſeruire. Et quoniam res hæc grauiſſima eſt, & neceſſitas manifeſta, & explorata eſſe debet, idcirco Pontifices ordinariè in Synodis Epiſcoporum, vel Conſiſtorijs S.R.E. Cardinalium, expoſitis rationibus, & conſentientibus Patribus, iſta geſſerunt, vt ſupra oſtendimus.

5 Pergit Barclaius, & poſtea quam rationem ſuperiorem multis verbis more ſuo amplificauit, & repetiuit, ſubiungit hæc verba: ¶ Sed & omnis poteſtas, omneq. domi-

nium, & iuriſdictio, aut iure diuino acquiritur, aut iure humano: & qui aliquid poſſidet, ſeu tenet, ſi neutro horum poſſideat, iniuſtè poſſidet, vt præclare in Donatiſtas ratiocinatur Auguſtinus, tract. 6. ad caput primum Ioannis, Can. Quo iure. diſt. 8. Fieri igitur non poteſt, vt Papa Imperium aliquod temporale in Reges, & Principes ſeculares iuſte exerceat, niſi conſtet id ei iure diuino, vel humano eſſe tributum.]

Reſpondeo. Iure diuino poteſtas in Reges, & Principes Chriſtianos, non propriè temporalis, ſed quæ ſe ad tẽporalia extendat, Summo Pontifici Chriſti Vicario attributa eſt. Vnde enim Barclaius ipſe deducit, poteſtatem ſpiritualem ampliſſimam iure diuino Romano Pontifici in omnes Reges, Principesq. competere: inde nos colligimus, eodem diuino iure Pontifici Ronano competere poteſtatẽ, quæ ad temporalia pertingat; quoniam id requirit ordo poteſtatis ſuperioris ad inferiorem, ſpiritualis ad temporalem. At, inquit aduerſarius, nullus neque in diuinis, neque in humanis legibus locus reperitur, qui talem illi poteſtatem conferat. Reſpondeo. Imò locus inuenitur in diuina lege, qui poteſtatem illi conferat, & locus inuenitur in humana lege, qui locum diuinæ legis exponat. Quod enim ſcriptum eſt Matth. 16. Tibi dabo claues Regni cœlorum, &c. & Io. 21. Paſce oues meas; explicatum inuenimus in multis Concilijs, ac potiſſimum in Romano ſub Gregorio VII. In Lateranenſi ſub Innocentio III. & in Lugdunenſi ſub Innocentio IV. in eum ſenſum, vt poteſtas ligandi, atque ſoluendi, nec non paſcendi, atque regendi Eccleſiam vniuerſam, non ad ſola ſpiritualia; ſed etiam ad temporalia ratione ſpiritualium porrigatur: quod idem communis Doctorum Catholicorum ſententia, & ipſa praxis, atque experientia confirmat.

6 At, inquit, Regum dominatio, & auctoritas multis ſacrarum literarum teſtimonijs apertè commendatur, &

pro-

probatur, vt cum dicitur, Per me Reges regnant. Data eſt à Domino poteſtas vobis. Reges gentium dominantur eorum. Cor Regis in manu Dei. Dabo illis Regem in furore meo. Time Dominum fili mi, & Regem. Regem honorificate, & paſſim id genus ſimilia.]

Reſpondeo. Primus locus non demonſtrat poteſtatem datam à Deo Regibus; ſed ſapientiam Regibus eſſe neceſſariam, vt regnent, ſicut oportet. Verba enim illa ſapientiæ ſunt, quæ Reges hortatur ad ipſius ſapientiæ ſtudium, ſi volunt verè regnare,& leges ferendo iuſta decernere. Secundus locus dicit, quidem poteſtatem Regiam eſſe à Domino; ſed hoc dicit,vt Reges non ſuperbiant; ſed intelligant habere ſupra ſe Dominum, à quo grauiter puniétur, ſi poteſtate abutantur. Tertius locus, non poteſtatem tribuit; ſed abuſum poteſtatis reprehendit. Reges enim gentium, qui vera Dei cognitione carent, non contenti adminiſtratione Regia,plerunque dominari populis, quaſi mancipijs affectant, & politicum Imperium in deſpoticum tranſmutant, ac de Regibus Tyranni fiunt: quem abuſum Græca vox κατακυριεύειν, quæ violentam dominationem ſignificat, magis apertè demonſtrat. Quartus locus poteſtatem Dei in Reges, non poteſtatem datam à Deo Regibus oſtendit: ea enim eſt omnipotentia Dei, vt non ſolùm corpora Regum; ſed etiam corda in poteſtate habeat, eaq́. vertat, & conuertat, vt ſibi libuerit. Quintus locus non poteſtatem Regiam commendat; ſed minatur ſe permiſſurũ,vt populus ob ſua peccata in Regem iniquum,& crudelem incidat, à quo non tàm regatur, quàm deuoretur. Sextus, & ſeptimus locus, timorem populi erga Regem; non poteſtatem Regis erga populum docet. Sed quicquid de his locis ſit, vt non negamus Regiam poteſtatem eſſe à Deo; ſic etiam negari non debet, Apoſtolicam poteſtatem eſſe à Deo; imò omnem poteſtatem eſſe à Deo, iuxta illud Apoſtoli Rom. 13. Non eſt poteſtas niſi à Deo. Quod

autem

autem poteſtas Regia ſubiecta non ſit Apoſtolicæ poteſtati, vel quod ſubiecta ſit in ſpiritualibus tantùm, non etiam in temporalibus; in his locis, neque apertè, neque obſcurè habetur, atque hoc eſt quod quæritur.

7 Poſtremò adducit Barclaius argumentum, quod etiam ſupra non ſemel adduxit. ¶ Poſtremò, inquit, quandoquidem poteſtas, & iuriſdictio iſta temporalis Papæ, de qua nobis ſermo, neque expreſſo Dei Verbo in ſcripturis comprehenſa, neque ex traditione Apoſtolorum, quaſi per manus recepta, neque vſu, & conſuetudine in Eccleſia per totos mille annos, & amplius obſeruata, aut ab vllo Pontifice occupata, neque ab antiquis Eccleſiæ Patribus laudata, & probata, imò ne memorata quidem inuenitur: quæ nos obſecro credendi neceſſitas cogit eam admittere? aut qua nobis eam auctoritate perſuadeant?]

Reſpondeo. Multa ſunt quæ ex verbo Dei per Eccleſiã explicata credimus, quamuis in verbo Dei expreſsè non habeantur. Filium Dei eſſe Patri conſubſtantialem, expreſsè in ſcripturis non legimus; credimus tamen, quia ſic docet Eccleſia intelligenda eſſe verba Domini Ioan. 10. Ego & Pater vnum ſumus. Spiritum à Filio procedere expreſsè in Scripturis non legimus; credimus tamen quia ſic docet Eccleſia intelligenda eſſe verba Domini Ioan. 16. Ille me clarificabit, quia de meo accipiet, & annunciabit vobis: omnia quæ habet Pater mea ſunt, ideò dixi vobis, quia de meo accipiet. Baptiſmum paruulorum expreſsè in ſcripturis non legimus; credimus tamen, quia ſic docet Eccleſia intelligenda eſſe verba illa Ioan. 3. Niſi quis renatus fuerit ex aqua, & Spiritu ſancto, &c. & Matth. 19. Sinite paruulos venire ad me. Sic ergo poteſtatem Summi Pontificis extendere ſe ad temporalia, ac præſertim ad Regna, & Imperia expreſsè in ſcripturis non legimus; credimus tamen, quia Eccleſia in concilijs generalibus, ſic docet intelligenda eſſe illa verba Domini Matth. 16. Tibi dabo cla-

ues.

tues, &c. Falſum verò eſt, poteſtatem iſtam non fuiſſe in vſu apud Eccleſiam per totos mille annos, & amplius. Iam enim ſupra docuimus, in vſu fuiſſe poſt annum ſeptingenteſimum tempore Gregorij ſecundi, & Zachariæ Pontificum. Item poſt annum octingenteſimum tempore Leonis tertij, & Gregorij quarti. Falſum quoque eſt ab antiquis Patribus non fuiſſe laudatam, vel commemoratam: cùm à Gregorio Nazianzeno paulò obſcurius; ſed à Gregorio Romano apertè commemorata, ac deindè poſterioribus ſeculis ab omnibus ſcriptoribus, quorum non nulli in albũ ſanctorum relati ſunt, apertiſſimè commendata, & celebrata fuerit. Quod in extremo capite Barclaius dicit, rationes noſtras non eſſe demonſtrationes, ſed dialecticos ſyllogiſmos: proindè eas non certam fidem facere; id quale ſit, & quantum ponderis, & momenti habeat, in ſequenti capite explicabimus.

Defenditur prima ratio Bellarmini pro poteſtate Pontificis in temporalibus. Cap. XIII.

IN capite tertiodecimo aggreditur Barclaius refutare eas rationes, quas ego in lib. 5. de Pontif. cap. 7. adduxi ad probandam Pontificis Maximi poteſtatem in temporalibus. Et quoniam ille præfatur, neminem Bellarmino diligentius rationes pro hac poteſtate collegiſſe, vel argutius propoſuiſſe, vel breuius, & ſubtilius concluſiſſe; vt videlicet lectoribus perſuadeat Bellarmino ſuperato, rem totam eſſe confectam: ego quoque præfari debeo, me non admittere, quæ Barclaius de mea diligentia, argutia, & ſubtilitate dicit. Scio enim multos eſſe me longè doctiores, & diligentiores, ac ſubtiliores, qui in eodem argumento ante me verſati ſunt, & quorum ego diligentiam, & ſtudium pro ingenij mei tenuitate æmulari ſtudui: proindè non in me ſuperando ſtat ſumma victoriæ, vt Barclaius perſuadere lectoribus nititur.

Admo-

Admonendum quoque lectorem eſſe duxi, me in hac re comprobanda rationes tantum,& exempla,non Scripturas, Concilia,& Patres adduxiſſe: quoniam iſta in libris ſuperioribus copioſiſſimè perſecutus fueram in confirmando primatu ſpirituali Summi Pontificis; quo confirmato, & firmiter ſtabilito facillimum eſſe cenſui, ex eo tamquam ex fonte deducere riuulos rationum ad poteſtatem in temporalibus comprobandam.

Prima igitur ratio mea, quam Barclaius ad verbum refert, hæc fuit.

Poteſtas ciuilis ſubiecta eſt poteſtati ſpirituali, quando vtraque pars eſt eiuſdem Reipub. Chriſtianæ: ergo poteſt Princeps ſpiritualis imperare Principibus temporalibus,& diſponere de temporalibus rebus in ordine ad bonum ſpirituale: omnis enim ſuperior imperare poteſt inferiori ſuo.

Quod autem poteſtas politica,non ſolùm,vt Chriſtiana; ſed etiam vt politica,ſit ſubiecta Eccleſiaſticæ, vt talis eſt: Primo demonſtratur ex finibus vtriuſque. Nam finis temporalis ſubordinatur fini ſpirituali, vt patet, quia felicitas temporalis, non eſt abſolutè vltimus finis; & ideò referri debet in felicitatem æternam. Conſtat autem ex Ariſtotele lib. 1. Ethic.cap. 1. ita ſub ordinari facultates, vt ſubordinantur fines.

Secundo, Reges, & Pontifices, Clerici, & Laici non faciunt duas Reſpublicas, ſed vnam,id eſt, vnam Eccleſiã. Sumus enim omnes vnum corpus Rom. 12. & 1. Corinth. 12. At in omni corpore membra ſunt connexa, & dependentia vnum ab alio: non autem rectè aſſeritur, ſpiritualia pendere à temporalibus: ergo temporalia à ſpiritualibus pendent, illisq. ſubijciuntur.

Tertio, ſi temporalis adminiſtratio impedit ſpirituale bonum,omnium iudicio tenetur Princeps temporalis mutare illum modum adminiſtrandi, etiam cum detrimento temporalis boni: ergo ſignum eſt, ſubiectam eſſe temporalem

ralem poteſtatem ſpirituali. Hæc eſt mea ratio prima ſatis fideliter à Barclaio relata.

Huic rationi reſpondet ipſe, falſum eſſe, quod ego aſſumpſi, ciuilem poteſtatem ſubiectam eſſe ſpirituali, quando vtraque pars eſt eiuſdem Reip. Chriſtianæ. Id autem falſum eſſe probare conatur his verbis:

¶ Siquidem hæ duæ poteſtates ita ſunt partes Reipub. Chriſtianæ, vt neutri in alteram imperium ſit, vtpotè cùm liberè, & ſui iuris eſſent, mutuò amore coierunt. Vtraque ergo alteram in ſuo ordine, & munere recognoſcit, & veneratur, & ſuam vtraque functionem arbitratu ſuo exercet; tantum inter eas conſpirans quidam conſenſus, & ſocietas eſt, ad Chriſtianam Remp. conſeruandam.]

Reſpondeo. In his verbis affirmari video, non probari, politicam, & Eccleſiaſticam poteſtates in eadem Eccleſia Chriſtiana coniunctas eſſe vinculo beneuolentiæ, non autẽ ſubiectione vnius ad alteram. Sed hoc rectè diceretur, ſi politica, & Ecleſiaſtica poteſtas eiuſdem ordinis eſſent, & quaſi duas fæderatas Reſpublicas facerent, vt ſunt pagi Heluetiorum. At ex ſcripturis diuinis Pontifices, & Reges, clerici, & laici in Chriſto regenerati vnam Rempublicam, imò vnam ciuitatem, imò vnam domum, imò vnum corpus efficiunt. Neque poteſtas ſpiritualis, & temporalis in Eccleſia conueniunt, vt duæ Reſpublicæ in vnam confæderationem, ſed vt ſpiritus, & caro in vnum hominem, vt Gregorius Nazianzenus præclarè docuit in oratione ad populum timore perculſum: certum autem eſt, ſpiritum in carnem imperium habere debere, non contra: neque ſunt in Eccleſia Chriſti Pontifices, & Reges, vt principales Arietes in Ouili, ſed vt Paſtores, & oues; neque in dubium reuocari poteſt, an Paſtores ouibus, vel oues Paſtoribus cum imperio præſint.

Subiungit Barclaius: ¶ Vtraque poteſtate, ſiue vt Genebrardi verbis vtar, vtroque magiſtratu Eccleſia continetur, muni-

munitur,& viget: ad quam protegendam,& ſartam tectam conſeruandam alterius ſic

Altera poſcit opem res, & coniurat amice.

vt quamdiù ſocietatem retinent, Reſpublica Christiana innumeris concordiæ,& pacis commodis effloreſcat. At vbi coitam diſſoluunt, ſpiritualis quidem poteſtas, licet diuina virtute præſtans, imbecillior tamen in oculis hominum,& corporalibus auxilijs deſtituta plerunque contemnitur: temporalis verò, quantumuis potens,atque fortis in ſuam ipſius perniciem per omne ſcelus, & inſaniam properat,nimirum cæleſti gratia deſtituta,qua per ſpiritualis poteſtatis coitionem fruebatur.]

Reſpondeo. Hæc omnia contra ſuum auctorem,non contra Bellarminum pugnant. Fatetur enim Bellarminus, optimum eſſe,vt duæ iſtæ poteſtates concordes ſint,& valdè pernicioſum ſi inter ſe pugnent: ſed non inde ſequitur vnam alteri non eſſe iure ſubiectam. Nam & in homine optimum eſt, vt ſpiritus, & caro concordes ſint, & pernicioſum ſi diſſideant, vt ſæpè carne reluctante imperio ſpiritus, & ſpiritu carnem in ſeruitutem redigere conante, diſcordant: nec tamen vllus ſapiens ex hac diſcordia colliget, non debere eſſe ſpiritui in carnem ſuam imperium; cùm contrarium apertiſſimè inde colligatur. Igitur eodem modo ex eo quòd ex diſcordia duarum poteſtatum, ſpiritualis, & politicæ in eadem Christiana Republica tam multa incommoda ſequuntur, & vtrique valdè neceſſaria concordia eſt: colligi debet, pertinuiſſe ad ſapientiam Chriſti Chriſtianæ Reipublicæ Conditoris, vt vnam poteſtatem alteri ſubijceret,quò facilius pacem,& concordiam inter ſe retinerent, & colerent.

Addit Barclaius teſtimonium Hoſij Cordubenſis, & S. Bernardi: ſed quoniam ad teſtimonium Hoſij non ſemel ſupra reſpondimus; audiamus verba S.Bernardi lib. 1.de Conſideratione cap.5. Habent,inquit,hæc infima,& terre-

na Iudices ſuos, Reges, & Principes terræ. quid fines alienos inuaditis? quid falcem veſtram in alienam meſſem extenditis?]

Reſpondeo. S. Bernardus ipſe ſe declarat, cùm in eodem loco ſubiungit: Non quia indigni vos, ſed quia indignum vobis talibus inſiſtere, quippe potioribus occupatis; denique vbi neceſſitas exigit, audi quid cenſeat, non ego, ſed Apoſtolus, Si enim in vobis iudicabitur hic mundus, indigni eſtis, qui de minimis iudicetis? Sed aliud eſt incidenter incurrere in iſta, cauſa quidem vrgente, aliud verò incumbere iſtis, tamquam magnis, dignisq. tali, & talium intentione rebus.] Vbi demonſtrat Pontifices maximos, vt plurimum debere in rebus maioribus occupari, & infima iſta, ac terrena relinquere Iudicibus minoribus, Regibus videlicet, & Principibus terræ. Quemadmodum Apoſtolus 1. Cor. 6. dixit, Iudicia ſecularia ſi habueritis, contemptibiles qui ſunt in Eccleſia, hos conſtituite ad iudicandum. Itaque S. Bernardus eo loco fines alienos, & meſſem alienam, iudicia terrena vocauit, non quod non poſſit Pontifex, ſed quod vt plurimum non debeat, dimiſſis rebus grauioribus, iſtis terrenis, & vilibus implicari. Et Barclaius non ſatis prudenter, ne dicam fraudulenter, verba citat, quæ ſecum adferunt explicationem, ſi locus integer adferatur.

Pari aſtutia Ioannem Driedonem allegat ex lib. 2. de libertate Chriſtiana cap. 2. cuius hæc ſunt verba: ¶ Chriſtus vtriuſque poteſtatis officia diſcreuit, vt vna diuinis, & ſpiritualibus rebus, atque perſonis, altera profanis, atque mundanis præſideret. & mox; En planè vides Chriſtum diſcreuiſſe vtriuſque poteſtatis officia, diſtinctio igitur Eccleſiaſticæ poteſtatis Papalis à poteſtate ſæculari, ac Imperiali eſt de iure diuino facta.]

Reſpondeo. Scribit Ioannes Driedo, poteſtates illas duas diſtinctas eſſe; ſed vnam alteri ſubiectam eſſe, tempora-

poralem videlicet ſpirituali hoc loco non negat. & paulò infra in eodem capite diſertis verbis affirmat, dicens: Vnde Papa, & Imperator ſunt in Eccleſia, non tamquam duo Rectores ſummi inter ſe diuiſi, quorum neuter alterum cognoſcit, & veneratur, tamquam ſuperiorem: quia Regnum ſic contra ſe deſolabitur. hæc ille: nec valet gloſſa Barclaij, quod Imperator in ſpiritualibus Papam, Papa in temporalibus Imperatorem cognoſcere debeat, & venerari tamquam ſuperiorem. Nam Ioan. Driedo explicuit ſententiam ſuam lib. 1. eiuſdem operis, cap. 9. vbi docuit, in ordine ad finem ſupernaturalem, ſubiectam eſſe poteſtatem temporalem poteſtati ſpirituali. & cap. 14. docuit, Papam habere plenitudinem poteſtatis ſuper omnes Reges, & Principes Chriſtianos, & poſſe eos Regnis priuare, & in temporalibus prorſus eximere plebem Chriſtianam ab eorum obedientia, & ſubiectione: & nuſquam docuit, poteſtatem ſpiritualem ſubiectam eſſe temporali, aut poſſe à Regibus priuari Pontificem Papatu, aut ab eius obedientia, & ſubiectione populos liberari. Allegat Barclaius antiquam gloſſam in can. Hadrianus, diſt. 63. ſic dicentem, Quemadmodum ille huic in ſpiritualibus: ita hic illi in temporalibus pater eſt. Sed ego iſtam gloſſam neque in nouis, neque in antiquis editionibus inuenire potui. Fortaſſe tamquam delira Anus antiquata eſt, aut præ nimio ſenio iam dudum exceſſit è viuis.

Poſtremò addit Barclaius teſtimonium Bellarmini, vt Bellarminum cum Bellarmino committat, eumq. proprio gladio vulneratum proſternat. Nota, inquit Bellarminus lib. 5. de Pontifice cap. 3. quemadmodum non eſt idem ſydus Sol, & Luna, & ſicut Lunam non inſtituit Sol, ſed Deus: ita quoque non eſſe idem Pontificatum & Imperium, neque vnum ab alio abſolutè pendere. His verbis recitatis, ſubiungit Barclaius. ¶ Sunt quidem Sol, & Luna duo luminaria magna, quæ Pontifex Innocentius, cap. ſolitæ,

ſolitæ, de maiorit. & obed. per allegoriam interpretatur duas dignitates, quæ ſunt Pontificalis auctoritas, & Regalis poteſtas, & illam Soli, hanc Lunæ comparat. Vnde hoc modo diſputo. Quemadmodum Luna non minus Luna eſt, nec minus per ſe conſiſtit, tunc cùm à Sole recedit, & mutuatum ab eo lumen errans amittit, quàm cùm eius radijs pleno orbe, atque aſpectu illuſtratur, & neutro caſu hæc ab illo, aut ille ab hac dependet; ſed ambo inſtitutionis ſuæ ordinem, & modum tenentes Deo, Mundoq. deſeruiunt: ſic etiam poteſtas Regalis, ſiue politica proprijs ſubnixa viribus per ſe ſemper conſiſtit: & licet magnum quidem lumen ad benè, beateq. viuendum à Pontificali, ſpiritualiq. poteſtate acccipiat: tamen eius, neque acceſſu, neque receſſu vlla ex parte in ſua οὐσίᾳ, ſiue eſſentia mutatur, minuitur, vel augetur, multoq. minus aduenienti ſubijcitur.]

Reſpondeo. Similitudines non in omnibus locum habent, ſed in ea tantùm re, ad quam explicandam adhibentur. Ideò fruſtra quæritur accommodatio in omnibus. Chriſtus agnus Dei dictus eſt propter manſuetudinem, & leo propter fortitudinem, & petra propter firmitatem, & vitis propter fœcunditatem: nec tamen licet Chriſto tribuere ſtoliditatem ouis, aut ſæuitiam leonis, aut duritiem lapidis, aut fragilitatem vitis. Rectè igitur comparauit Innocentius tertius poteſtatem Pontificiam Soli, & poteſtatem Regiam Lunæ, quòd illa præſit ſpiritualibus, iſta temporalibus, illa ſit maior, iſta minor. Nec malè ego notaui, Pontificatum, & Imperium inſtar Solis, & Lunæ eſſe diſtincta, & à Deo; & Imperium abſolutè non pendere à Pontificatu: quia videlicet Imperium Romanum fuit ante Pontificatum Chriſtianum, ac per hoc inſtitutum non fuit à Pontifice: neque Pontifex Imperium ſuſtulit vnquam, ſed ſolùm tranſtulit ab vno homine ad alium, vel ab vna gente ad aliam. Concedimus autem Barclaio, poteſtates

ſtates Pontificiam, & Regiam inſtar Solis & Lunæ non pendere ab inuicem quoad eſſentiam. Sed non concedimus, quod Barclaius in fine addidit, Lunam Soli non ſubijci. Subijcitur enim Luna Soli, cùm ab eo lumen recipiat, & non ſubijcitur Lunæ Sol, qui nihil recipit à Luna. Nec ſolùm Luna, ſed omnes etiam ſtellæ ſubijciuntur Soli, quoniam ab illo lumen recipiunt: & rectè Marcus Tullius in Somnio Scipionis de Sole dicit, Dux eſt & Princeps, & moderator luminum reliquorum. Itaque quemadmodum Soli ſubijcitur Luna, & Lunæ non ſubijcitur Sol: ita quoque Pontifici ſubijcitur Rex, & Regi non ſubijcitur Pontifex.

Defenditur confirmatio primæ rationis Bellarmini. Cap. XIV.

IN capite quartodecimo Barclaius examinat tria illa argumenta, quibus ego probaui aſſumptionem primæ rationis, ſiue antecedens primi enthimematis, vt Scholarum verbis vtamur. Primum argumentum illud fuit: Finis temporalis ſubordinatur fini ſpirituali; ſed facultates ſubordinantur, vt ſubordinantur fines; igitur facultas, ſiue poteſtas temporalis, ſubordinatur facultati, ſiue poteſtati ſpirituali. Ad hoc argumentum reſpondet Barclaius his verbis.

¶ Nego conſtanter talem ordinationem, vel ſubordinationem finium harum poteſtatum eſſe, quatenus ipſæ tales poteſtates ſunt. Nam finis politicæ, ſeu ciuilis poteſtatis, quatenus politica eſt, nihil aliud abſolutè complectitur quàm felicitatem temporalem, commune ſcilicet bonum, & vitæ degendæ ordinatam tranquillitatem, vt ipſemet alibi Bellarminus fatetur. Politica poteſtas, inquit, habet ſuos Principes, leges, iudicia, &c. & ſimiliter Eccle-

ſiaſtica ſuos Epiſcopos, Canones, iudicia. Illa habet pro fine temporalem pacem, iſta ſalutem æternam. Hæc Barclaius, qui poſtea rem eandem confirmat ex Apoſtolo 1. ad Timoth.2. qui iubet nos orare pro Regibus, vt trãquillam vitam agamus in omni pietate, & caſtitate. Item ex Nauarro, qui in cap. Nouit, de Iudic. num. 90. dicit; finem poteſtatis laicæ eſſe vitam bonam, beatam, & quietam temporalem mortalium, quæ & finis eſt legum ab ipſa emanantium: poteſtatis verò Eccleſiaſticæ, finem eſſe vitam æternam ſupernaturalem, eundemq. eſſe finem legum ab ipſa emanantium.]

Reſpondeo. Negat Barclaius rem certiſſimam omnium conſenſione Doctorum; nec poteſt aliter paradoxa ſua defendere, niſi audacter omnia negando, quæ illi obijciuntur. Quid enim apud Theologos, & Philoſophos notius, quàm inter cauſas tum efficientes, tum finales ordinem eſſe, & inferiores ſuperioribus ſubordinari? Certè Deus eſt prima cauſa efficiens omnium rerum, eiq. ſubordinantur cauſæ ſecundæ, ſiue vniuerſales, quales ſunt cæli, ſiue particulares, quales ſunt res iſtæ inferiores, quarum vnaquæque producit effectus ſibi ſimiles, non abſque actione cælorum, & cooperatione Dei, primæ videlicet, atque altiſſimæ cauſæ. Eodem igitur modo finis vltimus abſolutè Deus eſt, atque ad eum ordine quodam referuntur, & ſubordinantur omnes alij fines. Finis quidem immediatus poteſtatis Politicæ, eſt pax Reip. temporalis, ſed hæc pax ſubordinatur paci ſupernaturali hominis cum Deo; iſta verò paci beatæ, quæ eſt in ſuperna Hieruſalem: quæ tandem ſubordinatur gloriæ Dei Conditoris, qui eſt primum principium, & vltimus finis omnium rerum. Atque hoc ipſum docent auctores, quos hic Barclaius citat. Bellarminus enim, quem primo loco nominat, lib. 5. de Pontif. cap. 6. vbi ſcripſit, finem politicæ poteſtatis eſſe pacem temporalem, & finem poteſtatis Eccleſiaſticæ eſſe ſalutem

æternam : paulò poſt addidit hæc verba : Quando iſtæ poteſtates ſunt coniunctæ, vnum corpus efficiunt, ideoq. debent eſſe connexæ, & inferior ſuperiori ſubiecta,& ſubordinata : cuius rei rationem reddit cap.7. quia finis temporalis poteſtatis ſubordinatur fini poteſtatis ſpiritualis.Sanctus quoque Apoſtolus 1. ad Timoth. cap. 2. quem Barclaius ſecundo loco citauit, cùm iuſſit orari pro Regibus, vt tranquillam vitam agamus ; adiunxit, in omni pietate, & caſtitate ; vt oſtenderet tranquillitatem vitæ, quæ eſt finis politicæ poteſtatis, ſubordinari pietati, & caſtitati,quæ finis eſt poteſtatis ſpiritualis, per quem ad finem vltimum peruenitur, qui eſt felicitas ſempiterna. Denique Nauarrus, quem tertio loco Barclaius attulit, in cap. Nouit, de Iudic.num.90. ſcribit, finem poteſtatis temporalis eſſe vitam bonam, & beatam mortalium temporalem;finem ſpiritualis poteſtatis eſſe vitam æternam in cælis. Sed idem auctor eodem loco, num.97. demonſtrat, finem temporalis poteſtatis ſubordinari fini poteſtati ſpiritualis, cùm docet ex S. Thoma lib. 3. de Regimine Principum cap. 12. Chriſti dominium ordinari ad ſalutem animæ & ſpiritualia bona,licet à temporalibus nō excludatur,eo modo quo ad ſpiritualia ordinantur. Expende, inquit Nauarrus, illa verba, eo modo, quo ad ſpiritualia ordinantur : nam illo & non alio modo ſuprema hæc Papæ Patriæ Patris poteſtas extenditur ad illa, id eſt, ad temporalia. Ibidem Nauarrus adducit alium locum S. Thomæ ex 2.2.q.40.art.2. ad tertium. Omnis perſona, inquit S.Thomas, vel ars,vel virtus, ad quam pertinet finis, habet diſponere de his, quæ ſunt ad finem ; bella autem carnalia in populo fideli ſunt referenda ad ſpirituale bonum diuinum, cui Clerici deputantur : & ideò ad Clericos pertinet diſponere, & inducere alios ad bellandum bella iuſta. Vbi S.Thomas docet bella carnalia ordinari ad bonum ſpirituale, vt ad finem non immediatum, ſed mediatum : finis enim belli

car-

carnalis immediatus eſt victoria, & pax temporalis: ſed quia hæc ordinatur ad bonum ſpirituale, vt alia omnia temporalia, ideò dicitur bellum carnale ordinari vt ad finem, mediatum videlicet, ad bonum ſpirituale: & ea de cauſa diſponere de bellis iuſtis agendis pertinet aliquo modo ad Clericos; id eſt, ad Eccleſiaſticam poteſtatem, cuius finis immediatus eſt bonum ſpirituale. Multa ſimilia habet idem S. Thomas, de ſubordinatione finium in 1.2.q.1.art.4.& lib.3.contra gentes cap.17.18.& ſequentibus.

Aggreditur deinde Barclaius ſecundum argumentum meum, quod erat huiuſmodi: Reges, & Pontifices; Clerici & laici non faciunt duas Reſpublicas, ſed vnam, id eſt, vnam Eccleſiam: ſumus enim vnum corpus Rom. 12. & 1.Cor.12. At in omni corpore membra ſunt connexa, & dependentia vnum ab alio: non autem rectè aſſeritur ſpiritualia pendere à temporalibus, ergo temporalia à ſpiritualibus pendent, illiſq. ſubijciuntur.

De hoc ſecundo argumento ita loquitur Barclaius: ¶ Secundùm verò argumentum vſque adeò friuolum eſt, & fallax, vt nihil inſcitius dici, aut vitioſius colligi poſſit, quã quod eo concluditur: ecqua enim Anus tam excors eſt, vt neſciat non valere hanc conſecutionem, ſunt mẽbra vnius corporis, ergo vnum ab alio pendet: nam neque pes à pede, neque brachium à brachio, neque humerus ab humero pendet, ſed ab vno tertio.]

Reſpondeo. Oblitus erat Barclaius, cùm hæc ſcriberet, eorum, quæ paulò ante dixerat, neminem Bellarmino argutius argumenta proponere, neminem breuius, ſubtiliuſq. concludere. iſta ſiquidem non benè cohærent: argumenta propoſita argutiſſimè, ſubtiliſſimèq. concluſa à qualibet excorde Anu poſſe nullo labore diſſolui. Sed omitto Barclaij inconſtantiam, qui Bellarminum nunc laudibus euehit in cælum, nunc conuicijs deprimit in abyſſum: parum enim

Bellarmino eſt, vt à Barclaio iudicetur, aut ab aliјs ei ſimilibus, qui Iudices eius legitimi non ſunt: omnes enim ſtabimus ante tribunal Chriſti, & ab illo iuſtè verèque, ac ſine omni animi perturbatione iudicabimur. Quòd ergo dixi, membra eiuſdem corporis eſſe connexa, & vnum pendere ab alio; de membris diuerſi generis intellexi, qualia ſunt digitus, manus, brachium, humerus, & caput: non de membris eiuſdem generis, qualia ſunt duæ manus, duo pedes, duo oculi, duæ aures: poteſtas enim politica, & Eccleſiaſtica, de quibus loquebamur diuerſi generis ſunt, vt notum eſt: & ſecundùm ſubiectam materiam verba intelligenda ſunt; alioqui nulla eſſet tam certa demonſtratio, quæ calumniam pati non poſſet. Itaque poteſtas Regia, quæ in ſuo genere principalis eſt, ſi cùm poteſtate Pontificia, quæ etiam in ſuo genere principalis eſt, in vnum corpus coaleſcat, neceſſario debet, aut ſubeſſe, aut præeſſe, ne ſint in vno corpore duo capita: & cum ſatis conſtet Pontificem eſſe caput Eccleſiæ vice Chriſti, apertè ſequitur, vt debeat Rex, aut non eſſe membrum huius corporis, aut Pontifici ſub eſſe; & eodem modo poteſtas politica, quæ præcipuè reſidet in Rege, aut debet ſubiecta eſſe ſpirituali, quæ præcipuè reſidet in Pontifice, aut extra Eccleſiã remanere: quemadmodum nõ poteſt eſſe digitus in corpore, qui non pendeat à manu; neque manus, quæ non pendeat à brachio; neque brachium, quod non pendeat ab humero; neque humerus, qui non pendeat à capite. Quod autem Barclaius dicit paulò poſt, poteſtatem ſpiritualem, & politicam, eſſe veluti duos humeros in corpore, quorum neuter alteri ſubijcitur; ſed vterq. ſubijcitur vni capiti Chriſto: non ſolùm eſt falſum, quia poteſtates illæ non ſunt eiuſdem generis, vt duobus humeris comparari poſſint, quo modo rectè compararentur duobus humeris duę Regię poteſtates: ſed etiam ad hæreſim pertinet, quæ hoc tempore maximè viget: quid enim hæretici huius temporis maiori

conatu

tonatu populis perſuadere conantur, quàm non eſſe Summum Pontificem caput viſibile corporis Eccleſiæ, cui omnes Chriſtiani, quantumuis magni neceſſariò ſubijci debeant, ſi ſalui eſſe velint? Atqui hoc illis vltro concedit Barclaius, qui tamen in toto libro Catholicum ſe facit. Itaque poteſtas ſpiritualis, & politica non rectè comparantur duobus humeris; ſed vel ſpiritui, & carni comparari debent, vt facit ſanctus Gregorius Nazianzenus in oratione ſæpe citata ad populum timore perculſum, & Præſidem iraſcentem: vel brachio, & capiti, membris videlicet principalibus, quorum tamen vnum, quamuis in ſe valdè potens, & robuſtum ab altero ſuperiore dirigi debeat, & gubernari.

Sed inſtat Barclaius, atque obijcit mihi mea ipſius ſcripta, lib. 3. de Pontifice cap. 19. vbi admitto Reges terræ non habere in terris iudicem, quantum ad res politicas pertinet: & contendit, me contraria loqui, cùm vnò in loco doceo, Reges non habere iudicem in terris, quo ad res politicas: in alio loco admitto, Pontificem Iudicem eſſe Regum, vt etiam eos per ſententiam Regno priuare poſſit.

Reſpondeo. Innocentius tertius, in cap. Per venerabilem, Qui filij ſint legit. ſcribit Reges in temporalibus, non habere ſuperiorem: & tamen ipſe idem Othonem quartũ Imperatorem depoſuit. Audeat ergo Barclaius Innocentium, tamquam ſecum ipſum pugnantem arguere: & ego cum tanto Pontifice reprehendi non moleſtè feram. Sed defenſio in promptu eſt: Reges enim non habent Iudicem in terris, quo ad res politicas, ſiue in temporalibus, dum eorum regimen ita intra res politicas, & temporalia ſe continet, vt ſpiritualibus non officiat. Præterea dicuntur Reges non habere Iudicem in politicis, & temporalibus, quia non habent ſuper ſe Iudicem politicum, ſiue temporalem, quamuis habeant Iudicem ſpiritualem, à quo diri-

gi, & iudicari poſſunt etiam in temporalibus per ordinem ad ſpiritualia.

Quod verò Barclaius addit, diſcrimen vocum directè, & indirectè ad formam, & modum pertinere, non ad vim, & effectum iudicij : iam ſupra refutatum eſt in capite duodecimo, vbi de his vocibus ex propoſito diſputauimus.

Reſtat argumentum meum tertium, quod tale erat: Si tẽporalis adminiſtratio impedit ſpirituale bonum, omnium iudicio tenetur Princeps temporalis mutare illum modum adminiſtrationis, etiam cum detrimento temporalis boni; ergo ſignum eſt ; ſubiectam eſſe temporalem poteſtatem ſpirituali.

¶ Huic argumento duobus modis Barclaius occurrit : primùm enim notat quod cùm rem demonſtrandam ſuſceperim, ſignum tantùm protulerim : deindè negat conſecutionem argumenti : nam ex eo quòd tenetur Princeps temporalis mutare formam regiminis, ſi per eam bonum ſpirituale impediatur • dicit Barclaius ſequi ; ſpiritualia eſſe digniora temporalibus, non autem poteſtatem temporalem ſpirituali eſſe ſubiectam .]

Reſpondeo. Non eſt nouum, neque inſolitum poſt demonſtrationes adferre quoque argumenta à ſigno. Quod autem attinet ad conſecutionem fallitur Barclaius. Nam ex illo antecedente, Tenetur Princeps Politicus mutare adminiſtrationem ſuam, ſi obſit bono ſpirituali; non ſequitur abſolutè, ergo bonum ſpirituale eſt nobilius, ac dignius temporali : ſed ſequitur, ergo ad bonum ſpirituale ordinatur, vt ad ſuum finem bonum temporale, ac per hoc poteſtas temporalis ſubiecta eſt poteſtati ſpirituali : neceſſitas enim mutandi adminiſtrationem in eo caſu non oritur ex dignitate, vel nobilitate boni ſpiritualis præcisè; ſed ex ſubordinatione vnius ad alterum : quod perſpicuè oſtendi in meo lib. 5. de Pontifice cap. 7. in explicatione huius argumenti tertij, ad quæ Barclaius nihil reſpondit.

Re-

Refutatur digreſſio Barclaij.
Cap. XV.

IN capite quintodecimo Barclaius non contentus ijs, quæ dixerat in reſponſione ad primam rationem meam: antequam tranſeat ad ſecundam, examinandam, & refellendam, iterum repetit ſententiam ſuam de poteſtate Eccleſiaſtica, ac politica; quod videlicet, Principes temporales ſubiecti eſſe debeant Epiſcopis, quo ad ſpiritualia, & contra Epiſcopi ſubiecti eſſe debeant Principibus, quo ad temporalia: & quemadmodum Epiſcopi cogere poſſunt ſpiritualibus pœnis Principes temporales ad obediendum in ijs, quæ ad animam pertinent: ſic poſſint Principes temporales cogere Epiſcopos corporalibus pœnis ad obediendum in ijs, quæ pertinent ad temporalia, modo fidei Catholicæ, & bonis moribus non ſint contraria. Excipit tamen ſummum Pontificé, quem dicit non eſſe ſubiectum vlli Principi temporali, quoniam ipſe quoque eſt Princeps ſupremus temporalis in prouincijs ditionis Eccleſiaſticæ. In ſumma tollit Barclaius de medio omnem exemptionem Eccleſiaſticorum à poteſtate Principum ſecularium. Ac primùm ad hanc ſententiam ſtabiliendam producit teſtimonium Franciſci Romuli in reſponſione ad certa capita Apologiæ, &c. qui diſertis verbis affirmat, Epiſcopos Regibus in temporalibus rebus, & Reges Epiſcopis in rebus ſpiritualibus debere eſſe ſubiectos. Sed facilis eſt reſponſio. Loquitur enim Franciſcus Romulus eo loco de ſubiectione, quam habent Epiſcopi, & reliqui Clerici ad obſeruandas leges politicas, & non perturbandum ordinem politicum à Regibus conſtitutum; vt etiam docent Gelaſius, & Nicolaus Pontifex, ille in Epiſt. ad Anaſtaſium Imperatorem, hic in Epiſtola

ad

ad Imperatorem Michaelem,quos eo loco Franſciſcus Romulus allegauit. Sed hinc non ſequitur, poſſe cogi Epiſcopum à Rege ad obediendum,vel puniri, ſi non obediat, cùm Rex nullam habeat in Epiſcopos, vel Clericos poteſtatem, quòd apertiſſimè legitur in Concilio Conſtantienſi, Seſſ.31.

Secundo producit teſtimonium ipſius Bellarmini,ex lib. de Clericis,cap.28. vbi docet, Clericos,vt ciues, eſſe partes, & membra Reipub. politicæ, ac per hoc obligari ad leges politicas obſeruandas. Sed quoniam idem Bellarminus in eodem loco, excipit poteſtatem coactiuam à qua liberos eſſe dicit Clericos: Barclaius reclamat, ac dicit, Verius eſt Clericos ad obſequium legum, vbi cauſa poſtulat, à temporali Iudice cogi poſſe, vt nec in ea re exemptionis ſuæ beneficio gaudeant, quod ab Imperatorum, & Principum legibus, eos accepiſſe ſatis conſtat. Fruſtra enim legum auxilium inuocat, qui contra eas committit.

At hic Barclaius more ſuo contra ſententiam Catholicorum omnium loquitur: quamuis enim diſputent Theologi, & Canoniſtæ de iure exemptionis, tamen eſſe Clericos aliquo iure exemptos,& non poſſe cogi à laica poteſtate omnes docent. Vtrum autem verius ſit exiſtimandũ, quod vnus, an quod vniuerſitas docet, alijs iudicandum relinquo: ſed de hac re inferius plura dicemus, & multa etiam in lib.de Clericis diximus.

Tertio Barclaius producit teſtimonium ſancti Gregorij; in epiſt.15. lib.4. vbi ſanctus Gregorius ad Mauritium ſcribens, ſic loquitur: Sacerdotibus non ex terrena poteſtate Dominus noſter citius indignetur; ſed excellenti conſideratione propter eum, cuius ſerui ſunt, eis ita dominetur,vt etiam debitam reuerentiam impendat.

¶ Dominetur nimirum, addit Barclaius, quatenus ciues ſunt,& partes Reipub. reuerentiam impendat, qua Dei Sacer-

cerdotes ; & Patres ſpirituales, quibus ipſe Imperator, vt Eccleſiæ filius ſubijcitur.]

Reſpondeo. Poſſent verba ſancti Gregorij in eum ſenſum exponi, vt ſignificare voluerit, Imperatorem dominari poſſe Sacerdotibus conſtituendo leges politicas, quas ipſi quoque vi rationis, ſed non vi legis obſeruare tenentur; ſed eis reuerentiam illam impendere debere, vt non eos ipſe puniat, ſi leges non ſeruent, ſed Prælatis ipſorum puniendos relinquat. Sed quoniam ex ipſo Gregorio in Cõmentario Pſalm. 101. didicimus, Mauritium Tyrannicè imperaſſe in vltimis Imperij ſui annis, ac potiſſimum in Sacerdotes ſæuire cæpiſſe : mirum non eſt, ſi ſanctus Gregorius ita loquatur, vt iugum Tyrannicum ſi auferre non poterat, mitigare ſaltem, & moderari niteretur.

Quarto producit teſtimonium Scripturæ, lib. 3. Reg. c. 2. Vbi Salomon Rex ſacerdotem Abiatharem reum mortis pronunciauit, quòd coniuranti Adoniæ conſenſiſſet: & eiecit eum, ne ſacerdotio fungeretur.]

Reſponſio. Non eſt improbabile in teſtamento veteri Regem abſolutè maiorem fuiſſe Pontifice, tum quòd ita doceat ſanctus Thomas in lib. 1. de Regimine Principum, cap. 14. tum quòd in teſtamento veteri promiſſiones eſſent temporales, & ſacrificia carnalia; ſed quoniam probabilius eſt, in ipſo etiam teſtamento veteri, maiorem fuiſſe Pontificem Rege, vt oſtendimus, lib. 2. de Pontif. cap. 29. ideò perſiſtimus in ea reſponſione, quam in eo loco ſcripſimus, Salomonem non vt Regem; ſed vt Prophetam diuino inſtinctu iudicaſſe Abiatharem mortis reum, & ei ſacerdotium abrogaſſe, aliumq. ei ſubſtituiſſè. Nam quod in ſcriptura 3. Reg. 2. legimus, Vt impleretur ſermo Domini, quem locutus eſt ſuper domum Heli in Silo : ratio eſt, cur Salomon hoc fecerit. At, inquit Barclaius, illud, Vt impleretur ſermo Domini, nihil aliud ſignificat, niſi tunc impletum fuiſſe, quod Dominus prædixerat futurum : quemadmodũ

Matth.

Matth. 27. cùm dicitur, impios milites diuiſiſſe inter ſe veſtimenta Chriſti, vt impleretur illud Pſalmi, Diuiſerunt ſibi veſtimenta mea.

Reſpondeo. Illud, vt impleretur verbum Domini, aliquando ſignificat ſolùm, illud fuiſſe prædictum, & poſteà impletum, vt in loco allegato ab Aduerſario. Aliquando ſignificat id factum eſſe eo animo, eaq. intentione, vt obedientia præſtaretur Deo, qui voluit per eum id fieri, vt lib. 4. Reg. cap. 9. Iehu iuſſit, Ioram Regem occiſum proijci de curru in agrum Iezrael, vt impleretur verbum Domini, quod locutus fuerat per Eliam Prophetam. Tolle, inquit, eum, & proijce de curru in terram, iuxta verbum Domini. Quod autem locus allatus ex lib. 3. Reg. cap. 2. debeat intelligi hoc ſecundo modo, probari poteſt ex voce hebraica: nam vbi nos habemus in textu latino, Eiecit ergo Salomon Abiathar, vt non eſſet Sacerdos Domini; vt impleretur ſermo Domini, quem locutus eſt ſuper domum Heli in Silo: in hebræo eſt verbum actiuæ ſignificationis לְמַלֵּא adimplendum, ſiue vt ipſe impleret ſermonem Domini. Quare verba textus latini debent ſic intelligi, vt impleretur, ſupple, ab ipſo Salomone ſermo Domini, &c. Adde, quod ex ſententia Barclaij, Rex non poteſt punire Sacerdotem pœna ſpirituali, neque miſcere ſe in negotijs ſpiritualibus, ſed ſolùm in temporalibus: Salomon autem priuauit Abiathar munere ſacerdotali, & alium eius loco ſubſtituit; ergo vel exceſſit modum poteſtatis ſuæ, vel hoc fecit non vt Rex, ſed vt Propheta, ex peculiari inſtinctu Dei, vt nos ſupra diximus. Denique ſi hæc Lectori non ſatisfaciunt; dicere poſſumus, in Scriptura ſacra narrari factum Salomonis, ſed non definiri, iure ne, an iniuria id fecerit: quemadmodum etiam in eo loco narratur cædes Adoniæ fratris Salomonis, iuſſu eiuſdem Salomonis patrata, ob id quòd Adonias petierit ſibi dari in vxorem Abiſag Sunamitidem: quod rectè ne, an ſecus factum fuerit, diſpu-

ſputari poteſt. Itaque non benè colligeret, qui diceret; Rex Salomon priuauit ſacerdotem functione ſua, & occidit fratrem ſuum, quia petierat in vxorem illam puellam, quæ fuerat ancilla patris ſui: ergo poſſunt Reges priuare functione ſua Sacerdotes, aliosq. in eorum locum ſubſtituere: & poſſunt fratres ſuos interficere, ſi ſpecioſam aliquam puellam, quam Rex ipſe fortaſſe amat, ſibi dari poſtulent in vxorem. Iſte, inquam, non benè colligeret; quia Reges multa ſæpè faciunt ex poteſtate, non ex iuſtitia; & videndum eſt non tam quid poſſint, quam quid debeant, ſiue quid iure poſſint: non enim verum eſt, quod Imperatori Antonino Caracallæ dictum fuit, Regibus quod libet licet.

Addit Barclaius: ¶ Aequè fallitur vir idem doctiſſimus, cùm ait eodem lib. 2. de Summo Pontif. cap. 29. non mirum eſſe, ſi in Teſtamento veteri ſumma poteſtas fuiſſet temporalis, in nouo ſpiritualis, quia in veteri Teſtamento promiſſiones tantùm temporales fuerunt, & in nouo ſpirituales, & æternæ.]

Reſpondeo. Eam ego ſententiam vt probabilem poſui, propter auctoritatem S. Thomæ in lib. 1. de Regimine Principum, ſiue auctoris illius libri, quicunque fuerit, & propter non contemnendam rationem ab eodem auctore allatam. Barclaius autem dicit quidem in vtroque teſtamento poteſtatem Regiam fuiſſe ſolùm temporalem; poteſtatem pontificiam, ſolùm ſpiritualem, ſed nulla vel auctoritate, vel ratione probat. Quare nemo mirari debet ſi veterem auctorem cum ratione loquentem anteponamus Barclaio, auctori recenti, & ſine ratione veteres carpenti.

His expeditis percenſet, ac numerat Barclaius ordine privilegia exemptionum, quæ data ſunt à Regibus, vel Imperatoribus ordini Eccleſiaſtico; ex quibus colligit, Eccleſiaſticos ex ſe ſubiectos eſſe in temporalibus politicæ po-

teſtati:

teſtati : niſi enim ſubiecti eſſent, non egerent priuilegijs, neque illa vel quæſiuiſſent, vel etiam oblata accepiſſent.

Ad hæc breuiter reſpondeo, nos hoc loco non ſuſcepiſse diſputationem de poteſtate Regum in Eccleſiaſticos, ſed de poteſtate Summi Pontificis in temporalibus: neque æquum eſt de vna diſputatione ad aliam transire. Quare Lectorem remittimus ad ea quæ in Controuerſijs de exemptione Eccleſiaſticorum diſputauimus, præſertim in editionibus poſt annum Domini 1598. in quibus paulò planius & plenius ſententiam noſtram explicuimus, quam in editionibus prioribus. Accedit etiam, quod Barclaius infra iterum de hac re, & fuſius tractat, capite videlicet triceſimoſecundo, & triceſimotertio, vbi ſe in materia exemptionis nouam doctrinam contra Scriptores omnes inueniſſe gloriatur.

Refellitur alia digreſſio Barclaij. *Cap. XVI.*

IN capite ſextodecimo Barclaius intermiſſa reſponſione ad rationes meas, pro poteſtate Pontificis in temporalibus, iterum digreditur ad poteſtatem Regum in Pontifices. Et quoniam ego in lib. 2. de Pontif. cap. 29. dixeram, diſcrimen eſſe agnoſcendum inter Reges Ethnicos & Chriſtianos, quòd illi non ſubieciſſent ſe per Baptiſmum Summo Pontifici, vt Chriſti Vicario, iſti autem ſubieciſſent: & ideò probabiliter dici potuiſſe, Summos Pontifices olim ſubiectos fuiſſe Imperatoribus Ethnicis quoad temporalia; Imperatoribus autem Chriſtianis, nunquam fuiſſe de iure ſubiectos: aggreditur hoc diſcrimen impugnare, ſeq. demonſtraturum pollicetur, Pontifices Summos non minus ſubiectos eſſe de iure Regibus Chriſtianis, quàm Ethnicis quod attinet ad temporalia. Excipit tamen eos Pontifices, qui

qui poſt adeptam temporalem ditionem in certis prouincijs cæperunt eſſe ſupremi Principes politici, vt ſunt Reges alijq. Principes abſoluti. Vtitur autem hac ratiocinatione: Principes temporales per baptiſmum ſubiecerunt ſe poteſtati ſpirituali Summi Pontificis, vt Chriſti Vicarij: ex hac autem ſubiectione non ſequitur Summum Pontificem, non eſſe ſubiectum poteſtati temporali Principum Chriſtianorum; ergo Bellarminus vitiosè argumentatur.

Reſpondeo. Quod dixeram in loco citato de ſubiectione temporali Summorum Pontificum ad Ethnicos Imperatores, in Recognitione operum meorum ante duos annos edita mutaui: ſecutus enim fueram auctoritatem Alberti Pighij; ſed animaduerti poſtea, rationem eius ſententiæ, nō eſſe ſatis firmam. Sed nihil ad Barclaium: ſiue enim Pontifices ſubiecti fuerint temporali poteſtati Imperatorum Ethnicorum, ſiue non fuerint, Barclaij ratiocinatio vitioſa eſt, & Bellarmini argumentum vitio caret. Per hoc enim quod Reges per Baptiſmum poteſtati ſpirituali Pontificis ſe ſubiecerunt, cenſentur etiam eidem poteſtati ſpirituali Regna ſua ſubieciſſe, & politicam poteſtatem; vt videlicet à Pontifice dirigi, & corrigi vellent, ſi quo modo circa tēporalia à via ſalutis deflecterent. Vana ſunt autem omnia quæ Barclaius ſubiungit de Conſtantino Imperatore, Clodoueo, & Donaldo Regibus, qui per baptiſmum Imperio, & Regnis non exciderunt. Nam neque nos dicimus, Reges per baptiſmum Regnis excidere, aut quicquam ſui iuris amittere; ſed contra potius affirmamus, Reges poſt baptiſmum felicius, veriusq. regnare. Neque enim Chriſti Vicarius Regna filiorum ſuorum ſpiritualium affectat, aut iuriſdictionem illorum temporalem imminuere, aut perturbare cupit, vt apertè ſcripſit Innocentius tertius in capite ſæpè citato, Per venerabilem, Qui filij ſint legitimi; ſed prouidere nititur, vt ita regnent in terris, vt Regnum cæleſte non amittant, & vt Regna terrena Regno cæleſti

famu-

famulentur, vt præclarè ſcribit Sanctus Gregorius in lib. 2. epiſt. 61.

Subiungit poſtea Barclaius ſimilitudinem, qua explicari aptiſſimè, & confirmari efficaciſſimè ſententiam ſuam cenſet. hæc eſt autem ſimilitudo. ¶ Si quis filius familias patre ſuo adhuc ſuperſtite magiſtratum publicum gerat: debebit patri parere in ijs, quæ ad res domeſticas pertinét, & poterit ſi malè ſe geſſerit erga patrem, à patre puniri per exhæredationem, aliasq. pœnas ad quæ patria poteſtas ſe extendit: non tamen parere tenebitur in ijs, quæ ad publicam adminiſtrationem pertinent, neque poterit à patre priuari Magiſtratu, alijsve pœnis coërceri, quæ à publico Magiſtratu infligi ſolent. Contra verò pater tenebitur filio Magiſtratum gerenti aſſurgere, eiq. parere in rebus publicis, & politicis; non autem in domeſticis: & poterit in patrem animaduertere, atque in eum lege agere, vt in alios homines priuatos, ſi contra publicas leges aliquid fortè peccauerit. Sic igitur Pontifex, qui pater eſt omnium Chriſtianorum, etiam Regum, & Principum, poterit Regibus imperare in ijs, quæ ad res domeſticas, id eſt, Eccleſiaſticas pertinent, eosq. punire pœna grauiſſima exhæredationis, id eſt, excommunicationis: ſed non poterit aliquid eis iubere circa regimen politicum, neque eos Regnis priuare: contra, Reges poterunt Pontifici imperare in ijs, quæ ſpectant ad regimen politicum, non autem in rebus Eccleſiaſticis & ſpiritualibus.]

Reſpondeo. Iam ſupra admonui, Barclaium eadem ſæpius repetendo librum ſuum augere, vt ex paruo libello, liber iuſtæ ſtaturæ efficiatur. Hanc enim ſimilitudinem iam antea propoſuerat capite tertio, eo excepto, quod eo loco Patri adoptiuo Pontificem comparauerat, hoc loco Patri ſimpliciter comparat: ſed quod attinet ad rem præſentem, eadem ſimilitudo eſt. Atque, vt capite tertio admonuimus, ſimilitudo illa tam eſt inepta, & puerilis, vt

mirum

mirum ſit, Barclaium ipſum non animaduertiſſe vitia ſimilitudinis à ſe allatæ. Nam poteſtas publici Magiſtratus maior eſt poteſtate patria ciuium priuatorum, & poteſt eam dirigere, & corrigere, &, ſi iuſtitia poſtulet, poteſt Patrem patria poteſtate priuare; contra verò, Pater, cùm ciuis priuatus ſit, non poteſt Magiſtratum publicum dirigere, vel corrigere, multò minus illum poteſtate priuare. Poteſtas autem Summi Pontificis, patria quidem poteſtas eſt; ſed haud ſimilis poteſtati patriæ ciuium priuatorum; ſed poteſtati Dei, cuius Pontifex vices gerit in terris; proindè poteſtas eſt ſupernaturalis, ſpiritualis, publica, & omni poteſtate politica, atque humana longè ſublimior. Itaque duo ſunt in hac ſimilitudine peccata Barclaij: vnum quòd poteſtatem politicam magiſtratus, & poteſtatem ciuium priuatorum pares facit; cùm tamen priori, vt ſuperiori, poſterior vt inferior ſubijciatur: alterum, quòd poteſtatem Pontificiam ſimilem fecerit poteſtati patriæ humanæ, & priuatæ; cùm ſit poteſtas publica, & diuina, qua neque maior, neque par in terris inueniri poteſt. Vide quę diximus de hac re capite tertio.

Addit poſtremo Barclaius teſtimonium Nicolai Cardinalis de Cuſa, qui in lib. 3. de Concordia Catholica cap. 3. ſcribit, fuiſſe in antiqua quadam gloſſa ad Canonem Hadrianus. diſt. 63. Papam eſſe Patrem Patricij in ſpiritualibus, & Patricium eſſe Patrem Papæ in temporalibus. & cap. 4. ſcribit, non eſſe in manu Romani Pontificis dare cuicunque prouinciæ per Mundum Regem, vel Imperatorem, ipſa non conſentiente.

Ad primum teſtimonium iam ſupra reſpondi, gloſſam illam antiquam meritò fuiſſe antiquatam, & exploſam. Ad ſecundùm, reſpondeo, Pontificem Romanum poſſe, præſertim in caſu hæreſis, Imperatores, ac Reges excommunicare, atque deponere, eorumq. ſubditos ab obedientia liberare: quis autem in locum ipſorum ſuccedere de-

beat, liberum relinquere illis ad quos de iure pertinet. Itaque non obtrudit Imperatores, aut Reges pro arbitrio populis inuitis, neque iura hæreditariæ ſucceſſionis, aut electionis tollit; atque hoc eſt ſolùm, quod Cardinalis ille requirit.

Defenditur ſecunda ratio pro poteſtate Summi Pontificis in temporalibus. *Cap. XVII.*

IN capite ſeptimodecimo Barclaius digreſſionibus expeditis, redit ad examinandas, & refellendas Bellarmini rationes: & quoniam de prima ratione ſatis multa dicta ſunt in capite quartodecimo, aggreditur nunc ſecundam, quam fideliter tranſcripſit in hæc verba.

Secunda ratio, inquit, eſt: Reſpublica Eccleſiaſtica debet eſſe perfecta, & ſibi ſufficiens in ordine ad finem ſuum: tales enim ſunt omnes Reſpublicæ benè inſtitutæ: ergo debet habere omnem poteſtatem neceſſariam ad finem ſuum conſequendum: ſed neceſſaria eſt ad finem ſpiritualẽ poteſtas vtendi, & diſponendi de temporalibus rebus; quia alioqui poſſent mali Principes impunè fouere hæreticos, euertere Religionem; igitur, & hanc poteſtatem habet. Item poteſt quælibet Reſpub. quia perfecta, & ſibi ſufficiẽs eſſe debet, imperare alteri Reipub. non ſibi ſubiectæ, & eam cogere ad mutandam adminiſtrationem, imò etiam deponere eius Principem, & alium inſtituere, quando non poteſt aliter ſe defendere ab eius iniurijs: ergo multò magis poterit ſpiritualis Reſpub. imperare temporali Reipub. ſibi ſubiectæ, & cogere ad mutandam adminiſtrationem, & deponere Principes, atque alios inſtituere, quando aliter non poteſt bonum ſuum ſpirituale tueri.

Hanc

Hanc rationem ſatis fideliter allatam ex duplici capite Barclaius reprehendit. Primùm enim negat duas eſſe Reſpublicas in Eccleſia, vnam Eccleſiaſticorum, alteram laicorum, ſiue, vnam ſpiritualem, alteram temporalem; vnam ſacram, alteram politicam: & probat ex prima mea ratione, in qua dixi, poteſtatem politicam, & ſpiritualem eſſe partes eiuſdem Reipub. Chriſtianæ, & Clericos, & laicos non facere in Eccleſia duas Reſp. ſed vnam.

Deindè negat, poteſtatem diſponendi de rebus temporalibus neceſſariam eſſe ad finem ſpiritualem; quod ex eo probat, quòd Apoſtolus Petrus indicat Act. 5. ſe non habuiſſe poteſtatem diſponendi de bonis temporalibus Ananiæ, cui dixit, Non ne manens tibi manebat, & venundatum erat in tua poteſtate?]

Ad primum caput facillima reſponſio eſt. Reſpublica enim ſpiritualis, ſiue Eccleſiaſtica, & Reſpublica temporalis, ſiue politica, & duæ ſunt, & vna; duæ partiales, vna totalis: quemadmodum ſpiritus, & caro ſimul iuncta vnum hominem faciunt, imò vnus homo ſunt, vt ſanctus Athanaſius in Symbolo fidei loquitur: & colligitur, ex 2. cap. Geneſeos, vbi legimus, Formauit Deus hominem de limo terræ, & inſpirauit in faciem eius ſpiraculum vitæ, & factus eſt homo in animam viuentem: & tamen ita diſtinctæ ſunt potentijs, & legibus, & motibus, vt Apoſtolus ad Rom. 7. dicat, Video aliam legem in membris meis repugnantem legi mentis meæ: & ad Gal. 5. Caro concupiſcit aduerſus ſpiritum; ſpiritus autem aduerſus carnem; & quod magis eſt admirandum, 2. Corinth. 4. vocatur ſpiritus, homo interior, & caro homo exterior, cùm dicitur, Licet is, qui foris eſt noſter homo corrumpitur, tamen is, qui intus eſt, renouatur de die in diem. & Rom. 7. Condelector legi Dei ſecundùm interiorem hominem. Itaque ſpiritus, & caro ſunt vnus homo, & duo homines: neque Spiritus ſanctus, qui vtrunque dicit, ſibi ipſe contradicit: quare nec Bellar-

minus ſecum pugnat, cùm Rempublicam Eccleſiaſticam, & politicam in Eccleſia nunc conſiderat, vt partes vnius Reipublicæ Chriſtianæ, nunc vt duas Reſpublicas inter ſe diſtinctas: nam ſimillimam eſſe Rempublicam Eccleſiaſticam ſpiritui, & politicam carni, non Bellarminus ſolus, aut primus docuit; ſed ante eum Thomas Valdenſis, & ante Valdenſem S. Thomas, & ante S. Thomam, Alexander Alenſis, & ante Alenſem, Hugo de S. Victore, & ante Hugonem Sanctus Gregorius Nazianzenus, vt ſupra non ſemel admonuimus.

Ad ſecundum caput Reſpondeo, Verba S. Petri ad Ananiam, non ſignificare, non fuiſſe in Apoſtolorum Principe poteſtatem diſponendi de rebus temporalibus Ananiæ, ſi ea neceſſaria fuiſſent ad finem ſpiritualem; ſed indicare ſolùm, non vſum fuiſſe ſanctum Petrum ea poteſtate, neque vti voluiſſe, cùm neceſſitas nulla eſſet; & certè ſi argumẽtum Barclaij aliquid valeret, efficeret etiam, nullum Regẽ poſſe diſponere de bonis temporalibus ſubditorum ſuorum, in caſu quo neceſſaria eſſent ad Rempublicam conſeruandam. Omnis enim Rex dicere poteſt ſubditis ſuis, Ager tuus nonne tibi manebat, & venundatus in tua erat poteſtate? quis te illum Reipub. donare coëgit? & ſi donaſſe integrum profiteris, cur parte retenta integrum te donaſſe mentiris? Itaque quemadmodum ius, quod habent Reges diſponendi de rebus temporalibus ciuium, non eſt, vt pro arbitrio ſpolient ciues dominio rerum ſuarum; ſed vt poſſint ciues cogere ad bona ſua exponenda pro communi bono conſeruando: ſic etiam poteſtas Apoſtoli Petri in bona temporalia Chriſtianorum, non erat (vt Barclaius dicere nos fingit) vt poſſet Apoſtolus ſine vlla cauſa priuare dominio rerum ſuarum omnes Chriſtianos, neque eis aliquid proprium relinquere; ſed tantùm vt poſſet prouidere, ne Chriſtiani bonis temporalibus abuterentur contra legem Dei; & contra, vt eis rectè vterentur ad vitam

æter-

æternam conſequendam. Habuiſſe autem Apoſtolos poteſtatem aliquam diſponendi de temporalibus in ordine ad ſpirtualia, vel ex eo conſtat, quòd ſtatuerunt, vt populi Chriſtiani Prædicatores Euangelij ex facultatibus ſuis alerent, idq. iuxta ordinationem Domini; vt patet ex Apoſtolo in priore ad Corinth. c. 9.

At, inquit Barclaius, primis trecentis annis non fuit in Eccleſia poteſtas diſponendi de rebus temporalibus Chriſtianorum, inuitis Dominis; ergo vel Reſpublica Chriſtiana tunc fuit imperfecta, vel non eſt neceſſaria iſta poteſtas ad finem ſpiritualem conſequendum.] Atque hic multa verba Barclaius fruſtra profundit, vt oſtendat, ad prouidentiam Dei pertinuiſſe, vt Eccleſia illa prima inſtructa eſſet omnibus ijs rebus, quæ ad eius conſeruationem neceſſaria eſſent.

Reſpondeo. Eccleſia illa prima inſtructa fuit omni poteſtate, atque omnibus præſidijs, quæ ad perfectam Remp. conſtituendam neceſſaria erant: primis autem trecentis annis non fuerunt in Eccleſia multi Principes politici: fuerunt tamen aliqui, vt Philippus Imperator, & Rex Lucius, ac Rex Donaldus. Sed fingamus, nullos fuiſſe: non ideò defuit Eccleſiæ poteſtas diſponendi de bonis temporalibus Princ ipum, & dirigendi poteſtatem eorum politicam, quãdo illi Eccleſiæ membra, vel filij effici vellent. Prætereà, vt paulò ante dixi, in ipſo principio Eccleſiæ, quamquam nulli fuerint Principes Chriſtiani, Apoſtolis ipſis Eccleſiam regentibus; fuerunt tamen multi homines diuites, de quorum diuitijs Apoſtoli diſpoſuerunt, ſtatuentes, vt ex ijs miniſtros Euangelij ſuſtentarent.

Adducit poſtea Barclaius verba ſancti Bernardi, ex lib. 4. de Conſider. cap. 3. Petrus hic eſt, qui neſcitur proceſſiſſe aliquando vel gemmis ornatus, vel ſericis, non tectus auro, non vectus equo albo, nec ſtipatus milite, nec circumſtrepentibus ſeptus miniſtris: abſque his tamen credidit ſatis

poſſe impleri ſalutare mandatum, ſi amas me, paſce oues meas: in his ſucceſſiſti non Petro; ſed Conſtantino. hæc Bernardus: quibus ſubiungit Barclaius. ¶Quamuis itaque poteſtas temporalis, de qua nobis ſermo hominibus videri potuerit Eccleſię neceſſaria; Deo tamen neque neceſſaria, neque vtilis viſa eſt.]

Reſpondeo. Poſſet hoc loco Barclaio dici, quod in libro Iob cap. 38. Deus ipſe dicit, Quis eſt iſte inuoluens ſententias ſermonibus imperitis? Sanctus Bernardus ſcribit, Apoſtolum Petrum pauperem fuiſſe diuitiarum huius Mundi, & potuiſſe ſine auro, & argento proprio, ſine equo albo, & ſine ſatellitibus implere ſalutare mandatum paſcendi oues: non tamen ſanctus Bernardus dicit, non fuiſſe in Apoſtolo Petro poteſtatem diſponendi de temporalibus bonis Chriſtianorum, & de ipſis Regnis, & Imperijs, ſi neceſſitas ſpiritualis id requireret; imò contrarium dicit, cùm Pontifici, qua Pontifex eſt, & Chriſti Vicarius, ac Petri ſucceſſor, applicat illa verba Hierem. 1. Ecce conſtitui te ſuper gentes, & ſuper Regna, vt euellas, & diſperdas, & diſſipes, & ædifices, & plantes: non enim pugnat paupertas propria cum poteſtate diſponendi de diuitijs, & iudicandi Reges, & Principes terræ. Sic enim Prælati ordinum religioſorum, cùm ſint ipſi voto paupertatis obſtricti, poteſtatem habent de opibus ampliſſimis ſui ordinis diſponendi. Et apud veteres Romanos multi ciues inopes, vt Fabricius, Curius, Cincinnatus, & alij Conſules, vel Dictatores effecti, diſponebant de Regnis, & Regum opibus, cùm ipſi tamen in priſtina ſua egeſtate remanerent. Ergo non debuit Barclaius diuitias cum poteſtate confundere; quaſi non poſſit idem homo & pauper eſſe pecunijs, & diues poteſtate. Deinde ſanctus Bernardus dicit, Pontificem in diuitijs, & temporali principatu non ſucceſſiſſe Petro, ſed Conſtantino: quid inde colligit Barclaius? potuiſſe Pontificem ſine temporali principatu fungi

gi

gi munere Apoſtolico? Quid tùm? non enim quæſtio noſtra eſt de principatu temporali Summi Pontificis, ſed de poteſtate ſpirituali, & Apoſtolica, quam nos dicimus extendi ad diſponendum de rebus temporalibus, & de ipſis Regnis, & Imperijs in ordine ad finem ſpiritualem. Barclaius autem vt hoc refellat, diſputationem transfert ad principatum temporalem, quo Apoſtolus actu caruit, vt omnia confundendo, & permiſcendo aliquid dixiſſe videatur. Denique Barclaius, quaſi raptus ad tertium cælum in conſilio Dei fuerit, abſolutè pronunciat, Deo neque neceſſariam, neque vtilem Eccleſiæ viſam eſſe poteſtatem temporalem, de qua nobis ſermo. Ego verò à Barclaio quæro, de qua poteſtate temporali loqueris? Nam ſi de poteſtate illa loqueris, quæ in ſe ſpiritualis cùm ſit, extenditur ad temporalia, non obſcurè Deo falſum imponis. Illam enim poteſtatem Deus Eccleſiaſtico Principi neceſſariam eſſe duxit, ideoq. eam illi tribuit, cùm ait, Quodcunque ligaueris ſuper terram, erit ligatum & in cælis, & quodcunque ſolueris ſuper terram, erit ſolutum & in cælis. Sic enim iſta verba intelligi debere docuerunt Concilia generalia, quæ ſupra citauimus; quæq. veriſſimè dicere poterant, Viſum eſt Spiritui ſancto, & nobis. Sin autem loqueris de poteſtate temporalis principatus, quem Eccleſia nunc poſſidet, & ante annos octingentos poſſedit: omnino temerè affirmas hanc poteſtatem Eccleſiæ, neque neceſſariam, neque vtilem Deo eſſe viſam. Nam (vt alia nunc omittam) ſi Deo viſum eſſet, non eſſe vtilem Eccleſiæ hunc Principatum, certè Summi Pontifices Zacharias, Adrianus, Nicolaus primus, & ſecundus, Leo tertius, & quartus, & nonus, & alij, qui communi omnium Scriptorum ſententia optimi, & ſanctiſſimi, & Deo gratiſſimi fuerunt, eum principatum non retinuiſſent, & multò minus pro eo conſeruando decertaſſent. Vtrum autem de iudicio diuino magis credendum ſit tot ſanctis Pontifi-

cibus, quàm vni Barclaio, in dubium certè reuocari non poteſt.

At rurſus inſtat Barclaius, & argumentum in nos retorquet his verbis: ¶ Omitto quòd ſi ratio illorum bona eſſet, ſequeretur è contrario, Rempub. temporalem habere poteſtatem diſponendi de rebus ſpiritualibus, & deponendi ſupremum Reipublicæ Eccleſiaſticæ Principem, quia debet eſſe perfecta, & ſibi ſufficiens in ordine ad finem ſuum, & habere omnem poteſtatem neceſſariam ad finem conſequendum. Sed neceſſaria eſt ad finem temporalem poteſtas diſponendi de rebus ſpiritualibus, & deponendi Principem Eccleſiaſticum, quia alioqui poſſent mali Principes Eccleſiaſtici turbare ſtatum, & quietem Reip. temporalis, & impedire finem ciuilis gubernationis, vt de facto aliquando nonnulli Summi Pontifices perturbarunt: Igitur hanc poteſtatem habet Reſpublica temporalis. Conſequens planè falſum eſt, & abſurdum (nam Princeps temporalis quatenus talis eſt, nullam habet poteſtatem ſpiritualem) proinde, & illud quoque falſum eſt, cui hoc eſt conſequens.]

Reſpondeo. Tantum intereſt inter argumentum quod nos fecimus, & illud quod nunc Barclaius retorquendo facit, quantum diſtat verum à falſo, & bonum à malo: illa enim propoſitio noſtra, Neceſſaria eſt ad finem ſpiritualem poteſtas diſponendi de rebus temporalibus, veriſſima eſt, quoniam temporalia ordinantur ad ſpiritualia, & bona eſt conſecutio, ergo Reſpub. ſpiritualis poteſt diſponere de temporalibus in ordine ad ſpiritualia, quoniam qui poteſt conſequi finem, poteſt etiam ordinare media ad illum finem. At propoſitio Barclaij, Neceſſaria eſt ad finem temporalem poteſtas diſponendi de ſpiritualibus; falſa eſt, quoniam ſpiritualia non ordinantur ad temporalia, & poteſtas ordinandi ſpiritualia ad temporalia non eſt vera poteſtas, ſed abuſio poteſtatis, & peruerſio ordinis:

nis: fieri autem non poteſt, vt alicui Reipub. ſit neceſſaria abuſio poteſtatis, vel ordinis peruerſio: & cùm neceſſaria non ſit ad finem temporalem conſequendum poteſtas diſponendi de rebus ſpiritualibus; non poteſt bona eſſe conſecutio, ergo Reſpub. temporalis poteſt diſponere de ſpiritualibus in ordine ad temporalia. Hoc totum facilè poteſt intelligi ex ſimilitudine iam ſæpius repetita, ſpiritus, & carnis in homine: poteſt enim ſpiritus diſponere de ſenſibus, & membris corporis in ordine ad vitam æternam, indicendo illis continentiam, abſtinentiam, flagella, ieiunia, vigilias, labores; & quod maximum eſt, iubendo carni, vt mortem patiatur pro confeſſione Fidei: non tamen poteſt caro diſponere de intelligentia, & voluntate, neque prohibere actiones orandi, & laudandi Deum, & multò minus poteſt ſpiritui iubere, vt mortem ſpiritualem, atque æternam patiatur, pro quocumque temporali bono: quod ſi fortè ſpiritus indiſcretis laboribus mentis, vt nimis orando, vel meditando lædat corporis ſanitatem, peccabit quidem ſpiritus, ſed non ideò poterit caro in ſpiritum imperium ſumere; ſed gemendo, & fatiſcendo faciet, vt ſpiritus remittat aliquid de nimio feruore ſuo. Sic etiam ſi fortè Princeps ſpiritualis abutatur poteſtate ſua iniuſtè excommunicando temporalem Principem, vel eius ſubditos ſine iuſta cauſa ab obedientia eius abſoluendo, & eo modo perturbet ſtatum Reip. temporalis: peccabit Princeps ſpiritualis; ſed non poterit tamen Princeps temporalis iudicium ſibi ſumere de ſpiritualibus rebus, aut ſpiritualem Principem iudicare, & multo minus de Sede ſua ſpirituali deponere. Animaduertit Barclaius infirmitatem argumenti ſui; propterea reuertitur ad priorem ſolutionem, dicens:

¶ Sed, vt dici ſolet, dare abſurdum non eſt ſoluere argumentum. Reſpondeo igitur aliter ad priorem partem huius ſecundæ rationis. non eſſe ſcilicet hic duas Reſp. vt

ille retur, ſed vnam tantùm, in qua ſunt duæ poteſtates, ſiue duo magiſtratus, Eccleſiaſticus, & Politicus, quorum vterque habet ea, quibus neceſſario indiget ad ſuum finem obtinendum, alter nempè ſpiritualem, alter temporalem iuriſdictionem: & neque hanc iuriſdictionem illi poteſtati, neque illam huic eſſe neceſſariam, alioqui fatendum eſſet, vtranque poteſtatem medijs neceſſarijs fuiſſe deſtitutam tunc, cùm ſeparatæ, vt olim fuerunt.]

Reſpondeo. Hæc non eſt alia ſolutio, ſed prior repetita; quam ſolutionem refutaui paulò ante, cùm oſtendi, Rempub. Eccleſiaſticam, & Politicam, poſſe dici duas, & vnam; quoniam diſtinctæ ſunt, & ſeparatæ inueniri poſſunt; tamen cùm in vnum corpus Eccleſiæ conueniunt, ita vna ſubordinatur alteri, vt ſint duæ partiales, & vna totalis. Neque ſequitur, vt quo tempore ſeparatæ erant initio naſcentis Eccleſiæ, medijs neceſſarijs fuerint deſtitutæ: nam Reſp. politica non poterat aliquid detrimenti timere à poteſtate ſpirituali, cùm non eſſet capax cenſurarum Eccleſiaſticarum, quæ in ſolos Chriſtianos vim habent: & Reſp. ſpiritualis habebat poteſtatem diſponendi actu de rebus temporalibus eorum, qui ad ipſam acceſſerant, & in potentia eorum, qui acceſſuri erant. Denique non eſt verum, poteſtatem ſpiritualem, & politicam eſſe ſimiles duobus Magiſtratibus, quorum neuter indiget iuriſdictione alterius. Nam duo Magiſtratus pendent à Rege, cuius poteſtas ſupereminet vtrique Magiſtratui, & poteſt operam dare, vt neuter alterum impediat: at ſpiritualis, & politica poteſtas, non habent vnam tertiam poteſtatem in Eccleſia, cui ſubordinentur, & quæ vtramque in officio contineat. Quare neceſſe eſt, vt vna ſubordinetur alteri, inferior videlicet ſuperiori, temporalis ſpirituali. Atque ex hac reſponſione ſoluta manent omnia, quæ vſque ad finem capitis Barclaius diſputat de officio Cancellarij & Comeſtabuli ampliſsimorum Magiſtratuum,

qui-

quibus Rex ſolus imperat. Quod autem Barclaius addit, Principem ſpiritualem, & Politicum vni Deo ſubeſſe, quemadmodum Cancellarius, & Comeſtabulus ſubſunt Regi: ſalua fide Catholica admitti non poteſt. Eccleſia ſiquidem, quæ Regnum Chriſti eſt, non ſolùm Chriſtum pro Domino, & Rege ſuo agnoſcit, ſed etiam ex Scripturis ſanctis, & traditione Apoſtolica, & declaratione generalium Conciliorum, & communi Patrum, & Doctorum conſenſu nouit, vnicum eſſe in terris Chriſti Vicarium generalem, qui caput ſit viſibile viſibilis Eccleſiæ. Hunc autem Chriſti Vicarium, Romanum eſſe Pontificem in toto ſuo libro Barclaius admittit: proinde (ſi Catholicus dici velit) admittere etiam debet, Pontificem, & Regem, non eſſe duos Magiſtratus immediatè ſub Chriſto: ſed Regem Chriſto & Pontifici, Pontificem ſoli Chriſto ſubiectum eſſe debere.

Defenditur ſecunda pars rationis ſecundæ pro poteſtate Summi Pontificis in temporalibus. Cap. XVIII.

IN capite decimooctauo Barclaius refutare nititur ſecundam partem ſecundæ rationis, quæ initio capitis ſuperioris propoſita fuit. Argumenti ſumma hæc eſt, Poteſt vna Reſpublica, ſi ab alia Republica iniuriam accipiat, & per eius malam adminiſtrationem perturbetur, ac vexetur; armis cogere Rempub. illam, quamuis alias non ſibi ſubiectam, vt mutet formam adminiſtrationis ſuæ; &, ſi opus ſit, poteſt eius Principem deponere: igitur maiori ratione poterit Reſpublica ſpiritualis, ſi à temporali iniuriam accipiat, atque ab ea perturbetur, & vexetur, imperare Reipublicæ temporali ſibi ſubiectæ, vt mutet formam adminiſtrationis,

&, ſi

&, ſi opus ſit, poterit etiam Principem temporalem deponere.

Ad hoc argumentum Barclaius reſpondet, quod iam ante reſponderat, non eſſe duas Reſpublicas, ſpiritualem, & temporalem, ſed vnam cum duabus poteſtatibus, quarum neutra pendet ab altera. Sed quoniam hanc ſolutionem videbat non eſſe ſolidam: admittit cætum Eccleſiaſticorum, quorum Princeps eſt Papa, & cœtum laicorum, quorum Princeps eſt Rex, poſſe dici duas Reſpublicas intra eiuſdem Eccleſiæ ſinum conſtitutas: & hoc admiſſo reſpondet, priorem Rempublicam, id eſt, Eccleſiaſticorum, non habere arma niſi ſpiritualia; poſteriorem, id eſt, laicorum, non habere arma niſi corporalia, & ideò non eſſe ſimiles duabus Rebuſpublicis, quæ armis corporalibus ſe defendunt, & vna alteram cogit, & ſubijcit.

Sed hæc ſolutio non eſt priore ſolidior, quamuis enim arma Reipublicæ ſpiritualis, quibus ipſa per ſe vtitur, ſint ſpiritualia; tamen arma corporalia ſunt etiam in eius poteſtate, quia gladius eſt ſub gladio; & poteſt Eccleſia inuocare brachium ſeculare, & per illud vti gladio corporali. Sed prætereа arma ipſa ſpiritualia poſſunt cogere Remp. temporalem, & eius Principem, quia poteſt Princeps ſpiritualis excommunicare Principem temporalem, & eius ſubditos à ſubiectione liberare, & ipſis ſub excommunicationis pœna mandare, vt Principem excommunicatum pro Principe non agnoſcant, ſed alium ſibi eligant, vel legitimo ſucceſſori adhæreant.

Addit poſtremo Barclaius, ¶ Quid multis? licet illis ſuam comparationem, concluſionemq. concedamus, nihil inde effici poteſt, niſi Papam habere talem poteſtatem diſponendi de rebus temporalibus Chriſtianorum, & eorum Principes deponendi, qualem vel Rex Franciæ in Anglos, Hiſpanos, aliosve populos vicinos ſibi iniurios, vel horum ſinguli, in res, Regesq. Francorum ipſis infeſtos habere

bere dignoſcuntur : quæ qualis,quantaq́. ſit, ferro tantùm cerni poteſt.]

Reſpondeo. Comparatio, & ratiocinatio, qua nos vſi ſumus in comprobanda Pontificis poteſtate, non procedit à ſimili,ſed à maiori. hoc enim eſt quod diximus, ſi poteſt ratione ſolius iniuriæ vna Reſpublica, aliam nō ſibi ſubiectam cogere, & eius Principem deponere : quantò magis poterit Reſpublica ſpiritualis cogere temporalem ſibi ſubiectam, eiusq. Principem deponere, ſi ab illa tale detrimentum accipiat, vt non poſſit alia ratione ſibi proſpicere, niſi Principem illum remouendo, atque alium ſubſtituendo? Itaque non eſt ſimilis poteſtas,quam habet Reſp. ſpiritualis in temporalem, poteſtati Francorum in Anglos, vel Anglorum in Francos; ſed poteſtati, quam habet ſpiritus in carnem ſibi coniunctam, vel caput in membra ſibi adhærentia.

De ſententia S. Bernardi circa poteſtatem Pontificis Maximi in temporalibus, Cap. X I X.

IN capite decimonono Barclaius reſpondere nititur ad teſtimonium S.Bernardi ex lib.4. de Conſid. cap.4. quod teſtimonium ad confirmandam rationem meam ſecundam ego adduxeram. Et quoniam S. Bernardus loco notato ſcribit, gladium materialem exerendum eſſe manu militis, ad iuſſum Imperatoris, ſed ad nutum Summi Sacerdotis : Barclaius affirmat, per nutum non debere intelligi imperium, vel poteſtatem, ſed aſſenſum; felicius enim bella geruntur, cùm ad poteſtatem Regum accedit aſſenſus Sacerdotum, quorum eſt iudicare, an bellum ſit iuſtum, vel iniuſtum. Probat autem per nutum non intelligi poteſtatem, quoniam ſi

ſi fortè

ſi fortè Imperator Pontifice diſſentiente bellum gerere velit, S. Bernardus non tribuit Pontifici poteſtatem vllam in Imperatorem, imò apertè docet, nullam ei poteſtatem cõpetere, cùm dicat materialem gladium ab Eccleſia exerceri non poſſe, ſed tantùm manu militis, & iuſſu Imperatoris; & confirmat hanc ſententiam ſuam teſtimonio Gratiani. 23.q.8. in principio, qui ſcribit, Pontificibus interdictum eſſe gladium materialem, & ſolùm ſpiritualem eſſe conceſſum.

Reſpondeo. Vox illa, nutus, ſignificare poteſt aſſenſum, præſertim quando alicui petenti aliquid, annuendo reſpondemus: ſed quando nutus præcedit alias cauſas, imperium ſignificare ſolet, vel potius imperium ita potens, & efficax, vt ſine alio expreſſo mandato ſolus nutus ad rem efficiendam ſit ſatis: ſic accipitur Gen.42. vbi dicitur: Et Ioſeph erat Princeps in terra Aegypti, & ad nutum eius frumenta populis vendebantur. & clarius lib.2.Reg.c.17. Domini nutu diſſipatum eſt conſilium Achitophel vtile. vbi ridiculum eſſet, per nutum intelligere aſſenſum; cùm Scriptura loquatur de nutu Dei, qui ſolus poteſt corda Regum vertere quocunque voluerit. & 2.Machab.8. eadem Scriptura de Deo dicit, Poteſt vniuerſum Mundum vno nutu delere. & Iob.26. Columnæ cæli contremiſcunt, & pauent ad nutum eius: cui ſimile eſt illud Poëtæ,

Annuit & totum nutu tremefecit Olympum.

Quod autẽ hoc loco per nutum intelligat S. Bernardus imperium, & non ſimplicẽ aſſenſum, perſpicuũ eſt ex eo quòd primo loco inter cauſas efficientes ponit nutum Pontificis, deindè iuſſum Imperatoris, vltimo executionẽ militis: proindè quemadmodum miles ex ſententia S. Bernardi exequitur iuſſum Imperatoris, ita Imperator mouetur ad iubendũ militi ex nutu, id eſt, iuſſu Pontificis. Deindè ſi nutus ille Pontificis eſſet ſimplex aſſenſus, non diceret S. Bernardus vtrunque gladium eſſe Pontificis; ſed vnum eſſe Pontificis, alte-

alterum Imperatoris. Cùm ergo dicit, Vterque tuus eſt; ſed non vterque tua manu exerendus; manifeſtè docet vtrunque eſſe in poteſtate Pontificis; ſed vnum ab ipſo immediatè, alterum mediatè, id eſt, per alium; ſed nutu ſiue iuſſu ipſius exerendum.

¶ Sed quid ſi Imperator (inquit Barclaius) nolit ad nutũ ſacerdotis gladium ſtringere? imò quid ſi planè contra nutum Sacerdotis ſtrinxerit? nunquid aliquam ſanctus Bernardus hoc caſu poteſtatem temporalem ſacerdoti tribuit in Imperatorem?]

Reſpondeo. Si nolit Imperator ad nutum ſacerdotis gladium ſtringere, vel ſi contra nutum eius ſtrinxerit, & res ſit ad bonum ſpirituale neceſſaria, coget illum Pontifex gladio ſpirituali, id eſt, cenſuris Eccleſiaſticis, gladium materialem ſtringere, aut in vaginam recondere: & ſi cenſuris non mouebitur, & Eccleſiæ neceſſitas id requirat, liberabit ſubditos eius ab obedientia, eiq. Imperium abrogabit. Ita oſtendet gladium eſſe ſub gladio, & vtrunque gladium ad poteſtatem Eccleſiæ pertinere, quamuis non eodem modo.

At, inquit Barclaius, ſanctus Bernardus nullam temporalem poteſtatem Pontifici competere poſſe docet, cùm dicat, materialem gladium (quo verbo ſumma poteſtas temporalis ſignificatur) ab Eccleſia exerceri non poſſe; ſed tantùm manu militis, & iuſſu Imperatoris: quod idem apertius tradit Gratianus Bernardi ferè coætaneus, 23.q.8. in principio.

Reſpondeo. S. Bernardus ſolùm docet, gladium materialem non eſſe exerendum manu Sacerdotali, quod nos libenter fatemur; ſed non negat, imò potius affirmat, gladiũ materialem ſubeſſe gladio ſpirituali, & nutu Pontificis exerendum, vel in vaginam eſſe condendum. Gratianus quoque nihil aliud docet, niſi non licere clericis materiali gladio vti, & homines interficere, quod multis canonibus

Pon-

Pontificum, & conciliorum confirmat, quæ vera ſunt; ſed non poteſt indè colligi, non habere Pontificem poteſtatem vllam in temporalibus.

Adducit poſtea Barclaius verba ſancti Ambroſij ex lib. 10. Commentariorum in Lucam, vbi hæc leguntur: Lex ferire non vetat: & ideò fortaſſe Petro duos gladios offerenti, ſat eſt, dicit Chriſtus, quaſi licuerit vſque ad Euangelium, vt ſit in lege æquitatis eruditio, in Euangelio bonitatis perfectio. Ex quo loco colligit Barclaius, materialem gladium Sacerdotibus, vſque ad Euangelium fuiſſe conceſſum.

Reſpondeo. Non negamus, vt paulò ante diximus, Sacerdotibus poſt Euangelium, non licere propria manu gladium materialem ſtringere: niſi fortè in defenſionem propriam, aut ob aliam cauſam diſpenſante Pontifice: vſus enim ordinarius materialis gladij militum eſt, non ſacerdotum. Nec tamen eo loco S. Ambroſius de ſolis Sacerdotibus; ſed de Chriſtianis omnibus loquitur: & ideò Eraſmus hoc loco abuſus eſt ad probandum prohibitum eſſe bellum Chriſtianis. Cæterum ſanctus Ambroſius, neque Eraſmo, neque Barclaio fauet: docet enim in lege fuiſſe licitam non ſolùm defenſionem, ſed etiam vindictam, in Euangelio defenſionem licitam eſſe, non vindictam: hæc enim ſunt eius verba: O Domine cur emere me iubes gladium, qui ferire me prohibes? niſi fortè vt ſit parata defenſio, non vltio neceſſaria, & videar potuiſſe vindicari; ſed noluiſſe. Lex tamen referire (ſic enim legendum eſt, non ferire, vt Barclaius falsò citauit) non vetat; & ideò fortaſſe Petro duos gladios offerenti, ſat eſt, dicit, quaſi licuerit vſque ad Euangelium, vt ſit in lege æquitatis eruditio, in Euangelio bonitatis perfectio. hæc ille, qui non defenſionem in Euangelio prohiberi dicit, ſed vindictam: & referire, non ferire vetitum. Cùm autem ſanctus Ambroſius dicit, Lex referire non vetat, reſpicere videtur ad illa

verba

Verba Domini Matth. 5. Audiſtis quia dictum eſt antiquis, oculum pro oculo, dentem pro dente; ego autem dico vobis non reſiſtere malo, &c. Vbi non ſignificatur, licitam fuiſſe vindictam antiquis auctoritate propria; ſed auctoritate Magiſtratus publici, eamq. non vindictæ cupiditate; ſed amore iuſtitiæ: quod idem Chriſtianis licet. Sed Magiſter bonus hortatur ſuos ad vitæ perfectionem, vt Ambroſius dicit; quæ perfectio in eo conſiſtit, vt radices contentionum extirpent, & ſupportantes inuicem in charitate non dent occaſiones grauioribus malis, vt vulneribus, & cædibus, ob quæ neceſſe ſit, vt publici Magiſtratus vindictam de maleſactoribus ſumant.

Addit rurſus Barclaius, verba Euangelij de duobus gladijs in ſenſu literali non ſignificare duas poteſtates, Eccleſiaſticam, & politicam: ſed ideò nos non facimus argumẽtum ex verbis Euangelij; ſed ex verbis ſancti Bernardi, & Bonifacij VIII. qui miſticè Euangelij verba exponentes per duos gladios duas poteſtates intelligi docuerunt. Sanctus enim Bernardus, quem Bonifacius ſecutus eſt, duo loca Euangelij ſimul iunxit, vnum ex cap. 18. Ioannis, Mitte gladium tuum in vaginam: alterum ex cap. 22. Lucæ, Ecce duo gladij hic: & quidem prior locus ad literam ſignificat, noluiſſe Chriſtum à Petro defendi gladio materiali, & impediri paſſionem ſuam: ideò enim ſubiunxit, Calicem quem dedit mihi Pater, non vis vt bibam illum? poſterior locus dependet à verbis ſuperioribus, vbi Dominus dixerat, Qui non habet, vendat tunicam, & emat gladium: exiſtimantes enim Diſcipuli, Dominum per ea verba iuſſiſſe gladios parari, dixerunt, Ecce duo gladij hic. Dominus autem ait, ſatis eſt; vel ironicè: vt exponit Theophilactus, quaſi diceret, Quid ſunt duo gladij aduerſus cohortem militum armatam? vel vt alij volunt, videns eos non intellexiſſe, impoſuit eis ſilentium dicens, Satis eſt, ſatis loquuti eſtis, tacete de hac re. Verè enim cùm dixit, Qui

non habet gladium, vendat tunicam, & emat eum, non iuſſit, vt emerent gladios; ſed ſignificauit ad eas anguſtias eos eſſe venturos, in qua ſunt, qui exiſtimant, bonum eſſe vendere tunicam, & emere gladium. Denique cùm Apoſtoli non emerint gladios venditis tunicis; ſignum eſt, hoc non fuiſſe illis à Chriſto mandatum. Sed quidquid ſit de expoſitione huius obſcuriſſimi loci; Sanctus Bernardus, & Pontifex Bonifacius myſticè; ſed appoſitè, & eleganter, quæ dicuntur de duobus gladijs ad duas poteſtates, Eccleſiaſticã, & politicam tranſtulerunt.

Rurſus Barclaius obijcit, admiſſa hac myſtica expoſitione, non poteſt colligi gladium eſſe ſub gladio, vel vtrunque in manu Pontificis eſſe. Sanctus enim Bernardus hoc non dicit, Nec potuit ſine calumnia dicere.

Reſpondeo. Gladium eſſe ſub gladio, Bonifacius apertè dicit: Sanctus autem Bernardus idem dicit; Sed alijs verbis: nam cùm affirmat vtrunque gladium ad Pontificem pertinere, imò vtrunque ipſius eſſe, & vnum manu eius, alterum nutu eius euaginandum, ſatis oſtendit, vnum eſſe ſub alio, materialem videlicet ſub ſpirituali, & vtrunque eſſe in manu, id eſt, in poteſtate Pontificis.

Ad extremum Barclaius gloriatur ſe ſubtiliter aliquid in verbis S. Bernardi notaſſe, quod neſcit an vllus alius antea animaduerterit; cur videlicet S. Bernardus dixerit, Tuo forſitan nutu, & ſi non tua manu euaginandus: ac paulò poſt eadem repetens omiſerit illud, forſitan. Scribit ergo Barclaius, diſtinguendum eſſe inter Pontificem, vt Pontifex eſt, & vt talis homo eſt. Pontifex enim, vt Pontifex, non abſolutè, ſed forſitan annuit, vt gladius euaginetur, id eſt, tunc ſolùm, cùm id Eccleſiæ vtile eſt, cùm ſano, & ſobrio conſilio id judicauerit expedire; Pontifex autem, vt talis homo eſt, inimicitias cum alio gerens, vel ambitioſam dominandi cupiditatem explere cupiens, abſolutè gladium euaginari mandat.

Sed iſtam ſubtilitatem demonſtrauit Barclaio non acumen ingenij, neque ſtudium ſcripturarum; ſed odium in Pontifices. certè ea ſubtilitas S.Bernardo nunquam veniſſet in mentem: neque enim, forſitan, opponitur, abſolutè; neque accipi poteſt pro, aliquando, vel pro, quando verè expedit; niſi apud eum, qui peruerſus ipſe cùm ſit, vocabula quoque ipſa peruertit. Cur ergo initio dixit, forſitan, poſtea repetens omiſit? reſponſio eſt in promptu: quia initio non poſuerat niſi duo quædam, videlicet nutum, & executionem: & quoniam dubitauit, an deceret Pontificem annuere militi, vt gladium vibraret: ideò dixit, Tuo forſitan nutu, non tua manu, euaginandus: poſtea verò tria poſuit nutum Pontificis, iuſſum Imperatoris, & executionem militis, & quia dubium eſſe non poterat, an deceret Pontificem annuere Imperatori, vt eius iuſſu miles gladio vteretur, omiſit, forſitan, & ſubſtituit, ſanè: ac de ſententia S.Bernardi ſatis multa dicta ſunt.

Defenditur tertia ratio Bellarmini.
Cap. X X.

IN capite viceſimo aggreditur Barclaius tertiam rationem principalem Bellarmini, pro confirmãda poteſtate ſummi Pontificis in temporalibus, excutere, atque refellere. Ratio hæc erat, Non licet Chriſtianis tolerare Regem infidelem, aut hæreticum, ſi ille conetur pertrahere ſubditos ad ſuam hæreſim, vel infidelitatem: at iudicare, an Rex pertrahat ad hæreſim, nec ne, pertinet ad Pontificem, cui eſt commiſſa cura Religionis: ergo Pontificis eſt iudicare, Regem eſſe deponendum, vel non deponendum. Huius rationis propoſitionem tribus argumentis confirmaui; ſed Barclaius eandem refellit his verbis.

¶ Quod non liceat Chriſtianis tolerare Regem hæreticũ,

vel infidelem, id adeò falſum eſt, quàm quòd falſiſſimum; alioqui damnanda tota antiquitas, quæ Reges hæreticos, & infideles Eccleſiam Dei deſtruere conantes ſubmiſsè pertulit, non ſolùm propter iram, ſed etiam propter conſcientiam, hoc eſt, non quòd deficerentur viribus ad impios Principes exigendos; ſed quod id ſibi per Dei legem non licere iudicarent.]

Reſpondeo. Vbi veritas quæritur inter cordatos, & ſerios diſputatores, non vincit ille, qui maiore exaggeratione ſententiam ſuam affirmat; ſed qui fortioribus argumẽtis eam confirmat. Barclaius dicit quidem, Propoſitionem argumenti mei, tàm eſſe falſam, quàm id quod falſiſſimum eſt; ſed quod dicit non probat, niſi ex eo quòd antiquitas tota Reges hæreticos, vel infideles Eccleſiam deſtruere conantes pertulit, non ſolùm propter iram, ſed etiam propter conſcientiam. At hoc ipſum probare debuiſſet, videlicet Reges hæreticos, vel infideles Eccleſiam deſtruere conantes non ſolùm propter iram, ſed etiam propter conſcientiam toleratos ab Antiquitate fuiſſe. Nos enim contra dicimus, eos fuiſſe toleratos propterea, quòd ad eos deijciendos vires Eccleſiæ non ſuppetebant: potuiſſe autem Eccleſiam, ſi vires adfuiſſent, imò etiam debuiſſe Regibus illis imperium ſuper fideles abrogare, niſi cauſa aliqua eſſet, cur hæc abrogatio in tempus commodius differenda videretur: probamus hoc argumento, quod eſt prima confirmatio propoſitionis meæ. Prohibiti ſunt Iudæi conſtituere ſuper ſe Regem non Iudæum Deuteron. 17. & quia lex illa moralis eſt, eodem iure prohibentur Chriſtiani cõſtituere ſuper ſe Regem non Chriſtianum, ne ab illo pertrahantur ad infidelitatem: at eiuſdem periculi, & damni eſt tolerare ſuper ſe Regem hæreticum, vel infidelem conantem auertere populum à fide: ergo, ſi vires adſint, tenentur eum non tolerare, ſed deponere.

Ad hoc argumentum ita reſpondet Barclaius, vt admiſſa

pro-

propoſitione,& aſſumptione, quas negare non potuit, ſolā neget conſecutionem: dicit enim non rectè colligi ex paritate periculi,& damni ita ius eſſe populo Regem deijcere,quemadmodum ius illi fuit eum non admittere. Id autem non rectè colligi probat tribus argumentis ductis à ſimili: nam qui plagas accipit, aut fortunis ſpoliatur, idem periculum, & damnum accipit, ſiue id à Latrone per vim, ſiue à Iudice per iniquam ſententiam patiatur: & tamen Latroni armis reſiſtere poteſt, Iudici non poteſt. Rurſus, eiuſdem periculi, & damni eſt in nauim cogitato conſcendere, cuius carinam ſcis eſſe quaſſatam, & illud intrare, quod putas eſſe bonum, cùm reuera rimoſum, ac diſſolutū ſit: & tamen non eſt eiuſdem peccati ex induſtria, & ex ignoratione periculo naufragij ſe committere. Denique eiuſdem periculi, & damni eſt, vxorem ducere valdè moroſam, & rixoſam, ſiue id conſultò propter fortunas, aut formam; ſiue ex errore, & imprudentia fiat: & tamen neque par peccatum eſt, eiuſmodi matrimonio ſtudiosè, vel ignoranter implicari: neque licitum eſt vxorem repudiare, etiam ſi licitum fuit eam initio non ducere.]

Ad hæc argumenta reſpondeo, ea non à ſimili,ſed à diſſimili duci, ac per hoc non impedire, quo minus conſecutio rationis meæ optima ſit. Primum argumentum non ducitur à ſimili; quoniam populus ad quem pertinet Regem eligere, non ſolùm poteſt, ſed debet Regem eligere de fratribus ſuis, vt lex iubet, id eſt, Chriſtianum, atque Catholicum, & grauiſſimè peccat, ſi ſecus fecerit: qui autem incidit in latrones poteſt, ſi velit, vim vi repellere; ſed poteſt etiam iniuriam illam æquo animo tolerare, & magis apud Deum meretur,ſi malit iniuſtè à latrone occidi, quam iuſtè ſe defendendo latronem occidere.

Alterum exemplum de aſcendente nauim rimoſam,cum periculo naufragij faciendi, nullam habet cum re, de qua nos agimus, ſimilitudinem: non enim ignoramus non eſſe

idem peccatum, ſi quis ex induſtria, vel ex imprudentia eidem periculo ſe exponat : ſed quod dicimus eſt, idem eſſe peccatum conſulto eligere Regem hæreticum, & conſulto tolerare Regem hæreticum, ſi is conetur populum à veritate Fidei auocare, & ad eum remouendum vires non deſint : nam ſicut nunquam licet adire periculum ſalutis æternæ amittendæ, ita nunquam licet perſeuerare in ſimili periculo, modo poſſit illud vitari : qui enim amat periculum, in illo peribit, Eccleſ. 3. Tertium exemplum de vxore rixoſa, non eſt etiam multum ad rem, tum quia vt modo diximus, diſputamus de eo, qui ſtudioſè adit periculum, & ſtudioſè in periculo perſeuerat : Aduerſarius autem ponit exemplum de eo, qui per ignorantiam, aut imprudentiam ducit vxorem rixoſam, & de altero, qui ſciens, & prudens id facit. Deinde qui ducit vxorem more Chriſtiano, ſiue prudens, ſiue imprudens id faciat, non poteſt poſt matrimonium conſummatum vlla ratione ab eo vinculo ſolui : quod enim Deus coniunxit, non poteſt homo ſeparare : populus autem, qui Regem eligit, poteſt per Pontificiam auctoritatem ab eius obedientia, & iuramento fidelitatis liberari. Itaque ſi exemplum aptum, & ſimile per omnia Barclaius à Matrimonio ducere velit, accipiat matrimonium fidelis cum infideli : quemadmodum enim non licet fideli vxorem ducere infidelem, quoniam periculum eſt, ne illum à fide auertat : ſic etiam non licet cum vxore infideli perſeuerare, non ſolùm quia matrimonium illud non eſt legitimum, ſed quia idem eſt periculum vxorem infidelem ducere, & cum infideli perſeuerare. Nam etiam ſi matrimonium legitimum eſſet, vt eſt matrimonium infidelis cum infideli : tamen ſi alter coniugum conuertatur ad fidem, & altera nolit ſine iniuria Creatoris viro cohabitare, poteſt matrimonium ritè contractum ritè diſſolui, ex Apoſtolo in priore ad Cor. cap. 7. & vſus Eccleſiæ nunc habet, vt propter ingens periculum Fidei, non

ſolùm

ſolùm liceat eiuſmodi coniugium ſolui, ſed etiam non liceat viro ad Fidem conuerſo cum infideli coniuge cohabitare.

Defenditur confirmatio rationis tertiæ principalis. Cap. X X I.

IN capite viceſimoprimo Barclaius magno ſtudio, nec minore dicendi vi refutare conatur alteram confirmationem rationis meæ tertiæ principalis. Confirmatio hæc erat, Quod ſi Chriſtiani olim non depoſuerunt Neronem, & Diocletianum, & Iulianum apoſtatam, ac Valentem Arianum, & ſimiles: id fuit, quia deerant vires temporales Chriſtianis: nam quod alioqui iure potuiſſent id facere, patet ex Apoſtolo 1. Cor. 6. vbi iubet conſtitui nouos Iudices Chriſtianis temporalium cauſarum, ne cogerentur Chriſtiani cauſam dicere coram Iudice Chriſti perſecutore. Sicut enim noui Iudices conſtitui potuerunt, ita, & noui Principes & Reges, propter eandem cauſam, ſi vires adfuiſſent.

Hanc confirmationem multis modis reprehendi poſſe Barclaius dicit: ac primum reprehendit, quod dixerim defectionem virium in cauſa fuiſſe, cur Chriſtiani olim non depoſuerint Neronem, Diocletianum, Iulianum, & Valentem, ac Lectorem remittit ad ea, quæ ſupra ſcripſit de hac re, cap. 6. 7. & 8.]

Nos quoque Lectorem remittimus ad ea, quæ ſcripſimus cap. 6. 7. & 8. Id ſolùm hoc loco admoneo, quod ego hoc loco dixi, dictum antea fuiſſe à S Thoma in 2. 2. q. 12. art. 2. ad primum. Itaque non me ſolùm, ſed ſanctum quoque Thomam Barclaius reprehendit: ſed qui legere voluerit loca paulò ante notata, facilè iudicabit à qua parte ſtet veritas.

Deindè refellere nititur quod dixi, Apoſtolum iuſſiſſe

vt Chriſtiani conſtituerent ſibi Iudices Chriſtianos ciuilium controuerſiarum; ex quo deduxi, potuiſſe eodem modo iubere, vt Principes Chriſtianos ſibi Chriſtiani populi eligerent, infidelibus & perſecutoribus abrogatis, ſi vires ad id efficiendum præſto fuiſſent. Dicit autem Barclaius, Iudices illos de quibus Apoſtolus loquitur, fuiſſe meros Arbitros, ſiue iudices voluntarios, ſine imperio; ex quorum conſtitutione nihil iuriſdictionis detrahebatur Principibus Ethnicis, ſub quibus tunc Chriſtiani viuebant. Atque ad hunc ſenſum confirmandum allegat S. Thomam & Nicolaum Liranum in commentario ad hunc locum Apoſtoli.

Ego verò fateor quidem, non habuiſſe iudices illos Chriſtianos iuſſu Apoſtoli conſtitutos vim coactiuam in foro exteriore, & ſi Chriſtiani vocati fuiſſent, ſiue ab Ethnicis, ſiue à Chriſtianis ad tribunalia Iudicum Ethnicorum, debuiſſe omnino parere: & hoc eſt ſolùm quod S. Thomas, & Liranus docent: tamen nego, eos fuiſſe meros Arbitros, ſiue Iudices voluntarios: Arbitri enim eliguntur à perſonis litigantibus, neque aliam habent iudicandi poteſtatem, niſi eam, quam litigantes ex pacto inter ſe inito illis attribuunt. Iſti verò conſtituebantur auctoritate publica multitudinis; & obligabantur, qui cauſas ciuiles habebant, ad iſtos adire, & prohibebantur ad tribunalia Gentilium accedere. Id ex verbis Apoſtoli facilè probari poteſt: **Audet, inquit, aliquis veſtrum negocium habens aduerſus alterum iudicari apud iniquos, & non apud Sanctos? Vbi oſtendit, non eſſe bonum adire tribunalia Iudicum Gentilium, quos iniquos vocat: & ſicut loquitur de vero iudicio, non de ſolo arbitrio, cùm prohibet iudicari apud iniquos; ita loquitur de vero iudicio, cùm iubet iudicari apud ſanctos, id eſt, Chriſtianos. Addit Apoſtolus, An neſcitis quia ſancti de hoc mundo iudicabunt? & ſi in vobis iudicabitur Mundus, indigni eſtis, qui de minimis iudicetis?**

neſci-

neſcitis quoniam Angelos iudicabimus? quanto magis ſecularia? Vbi demonſtrat auctoritatem Eccleſiæ, quæ iure ſuo poteſt de ſecularibus rebus iudicare, cùm ſit iudicatura cum Chriſto totum Mundum, & ipſos Angelos apoſtatas in die vltimi iudicij: & certè Chriſtus, & Eccleſia non iudicabunt vt arbitri, ſine imperio, & iuriſdictione Mundum. Sequitur: Secularia igitur iudicia ſi habueritis, contemptibiles qui ſunt in Eccleſia, illos conſtituite ad iudicandum. Vbi concludit ex dictis, vt quoniam malum eſt iudicari apud iniquos Gentiles, & Eccleſia auctoritatem habet iudicandi, communi conſenſu conſtituant aliquos de Eccleſia, qui ſint Iudices eiuſmodi ſecularium controuerſiarum. & non dicit, vnuſquiſque eligat ſibi arbitros: ſed vos congregati in vnum conſtituite Iudices. Monet (inquit Card. Caietanus in hunc locum) vt ſapiens aliquis conſtituatur Iudex multitudinis fratrum. adiungit; Ad verecundiam veſtram dico, ſic non eſt inter vos ſapiens quiſquam, qui poſſit iudicare inter fratrem ſuum, ſed frater cum fratre iudicio contendit, & hoc apud infideles. Vbi declarat, quod dixerat, contemptibiles, qui ſunt in Eccleſia; illos conſtituite ad iudicandum; ſe non dixiſſe, vt re vera ſapientibus relictis, inſipientes conſtituerent ad iudicandum: ſed vt eos confunderet, qui ſic adibant tribunalia infidelium, quaſi nullus eſſet in Eccleſia vir ſapiens, qui Iudex conſtitui poſſet; cùm contra deberent contemptibiles, id eſt, infimi Chriſtiani aptiores eſſe ad iudicandum, quàm ſupremi & ſapientiſſimi infideles. Iam verò ex hoc principio, quod videlicet Apoſtolo teſte, habeat Eccleſia ius, & auctoritatem conſtituendi ſibi Iudices; rectè colligunt Theologi, atque in primis S. Thomas in 2.2. q.10. art.10. habere eandem Eccleſiam auctoritatem abrogandi Principibus infidelibus imperium ſuper fideles. Neque obſtat, quod S. Ioannes Chryſoſtomus hunc locum exponens, mentionem faciat Arbitri. Nam neque ipſe,

neque

neque alius interpres, quod ſciam, dicit Apoſtolum hic loqui de Arbitris electis à partibus: ſed ſolùm Chryſoſtomus dicit, non eſſe neceſſariam magnam ſapientiam arbitro controuerſiæ inter fratres. Vbi vocat Iudicem, arbitrum controuerſiæ, quamuis publicam haberet iudicandi poteſtatem. Quomodo Iuſtinus initio hiſtoriæ ſcribit, arbitria Principum pro legibus erant: quamuis enim Principes veri Iudices eſſent, tamen eorum iudicia vocata ſunt arbitria, quia non iudicabant ex præſcripto legum, ſed ex naturali ſuo iudicio: ſic etiam Iudices ab Eccleſia conſtituti in cauſis ciuilibus Chriſtianorum, veri Iudices erant, ſed non tenebantur legum ciuilium apices ſequi, ideò à Chryſoſtomo Arbitri dicti ſunt.

Sed contradicit Barclaius, atque ait, ¶ Nihil iubet Apoſtolus eo loco, quod iudicum infidelium iuriſdictionem, & imperium in Chriſtianos aut tollat, aut minuat, aut ei aliquo modo præiudicet. Imò verò nihil contra eiuſmodi ſubiectionem iuſtè iubere potuit, cùm ſit iuris naturalis, Dei auctoritate confirmati, vt teſte S. Ambroſio, ipſemet Apoſtolus docet ad Rom. 13.]

Reſpondeo. Non præiudicat Apoſtolus per illam Iudicum Chriſtianorum conſtitutionem iuriſdictioni, & Imperio Principum infidelium; quoniam non iubet Chriſtianis, vt non compareant coram Iudice infideli, ſi vocentur: ſed tantùm præcipit, vt ſponte non accedant. Sed quod non potuerit Apoſtolus eximere Chriſtianos à ſubiectione Principum infidelium, ſi id vtile, vel neceſſarium cenſuiſſet, & vires ad perficiendum habuiſſet: id ſine graui errore dici non poſſe arbitror: & ratio, quam pro ſua ſententia Barclaius profert, omnino infirma eſt. Nam iuris naturalis à Deo confirmati, & ab Apoſtolo declarati eſt, vt omnis anima poteſtatibus ſublimioribus ſubdita ſit: ſed non eſt iuris naturalis à Deo confirmati, & ab Apoſtolo declarati, vt non poſſit ſublimior poteſtas per aliam ſublimio-

limiorem tolli de medio, & per hoc fieri, vt ei ſubiectio, & obedientia non amplius debeatur. Siquidem Magiſtratuum quoque inferiorum poteſtati iure diuino parendum eſt non ſolùm propter iram, ſed etiam propter conſcientiam: & tamen poteſt Magiſtratus inferior per Principem tolli, aut mutari, & tunc perſonæ illi, cui Magiſtratus abrogatus eſt, nemo iam ſubiectionem, aut obedientiam debet. Sic etiam cùm Rex, vel à ſpirituali ſuprema poteſtate in caſu hæreſis, vel ab alio Rege in caſu victoriæ de ſolio deponitur, non amplius ad illum pertinet quod Apoſtolus ait, Omnis anima poteſtatibus ſublimioribus ſubdita ſit. Idem dici poteſt de patria, & deſpotica poteſtate: nam iuris naturalis à Deo confirmati, & ab Apoſtolo declarati ad Epheſ. 6. eſt, vt filij obediant parentibus, & ſerui Dominis; & tamen filij emancipari, & ſerui libertate donari poſſunt, & per hoc fieri poteſt, vt nec illi parentibus, nec iſti Dominis ſuis obedire teneantur. Itaque niſi Barclaius naturalis iuris, à Deo confirmati, & ab Apoſtolo declarati eſſe demonſtret, vt Principes ſeculares, ſiue fideles, ſiue infideles in certis caſibus, per Eccleſiaſticam auctoritatem deponi non poſſint; nihil quod ad rem faciat, adhuc dixit, quantumuis multis verbis ſæpè, ac ſæpius repetitis ſententiam ſuam in hoc capite perſuadere conatus ſit.

Addit poſtea Barclaius aliam ſolutionem nihilo priore ſolidiorem. ¶ Præterea, inquit, ſi quis locum illum Apoſtoli non limis oculis percurrerit, animaduertet eum id ſibi negocij dare, vt ad Euangelicam perfectionem, quæ conſilij magis, quàm præcepti eſt, Chriſtianos animos erudiat, cùm eos hortetur, vt potius iniuriam ferant, & fraudem patiantur, quàm vt iudicia inter ſe habeant, &c.]

Reſpondeo. Cùm Apoſtolus hortatur vt Chriſtiani iudicia inter ſe non habeant, ſed manſuetudine, & patien-

tia

tia occaſiones iudiciorum præueniant, conſilium perfectionis, non præceptum iuſtitiæ docet: ſed cùm iubet, vt ſi iudicia inter ſe habuerint, ad Iudices Chriſtianos, non ad infideles cauſas ſuas deferant; tùm verò non conſilium, ſed præceptum dare ſe luculenter oſtendit, cùm ait, Audet aliquis veſtrum negocium habens aduerſus alterum, iudicari apud iniquos, & non apud ſanctos? &, Contemptibiles, qui ſunt in Eccleſia, hos conſtituite ad iudicandum.

Pergit Barclaius, & omiſſo Bellarmino ſanctum Thomam aggreditur, dicens: ¶ Quoniam autem ſingula perſequimur, admonere oportet D. Thomam in 2. 2. q. 10. art. 10. in ea opinione eſſe, vt exiſtimet ius dominij, & prælationis Ethnicorum Principum iuſtè illis auferri poſſe per ſententiam, vel ordinationem Eccleſiæ auctoritatem Dei habentis, vt ille ait. D. Thomæ magna apud me auctoritas eſt, ſed non tanta vt omnes eius diſputationes pro canonicis ſcripturis habeam, vel vt rationem vincat, aut legem. Eius ergo manes veneror, & ſuſpicio: ſed non eſt tamen, cur illa eius opinione aliquis moueatur: tum quia nullam ſuæ ſententiæ, vel rationem idoneam & efficacem, vel auctoritatem profert: tum etiam quia in explicatione Epiſtolæ Pauli ad Corinth. contrarium planè ſentit: tum denique quia neminem ſecum antiquorum Patrum conſentientem habet, & rationes multæ, auctoritatesq. in contrarium ſuppetunt. Ratio autem quam adfert, eſt, quia infideles meritò ſuæ infidelitatis merentur poteſtatem amittere ſuper fideles, qui transferuntur in filios Dei. Mala ratio, & tanto viro indigna: quaſi verò ſi quis meretur priuari officio, beneficio, dignitate, auctoritate, aliove iure, quod poſſidet, idcirco ſtatim ſpoliari poſsit ab alio, quam ab eo à quo id accepit, retinetque, vel ab alio expreſſum mandatum, & poteſtatem ab ipſo habente.]

Reſpondeo. Admiranda eſt huius Ariſtarchi importunitas,

nitas, qui tam liberè Principem Theologorum reprehendit, vt dicat, Mala ratio, & tanto viro indigna; cùm ipſe Iureconſultum ſe profiteatur, & ſacræ Theologiæ adyta ne à limine quidem ſalutauerit. Illud autem non miror, quod manes ſancti Thomæ ſe venerari dicat; nam liber eius vocabulis improprijs pleniſſimus eſt: neque enim ſpiritus huius ſanctiſſimi Doctoris cum Dijs manibus apud inferos, ſed cum Angelis apud ſuperos æuo ſempiterno fruitur. Quod verò Barclaius dicit S. Thomæ ſententiam nulla efficaci ratione eſſe munitam, falſum eſt; quamuis ſit verum, vim rationis ſancti Thomæ ab ingenio Barclaij penetrari minimè potuiſſe. Quod autem addit, eundem ſanctum Thomam in Commentario Epiſt. ad Corinth. contraria ſcripſiſſe; manifeſtæ ignorantiæ Barclaium arguit. Siquidem in eo Commentario ſcribit quidem S. Thomas, eſſe contra ius diuinum prohibere, quod iudicio Principis infidelis non ſtetur, &, ſubiectionem deberi Principibus etiam infidelibus: quæ veriſſima ſunt; ſed ex ijs non ſequitur, non eſſe in Eccleſia auctoritatem priuandi Principes infideles dominio, quod habent ſuper fideles: proindè iſta non ſunt contraria, Debetur ſubiectio Principi infideli, dum Princeps eſt: &, Poteſt Princeps infidelis priuari dominio, quod habet ſuper fideles per auctoritatem Eccleſiæ: Et Barclaius, qui ea contraria eſſe iudicat, vel dialecticam non didicit, vel eius regulas obliuioni tradidit: quemadmodum etiam paulò infra cùm idem Barclaius dicit.

¶ Et verò ſanctus Thomas in expoſitione Epiſtolæ Pauli ſuperius hoc capite relata, ſatis apertè indicat, Eccleſiam non habere eam auctoritatem, qua poſſit Ethnicos deponere: ait enim eſſe contra ius diuinum prohibere, ne Principum infidelium iudicio ſtetur à ſubditis.] Manifeſtè hallucinatur, & fallitur: tametſi enim contra ius diuinum eſt, negare Principi obedientiam, dum Princeps eſt, non

tamen

tamen eſt contra ius diuinum, quod Eccleſia poteſtatem habeat Principem deponendi: nam eſt etiam contra ius diuinum prohibere filios ne parentibus obediant, dum ſub patria poteſtate ſunt; nec tamen eſt contra ius diuinum, quod aliquando filij eximantur à patria poteſtate, vt re ipſa eximitur filius familias cùm ad Epiſcopale faſtigium euehitur. Porrò illa ſancti Thomæ ratio, Infideles merentur ratione ſuæ infidelitatis poteſtatem amittere ſuper fideles, qui transferuntur in filios Dei: ergo poteſt Eccleſia priuare Principes infideles dominio, quod habent ſuper fideles: non eſt adeò debilis ratio, vt Barclaius dicit: ſed verè debile argumentum eſt, quo ſancti Thomæ rationem Barclaius oppugnat: hoc eſt enim argumentum Barclaij, Meretur infideles amittere poteſtatem ſuper fideles, ſed nó poteſt eos poteſtate priuare, niſi qui dedit eam poteſtatem, aut qui mandatum expreſſum ab illo habeat, At Principes à Deo poteſtatem habent, & ſolo Deo ſunt minores: ergo à ſolo Deo priuari poteſtate poſſunt: non autem, ab Eccleſia, quæ neque dedit poteſtatem infidelibus, neque habet expreſſum mandatum Dei, quo illam auferre debeat, aut poſſit.]

Hoc, inquam, argumentum nullas vires habet: nam falſum eſt, Principes politicos à ſolo Deo poteſtatem habere: habent enim illam à Deo, quatenus Deus inſtinctum naturalem in animis hominum inſeuit, vt ab aliquo gubernari velint. Vt autem gubernentur homines à Regibus, vel à conſulibus; ab vno, vel à multis; à magiſtratu perpetuo, vel temporario, ab hominum voluntate dependet: quemadmodum etiam quod iſte ſit Rex potius, quam ille, non Dei ſpecialis iuſſio, ſed hominum voluntas fecit: quare idem ſanctus Thomas loco citato. 2.2. q.10. art.10. & quæſt. 12. art. 2. tamquam rem certam, & exploratam ponit, dominia, & Principatus politicos, non eſſe de iure diuino; ſed de iure humano: cui nemo doctus contradi-

cit,

cit, neque Barclaius contradiceret, ſi rationem non paſſionem in conſilium adhiberet.

Præterea etiamſi concederemus, Regem eſſe immediatè conſtitutum à Deo, & ab illo ſolo poteſtatem habere, quod tamen non concedimus, adhuc argumentum Barclaij nihil efficeret aduerſus rationem ſancti Thomæ: reſponderet enim ſanctus Thomas, Eccleſiam habere auctoritatem à Deo per ſuum Rectorem, & Paſtorem auferendi poteſtatẽ in certis caſibus, illis, quibus Deus eam dedit: Summus enim Pontifex Vicarius Dei eſt, ac per hoc poteſtatem habet à Deo diſpenſandi, & mutandi in multis, ſecundùm voluntatem Dei, cuius ipſe interpres eſt; hoc enim modo diſpenſat Pontifex in votis, & iuramentis, quæ Deus ipſe iuſſit reddi, & quorum ſolutio de iure diuino eſt: diſpenſat autem non quod ſit ipſe ſuper ius diuinum; ſed quia interpretatur Deo placere, vt in tali, vel tali caſu, iuramentum, aut votum relaxetur: quemadmodum & Apoſtolus ait in poſteriore ad Corinth. cap. 2. Nam & ego quod donaui, ſi quid donaui propter vos in perſona Chriſti. Vbi dicit ſe in perſona Chriſti condonaſſe Corinthio inceſtuoſo pœnam, quam diuino iure, vel in hac vita, vel in Purgatorio luere debuiſſet: atque hoc eſt, quod ſanctus Thomas in loco notato dicit, Eccleſiam habere auctoritatem Dei, qua Principes infideles priuare poſſit dominio, quod habent ſuper fideles.

Deindè, Barclaius, vt nihil intactum relinquat; carpit etiam illud, quod ſanctus Thomas in eodem art. 10. quæſt. 10. in 2. 2. dicit, Eccleſiam non ſemper vti iure ſuo in deponendis Principibus infidelibus, ad vitandum ſcandalum: quemadmodum Dominus ſoluit didrachma, ad quod non tenebatur, ne ſcandalizaret eos, qui cenſum illum colligebant; & Apoſtolus admonet ſeruos obedire Dominis carnalibus, ne doctrina Domini blaſphemetur.

¶ Non ſolùm, inquit Barclaius, propter ſcandalum abſtinuit,

ſtinuit, vt putat Thomas eo loco, ſed propter defectum poteſtatis, quia non erat Iudex infidelium, ſecundùm illud Apoſtoli. 1. Cor. 5. Quid mihi de ijs, qui foris ſunt iudicare? & quia Principes à Deo conſtituti ſolùm Deum ſupra ſe Iudicem habent, à quo ſolo deponi poſſunt. Nec ad rem pertinet, quod Paulus dum iubet ſeruos Chriſtianos Dominis ſuis infidelibus omnem honorem exhibere, illud ſolùm addit, ne nomen Domini, & doctrina blaſphemetur.]

Reſpondeo. Intolerabilis eſt huius moroſi cenſoris carpendi, & vellicandi libido: Sanctus enim Thomas cùm ait Eccleſiam non vti ſuo iure propter ſcandalum: non addit particulam, ſolùm: quare ſi ſint etiam aliæ cauſæ, non ideò reprehendi debet ſanctus Doctor, qui vnam cauſam, eamq. veriſſimam attigit, & illam ipſam, quam in ſimili cauſa Chriſtus ipſe, & eius Apoſtolus attigerunt: nam neque Dominus dixit propter ſolùm ſcandalum à ſe ſolutum fuiſſe didrachma, neque Apoſtolus iuſſit honorandos eſſe Dominos à ſeruis, ea ſolùm de cauſa, ne nomen Domini, & doctrina blaſphemetur. Quod autem addit Barclaius, Eccleſiam non habuiſſe poteſtatem vllam in Principes infideles, quia ſcribit Apoſtolus, quid ad me de his, qui foris ſunt iudicare? non eſt contra S. Thomam, qui in 2. 2. quæſt. 12. art. 2. declarat hunc locum Apoſtoli intelligi de infidelibus, qui nunquam fidem receperunt, quatenus infideles ſunt, non quatenus dominantur fidelibus: ob ſolam enim infidelitaté Eccleſia non poteſt infideles iudicare; quia ad eius regimé non pertinent. Sed quando dominantur fidelibus; & præſertim quando ſubditos fideles auertere conantur à fide: tunc Eccleſia ius habet illos priuandi dominio, quod habent ſuper fideles. Sed non ſemper vtitur iure ſuo, vel quia vires non adſunt, vel ob ſcandalum euitandum. Quod verò dicit, Principes à Deo eſſe conſtitutos, & nullum præter Deum ſuper ſe iudicem habere, antiqua eſt cantilena

Bar-

Barclaij vſque ad nauſeam repetita,& in ipſo capite,atque in ſuperioribus refutata.

In extremo capite Barclaius S. Thoma dimiſſo reuertitur ad Bellarminum, quem ex proprijs ſcriptis conuincere ſe poſſe dicit; producit autem verba quædam ex lib.2.cap. 29. de Summo Pontifice, vbi cum Alberto Pighio admittit, Apoſtolos ſubiectos fuiſſe de iure, & de facto Principibus infidelibus in ciuilibus omnibus cauſis: & Principes infideles non fuiſſe Apoſtolis ſubiectos, neque de iure, neque de facto. Ex quo loco deducit Barclaius, Bellarminum ſenſiſſe, non habuiſſe illis temporibus Eccleſiam ius vllum ad deponendos Principes infideles.

Reſpondeo. Iam in recognitione ſcriptorum meorum admonui, improbabilem eſſe ſententiam Pighij,quam ego quoque olim ſequutus fueram, & cum melioribus Doctoribus ſentiendum eſſe, Apoſtolos de iure exemptos fuiſſe ab omni ſubiectione Principum terrenorum. Sed quamuis etiam vera eſſet ſententia Pighij, non tamen ſequeretur, non habuiſſe tunc Eccleſiam ius priuandi Principes infideles dominio quod habebant ſuper fideles. Diceret enim Pighius Eccleſiam, & ipſos Apoſtolos ſubiectos fuiſſe Principibus infidelibus, quamdiu Principes erant: ſed ſi ab Eccleſia auctoritatem Dei habente, priuati fuiſſent, tunc demum non fuiſſe amplius de iure ſubiectos. Nam & populus ſubiectus eſt Regi, quamdiu regnat, ſed ſi ab alio Rege victus in prælio, regnare deſierit, non amplius illi ſubiectus erit.

Adducit poſtremò Barclaius aliud Bellarmini dictum in eodem lib.2.de Pontif.cap.29. Quod videlicet, iudicare, punire, deponere ad ſuperiorem tantùm pertinet. Quod quidem dictum veriſsimum eſt; ſed tamen ex eo Barclaius ſecundùm dialecticam ſuam hunc ſyllogiſmum texit.

¶ Subiecti non poſſunt iure iudicare, punire, deponere ſuperiorem: At qui omnes Chriſtiani erant ſubiecti Ne-

roni, Diocletiano, & cæteris Imperatoribus, & Regibus Ethnicis: ergo non poterant eiuſmodi Imperatores & Reges deponere. Propoſitio conceſſa eſt, itemq́. ſubſumptio, & certiſſima veritate nituntur: concluſio autem ex antecedentibus conſecutione pendet, atque ex diametro opponitur ei, quod dixit Bellarminus, Chriſtianos olim iure potuiſſe deponere Neronem, Diocletianum, &c. ſed quia viribus temporalibus deficiebantur, eo conſilio abſtinuiſſe: Falſum igitur illud eſt, & reprehenſione dignum: ſiquidem aientia, & negantia ſimul vera eſſe nequeunt. Hinc etiam patet falſitas opinionis D. Thomæ, quam ſupra hoc capite refutauimus.]

Reſpondeo. Magnus omnino Magiſter in arte Dialectica Barclaius eſt, qui vnico ſyllogiſmo, non ſolùm Bellarminum proſtrauit, ſed S. Thomam etiam, qui Doctoris Angelici cognomento ob eximium ſapientiæ ſplendorem meritò celebratur. Ad ſyllogiſmum eius in forma ſic reſpondeo. Propoſitio illa, Subiecti non poſſunt iure deponere ſuperiores; vera eſt, ſed deberet eſſe vniuerſalis, vt ſyllogiſmus legitimus eſſet: & præterea intelligi debet formaliter, id eſt, ſubiectus, vt ſubiectus, ſiue quamdiu ſubiectus eſt, non poteſt deponere ſuperiorem, vt ſuperiorem, ſiue quamdiu ſuperior eſt. Aſſumptio autem illa, omnes Chriſtiani erant ſubiecti Neroni, Diocletiano, &c. falſa eſt, quoniam Apoſtoli, eorumq́. ſucceſſores, qui Principes erant ſpirituales, non erant iure ſubiecti Regibus terrenis. Deinde populus Chriſtianus, etiam ſi alioqui ſubiectus eſſet Regibus, & Imperatoribus infidelibus, tamen in caſu periculi amittendæ Fidei diuinæ, poterat iure iuſtæ defenſionis excutere iugum Principis infidelis: præſertim ſi Eccleſia per Summos Pontifices, ita faciendum eſſe cenſuiſſet. Ex his ſequitur concluſionem Barclaij eſſe manifeſtè falſam, & doctrinam S. Thomæ, ac Bellarmini, qui S. Thomam ſequutus eſt, eſſe veriſſimam.

Defen-

Defenditur altera confirmatio rationis tertiæ principalis. Cap. XXII.

IN capite viceſimoſecundo Barclaius oppugnat confirmationem ſecundam rationis tertiæ principalis, quam in meo libro poſui ad probandam Summi Pontificis poteſtatem in temporalibus. Hæc autem erat confirmatio. Tolerare Regem hæreticum, vel infidelem conantem pertrahere homines ad ſuam ſectam, eſt exponere Religionem euidentiſſimo periculo. At non tenentur Chriſtiani, imò nec debent cum euidenti periculo Religionis Regem infidelem tolerare: nam quando ius diuinum & humanum pugnant, debet ſeruari ius diuinum omiſſo humano: de iure autem diuino eſt ſeruare veram fidem, & Religionem, quæ vna tantùm eſt, non multæ: de iure autem humano eſt, quod hunc, aut illum habeamus Regem.]

Ad hanc confirmationem reſpondet primo Barclaius, argumentum non eſſe in forma ſyllogiſmi. ſed hoc cauillari eſt: nam neque ego volui, nec cogitaui redigere argumentum ad formam ſyllogiſmi, quod vel ex eo poteſt intelligi, quòd non expreſsè poſui concluſionem, & multa inſerui ex Scriptura ſacra, ex prophanis auctoribus, & ex experimentis veteribus & nouis, quæ Barclaius omiſit. Deinde omiſſa cauillatione de forma ſyllogiſmi, vim ipſam argumenti retundere conatur, dicens:

¶ Demus eum optima forma ratiocinationem confeciſſe, & ad vim argumenti reſpondeamus. Dico igitur propoſitionem eius falſam eſſe. dico, inquam, non verum eſſe, quod tolerare Regem hæreticum, vel infidelem conantem pertrahere homines ad ſectam ſuam, eſt exponere Religionem euidentiſſimo periculo, ſed eſt tantùm pati

Religionem verſari in periculo, in quod incidit vitio Regis hæretici, aut infidelis, & cui iam ſine culpa populi expoſita eſt: cùm nullum eius liberandæ iuſtum, & legitimum remedium, præter conſtantiam, & tolerantiam, populo ſuperſit.]

Reſpondeo. Quando non ſuppetunt vires Eccleſiæ excutiendi iugum infidelium Tyrannorum, vt verè temporibus Neronis, Diocletiani, Conſtantij, Iuliani, & Valentis non ſuppetebant: tùm verum eſt, tolerare Regem hæreticum, vel infidelem conantem pertrahere populum ad ſectam ſuam, non eſſe Religionem exponere periculo, ſed pati eam in periculo verſari: ſed quando vires ſuppetunt, & poteſt Eccleſia, ſi velit, per auctoritatem Vicarij Chriſti priuare Regem hæreticum, vel infidelem dominio, quod habet ſuper fideles: tùm ſi non faciat, verè, propriéq. exponit Religionem euidentiſsimo periculo, cùm nolit adhibere remedium, quod in promptu habet, niſi fortè ratio ſuadeat, hoc remedium ad tempus differre, & alia leniora interim experiri.

Quod autem hìc ſubiungit Barclaius, facillimum fuiſſe Chriſtianis olim deponere Iulianum, Conſtantium, & Valentem; iam ſupra copiosè refutatum eſt cap. 6. 7. & 8. neque libet Barclaium imitari in iiſdem rebus ſæpius repetendis.

Pergit Barclaius, & ait, ¶ Iam verò ad illud, quod deducit ex pugna iuris diuini, & humani, reſpondeo breuiter, illum valde falli in eo, quòd putet eſſe ibi concurſum, & conflictum diuini iuris, & humani: non ſunt enim pugnantia, ſeruare verâm fidem, & Religionem; & tolerare Regem hæreticum, vel infidelem: neque alterum de iure diuino eſt, alterum de iure humano, vt ille putat; ſed ſunt duo præcepta iuris diuini, colere Deum vera Religione, & ſeruire, atque obedire Regi, quæ ſimul ſeruari, & expleri poſſunt, vt ipſimet Ieſuitæ docent.]

Re-

Reſpondeo. Non ignorabam, ſeruire, & obedire Regi eſſe iuris diuini; & ideò non hoc negaui in meo libro: ſed dixi, iuris humani eſſe, vt hunc,aut illum habeamus Regẽ; iuris autem diuini ſeruare veram fidem, ac Religionem: quamuis enim iure diuino teneamur Regi parere,dum Rex eſt; non tamen iure diuino cauetur, vt Regi nullis de cauſis Regnum abrogari poſſit: alioqui quotquot ab exordio Mundi Regnis exuti ſunt, omnes per iniuriam exuti fuiſſent: neque vlla eſſet Reſpublica, aut penè nulla iure inſtituta: Reſpublicæ ſiquidem vt plurimum exactis Regibus conſtituuntur. Hoc eſt igitur quod dicimus, vt ius diuinum ſeruetur de conſeruanda vera Religione,fas eſſe aliquando mutari ius humanum, & transferri Regnum ab infideli ad fidelem,quando vel non poſſit,aut vix poſſit alia ratione vera conſeruari Religio.

At rurſum excipit Barclaius. ¶ Id quidem, inquit, totum verum eſt, iure videlicet humano fieri, vt hìc aut ille ſit Rex. Sed caue lector, ne capiaris. Omiſit Bellarminus,quod eſt præcipuum: addere enim debuit,At vbi hunc aut illum Regem ſemel habemus, de iure diuino eſt, vt illi in ciuilibus cauſis cum omni honore, & reuerentia pareamus; Hac adiectione, quam nemo Catholicus negare poteſt,illud eius argumentum prorſus eliditur.]

Reſpondeo. Iam ante docui, Vbi hunc, vel illum Regẽ ſemel habemus, iure diuino illi parendum eſſe, dum in ſolio præſidet. Sed non eſſe de iure diuino,vt ſemper,dum viuit, in ſolio regali præſideat: nam fieri poteſt,vt vel ipſe ſe abdicet poteſtate,vel ab alio Rege ſuperatus cadat à Regno,vel hæreſis cauſa deponatur,& quocunque modo Rex eſſe deſinat,obedientia quoque ei deberi deſinit.

At, inquit Barclaius. ¶ Ex Bellarmini ſententia,lib.2. de Pontif. cap.29. non licet Concilio iudicare,punire, vel deponere Papam nitentem turbare, & deſtruere Eccleſiam Dei;ſed tantùm ei reſiſtere non faciendo,quod iubet,& im-

M 3 pedien-

pediendo ne exequatur voluntatem ſuam. Cur non ſimiliter, & potiore etiam ratione idem de Regibus etiam cenſeamus? cùm & ipſi ſint populis (teſte eodem auctore, lib. 1. de Pontif. cap. 9. & lib. 3. cap. 19.) ſuperiores, & Iudicem in terris nullum habeant? cùmq. præterea nonnullis magni nominis Theologis viſum ſit, Concilium Oecumenicum maiore ſupra Papam auctoritate præditum eſſe, quàm habeat populus in Principem?]

Reſpondeo. Si Pontifex Maximus hæreticus fieret, & Eccleſiam deſtruere, abducendo eam à fide Catholica, niteretur; ſine dubio deponi, aut certè depoſitus declarari à Concilio poſſet, vt colligitur ex Can. Si Papa, diſt. 40. & hoc neque Bellarminus, neque vllus Catholicus negat: quare ex hoc ipſo potuiſſet Barclaius intelligere, non eſſe mirum, ſi Reges propter hæreſim deponi poſſint, quamuis non habeant in temporalibus ſuperiores, cùm Papa propter ſimilem cauſam deponi poſſit, qui neque in temporalibus, neque in ſpiritualibus ſuperiorem habet in terris. Quod autem ſcripſi in lib. 2. cap. 29. Pontificem non poſſe iudicari, aut deponi à Concilio, intelligitur extra cauſam hæreſis, ſi vita ſolùm, & moribus Eccleſiam perturbare, atque deſtruere velle videretur. Eſt autem diſcrimen inter Pontificem, & Regem; quòd Pontifex nullum omnino in terris ſuperiorem habet, cùm ſit ille ſeruus principalis quem poſuit Dominus ſuper omnem familiam ſuam Luc. 12. de quo idem Dominus eodem loco dicit, quod ſi ſeruus ille malè ſe geſſerit, & cœperit percutere ſeruos, & ancillas, manducare, & bibere cum ebrioſis: veniet Dominus in die, qua non ſperat, eumq. ſeueriſſimè puniet: proindè non vult Dominus, vt à familia, vel aliquo de familia, puniatur; ſed ipſe Dominus iudicium de ſeruo illo ſibi reſeruat. Rex autem, qui non immediatè à Deo Regnum accepit; ſed populus in eum poteſtatem ſuam tranſtulit: & præterea ſi Chriſtianus eſt, aut fuit, Pontifici, vt ouis Paſtori,

ſtori, ſubiectus eſt,& quamuis non habeat in temporalibus ſuperiorem aliquem temporalem; habet tamen ſuperiorem ſpiritualem, cuius poteſtas ad temporalia etiam ſe extendit: ideò deponi à Summo Pontifice, vt Chriſti Vicario poteſt. Quod ſi aliqui viri docti ſenſerunt, Concilium eſſe ſupra Papam, magis quàm Regnum ſupra Regem: non multum de eorum ſententia laboramus, cùm ex ſcripturis, & conciliorum etiam generalium decretis contrarium colligatur: de qua re ſatis multa ſcripſimus in ſecundo libro de concilijs.

Sed fortè quæret aliquis, ſi Papa nullum omnino ſuperiorem habet in terris: quo iure deponi poteſt à concilio, vel Eccleſia propter hæreſim? Reſponſio eſt in promptu, quoniam cùm propter alia crimina eijciantur homines per excommunicationem ab Eccleſia, hæretici per ſe exeunt,& recedunt, & ipſi ſe quodam modo excommunicant; vt ſanctus Hieronimus notauit explicans illa verba Apoſtoli ad Titum cap. 3. hæreticum eſſe proprio iudicio condemnatum. Itaque ſi Pontifex, quod fieri non poſſe arbitror, hæreticus, vel infidelis, vel Apoſtata fieret, non tàm deponẽdus, quàm declarandus depoſitus à concilio eſſet.

Defenditur tertia confirmatio tertiæ rationis principalis. Cap. XXIII.

IN capite viceſimotertio Barclaius refellere nititur confirmationem tertiam rationis meæ tertiæ principalis: hæc autem eſt confirmatio: Denique cur non poteſt liberari populus fidelis à iugo Regis infidelis, & pertrahentis ad infidelitatem; ſi coniunx fidelis liber eſt ab obligatione manendi cum coniuge infideli, quando ille non vult manere cum coniuge Chri-

ſtiana,ſine iniuria fidei, vt apertè deducit ex Paulo. 1. Cor. 7. Innocentius III. in cap. Gaudemus, extra de diuortijs: non enim minor eſt poteſtas coniugis in coniugem, quam Regis in ſubditos, ſed aliquanto etiam maior.

Ad hanc confirmationem Barclaius ita reſpondet, vt videatur de induſtria intelligere noluiſſe, in quo vis rationis conſiſtat: idq. ea de cauſa facit, vt occaſionem habeat, multa ſcribendo, vel doctrinam ſuam oſtētandi, vel librum ſuum locupletandi. Sed prudens lector facilè animaduertet eum extra rem vagari. Initio enim fingit me loqui de coniugio inter fideles contracto, quorum alter poſtea in hæreſim labitur: quod matrimonium omnino inſolubile eſt, & non rectè comparari poteſt cum vinculo, quod eſt inter Regem, & populum.

Sed mihi nunquam venit in mētem de matrimonio eiuſmodi loqui. Igitur locutus ſum de matrimonio contracto inter infideles, quorum alter cum ad fidem conuertitur, liber eſt à cohabitatione, & à iugo coniugis infidelis. Quod autem de hoc matrimonio locutus ſim, planum eſt ex Apoſtolo, & Innocentio, quos citaui: non enim Apoſtolus, aut Innocentius liberum pronunciant à coniugio eum, qui contraxit poſt baptiſmum cum fideli, ſed eum qui contraxerat ante baptiſmum cum infideli, & poſtea conuerſus eſt ad fidem coniuge in infidelitate permanente.

At, inquit Barclaius, tu non dixiſti, coniugem fidelem liberum eſſe à iugo, aut vinculo, ſed ab obligatione manendi cum coniuge infideli.

Reſpondeo, Me dixiſſe, quod Apoſtolus dixit, & intellexiſſe, quod Apoſtolus intellexit. Apoſtoli verba hæc ſunt: Si quis frater habet vxorem infidelem, & hæc conſentit habitare cum illo, non dimittat illam: & ſi qua mulier habet virum infidelem, & hic conſentit habitare cum illa, non dimittat virum: quod ſi infidelis diſcedit, diſcedat: non enim ſeruituti ſubiectus eſt frater, aut ſoror in huiuſ-

modi. Vbi loquitur de obligatione cohabitandi, quemadmodum, & ego loquutus ſum; ſed non intellexit Apoſtolus per libertatem ab obligatione cohabitandi, ſolam libertatē ab obligatione cohabitandi, manente vinculo, & iugo coniugij; ſed plenam libertatem cum poteſtate ineundi aliud coniugium, ſoluto vinculo, & iugo coniugij prioris: & hoc eodem modo verba mea intelligi volui, quo modo verba Apoſtoli intelligunt omnes Theologi. Itaque poterat Barclaius omittere plus quam partem dimidiam huius capitis xxiij.

Accedit deindè propius ad rem, ſed vt argumentum ſoluat, implicat ſe grauiſſimo errori; ſic enim loquitur.

¶ Quod ſi de poſterioribus coniugibus argumentum intelligat, in promptu reſponſio eſt ex eadem Innocentij Epiſtola decretali: nimirum inter tales coniuges, non eſſe ratum matrimonium, quantum ad indiſſolubile coniunctionis vinculum attinet: & ideò eiuſmodi coniuges plenam diſſoluendi matrimonij libertatem habent, vt vel mutuo conſenſu, & bona gratia, vel cum ira ſui animi, & offenſa diſcedant: & alter inuito altero, vbi ei libitum ſit, nexū illum coniugij per repudium, & diuortium diſſoluat. & infra: Non mirum ergo ſi coniux ad fidem perductus à coniugis in infidelitate permanentis conſortio, & poteſtate liber ſit: cùm etiamſi ambo in infidelitate manſiſſent, æquè liberum alterutri eorum fuiſſet ab altero recedere, & matrimonium repudio diſſoluere; quia nullum initio inter eos ratum, & firmum obligationis vinculum interceſſit. & infra: Cùm itaque nullum inter iſtos ratum coniugium exiſtat: & ſubiectio politica, & regalis dominatio inter omnes gentes, & in omni lege, tàm iure diuino, quàm humano rata, & probata ſit: quid abſurdius, aut ineptius dici poteſt, quàm illa inter ſe componere, & argumentum aliquod ab infidelium coniugum ſocietate, & iugo, quod excuti pro arbitrio poteſt, ad Regalis imperij iugum repellen-

dum deducere, & idem de vtroque , quaſi de planè ſimilibus iudicare?]

Reſpondeo. Mirum eſt, cur tantus Iureconſultus ex vno verbo Innocentij malè intellecto in tantum errorem ſe præcipitauerit . nam quod ait Innocentius in cap. Quanto, de diuort. matrimonium infidelium non eſſe ratum, non ſignificat, eſſe ſolubile ad libitum; ſed non eſſe inſolubile omnino, vt matrimonium fidelium : ſolùm enim ſolubile eſt in caſu Apoſtoli , ipſo Apoſtolo declarante in ea re voluntatem Dei . Quod autem matrimonium infidelium legitimè contractum ſit firmum, & inſolubile, excepto illo caſu , perſpicuum eſt , primo ex ipſo Inncentio in cap. Quanto, iam citato : Vbi dicit, Matrimonium infidelium eſſe verum: matrimonium autem verum definitur, Coniunctio viri , & feminæ indiuiduam vitæ conſuetudinem retinens, cap. Illud, de præſumptionibus . Vbi Canoniſtæ cōmuniter eam definitionem approbant , vt etiam Theologi apud Magiſtrum in 4. ſent. diſt. 27. Secundo idē Innocētius, in cap. Gaudemus, de diuort. expreſsè docet, repudium etiam apud infideles non eſſe licitum : quod idē habetur in Can. Si quis iudaicæ 28. q. 1. vbi dicitur apud infideles valere repudium lege fori, non lege poli . Tertio Concilium Tridentinum ſeſſ. 24. in principio : Matrimonij, inquit, perpetuum, inſolubilemq. nexum primus humani generis parens diuini ſpiritus inſtinctu pronunciauit, cùm dixit, Hoc nunc os ex oſſibus meis , & caro de carne mea : quamobrem relinquet homo patrem, & matrem, & adhærebit vxori ſuæ, & erunt duo in carne vna . Et certè Adam non de matrimonio tantùm Chriſtianorum , ſed de matrimonio in genere locutus eſt : proindè omne verum matrimonium perpetuum inſolubilemq. nexum habet . Accedit quarto , communis Doctorum ſententia : ſiquidem Magiſter ſentētiarum lib. 4. diſt. 33. Et cum eo ſanctus Bonauentura , Richardus, Dominicus à Soto, & alij plurimi docent, repudiū

per-

permiſſum fuiſſe Iudæis à Deo per Moſem, vt minus malũ, ſed nunquam fuiſſe licitum neque apud Iudæos, neque apud Gentiles. Alij verò non pauci, vt ſanctus Thomas, Scotus, Durandus, Paludanus, docent quidem cum Iudæis ita diſpenſatum fuiſſe circa repudium ad duritiam cordis eorum, vt licitum eis eſſet repudium: ſed tamen à Chriſto ſublatam fuiſſe eam diſpenſationem, vt poſtea non fuerit amplius, neque Iudæis, neque gentibus licitum: ſunt enim Chriſti verba ſatis aperta, Marci. 5. Qui dimiſſam duxerit mæchatur. & cap. 10. Quicunque dimiſerit vxorem ſuam, & aliam duxerit, adulterium commiſit ſuper eam: & ſi vxor dimiſerit virum, & alij nupſerit, mæchatur. Itaque excuſari non poteſt Barclaius, qui Turcarum errorem ſequutus, voluit licitum eſſe infidelibus pro arbitrio matrimonia ſeparare. Tametſi enim Turcæ id faciunt, tamen cum errore manifeſto faciunt. Ex quibus argumentum noſtrum, quod fruſtra Barclaius ſoluere tentauit, omnino inſolubile demonſtratur. Nam ſi licet coniugi fideli propter fidem, & religionem diſrumpere vinculum, alioqui inſolubile, quo alligatus erat coniugi infideli ante conuerſionem ſuam ad fidem: quanto magis licebit populo fideli diſrumpere vinculum propter fidem, & religionem, quo alligatus erat Principi infideli, præſertim ſi is populum fidelem peruertere ſatagat? Debilius enim eſſe vinculum quo adſtringitur populus Principi ſuo, quàm ſit illud, quo adſtringitur vxor viro ſuo, perſpicuum eſt, cùm vinculum populi ad principem multis de cauſis ſolui potuerit, & adhuc poſſit: vinculum autem vxoris ad virum, apud Chriſtianos in nullo caſu ſolui poſſit, ſi ratum, & conſummatum fuerit: apud infideles autem iurè ſolui non poſſit, niſi per conuerſionem alterius eorum ad fidem, altero perſeuerante in infidelitate.

De

Defenditur ratio quarta Bellarmini pro poteſtate Pontificis in temporalibus.
Cap. XXIV.

IN capite viceſimoquarto proponit Barclaius rationem quartam, qua ego vſus fueram ad ſtabiliendam poteſtatem Summi Pontificis in temporalibus vſque ad ipſos Principes in certis caſibus abdicandos. Hæc eſt autem ratio. Quando Reges,& Principes ad Eccleſiam veniunt, vt Chriſtiani fiant, recipiuntur cum pacto expreſſo,vel tacito,vt ſceptra ſua ſubijciant Chriſto, & polliceantur, ſe Chriſti fidem ſeruaturos, & defenſuros etiam ſub pœna Regni perdendi:ergo quando fiunt hæretici, aut Religioni obſunt,poſſunt ab Eccleſia iudicari, & etiam deponi à Principatu, nec vlla fiet eis iniuria ſi deponantur. Hucuſque recitat Barclaius, quamuis in meo libro plura addantur ad confirmationem huius rationis.

Reſpondet autem admittendo antecedens, & negando conſequentiam. ¶ Nam, inquit, licet verum ſit Principes ad Eccleſiam venientes ſe ſceptraq. ſua Chriſto ſubijcere, & vel vltrò ea promiſſa ſeu tacitè, ſeu expreſsè facere; quæ Bellarminus commemorat: non tamen verum eſt, nec inde ſequitur,eos iudicari, & deponi poſſe ab Eccleſia, vel Summo Pontifice, ſi fidem fallant, & pactum, ac iuſiurandum negligant: quia ſuprema illa Chriſti iuriſdictio,& poteſtas temporalis in Reges omnes, & Mundum vniuerſum, quam habet, vt Dei filius, non competit Eccleſiæ,vel Pontifici, ſed tantùm illa poteſtas, quam Chriſtus ſibi aſſumpſit,dum inter homines humano more verſaretur: at Chriſtus nullum temporale dominium,& poteſtatem vſurpauit, dum in terris, vt homo inter homines ageret, ac proinde

ne-

neque Eccleſia, vt Eccleſia, neque Papa, vt caput Eccleſiæ, & Vicarius Chriſti vllam temporalem poteſtatem, vt pluribus explicat, & probat idem vir doctiſſimus lib. 2. de Pontif. cap. 4.]

Reſpondeo. Argumentum Barclaij, quo mei argumenti conſequentia oppugnatur, malam habet conſequentiam, & falſum antecedens; quare ſine viribus vllis ſolo ſtrepitu verborum pugnat. Conſequentia, inquam, eius argumenti mala eſt, quoniam etiamſi Eccleſia, vel Papa non haberet ex ſe poteſtatem Principes hæreticos deponendi, haberet tamen ex ipſa promiſſione iurata, & ex pacto inito cum ipſis Principibus, quando ad Eccleſiam Chriſtianam admiſſi ſunt: id quod exemplo illuſtrari poteſt. quando enim Reges cum Romano Imperio ſocietatem inibant, & fidelitatem illi iurabant; ſi poſtea Rex ſocius ad hoſtes Romanorum deficiebat, non exiſtimabant Romani iniuriā ſe illi Regi facturos, ſi eum Regno priuarent: quoniam tametſi ante initam ſocietatem, nullam haberent Romani poteſtatem in eum Regem: tamen fides data, & iuramento firmata poteſtatem illis dabat. Deinde falſum eſt antecedens argumenti Barclaiani, vt hucuſque ſatis oſtendimus diſputatione tam prolixa, & ex ijs, quæ Barclaius hoc loco admittit, nullo negocio demonſtrari poteſt. admittit enim habere Summum Pontificem, vt Chriſti Vicarium, eam poteſtatem, quam Chriſtus habuit, dum vt homo inter homines vixit. Chriſtus autem, quamuis noluerit vllum temporale Regnum eripere ijs, qui ea poſſidebant, idq́. vel ſibi aſſumere, vel alijs tradere; tamen qui negat potuiſſe Chriſtum id facere, Euangelium ipſum negat: quid enim eſt quod idem Chriſtus dicit Ioan. 13. Dedit ei omnia Pater in manus? Si habuit omnia in manus, certè ſuper omnia poteſtatem habuit: ſi ſuper omnia poteſtatem habuit, cur nō potuit de temporalibus rebus omnium hominum diſponere? Item Ioan. 17. Idem Dominus

ait

ait Patri, Sicut dediſti ei poteſtatem omnis carnis. Vbi per omnem carnem omnes homines intelliguntur. Habuit igitur Chriſtus homo in terris poteſtatem ſuper omnes homines, ac per hoc ſuper Imperatores etiam, & Reges, potuitq. eos, ſi voluiſſet, iudicare, punire, Regnis, Imperijsq. priuare: cuius poteſtatis exemplum aliquod oſtendit, cùm dæmonibus conceſſit, vt in ingentem porcorum multitudinem irruerent, eosq. omnes in mare ſuffocandos præcipitarent: neque timuit ne fortè iniuria afficeret eos, qui ex interitu tam numeroſi gregis, qui ad duo millia aſcendebat, teſte S. Marco, cap. 5. non leuem iacturam patiebantur. Iudicauit enim Dominus expedire ad gloriam Dei, vt de re illa temporali diſponeret etiam cum detrimento Dominorum, vt ſciretur quanta multitudo ſpirituum immundorum hominem obſediſſet, & quanta facilitate ipſe tantum numerum dæmonum ſolo imperio eieciſſet.

Quod addit Barclaius, me docuiſſe, Eccleſiam, vt Eccleſiam, vel Pontificem, vt caput Eccleſiæ, & Chriſti Vicarium, nullam temporalem poteſtatem habere poſſe: mera impoſtura eſt. Ego enim ſolùm docui, Pontificis poteſtatem directè ſpiritualem eſſe, ſed indirectè extendi ad temporalia, atque ad ipſam etiam Principum terrenorum depoſitionem. Et cur, obſecro, tantum laborat Barclaius in examinandis, & refellendis Bellarmini rationibus pro confirmanda Pontificia poteſtate in temporalibus, ſi Bellarminus cum Barclaio conuenit in abneganda Pontificia poteſtate in temporalibus? Sed libri ſæpius recuſi extant; & facilè poterit Lector iudicare, vtrum ego in eodem libro mecum ipſe pugnem, an potius Barclaius impoſtorem agat, ea ſententia nobilis Poëte fretus,

Dolus, an virtus, quis in hoſte requirat?

Addit poſtea Barclaius aliam reſponſionem, quoniam non erat tam ſtupidus, vt non videret priorem ſolutionem

nullas

nullas vires habere . ait igitur : ¶ Quæ omnia promittunt quidem Principes Chriſto , acceptante promiſſionem Eccleſia , tamquam eius Sponſa , in cuius ſinu regenerantur , aut ipſo Pontifice, non vt homine, ſed vt Chriſti Dei miniſtro vicariam operam præbente ; ac proinde ipſi Chriſto per Eccleſiam , vel Papam obligatio principaliter acquiritur . & infra : Si pactum conuentum poſtea neglexerint , aut prorſus contempſerint , ab eo ſolo puniri poſſunt , in cuius verba iurarunt , quiq. omnium rerum temporalium Dominus eſt, & quem ſupra ſe Iudicem in temporalibus ſolùm habent ; non autem ab eo cui rerum tantummodo ſpiritualium , & recipiendæ promiſſionis cura commiſſa eſt.]

Reſpondeo , Promiſſio, qua Principes infideles cùm ad Eccleſiam veniunt, pollicentur ſe fideles futuros, & Eccleſiam defenſuros , neque ab ea vnquam receſſuros, aut eam oppugnaturos , ſub pœna priuationis Regni : promiſsio , inquam, eiuſmodi principaliter quidem ad Chriſtum dirigitur : ſed tamen tranſgreſſores non ſolus Chriſtus immediatè , & per ſe punire poteſt ; ſed poteſt etiam Chriſti Vicarius , qui auctoritate à Chriſto accepta Eccleſiam regit , tranſgreſſores pacti , & iuramenti punire : quemadmodum quotidie videmus , eos qui abſenti Regi coram Prorege fidelitatem iurant: ſi fortè defectionem moliantur ab ipſo Prorege continuò puniri : & Clericos , qui abſenti Epiſcopo, coram eius Vicario generali obedientiam ſpondent, ſi fortè contumaces efficiantur , ab eodem Vicario carceribus mancipari, & plecti .

At, inquit Barclaius . ¶ Raró Rex ipſe fidelitatis iuſiurandum acceptat , ſed vt plurimum per Cancellarium id opus exequitur . Cancellarius itaque cùm Magnates in verba Regis iurantes ad feuda , & dignitates admittit , eas in ciuili adminiſtratione , & iuriſdictione temporali ſub Rege partes obit , quas Pontifex ſub Chriſto in ſpirituali guber-

gubernatione Eccleſiæ, cùm Principes ad eam venientes interpoſito fidelitatis, & pietatis ergà Deum ſacramento, recipit. Et vt ille quidem clienti ſemel recepto (licet poſtea fidem frangat, crimenq. committat, quod feloniam vocant) ex nulla cauſa feudum auferre poteſt, quod ſolius Regis ſit, minimèq. Cancellario conceſſum. Ita neque hìc receptos in Eccleſiam Principes, quantumuis grauiter poſtea delinquant, fideiq. deſertores fiant, Regnis, & dignitatibus priuare, aut alio modo temporaliter punire poteſt.]

Reſpondeo. Hæc eſt tota ratio deceptionis Barclaij, quòd Summum Pontificem Cancellario ſimilem eſſe ducit, in quo nulla eſt iuriſdictio. Quæ ſimilitudo longiſſimè abeſt à veritate: ſiquidem Scripturæ diuinæ veram poteſtatem, & iuriſdictionem, eamq. ampliſsimam, & ſupremam Pontifici tribuunt: nam quod dicitur Matth. 16. Quodcunque ligaueris, & quodcunque ſolueris, non officium Cancellarij, ſed officium Præſidis iuriſdictionem habentis ſonat. Et illud, Paſce oues meas, Ioan. vlt. non officium Cancellatij in Regno, ſed poteſtatem illam Pontifici tribuit in Chriſtianos, quam habet Paſtor in oues, qui eas vtique regere, & ligare, & baculo ferire, & ad omnem obedientiam cogere poteſt. Illud etiam quod Apoſtolus in Actis cap. 20. dicit, Attendite vobis, & vniuerſo gregi in quo vos Spiritus ſanctus poſuit Epiſcopos regere Eccleſiam Dei: non officium Cancellarij, ſed officium Rectoris, & Præpoſiti ſignificat. Denique illud Matth. 24. Quis putas eſt fidelis ſeruus, quem conſtituit Dominus ſuper familiam ſuam? non officium Cancellarij nobis oſtendit, ſed officium Magiſtri domus, qui toti familiæ cum poteſtate præeſt. Quare Summus Pontifex non Cancellario, ſed Proregi in Regno, vel Vicario in Epiſcopatu, vel Rectori in ciuitate, vel Præpoſito in familia, vel capiti in corpore comparari debuit: & hæc quidem à nobis dicta

ſunt,

ſunt, ſi admittenda eſſet ſententia illa Barclaij, quod Principes cùm ad Eccleſiam veniunt, ſoli Chriſto fidelitatem, & obedientiam ſpondeant : ſed ea ſententia falſa eſt, neque eam admittere vlla ratione poſſumus. ſpondent enim Principes obedientiam, & fidelitatem expreſsè vel tacitè, non Chriſto ſolùm, ſed etiam ijs, qui Chriſti locum in terris gerunt. Atque hùc pertinet illa confirmatio argumenti, quam ego rationi meæ quartæ ſubieci; & quam Barclaius in extremo capite viceſimoquarto refert, & quorſum pertineat ignorare ſe dicit, aut fingit.

¶ Quod autē, inquit, huic quartæ rationi ſubijcit: (nam non eſt idoneus Sacramento Baptiſmi, qui non eſt paratus Chriſto ſeruire, & propter ipſum amittere quicquid habet: ait enim Dominus Luc. 14. Si quis venit ad me, & non odit patrem, & matrem, & vxorem, adhuc autem, & animam ſuam, non poteſt meus eſſe diſcipulus.) id quorſum ſpectet, non video: nemo certè hoc negat. ſed quid inde? talis ratio non magis ad inſtitutum pertinet, quàm quod remotiſſimum eſt: vt nec illud, quod ibidem ſequitur. (Præterea Eccleſia grauiter erraret, ſi admitteret aliquem Regem, qui vellet impunè fouere quamlibet ſectam, & defendere hæreticos, & euertere Religionem.) eſt hoc veriſſimum, ſed, vt dixi, nihil ad inſtitutum pertinet: non enim de ea re hìc quæſtio eſt, ſed de poteſtate temporali Eccleſiæ, ſiue Summi Pontificis.]

Reſpondeo. Quorſum iſta pertineant, & quod ad rem propoſitam maximè faciant, ita oſtendo. Fingamus Regem aliquem infidelem ad Eccleſiam venire, & à Barclaio inſtitutum ita loqui, Ego ciuis Sanctorum per Baptiſmum effici cupio: & ſanctè promitto, ſceptrum meum Chriſto velle ſubijcere, Eccleſiam eius pro viribus defendere, & nunquam à ſancto propoſito deficere: proteſtor tamen, quod ſi fortè fidem fregero, ſi hæreticus, ſi apoſtata, ſi paganus euaſero, ſi Religionem Catholicam perſequi, &

ſunditus euertere conatus fuero: nolo ab Eccleſia, vel eius Præſide, ſed à ſolo Chriſto pœna temporali puniri: & ſi fortè Præſes Eccleſiæ per ſententiam excommunicationis me de cœtu piorum expulerit; volo vt nihilominus fideles Eccleſiæ filij mihi, vt Regi ſeruire, & obedire teneantur, neque ab huius obediētiæ vinculo abſolui vllo modo poſſint. Quæro nunc à Barclaio, an eiuſmodi Rex ab Eccleſia, vt idoneus, ad Baptiſmum poſſit admitti? affirmabit opinor; ſed à prudentibus irridebitur. Nam ſi quis ciuitate terrena donari vellet, & proteſtaretur, ſi proditor ciuitatis fieret, nolle ſe à Præſide ciuitatis, ſed à ſolo Rege, in longinqua regione manente, immediatè poſſe puniri: quis non rideret? Certè qui paratus eſſe debet, iuxta Euangelium vitam propriam exponere pro Chriſti Fide, nonne magis paratus eſſe debet Regnum terrenum amittere? ridiculum autem eſt, dicere, paratus ſum Regno priuari, ſi Fidem fregero; ſed nolo priuari per ſententiam hominum, volo per Angelos de cælo ſententiam pronunciari. Certè etiam Eccleſia valdè eſſet imprudens, ſi in gremium ſuum admitteret eum, qui vellet impunè graſſari in Eccleſiæ membra, & nollet fidelem populum, poſſe per vllam hominum mortalium auctoritatem à ſua tyrannide liberari.

Defenditur quinta ratio Bellarmini pro poteſtate Summi Pontificis in temporalibus. *Cap. XXV.*

IN capite viceſimoquinto Barclaius excutit rationem meam quintam, ac primum eam refert his verbis: Quinta & poſtrema ratio eſt ex cura, & officio paſtorali. Cùm Petro dictum eſt, inquit, Paſce oues meas, Ioan. vlt. Data eſt illi facultas

omnis

omnis, quæ eſt Paſtori neceſſaria ad gregem tuendum: at Paſtori neceſſaria eſt poteſtas triplex, vna circa lupos, vt eos arceat omni ratione, qua poterit: altera circa arietes, vt ſi quando cornubus lædant gregem, poſſit eos recludere: tertia circa oues reliquas, vt ſingulis tribuat conuenientia pabula; ergo hanc triplicem poteſtatem habet Summus Pontifex.]

His recitatis ſubiungit Barclaius: ¶ Ex hoc principio, & fundamento tria, vt illi videtur, argumenta vrgentia deducuntur. Sed ne longius abeat, reſpondeo in primis ad iſtud ipſum fundamentum, totum verum eſſe, ac pro me ſtare, atque inde contrarium eius, quod ipſe aſſerit bellisſimè colligi.] hæc ille, qui poſt multa inania verba texit hunc ſyllogiſmum: Chriſtus commendando ſuas oues Petro dedit omnem poteſtatem neceſſariam ad tuendum gregem. Atqui non dedit ei poteſtatem temporalem: Ergo poteſtas temporalis, non eſt neceſſaria ad tuendum gregem.]

Reſpondeo. Si per poteſtatem temporalem intelligi velit Barclaius poteſtatem, quæ ſit in ſe propriè, & formaliter temporalis; admitti poteſt argumentum: ſed nego inde ſequi, non eſſe neceſſariam Summo Pontifici poteſtatem, quæ licet ſit in ſe ſpiritualis, tamen extendi poſsit ad temporalia, prout ad ſpiritualia referuntur, eisq. ſubordinantur. Sin autem per poteſtatem temporalem intelligat poteſtatem diſponendi de temporalibus in ordine ad ſpiritualia: tùm dico, falſam eſſe aſſumptionem: & addo ſyllogiſmum Barclaij eo vitio laborare, quo nullum eſt in arte diſſerendi notius. id enim aſſumit, & ſibi concedi petit, quod vertitur in quæſtionem. Aſſumit enim S. Petro non fuiſſe datam temporalem poteſtatem, quaſi hoc ipſum non eſſet quod in toto libro ſuo probare contendit. Et certè ſi iſto modo diſputare liceret, poſſem ego quoque ita ratiocinari: Chriſtus Petro dedit eam ſolùm

poteſtatem, quæ neceſſaria eſt ad tuendum, & paſcendum gregem: Atqui dedit poteſtatem ſpiritualem, quæ extenditur ad temporalia, vt ad ſpiritualia referuntur; ergo eiuſmodi poteſtas neceſſaria eſt ad gregem tuendum, atque paſcendum. Sed audiamus alium ſyllogiſmum Barclaij, priori non diſſimilem.

¶ Deinde, inquit, progredimur hoc modo, Abſurdum eſt Summum Pontificem, quatenus ſucceſſor eſt B. Petri, habere plus poteſtatis, quàm habuit Petrus. At Petrus nullam habuit poteſtatem temporalem in Chriſtianos: ergo nec Summus nunc Pontifex, quatenus ſucceſſor eius eſt.]

Ac ne hic quoque obijciatur, eum aſſumere, quod erat probandum: probat aſſumptionem ex Bellarmino lib. 5. de Pontif. cap. 6. Vbi dicit, poteſtatem ſpiritualem, & temporalem eſſe ſimiles ſpiritui, & carni: & quemadmodum ſpiritus, & caro poſſunt eſſe coniuncta, vt in homine: & ſeparata, vt in Angelis, & Beſtijs: ſic etiam poteſtas ſpiritualis, & temporalis poſſunt eſſe coniunctæ, vt nunc ſunt inter Chriſtianos; & ſeparatæ, vt erant tempore Apoſtolorum, quando nullus erat in Eccleſia Princeps politicus. Ex his ita colligit Barclaius.

¶ Si ſeparatæ erant hę poteſtates tempore Apoſtolorum, vt erant revera de iure, & de facto: conſequitur neceſſariò, Diuum Petrum nullam habuiſſe temporalem poteſtatem: alioqui falſum eſſet eas fuiſſe ſeparatas.]

Hoc argumentum tanti facit Barclaius, vt paulò infra dicat.

¶ Et verò hæ rationes apertiores ſunt, quam quibus aliquis ſine fraude reniti, & repugnare poſſit; vt mirum ſit homines eruditos, cæteroſq. pios, ita zelo quodam inconſiderato occæcari, vt dubia pro certis, pro perſpicuis obſcura, pro rectis contorta, pro expeditis denique inuoluta, & implicata multis controuerſijs, & contradictionibus amplecti,

plecti, & ſequi non dubitent:] hæc ille, qui vſque ad finem capitis pergit reuerentiam ſuam erga ſedem Apoſtolicam prædicare, noſtram cæcitatem redarguere, & multa ex ijs, quæ antea dixerat, more ſuo repetere.

Reſpondeo. Veriſſimè dictum eſt à Bellarmino ſimillimam eſſe poteſtatem ſpiritualem, ſiue Eccleſiaſticam ſpiritui, & temporalem, ſiue politicam carni: quam ſimilitudinem ante Bellarminum ad hanc rem explicandam adhibuerunt ſanctus Gregorius Nazianzenus, Hugo de ſancto Victore, ſanctus Thomas, Alexander Alenſis, Thomas Vvaldenſis, & alij. Nec minus verè dictum eſt, eas poteſtates tempore Apoſtolorum fuiſſe ſeparatas, quo modo ſpiritus Angelicus ſeparatus eſt à carne: & caro brutorum ſeparata eſt à ſpiritu: nunc autem coniunctas eſſe, quo modo ſpiritus, & caro coniunguntur in homine. Ex his autem rectè colligitur, ſanctum Petrum habuiſſe poteſtatem Apoſtolicam, id eſt, ſpiritualem, & Eccleſiaſticam, ſupremam, & ampliſſimam, & non habuiſſe poteſtatem Regiam, ſiue Imperatoriam, aliamvè merè temporalẽ, atque politicam; ſed non rectè colligitur, poteſtatem ſpiritualem ſancti Petri non ſe potuiſſe extendere ad omnia temporalia, & ad ipſa Regna, & Imperia dirigenda, & corrigenda, ſi Reges, & Imperatores Chriſtiani fierent. Itaque diſcrimen inter tẽpus Apoſtolicum, & noſtrum, non eſt circa poteſtatem, quæ ſemper eadem fuit in ſancto Petro, & in ſucceſſoribus; ſed circa materiam ſubiectam, ſiue circa vſum poteſtatis: tunc enim poteſtas Apoſtolica non exercebatur in Regibus dirigẽdis, quia nulli erant Reges in Eccleſia Chriſtiana, cuius Eccleſiæ Paſtor, & Rector eſt Chriſti Vicarius: nunc autem eadem illa poteſtas exercetur in Regibus dirigendis, & corrigendis, quoniam non deſunt in Eccleſia Reges, & Principes politici.

Ac vt exemplis rem illuſtremus, certè ſpiritus humani à corporibus ſeparati, ijdem ſunt, qui antea erant cum cor-

pora animarent,& eandem ipſam poteſtatem habent, quam antea habebant: & tamen nunc ſeparati non regunt corpora, vt antea regebant,& iterum poſt reſurrectionem regēt. ſic etiam ſpiritus Angelici ſiue boni,ſiue mali,dum corpora nulla aſſumunt, non exercent poteſtatem in membra corporis: cùm autem vel corpora aërea ſibi adiungunt, vel in corpora humana ingrediuntur,corpora illa nutu mouent, eiſq. imperant, & moderantur: nec tamen vllus erit tam impudens, qui exiſtimet Angelos acquirere poteſtatem nouam, cùm corpora aſſumunt. pari ratione cùm in corpore humano membrum aliquod abſcinditur, & à reliquo corpore ſeparatur; non poteſt ſpiritus membrum illud mouere, eiq. dominari; non quod poteſtas ſpiritui deſit, ſed quia deeſt membrum, in quo mouendo ſpiritus exerceatur. Denique initio Eccleſiæ Chriſtianæ antequam Apoſtoli Diaconos ordinarent,non poterant Apoſtoli Diaconis vti, eiſq. imperare: poſteaquam autem ordinati ſunt, ijs Apoſtoli vtebantur, eiſq. imperabant. Num igitur concedemus, defuiſſe Apoſtolis aliquam poteſtatem Eccleſiaſticam antequam Diaconi eſſe cœpiſſent in Eccleſia? concedemus omnino, ſi cum Barclaio deſipiamus, qui ex defectu materiæ defectum colligit poteſtatis. Ex his apparet, quam leuia ſint argumenta Barclaij, quæ ipſius iudicio demonſtrationes indiſſolubiles videbantur.

Defenditur prima pars rationis quintæ pro poteſtate ſummi Pontificis in temporalibus. *Cap. XXVI.*

IN capite viceſimoſexto aggreditur Barclaius refutare primam partem rationis meæ quintæ: erat autem hæc ratiocinatio. Paſtori neceſſaria eſt poteſtas circa lupos, vt eos arceat omni ratione

tione qua poterit ab ouili: lupi autem, qui Eccleſiam vaſtant, ſunt hæretici: Ergo ſi Princeps aliquis ex oue, aut ariete lupus fiat, id eſt, ex Chriſtiano fiat hæreticus, poterit Paſtor Eccleſiæ eum arcere per excommunicationem, & ſimul iubere populo ne eum ſequatur, ac proindè priuare dominio, quod habet in ſubditos.

Ad hanc ratiocinationem Barclaius reſpondens admittit omnia, excepta illa extrema parte concluſionis, qua diximus, Poſſe Paſtorem iubere populo, vt non ſequatur amplius Regem ſuum: diſtinguit enim hanc partem, ac dicit, Poſſe quidem Paſtorem iubere fidelibus, vt non ſequantur Regem hæreticum in hæreſibus, ſed non poſſe iubere, vt non ſequantur eum in rebus politicis.

Addit autem poſſe quidem Regem hæreticum priuari communione fidelium in rebus ſacris, ſed neque hoc eſſe faciendũ, ſi periculum ſit ſchiſmatis, & ſcandali, & grauiorum malorum, ex Auguſtino lib. 3. cap. 2. contra Epiſtolam Parmeniani: de qua re diximus, cap. 9. Vbi hæc eadem Barclaius fuſius tractauit: iam enim admonui, Barclaium in repetione rerum earundem magnam partem libri ſui conſumere voluiſſe.

His igitur omiſſis, tota ratio, ob quam negat Barclaius poſſe à ſummo Paſtore prohiberi fidelibus, vt Regi hæretico obedientiam etiam in rebus politicis præſtent, ea eſt, quoniam iure diuino debetur Regibus obedientia: & non poteſt vllus homo, ac ne ipſe quidem Summus Pontifex diſpenſare in iure diuino; & ad hoc probandum adducit reſcriptum Innocentij III. qui cap. Cùm ad monaſterium, de ſtatu Monach. dicit, Non poſſe diſpenſari cum Monacho, vt vxorem ducat, vel rerum proprietatem habeat: & hoc loco multa diſputat de iure diuino, & humano, & de matrimonio Conſtantiæ Rogerij Regis filiæ, quæ cùm eſſet ſanctimonialis ex diſpenſatione Clementis III. Pontificis nupſiſſe dicitur Henrico VI. Imperatori.

At nos ſupra, rationem Barclaij nullius roboris eſſe demonſtrauimus: quoniam de iure diuino eſt, vt inferior obediat ſuperiori, quamdiu ſuperior eſt; ſed ſi deſierit eſſe ſuperior, deſinet etiam præceptum de obedientia illi exhibenda. Id quod oſtendimus ex multis ſimilibus: ſiquidem iuris diuini eſt, non ſolùm, vt populus obediat Regi; ſed etiam vt filij obediant Patri, ſerui Domino, vxores Maritis: & tamen ſi filius emancipetur, & ſeruus libertate donetur, & vxor per diuortium, aut repudium à marito ſeparetur, non amplius tenentur lege illa diuina: quemadmodum etiam promiſſio iurata iure diuino ſeruanda eſt, & tamen ſi is, cui promiſſio facta eſt, eam relaxet, non tenebitur eam implere qui promiſit. Reſtitutio iure diuino ſancita eſt, & tamen ſi creditor debitum remittat, reſtitutionis obligatio nulla reſtat: atque exempla ſimilia plurima poſſent adduci. Sic igitur, iure diuino tenetur populus Regi ſeruire, dum Rex eſt: ſed ſi Rex deſinat eſſe, quod multis modis fieri poteſt; nulla remanet obligatio ſeruitutis, aut obedientiæ. non eſt autem de iure diuino, vt Rex iuſtis de cauſis deponi non poſsit: multoq. minus iuris diuini eſt, vt Summus Pontifex declarare non poſsit, Regem hæreticum non eſſe legitimum Regem, nullamq. ei deberi à fideli populo obedientiam.

Quod autem attinet ad cap. Cùm ad monaſterium, de ſtatu monachorum, res facilis eſt: id enim ſolùm Innocentius docet, non poſſe conſiſtere matrimonium, & proprietatem rerum cum ſtatu Monachorum; cùm ad eſſentiam vitæ monaſticæ pertineant continentia, & paupertas. Itaque non poterit Summus Pontifex facere, vt idem Monachus ſit, & coniugatus: idem Monachus, & diues opum in particulari. Aliud autem eſt, vtrum poſſit Summus Pontifex diſpenſare cum Monacho, vt tranſeat à vita monaſtica ad vitam ſecularem, & ſecularis effectus matrimonium inire poſsit, & opes proprias retinere, de hoc enim

variè ſentiunt Doctores. De Conſtantia verò Rogerij Regis filia fabulam eſſe exiſtimamus, quod ſanctimonialis, & vetula cùm eſſet, diſpenſatione Clementis III. nupſerit Henrico ſexto. Nam Gotefridus Viterbienſis, qui Henricum VI. in literis, & moribus inſtituebat, ſcribit, nuptias Henrici cum Conſtantia celebratas Mediolani anno ſalutis 1186. ſedente in Apoſtolica Sede Vrbano tertio, & ipſa Conſtantia annum triceſimum agente. ex quo ſequitur, vt falſum ſit diſpenſaſſe cum ea in votis monaſticis Clementem tertium, vel, vt alij dicunt, Celeſtinum tertium, vel, vt alij, Alexandrum tertium: nam hic iam obierat, illi nondum ſedere cœperant: falſum quoque ſit, eam nupſiſſe cum eſſet vetula annorum ſupra quinquaginta: falſum denique fuiſſe antea ſanctimonialem, cùm id nullus ſcribat ex ijs, qui eo tempore vixerunt. Vide Card. Baronium tomo 12. Annalium ad annum 1186.

Vtrum votum, an iuramentum magis obliget. Cap. X X V I I.

IN capite viceſimoſeptimo Barclaius, vt cauſæ ſuæ vndique adiumenta conquirat, confert votum Monachorum cum iuramento illo, quo populi Regibus fidelitatem, & obedientiam pollicentur. Ac dicit, Pontificem ex aliquorum Doctorum ſententia diſpenſare poſſe in votis Monachorum; ſed etiam ſi hoc detur, non eſſe admittendum, vt diſpenſare poſſit in iuramento, quo populi ad Regis obedientiam ſe adſtringunt. Videtur igitur ſentire Barclaius maius vinculum iuramenti eſſe, quàm voti, cuius tamen contrarium diſertè docet S. Thomas in 2.2. quæſt. 89. art. 8. & omnis ferè ſchola Theologorum in 3. Sent. diſt. 39. Votum enim eſt promiſſio facta Deo; iuramentum eſt confirmatio promiſſionis homini factæ: magis autem tenetur homo implere promiſſionem factam Deo, quàm homini. deinde qui vo-

tum

tum violat; infidelis eſt Deo; qui iuramentum frangit, crimen irreuerentiæ in Deum committit: grauius autem crimen infidelitatis eſt, quàm irreuerentiæ; cùm infidelitas omnis erga ſuperiorem irreuerentiam coniunctam habeat, non omnis irreuerentia infidelitatem. Igitur grauius peccat votifragus, quàm iuramenti violator; proinde magis obligat votum, quàm iuramentum. Denique votum res eſt abſolutè bona; iuramentum bonum eſt neceſſitate cogente: alioqui Dominus Matth. 5. dicit, Ego autem dico vobis non iurare omnino. Et Iacobus in epiſtola ſua cap. 5. Ante omnia, inquit, fratres mei nolite iurare: nuſquam autem legimus, nolite vouere; ſed contra, Rex & Propheta Dauid hortatur, dicens in Pſal. 75. Vouete, & reddite Domino Deo voſtro. Igitur votum nobilius iuramento eſt, ac per hoc grauius peccat qui votum frangit, quàm qui iuramentum violat; proinde magis obligat votum, quam iuramentum: quare ſi Summus Pontifex diſpenſare poteſt in votis, multò magis poterit in iuramento.

Sed Barclaius reſiſtit hac ratione: ¶ Totus ordo monachalis, aliјq. in Eccleſia, vt quidam volunt, ab humanis conſtitutionibus, & iure poſitiuo profecti ſunt, in quos idcirco plena, & omnimoda poteſtas Pontifici eſt, vti ſuperius paulò diximus: at ſubmiſſio, & obedientia Regibus, ac Principibus, atque omnibus omnino Præpoſitis, & ſuperioribus debita, eſt iuris naturalis, & diuini vtroque teſtamento confirmata. Nam licet de humano iure ſit, vt hac, aut illa Reip. forma vtamur, vel hunc, aut illum Principem habeamus; tamen vt eum, quem ſemel accepimus, reuereamur, eiq. in omnibus, quæ Dei mandatis non repugnant, ſubmiſſe pareamus, non humanæ ſolùm, ſed naturalis, & diuinæ eſt ordinationis.]

Reſpondeo. Hoc argumentum ab omni parte nutat: nihil enim ſolidi, nihil firmi habet. Nam quod totus ordo monachalis ab humanis conſtitutionibus, & iure poſitiuo

uo profectus ſit, non modo falſum, ſed etiam hæreticum eſt. ſiquidem conſilia Euangelica, in quibus ordo monaſticus fundatur, non ex humana conſtitutione, ſed ex ipſo ore Domini, ac Dei noſtri Ieſu Chriſti profecta ſunt: de quare fusè tractaui in lib. de Monachis, neque id vllus Catholicus negat. Deinde vota ipſa monaſtica, in quibus eſſentia Monaſticæ vitæ conſiſtit, iuris eſſe diuini, non modo Catholici omnes docent, ſed & ipſe Barclaius paulò ante confeſſus eſt. Vnde ergo nunc totum ordinem Monaſticum ab humanis conſtitutionibus, & iure poſitiuo profectum eſſe dicit? Præterea ſi, vt ipſe in hoc ſuo argumento aſſumit, ſubmiſſio Regibus, ac Principibus, atque omnibus Præpoſitis, & ſuperioribus debita, eſt iuris naturalis, & diuini in vtroque teſtamēto confirmata; ergo ſubmiſſio Monachorum ſuis Præpoſitis, & ſuperioribus debita, eſt iuris naturalis, & diuini, in vtroq. teſtamento confirmata. Vnde igitur Barclaius colligit, poſſe Pontificē diſpenſare in obedientia, & ſubmiſſione Monachorum erga ſuos Præpoſitos, & ſuperiores; & non poſſe in obedientia, & ſubmiſſione populorum erga Reges, & Principes, cùm vtraque ſit iuris naturalis, & diuini in vtroque teſtamento confirmata? quin etiam cùm obedientia Monachorum habeat votum, idq. ſolemne adiunctum; & obedientia populorum ſimplici iuramento confirmata ſit: videtur omnino facilius poſſe diſpenſari per Summum Pontificem, in obedientia populorum, quàm Monachorum, cùm voti vinculum maius ſit, quàm iuramenti, vt Theologi docent. Denique quemadmodum Barclaio teſte iuris humani eſt, qua forma Reip. vtamur, & hunc aut illum Principem habeamus; ſed poſtea quàm aliquem accepimus in Principem vt ei pareamus, iuris diuini eſt: ſic etiam iuris humani eſt quo ritu, & forma viuendi Monachi vtantur, & hunc aut illum Præpoſitum habeant; & tamen vt ei, quem in Præpoſitum ſemel ſuſceperunt, ſubmiſsè pareant, iuris diuini

eſt.

eſt. Ergo omnia paria ſunt, neque vlla eſt ratio cur poſſit Summus Pontifex in vno diſpenſare, & non in altero, id eſt, cur poſſit Monachos à vinculo obedientiæ Præpoſito ſuo promiſſæ abſoluere, & non poſſit abſoluere ſubditum à vinculo obedientiæ Regi ſuo promiſſæ.

Pergit Barclaius, & aliud argumentum texit ex natura voti,& iuramenti: quod argumentum,quia non multum ad rem facit, & tamen verboſiſſimè ab ipſo proponitur, ego in pauca contraham, vt vis argumenti quanta ſit appareat: ſic igitur ille ratiocinatur,Votum eſt promiſſio facta Deo,& Eccleſiæ, proindè creditor principalis eſt Deus: poteſt autem Pontifex, qui Vicarius Dei eſt, & caput Eccleſiæ loco Chriſti, declarare non diſplicere Deo,& Eccleſiæ, vt promiſſio illa ob iuſtam aliquam cauſam, & magis Deo gratam, quàm ſit promiſſionis illius ad impletio, remittatur, & condonetur ei, qui vouerat. At iuramentum quo pactum aliquod, vel ſponſio obſignatur,non facit Deũ propriè creditorem, ſed hominem, cum quo pactum initũ, & cui promiſſio iurata facta eſt: quod ex eo perſpicuum eſt, quòd homo creditor poteſt etiam ſine vlla cauſa liberare debitorem, & iuramento ſoluere; ſi illi promiſſionem ſibi factam liberè remittere velit: neque hic habet locum interpretatio, aut declaratio ſummi Pontificis, cùm homo ipſe creditor per ſe loquatur. Ergo non poteſt ſummus Pontifex homines à iuramento ſoluere, quoniam priuaret creditorem inuitum obligatione ſibi optimo iure quæſita, & omni iure diuino,& humano licita.]

Reſpondeo. Quando ſummus Pontifex ſoluit homines iuramento, non tollit ius quæſitum ex iuſta, & licita obligatione: ſed vel declarat obligationem, & promiſſionem fuiſſe, vel factam eſſe illicitam, vt cùm abſoluit populos à iuramento fidelitatis præſtito Principi hæretico, vel qui poſtea in hæreſim lapſus eſt: aut tollit vinculum iuramenti, relicta promiſſione in ſuo vigore,ad eum finem tantùm,

vt

vt poſſit, qui promiſerat, ſine periculo ſacrilegij proſequi ius ſuum coram legitimis Iudicibus.

Sed hæc Barclaio non erant incognita, vt qui iuris prudentiam præcipuè profiteretur: ideò ſubiungit: ¶ Sed eſto auferre ex cauſa poſſit, & promiſſionem iuriſiurandi vinculo liberare (ne de hac re amplius cum Canoniſtis hìc contendam) auferat igitur; quid ei deindè facto conſequés in noſtro hoc negocio videtur? liberum fore populum, dices, ab Imperio, & ſubiectione Principis, ſtatim atque iurisiurandi nexu ſolutus eſt. Ita ne verò? an non perſpicis, iuſiurandum hoc non eſſe niſi acceſſionem tantùm confirmatricem illius obligationis, qua fides, & obedientia Principi promiſſa eſt? an ignoras acceſſiones tolli, & liberari poſſe ſine interitu principalis obligationis? Manet ergo adhuc obligatio, cui iuſiurandum acceſſerat: quæ quoniã iuris naturalis, & diuini eſt, non minus tenet hominum mentes, & conſcientias apud Deum, quàm ſi eſſet iuramento ſuſtentata.]

Reſpondeo. Poteſt quidem, vt ſupra dixi, tolli vinculum iuramenti, etiamſi non tollatur promiſſionis obligatio. Sed quando ſummus Pontifex propter hæreſim, aut aliam iuſtam cauſam, ſoluit populos à iuramento fidelitatatis, ſimul etiam ſoluere ſolet à vinculo promiſſionis, ac iubere, vt populi non amplius obediant ei, cui promiſſionem obedientiæ fecerant: poſſe autem id Pontificem, vt Chriſti Vicarium, præſtare, nos ſupra ex Doctoribus, & concilijs, & ex ipſis etiam diuinis literis oſtendimus, & ante multos annos idipſum quinque rationibus Theologicis oſtendimus: neque Barclaius omnibus ſuis argumentis, & cauillationibus eas rationes refellere potuit. Nam quod hoc loco iterum repetit, & inculcat, obligationem parendi Regibus eſſe iuris naturalis, & diuini: non ſemel à nobis explicatum eſt, id eſſe intelligendum de obligatione parendi Regibus, dum Reges ſunt: non eſſe autem iuris natu-

naturalis, & diuini, vt Rex non poſſit Regno priuari, ſi hæreticus efficiatur, & ratio manifeſta, & vſus frequens apertiſſimè demonſtrauit.

At, inquit Barclaius ¶ hoc axiomate Bellarminus præcipuè nititur, dum vult oſtendere, Papam non poſſe ſubijcere ſe ipſum ſententiæ coactiuæ conciliorum: quoniam (inquit lib. 2. de Concilijs, cap. 18.) Papæ poteſtas ſuper omnes eſt de iure diuino: non autem poteſt Papa diſpenſare in iure diuino.]

Reſpondeo. Si Papa ſe ipſe ſubijceret ſententiæ coactiuæ Conciliorum, aut Principum quoruncunque, verè ſubijceret ſuperiorem inferioribus, ac per hoc cum diuino, & naturali iure pugnaret: nam iure diuino Papa eſt Paſtor, & Pater, & Præpoſitus omnium Chriſtianorum, ac per hoc ſuperior omnibus, qui oues, & filij, & ſubditi ipſius ſunt: & iure etiam diuino ſuperior ab inferiore iudicari non poteſt iudicio ſaltem coactiuo. At verò cùm Papa iudicat Regem, vel etiam deponit, nihil agit contra ius diuinum, quoniam ſuperior inferiorem iudicat, Paſtor ouem, Pater filium, Præpoſitus ſubditum, quod eſt iuri diuino, & naturali rationi maximè conſentaneum. Quamuis enim Reges in temporalibus non agnoſcant ſuperiorem temporalẽ, vel etiam nullum agnoſcant directè niſi Deum: tamen agnoſcere debent ſuperiorem ſpiritualem, cuius poteſtas ad temporalia ſe extendit, quatenus ea ſpiritualibus ſubordinantur, vt ſupra non ſemel dictum eſt.

Ad extremum ſic loquitur Barclaius. ¶ Ne qua erremus, tenendum eſt, Apoſtolicæ poteſtatis plenitudinem eam tantùm poteſtatem complecti, quam Dominus Ieſus Dei filius, cùm in hoc Mundo verſaretur, vt homo inter homines habere voluit: & eatenus Papam nobis Chriſtum referre, & eius eſſe Vicarium; non autem poteſtatem illam, quam vt Dei filius, Deus ipſe Patri æqualis ab æterno habuit, & diuinitatis ſuæ omnipotentiæ reſeruauit, de qua

ait,

ait, Data eſt mihi omnis poteſtas in cælo, & in terra.]

Reſpondeo. Non admitto ſolùm, quod Barclaius hic poſtulat, plenitudinem Apoſtolicæ poteſtatis, non eſſe parem omnipotentiæ diuinitatis Chriſti: ſed addo etiam, non eſſe omnino æqualem illi poteſtati, quam in terris habere voluit, & habuit Chriſtus, vt homo. Chriſtus enim etiam dum mortalis cum mortalibus verſaretur, habuit poteſtatem, quam Theologi vocant excellentiæ, per quam ſacramenta inſtituere poterat, & ſine ſacramentis peccata remittere, & alia id genus, ad quæ plenitudo poteſtatis Pontificiæ non pertingit. Itaque non ſum de numero eorum de quibus, ais, Io. de Turrecremata ſcripſiſſe, in Can. Coniunctiones 35. q. 2. Mirum eſt, quod ſummi Pontifices loquantur moderatè de poteſtate eis data, & quidam Doctorculi ſine aliquo vero fundamento volunt adulando eos quaſi æquiparare Deo. Nihilominus tamen ſecurus affirmo, potuiſſe Dominum noſtrum Ieſum Chriſtum tempore mortalitatis ſuæ, diſponere de temporalibus omnibus, & Reges, ac Principes Regnis dominijsq. priuare; & hanc poteſtatem Vicario ſuo ſine dubio conceſsiſſe, vt ea vtatur, quando neceſſarium iudicauerit ad animarum ſalutem, quę illi præcipuè curæ eſſe debet.

Digreſſio circa ſententiam cap. Inter corporalia, de translatione Epiſcopi. *Cap. XXVIII.*

IN capite viceſimooctauo inuehitur Barclaius in Canoniſtas, quos dicit poteſtatem omnem diuinam, & humanam Pontifici attribuere, ex ignoratione veræ ſententiæ verborum Innocentij III. Pontificis, quæ habentur cap. inter corporalia, de tranſlatione Epiſcopi. Ibi enim Innocentius dicit, fortius eſſe

vincu-

vinculum coniugij ſpiritualis, quod eſt inter Epiſcopum, & Eccleſiam, quàm ſit vinculum coniugij carnalis inter virum, & mulierem. Et quoniam vinculum coniugij carnalis homo ſoluere non poteſt, iuxta illud Matth. 19. Quos Deus coniunxit, homo non ſeparet: vinculum autem coniugij ſpiritualis non rarò Papa diſſoluit: videtur ſequi, vt, aut falſum ſcripſerit Innocentius, aut Papam Deo æquare voluerit.

Sed quoniam hęc diſputatio ad inſtitutum noſtrum non pertinet, & Barclaius, ideò ſolùm hanc digreſſionem libro ſuo inſeruit, vt occaſionem haberet Canoniſtas carpendi: nam, & in hoc capite audacter ſcribit, nihil eſſe meris Canoniſtis imperitius; & in capite ſequenti non veretur dicere, Innocentium quartum, & Ioannem Andreã Canoniſtarum facilè Principes ineptiſsimè hunc locum Innocentij III. explicauiſſe: propterea nõ ero in hoc capite confutando prolixior. Nam neque Canoniſtæ, inter quos multi viri doctiſſimi inueniuntur, defenſione mea indigent; neque ego ſcientiam Canonum ita calleo, vt audeam me patronum Canoniſtarum profiteri. Illud vnum annotare placuit, Barclaium calumniatorem videri, dum dicit Canoniſtas ſummo Pontifici diuinam auctoritatem ex verbis Innocentij perperam intellectis, tribuere. Id enim tantum abeſt à vero, vt contra potius nonnulli eorum propter iſtũ canonem Pontifici detrahere, aut illum corrigere, non vereantur. Gloſſa certè, vbi Innocentius dicit, Fortius eſſe vinculum ſpirituale, corrigit, dicens, dignius, non fortius: & Oſtienſis in Summa, de Elect. num. 21. vt ipſe hoc loco Barclaius refert, Illa, inquit, ratio non eſt ſufficiens, ſalua auctoritate, & reuerentia reddentis. Denique neque Innocentius quartus, neque Io. Andreas, neque Abbas Panormitanus, neque Ancharanus, neque vllus alius ex ijs quos videre potui, ex verbis Innocentij tertij, diuinam poteſtatem ſummo Pontifici tribuunt, vt Barclaius calumniatur.

De

De vero ſenſu cap. Inter corporalia, de tranſlatione Epiſcopi. Cap. XXIX.

IN capite viceſimonono Barclaius reiectis aliorum explicationibus, profert ſententiam ſuam de vero ſenſu cap. Inter corporalia, de tranſlatione Epiſcopi: & in ſumma dicit, verba huius capituli pugnare cum mente legiſlatoris, vt aliud Pontifex ſenſerit, aliud ſcripſerit. Hoc autem, quid aliud eſt, niſi Pontificem facere vel ignorantem, qui neſcierit mentem ſuam explicare, vel malignum, qui voluerit mentiendo Lectores decipere? At fuit Innocentius omnium conſenſu Pontifex optimus, & ſapientiſsimus, vt procul ab eo abfuerit tum ignorantia, tum malignitas. Dicam igitur quid mihi videatur Pontifex in hoc obſcuro capitulo docere voluiſſe; &, niſi fallor, oſtendam, verba capituli non tantùm in ſe eſſe veriſsima, ſed etiam ad mentem Pontificis explicandam aptiſsima. Fortius eſſe dicit Pontifex vinculum coniugij ſpiritualis, quàm carnalis. Id eſſe verum probatur hac ratione, quoniam vinculum coniugij ſpiritualis non poteſt in totum ſolui, ne per mortem quidem. ſemper enim manet impreſſus character Epiſcopalis, qui nulla vi deleri poteſt: vinculum autem coniugij carnalis per mortem ita ſoluitur, vt ſi maritus defunctus ad vitam rediret, non poſſet vxorem repetere, quam viuens duxerat. doctrina eſt Apoſtoli ad Rom. 7. Deinde vinculum coniugij ſpiritualis à ſolo Pontifice Maximo ſolui poteſt, non quidem omnino, vt diximus, ſed in ordine ad Eccleſiam particularem cui iunctus erat. Solus enim Chriſti Vicarius Epiſcopos transferendo, vel deponendo, vel facultatem renunciandi tribuendo; ſoluit à vinculo, quo Eccleſiæ ſuæ tenebantur obſtricti: vinculum autem coniu-

gij carnalis non ſolus Papa, ſed ipſi etiam contrahentes aliquando licitè, libereq. diſſoluunt. Siquidem matrimonium ratum, non conſummatum poteſt alter coniugum iure ſoluere, ſi ordinem religioſum profiteri velit, ex Concilio Trid.ſeſſ.24.can.7.neque in hac re vllam à Summo Pontifice facultatem petere debet. Item matrimonium inter infideles contractum, & conſummatum, quod vtique verum matrimonium eſt,poteſt diſſoluere alter coniugum, ſi ad Fidem Chriſtianam conuertatur altero coniuge in infidelitate remanente, ex Apoſtolo 1.Cor.7. Item in teſtamento veteri, matrimonia etiam conſummata paſsim ipſi coniuges per libellum repudij diſſoluebant, neque Pontificis auctoritatem expectabant, ex Deuteronom.cap. 24. Denique matrimonia rata, & conſummata fidelium ſolui poſſunt quoad thorum, & cohabitationem certis de cauſis ab Epiſcopis particularibus: matrimonium ſpirituale, ne quo ad cohabitationem quidem ab alio, quam à Summo Pontifice ſolui poteſt. Ex his igitur manifeſtè colligitur vinculum ſpiritualis coniugij, quod à ſolo Pontifice ſolui poteſt, firmius ac fortius eſſe, quàm vinculum coniugij carnalis, quod ab ipſis coniugibus, vel ab inferioribus Sacerdotibus ſoluitur. Atque hùc reſpexiſſe videtur Innocentius Pontifex, cuius propoſitum in eo capitulo erat docere, tranſlationes Epiſcoporum ſine Pontificis Maximi conſenſu fieri non poſſe.

Re-

Reſpondetur ad obiectiones contra primam partem rationis quintæ pro poteſtate Summi Pontificis in temporalibus.
Cap. XXX.

IN capite triceſimo Barclaius poſt longas digreſſiones reuertitur ad primam partem rationis quintæ Bellarmini, quam in capite viceſimoquinto ſibi refutandam ſuſceperat. Ait igitur.

¶ Admittimus quidem eius propoſitionem, Paſtori ſcilicet neceſſariam eſſe poteſtatem circa lupos, vt eos arceat omni ratione qua poteſt. Admittimus & aſſumptionem, lupos videlicet, qui Eccleſiam Dei vaſtant, eſſe hæreticos. Ex quibus concludit hoc modo, Ergo ſi Princeps aliquis ex oue, aut ariete fiat lupus, id eſt, ex Chriſtiano fiat hæreticus, poterit Paſtor Eccleſiæ eum arcere per excommunicationem, & ſimul iubere populo ne eum ſequatur, ac proinde priuare eum dominio in ſubditos. Vitioſa collectio, cuius loco in bona dialectica reponendum eſt, Ergo ſi Princeps aliquis ex oue, aut ariete fiat lupus, poterit Princeps Eccleſiæ eum arcere omni ratione qua poteſt.]

Reſpondeo. Nullum hic eſt vitium, ſed compendio dictum eſt, quod longiori circuitu dici potuiſſet: nam ratio, qua poteſt, & ſolet Paſtor Eccleſiæ hæreticos, quaſi lupos ab ouili ſuo arcere illa eſt, vt per ſententiam excommunicationis eos remoueat à commercio Catholicorum, & per abſolutionem à vinculo ſubiectionis efficiat, ne populus Catholicus Principem hæreticum deinceps ſequatur. Neque propoſitum mihi fuit in libris ſcribendis, ſyllogiſmos propriè formare ſecundùm figuras & modos, vt in ſcholis faciunt, qui de propoſita quæſtione, exercendi

ingenij gratià diſputant : ſed vim rationum explicare, atque oſtendere, vt alij faciunt, qui libros theologicos ſcribunt.

At, inquit Barclaius, ¶ Poteſt quidem Paſtor Eccleſiæ iure ſuo excommunicare Regem hæreticum: ſed abſoluere populum à iuramento fidelitatis, aut iubere ne populus Catholicus Regem hæreticum in rebus politicis ſequatur, iure non poteſt, cùm hoc iuri diuino, & naturali repugnet.]

Ac ne illi fortaſſe obijciamus, quod non ſeruauerit formam argumentandi, format hunc ſyllogiſmum.

¶ Summus Pontifex nihil præcipere, vel diſpenſare poteſt contra ius naturale, & diuinum: Atqui ſubiectio, & obedientia Principibus, & ſuperioribus debita, eſt de iure naturali, & diuino: Ergo Summus Pontifex nihil contra eam præcipere, vel diſpenſare poteſt: & per conſequens non poteſt præcipere ſubditis, ne Principi ſuo temporali obediant in eo, in quo Princeps eſt, & ſuperior: & ſi de facto præceperit, licebit ſubditis, tanquam extra territorium ius dicenti, impunè non parere. Vtrunque propoſitum eſt certo certius, ex quibus concluſio neceſſaria conſecutione inducitur. Qui huius argumenti vim eneruauerit, is magnam mecum gratiam inibit. Ego mehercle, vt ingenij mei tenuitatem ingenuè fatear, non ſatis perſpicio, qua poſſit ſolida ratione elidi.]

Reſpondeo. Hæc ſunt omnia refutata in capite viceſimoſexto, neque aliquid noui Barclaius attulit hoc loco; ſed alijs, & alijs verbis more ſuo eadem repetiuit. Sed ne queratur nihil nos ad inſolubilem eius demonſtrationem in forma reſpondiſſe, diſtinguo aſſumptionem: nam cùm aſſumit, Atqui ſubiectio, & obedientia Principibus, & ſuperioribus debita eſt de iure naturali, & diuino; ſi intelligat de Principibus, & ſuperioribus, pro tempore quo Principes, & ſuperiores legitimi ſunt; verum aſſumit, ſed

nihil

nihil inde concludere poteſt : nam Principes hæretici poſt ſententiam Summi Pontificis declarantis illos excommunicatos, & depoſitos, non ſunt amplius legitimi Principes, vel ſuperiores : ſin autem intelligat de Principibus, & ſuperioribus, pro quocumque tempore, etiam poſt abrogatum illis imperium ; falſum aſſumit, neque de hac re vllum eſſe dubium poteſt. Nam iure diuino tenentur ſubditi non ſolùm obedire Regi tamquam præcellenti, ſed etiam Ducibus, tamquam ab eo miſſis, vt ſcribit S. Petrus in priore epiſt. cap.2. & tamen poſteaquam Rex abrogauit Duci poteſtatem, non tenentur amplius illi obedire, quemadmodum neque ipſi Regi obedire tenentur, quando iure à Regni ſolio deiectus eſt. Quare Barclaius ſi aliquid ſolidi adferre voluiſſet, debuiſſet probare, Principes terræ cùm ſemel Principatum adepti ſunt, iure diuino in Principatu ita ſtabilitos eſſe, vt nulla vi, nulloq. iure deijci poſſint à Principatu. hoc autem, in quo totius veritur cardo quæſtionis, nunquam probare potuit.

Sed dicet, eſto Principes deponi poſſint, non tamen deponi poſſunt, niſi à ſuperiore.

Reſpondeo. Papam omnino ſuperiorem eſſe cùm ſit Vicarius Ieſu Chriſti, non puri hominis, ſed Dei & hominis, ac per hoc ſit vice Chriſti Paſtor, & Pater, & Rector, & Caput omnium Chriſtianorum, etiam Principum, Regum, & Imperatorum, vt ſæpè dictum eſt, & ex ipſis diuinis litteris manifeſtè deducitur.

At, inquit Barclaius, Papa quidem ſuperior eſt, ſed non in eadem ſpecie ſuperioritatis : ſuperior enim eſt Regibus, & Principibus in rebus diuinis, & ſpiritualibus: in temporalibus autem fatentur ipſi Pontifices, ſe Regibus ſuperiores non eſſe, vt notum eſt ex cap. Per Venerabilem, Qui filij ſint legitimi, Vbi Pontifex dicit, Regem non habere ſuperiorem in temporalibus.]

Reſpondeo. Iam hæc omnia ſupra eſſe tractata, & diſcuſſa: oſtendimus enim, Pontificem ſuperiorem eſſe Regibus etiam in temporalibus, quando propter ſpiritualia neceſſe eſt diſponere de temporalibus, quæ ſpiritualibus ſubordinata eſſe debent: idq. oſtendimus ex communi ſententia Doctorum, allatis teſtimonijs ſupra ſeptuaginta; item ex concilijs Eccleſiæ generalibus non paucis, denique ex ratione in diuinis literis fundata: aduerſus quæ nihil attulit Barclaius, niſi clamores tragicos, & verba turgida, ſed inania. Quod autem Innocentius ſcribit, Reges non habere ſuperiorem in temporalibus, veriſſimum eſt in eo ſenſu, in quo id Innocentius dicit, quod videlicet ſint Reges, ſupremi Principes temporales, neque habeant ſuper ſe alios Reges, vel Imperatores, excepto Deo, qui eſt Rex Regum, & Dominus Dominantium: ſed hoc non prohibet, quo minus habeant Reges ſuperiorem ſpiritualem tanta præditum poteſtate, vt poſſit temporalia dirigere ad ſpiritualia, cùm ordinis ratio poſtulet, vt poteſtas temporalis ſubiecta ſit ſpirituali, quando in vnum conueniunt, & vnam Eccleſiam faciunt, quomodo corpus in homine ſubijcitur ſpiritui, & ab eo regitur, &, vbi opus eſt, corrigitur, & caſtigatur.

Subiungit poſtea Barclaius longiſſimam apoſtrophem populorum ad Pontificem, in qua quod ipſe millies repetiuit, iterum repetendo tribuit populis; quæ imperitos, & leues permouere forſitan poſſint: ſed homines cordati, & prudentes facilè intelligent, hæc eſſe refugia miſerorum, qui quod viribus obtinere non valent, ea gemitibus, & importunitate extorquere conantur. Verumtamen, ne lector exiſtimet, nos laborem reſpondendi ſubterfugere velle, aut quæ Barclaius in perſona populi dicit, maiora eſſe, quam re vera ſint, inſtituam reſponſionem per modum dialogi, & populum verbis Barclaij loquentem, & Pontificem verbis meis reſpondentem inducam.

Dia-

Dialogiſmus inter Populum nimis addictum Regi terreno, & Pontificem Populo ſalubriter conſulentem. Cap.XXXI.

Pop. PAter ſancte, nequaquam es Rege noſtro in temporalibus ſuperior: eoq. non potes obſequium temporale, quod illi præſtamus, impedire.

Pont. Quando ſalus tua æterna in periculum adducitur propter obſequium temporale, quod Regi præſtas; tunc omnino ſuperior ſum Rege tuo etiam in temporalibus: nam & illum, & te ad vitam æternam dirigere debeo; & omnia impedimenta de medio tollere, quæ hoc iter impediunt.

Pop. Cur nos facere prohibes, quod Deus nos facere imperat?

Pont. Abſit; non hoc prohibeo, ſed contra potius impero; ne facias, quod Deus te facere prohibet. Ego paſtor ſum à Chriſto, qui Dominus gregis eſt, conſtitutus. Vos populi, ouiculæ eſtis, Reges veſtri arietes ſunt. Itaque dum Reges veſtri arietes eſſe perſeuerant, ſino vt vos regant, & ducant: ſed ſi vertantur in lupos; æquum ne erit, vt patiar duci oues Domini mei à lupis? Itaque iure veto, ne illos ſequamini: nam & hoc Dominus vetat, quoniam cum nimis grandi periculo ouiculæ reguntur à lupis.

Pop. An quia tuum eſt, voluntatem Dei in lege diuina, & ſcripturis comprehenſam interpretari?

Pont. Tu dixiſti.

Pop. At non eſt tamen illa interpretatio adhibenda, quæ legem penitus euacuet, & mandatum omnino deſtruat, ac diſſoluat.

Pont. Quam legem Dei interpretando deſtruximus, aut diſ-

ſoluimus vnquam, vel prædeceſſores mei, vel ego?

Pop. Si quid dubij, aut obſcuri eſt in lege diuina, ad ſedem Petri, id eſt, ad ſedem, quam tu nunc tenes, interpretationis veritatem accepturi confugimus: quod autem per ſe clarum eſt, & perſpicuum, id nulla interpretationis luce indiget.

Pont. Quid tum?

Pop. Cùm Dominus & Saluator noſter iubeat, nos reddere Cæſari, quæ ſunt Cæſaris, & quæ ſunt Dei Deo: & deindè per Apoſtolum Principibus, & poteſtatibus ſubditos eſſe, & dicto obedire: tuum eſt nobis declarare, quæ ſunt Cæſaris, id eſt, quæ à nobis Regi noſtro debentur, & quæ ſunt Dei, vt ſua vtrique reddamus: & in ea diſtinctione vocem tuam libenter audiemus. At cùm dicis, nolite quidquam Cæſari, ſiue Principi veſtro reddere, contradicis Chriſto, ac proindè vocem tuam non audimus.

Pont. Quando Dominus dixit, Reddite quæ ſunt Cæſaris Cæſari, iuſſit cenſum dari ei, qui tunc imperabat, neque Iudæos ad idololatriã cogebat, neque adhuc erat ab vlla legitima poteſtate depoſitus: quod idem iuſſit multò antea per Hieremiam Prophetam Deus fieri erga Nabuchodonoſor Regem Babylonis propter eandem cauſam. ſed cùm tempore Machabæorum Antiochus Rex populum auertebat à fide, & Religione diuina, non iuſſit Deus, vt eum pro Rege habere pergerent, ſed inſpirauit Matathiæ, & filijs eius, viris fortiſſimis, & religioſiſſimis, vt exercitu congregato bellum cum Antiocho tamquam cum hoſte gererent, & populum in libertatem vindicarent. Sic igitur & tu popule Chriſtiane Regi legitimo, & qui à lege Dei, & Catholica Religione te non auertit, quique propterea à me Chriſti Vicario amatur, vt filius: reddes obedientiam debitam, in ijs, quæ contra legem Dei, & fidem Catholicam non iubebit.

bit. Regem autem, qui te ſiue minis, ſiue blanditijs, ſiue alio modo à via, quæ ducit ad vitam, reuocare conatur, & per ſententiam meam à cœtu piorum eiectus, & Regno priuatus eſt, pro Rege non habebis; ſed obediẽtiam ciuilem Regi debitam alteri exhibebis, qui in eius locum legitimè ſucceſſerit. Porrò Deo, quæ Dei ſunt reddes, quando fide, ſpe, & charitate Deum coles, neque vllius hominis timore, vel amore à Dei timore, vel amore ſeparari te ſines. Itaque nunquam ex me audies, nolite quidquam Cæſari, aut Principi veſtro reddere; ſed hoc audies, nolite ſeduci, vt etiam pro Cæſare, aut Principe veſtro habeatis, qui re vera Cæſar, & Princeps eſſe deſijt.

Pop. Fatemur quidem, & profitemur ſanctitatis tuæ expoſitioni atque interpretationi in legis diuinæ obſeruatione locum eſſe: ſed eam non admitti aſſerimus, quæ facit vt ius naturale, & diuinum ſit ludibrio, & penitus contemnatur, veluti ne à re, qua de agitur, aberremus: iubemur Principibus, & poteſtatibus obedire: tuas in huius mandati obſeruatione explicationes, & reſtrictiones, quæ modo mandatum ipſum non extingunt, tamquam filij obedientes libenter amplectimur: veluti cum nullam inde obligationem parendi Regibus oriri dicas, niſi in ijs, quæ ad temporalem ipſorum iuriſdictionem pertinent: ſpiritualia omnia Vicario Chriſti, atque Eccleſiæ reſeruanda eſſe. Item cùm admones non eſſe Regi obediendum in eo, quod contra ius diuinum, vel naturale imperat, aut quod alioqui bonis moribus aduerſatur. At quando ſimpliciter, & abſolutè præcipis, ne Principi noſtro legitimo, eiusve monitis, mandatis, & legibus vllo modo obediamus: præcepto tuo parere non poſſumus, quia hoc non eſt mandata Dei interpretari, quod ſanctitati tuæ conceditur: ſed penitus antiquare, & abrogare, quod nullo modo potes.

Pont.

Pont. In multiloquio non deerit peccatum: videris enim ex Barclaij alicuius ſchola prodijſſe, dum tot verba ſine ratione multiplicas: grauius autem peccas dum Doctorem tuum docere, & legislatori legem dare præſumis: ſed grauiſſimè delinquis, & erras, dum Chriſti Vicario imponis, quod faciat ius naturale, & diuinum ludibrio haberi, quodq. mandatum Dei de obedientia Principibus debita antiquare, & abrogare velit: nuſquam enim ego, aut prædeceſſores mei ſimpliciter, & abſolutè (vt tu loqueris) præcepimus, ne Principi legitimo, eiusve monitis, mandatis, & legibus vllo modo obediatur. Iſtæ calumniæ, & impoſturæ ſunt Doctoris tui Barclaij: quod enim dicimus, & docemus hoc eſt, vt Principi ab Eccleſia, publica auctoritate excommunicato, & depoſito, qui proindè legitimus Princeps eſſe deſijt, nulla deinceps obedientia debeatur. Id verò cum nullo diuino mandato pugnat: diuinum enim mandatum non hoc habet, vt ei, qui Princeps legitimus eſſe deſijt, obedientia deferatur. Tu verò diligenter attende, & expende, vtrum maiorem fidem habere debeas Patri tuo, Chriſti Vicario, & Matri tuæ, Eccleſiæ; an vni falſo fratri, qui te ſeducit, ac facit, vt contra mandatum Dei, Patri, & Matri non obedias, dum obedientiæ Regiæ zelum ſine ſcientia vis habere.

Pop. Chriſtus cùm claues Regni cæleſtis Petro tradidit, non dedit ei poteſtatem faciendi de peccato non peccatum.

Pont. Neſcis quid loquaris: ſiquidem in bono ſenſu dedit Chriſtus Petro poteſtatem faciendi de peccato non peccatum, & de non peccato peccatum. peccatum eſt inire matrimonium in gradu prohibito, non ieiunare in quadrageſima, die feſto laborare ſeruiliter: & tamen hæc omnia, & alia id genus plurima, diſpenſante Petro auctoritate clauium ſibi datarum peccata eſſe deſinunt. contra verò poteſt Petrus addere nouum gradum conſanguini-

guinitatis, & affinitatis, addere nouum diem ieiunij, addere nouum diem feſtum, & hinc fient peccata, ſi quis in gradu illo addito coniugium contrahat, aut diebus additis non ieiunet, aut ab opere ſeruili non ſe abſtineat, quæ tamen antea peccata non fuiſſent. Sic igitur peccatum fuiſſet Regi tali, vel tali non obedire; & tamen ſi per claues Petri ille talis Rex, hæreticus declaretur, excommunicetur, & deponatur, iam non erit peccatum illi non obedire. Verum eſt tamen claues Petri ad id nõ ſe extendere, vt poſſit ſummus Pontifex declarare, non eſſe peccatum, quod eſt peccatum, aut eſſe peccatum, quod peccatum non eſt: id enim eſſet dicere malum bonum, & bonum malum: quod longiſſimè abeſt, & ſemper abfuit, & aberit à doctrina illius, qui Eccleſiæ præeſt, quæ eſt columna, & firmamentum veritatis.

Pop. Nos igitur communem Canoniſtarum doctrinam in hac parte ſequemur, qui tradunt, mandato Papæ non eſſe parendum, ſi vel iniuſtum ſit, vel ex eo multa mala, ſeu ſcandalum veriſimiliter eſt futurum, aut turbatio ſtatus Eccleſiæ, & Reipub. Chriſtianæ oritura: & ideò ſi Papa mandaret Religioſis aliquid, quod eſſet contra ſubſtantiam ordinis, id eſt, quod repugnaret regulæ ab ijs profeſſæ, vt interpretatur Felinus, in cap. Accepimus, de fid. inſtrum. & cap. Si quando, de reſcrip. non tenentur ei obedire; vt idem Innocentius docet in cap. Ne Dei, de Simonia, quem refert, & ſequitur Martinus de Corazijs, in tract. de Principibus quæſt. 408. & Felinus dicto cap. Si quando, & dicto cap. Accepimus: quanto igitur minus debent Regum ſubditi Pontificem, eos ab obedientia iure diuino, & naturali Regi ſuo debita, & arctiſsimo iuriſiurandi fœdere ſancita, retrahere conantem audire?

Pont. Quæ ſit communis ſententia non ſolùm Canoniſtarum, ſed etiam Theologorum, & iuris ciuilis peritorum,

imò

imò & ipſorum ſacrorum Conciliorum diſcere poteris ex prolegomenis huius libri, vbi communi conſenſu affirmatur, iure poſſe à ſummo Pontifice iuſtis de cauſis Regem excommunicari, & deponi, & ſubditos ab omni obedientiæ, & fidelitatis vinculo liberari. Non eſt autem credibile, Canoniſtas omnes ſecum ipſos pugnare. Cùm ergo dicunt aliqui Canoniſtarum non eſſe obediédum Pontifici, quando mandatum ipſius iniuſtum eſt, aut ſcandalorum, & perturbationis cauſa; primum, non loquuntur de Pontifice ex Cathedra docente Eccleſiam vniuerſam: deinde non loquuntur abſolutè, ſed conditionaliter, id eſt, ſi id fieret, ſi fortè contingeret, vt Pontifex alicui parculari homini mandaret aliquid contra legem Dei: tunc enim nota eſt ſancti Petri doctrina, Act. 5. Obediendum eſt Deo magis, quàm hominibus. Sed quando Pontifices prædeceſſores mei, vt Gregorius VII. Innocentius IV. & alij Principes magnos excommunicare, ac deponere, & ſubditos eorum ab obedientia liberare voluerunt: id fecerunt ex Cathedra, in Concilio, publica cerimonia, ex auctoritate Dei, & Sanctorũ Apoſtolorum Petri, & Pauli ſibi diuinitus communicata: proindè, qui dicit, non eſſe obediendum Vicario Chriſti, ita præcipienti, is vniuerſam condemnat Eccleſiam, & non tàm Canoniſta, quàm Canonum deprauator dici debet. & quamquam non exiſtimamus vllum bonum Canoniſtam in hunc errorem incidiſſe: tamen ſi quis eſſet, ſecurè poſſet fidelis Chriſtianus, & prudens vni, vel alteri Canoniſtæ conditores Canonum anteponere. quod autem dicis, iure diuino, & naturali deberi obedientiam Regibus; verum eſt de Regibus legitimis, & nondum per ſententiam Iudicis depoſitis: & quoniam ab horũ, non ab illorũ obedientia te retrahimus; propterea vel falsũ nobis imponis, vel fruſtra de nobis quereris.

Pop. Si ob eam cauſam nos iubes Regis noſtri iugum abijcere,

cere, quòd per obedientiam illi exhibitam, ſpirituale bonum impediatur: reſpondemus, id quicquid eſt mali, ex quodam accidente euenire, ſiue per accidens fieri: malum enim ex bono, aut bonum ex malo per ſe oriri non poteſt: accidens autem illud dolenter ferimus, ſed impedire non poſſumus. Nos officium Regi debitum Dei iuſſu perſoluimus, & ſecundùm patientiam boni operis gloriam, honorem, & incorruptionem quærimus. ille ſi debito ſibi obſequio, & tanto Dei beneficio abutatur, Deum ſupra ſe Iudicem, & vindicem acerrimum ſentiet: nobis non licet officium deſerere, & Dei mandatum præterire, vt bonum inde, quantumuis magnum cōſequatur, ne eam, quam Apoſtolus nunciat, damnationem nobis ipſis acquiramus.

Pont. Videtur tibi ſatis aptè conuenire, quod Spiritus ſanctus per os Dauid Prophetæ, & Regis, ait, Noluit intelligere, vt benè ageret: ſiquidem detrimentum ſpirituale, id eſt, periculum ſubuerſionis animarum, quod eſt annexum obedientiæ ad Regem hæreticum, præſertim quando is Rex fidem Catholicam molitur euertere, ſufficiens cauſa eſt Vicario Chriſti, qui ſuper totam Chriſti familiam conſtitutus eſt, vt Regem illum excōmunicationis ſententia feriat, & dominio illo priuet, quod ſuper fideles habebat. Vbi verò Rex, alioqui legitimus, ob detrimentum ſpirituale Regno priuatus eſt, per ſententiam eius, qui Eccleſiam vniuerſam regit, non ſolùm non tenetur populus illi parere, ſed tenetur non parere; ac per hoc cùm illi iure depoſito obedientiam præbet, non per accidens, ſed per ſe cauſa eſt mali, & inobedientiæ peccatum incurrit, vt inobedientiæ peccatum euitet. Neque officium Regi debitum Dei iuſſu perſoluit; ſed officium Regi indebitum Deo prohibente perſoluit. qui verò Regi, vt dictum eſt, iure depoſito obedientiam denegat, non facit malum, vt bonum inde

ſequa-

ſequatur: ſed facit bonum, vt malum grauiſſimum euitetur: neque damnationem ſibi ipſe acquirit, ſed à damnatione, quam alioqui incurreret liberatur. Quod ſi hæc non intelligis popule ſtulte, & inſipiens; cur non audis me Paſtorem tuum? cur iudicio tuo fidis? cur ſeduceris ab alieno? Oues certè Paſtorem proprium ſequuntur, quia ſciunt vocem eius: alienum autem non ſequuntur, ſed fugiunt ab eo, quia non nouerunt vocem alienorum, inquit Veritas, Ioan. 10.

Pop. Qui iubet nos Regibus obedire, & reddere Cæſari quę ſunt Cęſaris, nullam bonos inter & malos Principes diſtinctionem facit, ac per hoc nec nos diſtinguere debemus.

Pont. Addo etiam cum Apoſtolo Petro, obediendum eſſe non tantùm bonis, & modeſtis, ſed etiam dyſcolis. 1. Petr. 2. Itaque non diſtinguimus inter bonos & malos, dum ſuperiores ſunt: ſed quæſtio noſtra eſt, An ſit obediendum Regi per ſententiam reiecto, ac depoſito; huic enim obedientiam exhiberi Chriſtus non iubet, & Vicarius Chriſti prohibet, vel potius per Vicarium ſuum Chriſtus ipſe prohibet: proinde qui obedientiam illi exhibet, Chriſto non obſequitur, & Vicarium Chriſti lædit.

Pop. Si, vt docet B. Auguſtinus, is qui continentiam Deo vouerit, nullo modo debet iſta compenſatione peccare, vt ideò credat vxorem ſibi eſſe ducendam, quia promiſit quæ nuptias eius appetit, futuram ſe eſſe Chriſtianam: atque ita acquirat Chriſto animam in morte infidelitatis poſitæ feminæ, quæ parata eſt, ſi huic nupſerit, fieri Chriſtiana: qua nos apud Deum excuſatione vtemur, ſi vt ſperatum aliquod bonum eueniat, iuriſiurandi religionem, & fidem violemus Deo, Regiq. noſtro datam? nihil enim anima precioſius, pro qua Dominus, & Saluator mori dignatus eſt: ſi ergo vt eam

Chri-

Chriſto lucremur, peccare non liceret, eccuius rei cauſa peccandum?

Pont. Non ſunt facienda mala, vt veniant bona. hæc doctrina Apoſtolica eſt, ac per hoc & noſtra: hinc non licet votum caſtitatis violare, vt animas Chriſto lucremur; neque licet contra iuriſiurandi religionem aliquid facere, vt Mundum vniuerſum ſaluum faciamus: ſed non ideò non licet mihi, cui Chriſtus dixit in perſona S. Petri, Quodcunque ſolueris ſuper terram, erit ſolutum & in cælis, & in votis diſpenſare, & à iuramenti vinculo ſoluere. qui autem Apoſtolica auctoritate, vel voto, vel iuramento ſolutus eſt, iam non peccat contra votum, vel iuramentum, ſi ea faciat, quæ antea ligatus voto, vel iuramento facere non poterat: quemadmodum enim inter homines, qui debet alteri pecunias, peccat, ſi non reſtituat: ſed ſi creditor ſoluerit debitorem obligatione reddendi, iam non peccabit etiam ſi nunquam reſtituat: ſic etiam dum votum, aut iuramentnm viget, & ligat; peccat qui illa non ſeruat; ſed ſi Vicarius Dei, accepta à Deo auctoritate, & ipſius Dei nomine relaxat obligationem voti, vel iuramenti, iam non peccat qui ea non ſeruat. ſtulta igitur eſt illa interrogatio tua, eccuius gratia peccandum? quaſi hoc à populo Sacerdos diſcere opus habeat.

Pop. Quod autem præterea dicis, te nos ab huius officij vinculo abſoluere, atque abſolutos declarare: id non omnem conſcientijs noſtris ſcrupulum adimit; ſed animo pendere, ac dubitare magis de tua poteſtate facit: quòd ſciamus præceptum, cuius tu nobis gratiam te facturum promittis, Dei & naturæ lege eſſe ſancitum: ſanctitatem verò tuam non poſſe, ne quidem de plenitudine poteſtatis, legis naturalis, & diuinæ gratiam cuiquam facere.

Pont. Iam indocilem omnino te præbes, cùm ad eadem

ſem-

ſemper reuolueris. Non ego tibi gratiam facio præcepti naturalis, vel diuini, cùm ab obedientiæ vinculo te abſoluo. non enim permitto vt Regi non pareas, quod eſſet contra ius diuinum; ſed facio, vt ille qui tibi Rex erat, non ſit tibi deinceps Rex: quemadmodum, qui donat ſeruum libertate, non concedit, vt ſeruus non teneatur obedire Domino, quod eſſet etiam contra ius diuinum: ſed facit vt Dominum non habeat, cui obediat. & qui filium emancipando eximit à poteſtate patria, non docet liberum eſſe filijs, parentibus non obedire, ſed facit vt ille, qui filius erat, iam non cenſeatur filius. Et qui votum, aut iuramentum relaxat, non dat facultatem violandi vota, vel iuramenta, ſed facit, vt non habeat votum, vel iuramentum.

Pop. Tibi igitur in ſpiritualibus, Regi in temporalibus obſequemur: vtrunque Deus iubet, vtrunque præſtabimus.

Pont. Si (vt paulò ante dicebas) pendebas animi, & dubitabas; cur in re dubia te ipſe Iudicem conſtituiſti, & tam audacter concluſiſti? Deus certè in Deuter. cap. 17. in rebus dubijs, & obſcuris remittit homines ad Sacerdotem, nec vult vt vnuſquiſque ſit iudex. Et tu ipſe paulò ante dixiſti, in rebus dubijs ad Sedem Petri eſſe confugiendum; cur igitur in dubitatione tam graui, ad locum quem elegit Dominus, id eſt, ad Sedem Petri non confugiſti? Ac vt intelligas te tua concluſione nihil effeciſſe: attende primùm, Deum quidem iubere, vt Pontifici obedias in ſpiritualibus, ſed non iubere vt in ſpiritualibus tantùm; imò iubere, vt conſequenter etiam obedias in temporalibus, ſed Regi qui legitimè regnat, non Regi, qui ob hæreſim, vel alia iuſta de cauſa Regno priuatus eſt: nam & ipſi Pontifici obedire non deberes in ſpiritualibus, ſi fortè (quod fieri non poſſe piè credimus) in hæreſim lapſus ab Eccleſia Pontificatu priua-

tus

rus eſſe denunciaretur. Attende poſtremo, dubitationem de poteſtate Papæ, an ad temporalia ſe extendat non eſſe dubitationẽ de re tẽporali, ſed de re ſpirituali, & ſupernaturali, quæq. nõ ab arbitrio, vel iudicio hominum; ſed ab intelligentia Scripturarum, & interpretatione voluntatis diuinæ dependet. quare non tuo iudicio, ſed Eccleſiæ in tam graui dubitatione ſtare debuiſti. Eccleſia verò, & per caput ſuum Chriſti Vicarium, & per Concilia, id eſt, per principalia membra ſua, & per Doctores Theologos, & Canoniſtas, id eſt, per linguas ſuas, non obſcurè docuit, Poteſtati ſpirituali ſubiectam eſſe poteſtatem temporalem, vt corpus animæ, & ideò poteſtatem temporalem etiam Regiam, à poteſtate ſpirituali, quæ pleniſſimè reperitur in Papa, dirigi, & corrigi, iudicari, & mutari poſſe, cùm deuiat.

Pop. Minas denique, quas mandato inſeris miramur quidem, & ex parte metuimus: ſed non ita ſumus meticuloſi tamen, vt plus eas, quàm oportet timeamus; aut ijs ita terreamur, vt metu iniuſtæ excommunicationis, iuſtum, ac iure debitum obſequium Regi noſtro denegemus. Licet enim vulgo iactetur, omnem excommunicationem eſſe timendam: ſcire tamen oportet iniuſtam excommunicationem, non lædere eum in quem fertur, ſed eum potius à quo fertur: ſi ideò nos anathematis mucrone ferias, quia nolumus mandatum Dei, te iubente, prætergredi, & malum facere: maledictio vertetur in benedictionem, vt quamuis ligati exterius videamur, interius ſoluti, atque innocentes maneamus.

Pont. Hoc nimirum eſt quod Sapiens dicit, Impius cùm in profundum venerit, contemnit. In hanc te foueam præcipitem egit ſuperbia, quia te ipſe Iudicem rerum diuinarum, & cæleſtium conſtituiſti: & in huius foueæ profundum demerſus iudicium non ſolùm Vicarij Chriſti, ſed ipſius etiam Chriſti contemnis. Nam etiam ſi

P time-

timere te dicas minas cenſurarum Eccleſiæ; tamen cùm audacter pronuncias, eis te non pariturum, non ſolùm timorem excludis, ſed addis manifeſtè contemptum: qui enim verè timet, ſaltem ex timore mandatum obſeruat. Quod autem dicis, iniuſtam ſententiam non lædere eum, in quem fertur: verum eſt quando is, in quem fertur, eam humiliter tolerat, & obſeruat, donec iniuſtitia, vel potius nullitas eius manifeſtè ſe prodat. Sed cùm is, in quem fertur, eam ſuperbè contemnit, & audacter mandata tranſgreditur, ſi non lædit eum excommunicatio iniuſta, vel nulla, lædit tamen ſuperbia, & tumor, quo Paſtoris mandata contemnit. Sed hæc dicenda eſſent, ſi cenſura, & mandata, de quibus nunc loquimur, aliquam iniuſtitiæ, vel nullitatis ſpeciem præſeferrent. At cùm Vicarius Chriſti ſub excommunicationis pœna populis iubet, vt Regi hæretico, vel alias iuſtè excommunicato, atque depoſito, non obediant: quæ ſuſpicio iniuſtitiæ ſuboriri poteſt? non enim vt tu falsò affirmas, Pontifex anathematis mucrone te ferit, quia non vis mandatum Dei, ipſo iubente prætergredi, & malum facere: ſed contra potius, quia mandatum Dei, Pontifice prohibente, vis tranſgredi, & malum inobedientiæ facere. Nuſquam enim mandauit Deus, vt Regi hæretico, & excommunicato, ac depoſito, populus obſequium præſtet: ſed mandauit, vt hæreticos vitet, & ne Aue quidem illis dicat, vt Paſtori ſuo obediat, & vocem eius audiat.

Atque hæc ſunt, quæ Barclaio in perſona populi dicere placuit; ad quæ non ſine ſtomacho reſpondi, cùm valdè me pigeat eadem toties replicando tempus, & operam perdere; & tamen hac puerili apoſtrophe tandem finita, iactat Barclaius firmiſſimis demonſtrationibus; & ineluctabilibus argumentis rem totam eſſe concluſam.

Refutantur falſa quædam pronunciata Barclaij, quæ digrediendo effutijt. *Cap. XXXII.*

IN capite triceſimoprimo Barclaius multa repetit, quæ ſupra dixerat de maioribus noſtris, qui Principes infideles, cùm facile poſſent eos opprimere, patienter tolerarunt: item de turbis excitatis in Eccleſia occaſione Gregorij VII. & Bonifacij VIII. qui Principes Chriſtianos, vel re ipſa depoſuerunt, vel deponere tentarunt. Addit verò reprehenſionem Clementis Septimi, & Pauli Tertij in hæc verba.

¶ De poſtremis duobus Pontificibus auſim affirmare, (eſt enim orbi notiſſimum) in cauſa eos fuiſſe perdendæ Religionis in Anglia, quòd iſtam tam inuidioſam, & latè patentem poteſtatem in Regni illius Principem, & populum ſibi aſſumere, & exercere conati ſint.]

Hæc verò falſitas & calumnia tam eſt manifeſta, & notoria, vt mirum ſit ab homine, qui ſe in hiſtorijs verſatum profitetur, proficiſci potuiſſe. Sed odium in Pontifices, & maledicendi libido, non ſolùm mentem excæcat, ſed etiam memoriam perdit. Quis enim ignorat Clementem Septimum optaſſe modis omnibus Henrico VIII. Angliæ Regi ſibi amiciſſimo gratificari, modo iuſtitia, & Religio id paterentur? At Henricum anathemate ferijt; & extat ſententia Clementis in Henricum apud Nicolaum Sanderum lib. 1. de Schiſmate Anglicano. Verum eſt, ſed coactus fuit, & cauſa anathematis adeò iuſta fuit, vt ne Barclaius quidem eam reprehendere poſſit, quamuis maximè vellet: nimirum Henricus contra omnia iura, cum maximo totius orbis terræ ſcandalo, lite pendente ad tribunal Summi Pontificis, & ipſo Summo Pontifice palam

prohibente, & cenſuras Eccleſiæ comminante, Catharinam legitimam coniugem à ſe abdicauit, & Annam Bolenam ſibi multis modis affinem matrimonio iunxit; ita ſeparauit quod Deus coniunxit,& coniunxit quæ Deus ſeparari mandauit. Quæro igitur à Barclaio an potuerit Clemẽs Pontifex,ſalua pietate,aliud agere quam quod egit? certè peccare non licet vllius boni acquirendi gratia: quomodo autem Pontifex non peccaſſet,ſi matrimonium Regis cum Catharina iure contractum diremiſſet; & matrimonium eiuſdem Regis cum Anna,quæ ipſius Regis ſoror & filia ex affinitate erat,approbaſſet? id enim ita ſe habere,ex confeſſione ipſius Regis,Nicolaus Sanderus demonſtrat lib. 1. de ſchiſmate Anglicano. Ergo cauſa perditionis Angliæ, non Pontificis iuſtitia,ſed Regis impotẽs libido fuit. Paulus verò tertius ſeueriorem quidem ſententiam in Henricũ protulit,ſed quando iã Rex à Catholica Fide defecerat,ſeq. per nouã & inauditam hæreſim caput Eccleſiæ conſtituerat, & Regnum ſuũ à communione corporis Chriſti myſtici ſeparauerat. Quare non potuit eſſe cauſa Paulus Pontifex perditionis Angliæ,quæ iam perierat: neque aliud propoſitum fuit Pontifici,niſi vt gregem,& Regem perditũ,ſi quo modo poſſet,inueniret,atque ad viam veritatis errantem reduceret,& mortuũ in peccatis ad vitam gratiæ reuocaret; vt de eo dicere poſſet,Filius meus mortuus erat,& reuixit,perierat,& inuentus eſt. Vide apud Sanderum loco citato,defectionem Regis,& Regni anno 1534.& ſententiam Pontificis Pauli III, anno 1535. quam etiam ſententiam idem Pontifex ob ſpem aliquam conuerſionis Regis oſtenſam,vt in eodem loco Sanderus notat,executioni mandari noluit.

Subiungit poſtea falſitatem aliam, non in hiſtoria, ſed quod grauius eſt,in Fide,& Religione Catholica: ¶ Reges,inquit,non in eadem cauſa ſunt, ſed ſupra omnes leges humanas, omneq. ius poſitiuum, ſoli Deo adminiſtrationem reddituri, & quanto tardius, tanto ſeuerius punien-

di.

di. Aduerſus priuatos executio parata eſt, quam nequeunt niſi ex indulgentia Principis euitare. Aduerſus Principes quæ poteſt fieri exequutio, cùm nullis humanarum legum ſanctionibus teneantur, nulliſq. ad pœnam vocentur legibus, tuti imperij poteſtate? Nam quod in iure expreſſum eſt, Principem legibus eſſe ſolutum, cùm de omnibus legibus, tum maximè de pœnarijs intelligunt, vt ijs Princeps, etiam ſi delinquat, non coërceatur.]

Hæc verò Barclaij ſententia primùm ſecum ipſa pugnat: nam ſi legibus omnibus humanis Reges ſoluti ſunt, certè non delinquunt, cùm ſecundum eas non operantur. Vbi enim non eſt lex, nec præuaricatio, inquit Apoſtolus ad Rom.4, quo modo ergo Barclaius in vltimis verbis dixit, Principes non puniri, etiam ſi delinquant? admittit enim eos delinquere, cùm leges humanas non ſeruant, & tamen affirmat eos legibus non teneri; qui autem legibus non tenentur, vtique non delinquunt, ſi eas non ſeruent. Reſpondebit fortaſſe, Principes non teneri legibus, quantum ad coactionem, teneri autem quantum ad directionem. Quamuis autem videantur verba eius Principes ab omni legum humanarum obligatione liberare: tamen admiſſa reſponſione paulò ante allata: iterum quæro, velit ne Barclaius Principes ſolutos vi coactiua legum humanarum omnium tum ciuilium, tum Eccleſiaſticarum, an ciuilium tantùm: nam ſi dixerit, eos ſolutos eſſe vi legum ciuilium tantùm; certè aliter ſentit, aliter loquitur: diſertis enim verbis dicit, Principes eſſe ſuper omnes leges humanas, omneq. ius poſitiuum, & nullis humanarum legum ſanctionibus teneri: leges autem Eccleſiaſticas, quæ à ſummis Pontificibus, cõcilijsve Epiſcoporum conduntur, humanas eſſe, & ad ius poſitiuum pertinere dubitari non poteſt. Sin autem, vt verba ſonant, ſolutos vult eſſe Barclaius Principes legibus Ec-

cleſiaſticis Pontificum,& Conciliorum,errant in doctrina fidei manifeſtè, & repugnat ijs, quæ ſupra non ſemel repetiuit, Principes Chriſtianos omnes ſubiectos eſſe ſpirituali poteſtati ſummi Pontificis, vt oues baculo paſtoris:& poſſe cenſuris Eccleſiaſticis, & ipſa etiam excommunicatione coërceri. & cap.32. addit, Poſſe Principes per ſummum Pontificem priuari omnibus commodis regenerationis in Chriſto, item tradi Satanæ vſque ad legitimam errati, & contumaciæ ſatisfactionem. Et quoniam priuari tot commodis,& Satanæ tradi, grauiſſima pœna eſt omnium conſenſu, fateri debet, paratam eſſe aduerſus Principes executionem, & eos quoque ad pœnam legibus vocari: quæ ſunt omnino contraria ijs, quæ hoc loco ſcripſit. ſed veniamus ad ea, quæ ad inſtitutum noſtrum propriè pertinent.

Defenditur pars ſecunda rationis quintæ principalis pro poteſtate ſummi Pontificis in temporalibus.Cap.XXXIII.

IN capite triceſimoſecundo Barclaius ex longa digreſſione domum rediens, proponit, ac diſcutit, & refellere nititur ſecundam partem rationis meæ principalis, quæ hac ratiocinatione continebatur, Poteſt Paſtor arietes furioſos deſtruentes ouile ſeparare, & recludere: Princeps autem eſt aries furioſus deſtruens ouile, quando eſt Catholicus fide, ſed adeò malus, vt multum obſit Religioni, & Eccleſiæ, vt ſi Epiſcopatus vendat, Eccleſias diripiat, &c. Ergo poterit Paſtor Eccleſiæ eum recludere, vel redigere in ordinem ouium.

Hanc ratiocinationem Barclaius impugnaturus incipit à cenſura vocabulorum, ac dicit, excludere dicendum

erat

erat, non recludere: recludere enim aperire eſt. At ego per recludere, non excludere, ſed includere ſignificare volui: ſolent enim Paſtores Arietes furioſos includere in aliquem locum, vt non poſſint cornibus ouiculas petere, vel pedibus conculcare. Sed recludere, inquit ille, aperire eſt, non claudere. Verum eſt id quidem, cùm dicimus, recludere fores, aut domum, aut carcerem; ſed cùm dicimus, recludere aliquid intra fores, aut hominem in domo, vel carcere recludere; tùm recludere, accipitur pro eo quod eſt claudere, vel includere: & hoc poſteriore modo ſignificare volui, Arietem à paſtore recludi in loco aliquo anguſto, & munito, vndè non facilè poſſit egredi. Ac ne putet Barclaius, me ſine auctore eſſe loquutum, legat Hincmarum in vita S. Remigij, Iuonem in Epiſt. 49. Aimoinum, in lib. 4. hiſtoriæ cap. 57. & inueniet paſſim recludere ab Auctoribus non malis vſurpari pro includere quo modo religare, non eſt ſoluere, ſed iterum, vel arctius ligare. Ac vt os Barclaij penitus obſtruamus, audiat ſanctum Hieronymum, auctorem primæ claſsis, in libro aduerſus Vigilantium, ſic loquentem: Ais vel in Sinu Abrahæ, vel in loco refrigerij, vel ſubter aram Dei animas Apoſtolorum, & Martyrum conſediſſe, nec poſſe ſuis tumulis, & vbi voluerint adeſſe præſentes: Senatoriæ videlicet dignitatis ſunt, & non inter homicidas teterrimo carcere, ſed in libera, honeſtaq. cuſtodia, in Fortunatorum Inſulis, & in Campis Elyſijs recluduntur: hæc ſanctus Hieronymus, cui non audebit, opinor, Barclaius dicere, recludere aperire eſt, proindè includuntur dicendum erat, non recluduntur. Ac vt ex eodem ſancto Hieronymo referamus Barclaio gratiam fraternæ correptionis: meminerit ſe capite triceſimo iuraſſe per Herculem, cùm ait, Ego me Hercle, &c. & audiat ſanctum Hieronymum in Epiſtola ad Damaſum, de filio prodigo dicentem, Abſit vt de ore Chriſtiano ſonet, me Hercule, & me Caſtor, & cætera ma-

cleſiaſticis Pontificum,& Conciliorum,errant in doctrina fidei manifeſtè, & repugnat ijs, quæ ſupra non ſemel repetiuit, Principes Chriſtianos omnes ſubiectos eſſe ſpirituali poteſtati ſummi Pontificis, vt oues baculo paſtoris: & poſſe cenſuris Eccleſiaſticis, & ipſa etiam excommunicatione coërceri. & cap. 32. addit, Poſſe Principes per ſummum Pontificem priuari omnibus commodis regenerationis in Chriſto, item tradi Satanæ vſque ad legitimam errati, & contumaciæ ſatisfactionem. Et quoniam priuari tot commodis,& Satanæ tradi, grauiſſima pœna eſt omnium conſenſu, fateri debet, paratam eſſe aduerſus Principes executionem, & eos quoque ad pœnam legibus vocari: quæ ſunt omnino contraria ijs, quæ hoc loco ſcripſit. ſed veniamus ad ea, quæ ad inſtitutum noſtrum propriè pertinent.

Defenditur pars ſecunda rationis quintæ principalis pro poteſtate ſummi Pontificis in temporalibus. Cap. XXXIII.

IN capite triceſimoſecundo Barclaius ex longa digreſſione domum rediens, proponit, ac diſcutit, & refellere nititur ſecundam partem rationis meæ principalis, quæ hac ratiocinatione continebatur, Poteſt Paſtor arietes furioſos deſtruentes ouile ſeparare, & recludere: Princeps autem eſt aries furioſus deſtruens ouile, quando eſt Catholicus fide, ſed adeò malus, vt multum obſit Religioni, & Eccleſiæ, vt ſi Epiſcopatus vendat, Eccleſias diripiat, &c. Ergo poterit Paſtor Eccleſiæ eum recludere, vel redigere in ordinem ouium.

Hanc ratiocinationem Barclaius impugnaturus incipit à cenſura vocabulorum, ac dicit, excludere dicendum

erat

erat, non recludere: recludere enim aperire eſt. At ego per recludere, non excludere, ſed includere ſignificare volui: ſolent enim Paſtores Arietes furioſos includere in aliquem locum, vt non poſſint cornibus ouiculas petere, vel pedibus conculcare. Sed recludere, inquit ille, aperire eſt, non claudere. Verum eſt id quidem, cùm dicimus, recludere fores, aut domum, aut carcerem; ſed cùm dicimus, recludere aliquid intra fores, aut hominem in domo, vel carcere recludere; tùm recludere, accipitur pro eo quod eſt claudere, vel includere: & hoc poſteriore modo ſignificare volui, Arietem à paſtore recludi in loco aliquo anguſto, & munito, vndè non facilè poſſit egredi. Ac ne putet Barclaius, me ſine auctore eſſe loquutum, legat Hincmarum in vita S. Remigij, Iuonem in Epiſt. 49. Aimoinum, in lib. 4. hiſtoriæ cap. 57. & inueniet paſſim recludere ab Auctoribus non malis vſurpari pro includere quo modo religare, non eſt ſoluere, ſed iterum, vel arctius ligare. Ac vt os Barclaij penitus obſtruamus, audiat ſanctum Hieronymum, auctorem primæ claſsis, in libro aduerſus Vigilantium, ſic loquentem: Ais vel in Sinu Abrahæ, vel in loco refrigerij, vel ſubter aram Dei animas Apoſtolorum, & Martyrum conſediſſe, nec poſſe ſuis tumulis, & vbi voluerint adeſſe præſentes: Senatoriæ videlicet dignitatis ſunt, & non inter homicidas teterrimo carcere, ſed in libera, honeſtaq. cuſtodia, in Fortunatorum Inſulis, & in Campis Elyſijs recluduntur: hæc ſanctus Hieronymus, cui non audebit, opinor, Barclaius dicere, recludere aperire eſt, proindè includuntur dicendum erat, non recluduntur. Ac vt ex eodem ſancto Hieronymo referamus Barclaio gratiam fraternæ correptionis: meminerit ſe capite triceſimo iuraſſe per Herculem, cùm ait, Ego me Hercle, &c. & audiat ſanctum Hieronymum in Epiſtola ad Damaſum, de filio prodigo dicentem, Abſit vt de ore Chriſtiano ſonet, me Hercule, & me Caſtor, & cætera ma-

gis portenta, quam numina. Sed his omiſsis, veniamus ad ſeria.

Admittit Barclaius ratiocinationem meam totam, & omnia, quæ indè per bonam conſecutionem deducuntur. Sed negat indè aliud effici poſſe, niſi vt Paſtor, id eſt Papa, Arietem furioſum, id eſt Regem deterrimum poſsit per excommunicationem ab ouili excludere, & priuare ſpiritualibus beneficijs Sacramentorum, & ſuffragiorum: ſed non vltra procedere ad vllam pœnam temporalem, qualis in primis eſt priuatio temporalis iuriſdictionis, aut dominij.

Sed Barclaius non percepit vim argumenti ex propoſita ſimilitudine, quam admiſit, vt aptam atque idoneam ad hāc rem explicandam, & probandam. Neque enim Paſtor arietem furioſum ſolùm excludit à grege; ſed alligat, & recludit, ſiue includit in aliquo angulo, vt non poſsit amplius Dux eſſe gregis. Et ad huius paſtoris ſimilitudinem ſucceſſor ſancti Petri, & Vicarius Chriſti Principem Chriſtianum deſtruentem Eccleſiam, alligat vinculis excommunicationis, & quodam modo includit in angulum, dum non ſinit, vt regat amplius populos Chriſtianos.

Quod autem Barclaius dicit, Poſſe Principem excommunicari, ſed non poſſe priuari niſi ſpiritualibus bonis, ac per hoc non poſſe priuari auctoritate, vel iuriſdictione, vel dominio temporali, neque poſſe ſubditos eius abſolui à fidelitate, & obedientia, quam illi debebant: mirum eſt, cùm ſacri Canones, quorum ſcientiam ipſe profitetur, inter excommunicationis effectus ponant, non ſolùm priuationem Sacramentorum, & ſuffragiorum; ſed etiam commercij ciuilis, ac præcipuè forenſis, vt non poſſit excommunicatus pro tribunali ſedere, & iudicare, nèque ſubditi comparere in iudicio coram excommunicato, vt eſt communis ſententia, ex cap. Ad probandum, de ſent. & re iudic. & ex cap. Decernimus, de ſent. excommunic. in 6. Item priuationē, vel ſuſpenſionem iuriſdictionis, & abſolutionem ſubditorū à fide-

à fidelitate : de qua re apud Gratianum 15.q.6.Can.penultimo ſic legimus,Nos ſanctorum prædeceſſorum noſtrorum ſtatuta tenentes, eos qui excommunicatis fidelitate,aut ſacramento conſtricti ſunt, Apoſtolica auctoritate à iuraméto abſoluimus, & ne ſibi fidelitatem obſeruent, omnibus modis prohibemus, quouſque ipſi ad ſatisfactionem veniant. & Can. vlt. Iuratos milites Hugoni Comiti, ne ipſi quamdiu excommunicatus eſt, ſeruiant prohibeto, qui ſi ſacramenta prætenderint, moneantur, oportere Deo magis ſeruire, quàm hominibus. Denique in caſu hæreſis priuari etiam dominio docet ſanctus Thomas in 2.2. q.12. art.2. his verbis, Quam cito aliquis per ſententiam denunciatur excommunicatus propter apoſtaſiam à fide, ipſo facto ſubditi abſoluti ſunt à dominio eius, & à fidelitatis iuramento, quo ei tenebantur. Et quamuis extra caſum hæreſis ex vi ſententiæ excommunicationis non ſequatur priuatio dominij temporalis, ſiue rerum particularium,ſiue Regnorum, & Principatuum; tamen poſſe per ſummum Pontificem priuari Reges aliosq. Principes iuſtis de cauſis Regno,vel Principatu, probatum eſt ſupra teſtimonijs, & rationibus multis, neque ea potuit Barclaius cauillationibus ſuis vllo modo conuellere.

At, inquit, bona temporalia, quæ ciuili, & humana poteſtate poſsidentur,dè manu Principis politici accipiuntur; ergo non poſſunt auferri per excommunicationem, quæ eſt ſententia Iudicis ſpiritualis : quemadmodum ſpiritualia, non poſſunt tolli per ſententiam Iudicis temporalis.

Reſpondeo. Bona temporalia,quamuis humana,& ciuili poteſtate poſſideantur, tamen bonis ſpiritualibus ſubordinantur, & poteſtas ipſa temporalis poteſtati ſpirituali ſubijcitur. Ideò verum quidem eſt, non poſſe ſpiritualia tolli per ſententiam Iudicis temporalis, quoniam ſpiritualia non ſubordinantur temporalibus, neque poteſtas ſpiritualis temporali ſubijcitur; ſed non eſt verum, non poſſe

tem-

temporalia aliqua tolli per excommunicationem, quæ eſt ſententia Iudicis ſpiritualis. Neque hoc in dubium reuocari poteſt, cùm ſatis conſtet commercium ciuile,& actiones forenſes, bona eſſe temporalia, & ciuilia: & tamen iſtis bonis temporalibus priuari excommunicatos, præſertim poſt publicam denunciationem, vel declarationem.

Refutatur error Barclaij de exemptione Clericorum.
Cap.XXXIV.

TRanſit deindè Barclaius ad exemptionem Clericorum, ſumpta occaſione ex eo quod dixerat, bona temporalia non poſſe dari, nec auferri, niſi à Principe temporali, & neminem poſſe iudiciũ Principis in temporalibus declinare. Et quia poterat aliquis obijcere Clericos exemptos eſſe à poteſtate Principũ, ac per hoc etiam in temporalibus poſſe eorum iudicium declinare: reſpondet, Clericos priuilegio Principum exemptos eſſe, cùm alioqui iure communi ſubditi eſſent, ſicut cæteri. Digreditur igitur in hoc capite, & ſequenti ad exemptionem Clericorum, & multa dicit, quæ non ſolùm à veritate, ſed etiam à communi ſcriptorum ſententia abhorrent.

Primum dicit, antequam Clerici beneficio Principum eximerentur, iure communi ſubiectos fuiſſe iudicio Magiſtratuum temporalium. Id probat duplici ratione: primum ex eo, quòd Clerici, non ſolùm Clerici ſunt, ſed etiam ciues Reipublicæ politicæ; & citat librum meum de Clericis cap. 28. Deinde ex eo quod olim ſub optimis, & pijſſimis Principibus cauſæ Clericorum tam ciuiles, quam criminales, exceptis cauſis Eccleſiaſticis, apud politicos, & temporales Iudices agitabantur, & citat caput

put quintumdecimum huius libri, vbi hoc demonſtraſſe ſe putat.

Ad hoc reſpondeo, Clericos non ſolo priuilegio Principum, ſed etiam decretis Summorum Pontificum, &, quod maius eſt, diuino iure exemptos fuiſſe, ac per hoc exemptos fuiſſe, antequam Principum priuilegio eximerentur. Quod autem Clerici ſint ciues, & pars quædam Reip. politicæ, probat, eos teneri ad obſeruandas leges ciuiles vi rationis, non vi legis. atque ad hoc probandum ego rationem illam adduxi, qua nunc abutitur Barclaius ad probandum iure communi ſubiectos fuiſſe Clericos ciuili magiſtratui: quod tamen inde non rectè probatur. Quod verò ſub pijs Principibus ante Iuſtiniani tempora cauſæ ciuiles, & criminales Clericorum apud Magiſtratus politicos aliquando agitarentur: dico, inueniri quidem leges Principum in Codice, tit. de Epiſcopis, & Clericis, quæ diſponunt de cauſis Clericorum apud ſeculares Iudices terminandis: ſed inueniri etiam Canones Conciliorum eiuſdem ætatis, vt Carthaginenſis tertij can. 9. Mileuitani can. 19. Calcedonenſis can. 9. & aliorum, quibus prohibetur Clericis acceſſus ad iudicia ſecularia. Itaque pijs Principibus nondum ſatis nota, & explicata erat exemptio, quam iure diuino Clerici habebant: & Sancti Patres paulatim eam explicare, atque introducere nitebantur.

Secundo. Barclaius dicit, mirari ſe, Bellarminum aſſerere, Papam potuiſſe eximere ſimpliciter Clericos propria auctoritate per legem canonicam, à ſubiectione temporalium Principum. ¶ Id enim, inquit, pace tanti viri dicam, eſt falſo falſius: quia lex Chriſti neminem priuat iure, dominioq. ſuo: priuaret autem, ſi per eam ius, & dominium temporale, quod Principes antequam fierent Chriſtiani in Clericis habebant, ipſis inuitis auferret.] hæc ille.

Sed

Sed vt magis Barclaius miretur, non ſolus Bellarminus, neque ſoli illi, qui inter Theologos, & Iureconſultos maximè fauere videntur exemptioni Clericorum; ſed illi etiam, qui parum fauere exiſtimati ſunt, idem prorſus dicunt. hæc enim ſunt verba Dominici à Soto in 4.Sentent. diſt.25.q.1.art.2. concluſ.6. Papa potuit etiam inconſultis Principibus, & debuit Clericos ab eorum exactionibus, & foro excipere: cui quidem exemptioni Principes contrauenire nequeunt. Atque hoc idem docet Didacus Couarruuias Iureconſultus nobilis Sotum ſequutus in practicis quæſt. q 31. concl.3. his verbis, Potuit Summus Pontifex Clericos, & eorum res à iuriſdictione ſeculari eximere: idq. conueniens fuit, & eſt Chriſtianæ Reip. non tantùm in ſpiritualibus, quod iure diuino iam erat inſtitutum, ſed etiam in temporalibus. & concl. 4. Quamuis exemptio Clericorum à iuriſdictione ſecularium iure tantùm humano ſit introducta, Princeps tamen ſecularis, vtcumque ſummus ſit, non poterit huic immunitati, aut exemptioni proprijs legibus, propriave auctoritate derogare. Deſinat ergo iam Barclaius mirari, ſi Bellarminus dicit, quod ferè omnes dicunt, & nolit ipſe, quaſi ſolus ſapiat, id negare, quod ferè nullus negat.

At, inquit, lex Chriſti neminem priuat iure, dominioq. ſuo. Verum eſt per ſe, ac propriè; quaſi hoc ipſum intendat, niſi aliquis culpa ſua priuari mereatur. Sed tamen dum euehit laicos ad ordinem altiorem, id eſt, Clericorum, non eſt mirum ſi conſequenter priuet Principes iure, quod in eos habebant, dum eſſent in gradu inferiore: neque deſunt exempla in alijs rebus tam prophanis, quam ſacris. Euehit Rex priuatum hominem, qui ſubiectus erat Comiti, ad Principatum; conſequenter priuat Comitem iure quod in illo habebat, & fortaſſe Comitem eundem ſubijcit illi Principi iam effecto, cui idem Comes antea iam præerat. Euehit Papa ſimplicem Presbyterum, ſub-

iectum

iectum alias Epiſcopo, in Metropolitanum, ac per hoc ſine vllius iniuria facit, vt qui antea ſubiectus erat Epiſcopo, incipiat tamquam Metropolitanus Epiſcopo præeſſe, cui paulò ante ſubiectus erat. Ius habebat Maritus infidelis in coniugem infidelem; conuertitur mulier ad Fidem, & conſequenter liberatur à ſubiectione viri infidelis, & ſine iniuria vlla lex Chriſti priuat virum infidelem iure, quod in vxorem ſuam habebat. pari ratione per matrimonium per verba de præſenti contractum, acquirit vir Chriſtianus ius in vxorem Chriſtianam, & tamen ſi intra tempus à iure præſcriptum, velit illa ad profeſſionem vitæ altioris aſcẽdere, & ſanctimonialis fieri, lex Chriſti priuat virum iure, quod acquiſierat, non per ſe, ſed conſequenter: non enim intendit lex Chriſti virum illum iure ſuo priuare, ſed feminam ad altiorem gradum euectam honorare. Denique euehitur filiusfamilias in Epiſcopum, priuatur Pater ipſius poteſtate patria, non vt ipſe afficiatur iniuria, ſed quia non decet patrem ſpiritualem ſubijci poteſtati parentis carnalis.

At rurſus obijcit Barclaius dicens: ¶ Deinde cùm ipſemet Papa exemptionem ſuam, non alio iure, quàm Principum largitate, & beneficio nactus ſit, (nam vt aduerſarij fatentur ſubiectus erat de iure, & de facto Ethnicis Principibus, ſicut alij Ciues) abſurdum eſt dicere, eum potuiſſe liberare alios ab illa ſubiectione: alioqui id in eum conueniret, alios ſaluos fecit, ſeipſum non potuit ſaluum facere.

Reſpondeo. Argumentum Barclaij duplici vitio laborat: nam & antecedens habet falſum, & conſecutionem vitioſam. Falſum in primis eſt, Pontificem non alio iure, quã Principum largitate, & beneficio, exemptionem ſuam nactum eſſe: qui enim Vicarium ſuum in terris eũ conſtituit, is hoc ipſo exemit eum ab omni poteſtate Principum terræ: ſed etiã ſi ſubiectus iure fuiſſet Regibus, vel Imperatoribus

ribus Ethnicis : non tamen ſequeretur, eum ſubiectum quoque eſſe debere Regibus, vel Imperatoribus Chriſtianis, niſi ipſorum largitate & beneficio eximeretur. Nam cùm ſit ipſe ſuper omnem familiam conſtitutus, & Reges, atque Imperatores ab eo in eandem familiam coaptentur, vt ab ipſo regantur, & dirigantur, certè nulla ratio patitur, vt ipſe illis ſubijciatur, quibus iure diuino præſidet. Sed bene habet, quod Barclaius ita irridendum putauit Vicarium Chriſti, quo modo perfidi Iudæi Chriſtum irridebant: qui tamen vel inuiti confitebantur, multos à Chriſto ab ipſa morte ſaluos factos fuiſſe, & ſacrilegè mentiebantur, eum non potuiſſe ſeipſum ab interitu ſaluum facere.

Tertio. Barclaius dicit, non eſſe verũ quod multi dicunt, à veteribus Concilijs fuiſſe Clericos à poteſtate, & iuriſdictione Magiſtratuum ciuilium exemptos; qui etiã addit, Patres, qui in Concilijs interfuerunt, vetuiſſe quidem, ne Clerici adirent tribunalia Iudicum ſecularium: ſed non vetuiſſe, ne vocati reſponderent; neque vllo modo prohibuiſſe temporalibus Iudicibus, ne cauſas Clericorum audirent; ſed nec prohibere vlla ratione potuiſſe. Ac primùm id oſtendere conatur ex Concilio iij. Carthaginenſi, Can. 9. vbi ſic legitur: Item placuit, vt quiſquis Epiſcoporum, Presbyterorum, Diaconorum, ſiue Clericorum, cùm in Eccleſia ei crimen fuerit intentatum, vel ciuilis cauſa fuerit commota, ſi relicto Eccleſiaſtico iudicio, publicis iudicijs purgari voluerit, etiam ſi pro ipſo fuerit prolata ſententia, locum ſuum amittat, & hoc in criminali iudicio: in ciuili verò perdat, quod euicit, ſi locum ſuum obtinere voluerit. Cur enim ad eligendos Iudices vndique patet auctoritas, ipſe ſe indignum fraterno conſortio iudicat, qui de vniuerſa Eccleſia malè ſentiendo, de iudicio ſeculari poſcit auxilium: cùm priuatorum Chriſtianorum cauſas Apoſtolus ad Eccleſiam deferri, atque ibi determinari præcipiat.

cipiat. Hactenus verba Concilij, in quibus nihil videre potuit Barclaius, pro Clericorum exemptione; ſed tantùm id ait egiſſe Patres, vt eorum Clericorum leuitatem, & procacitatem coërceret, qui poſt cauſam in Eccleſia tractari cœptam, ſpretis, & relictis Iudicibus Eccleſiaſticis, laico ſe arbitrio, iudicioq. committunt.

At nos multa videmus in huius concilij verbis pro exẽptione Clericorum. Primùm enim apertè damnant Patres recurſum ad iudicia ſecularium Magiſtratuum: quod certè non facerent, ſi ſeculares Magiſtratus omni ex parte legitimi Iudices Eccleſiaſticorum fuiſſent: quæ enim culpa erat appellare à iudicio Epiſcopi ad iudicium Præſidis prouinciæ, vel ipſius Principis, ſi Præſes, vel Princeps legitimus iudex erat, non ſolùm Clerici, ſed etiam Epiſcopi? Deindè Concilium reſcindit ſententiam Iudicis ſecularis contra Clericum latam, dum iudicat, vt in criminali iudicio Clericus à ſeculari Iudice abſolutus amittat locum ſuum; & in iudicio ciuili, perdat quod euicit, id eſt, neutri proſit ſententia in fauorem eius à Iudice ſeculari pronunciata: quamuis autem hæc loco pœnæ decernantur; tamen iniuſta fuiſſet pœna, ſi crimen non fuiſſet Clerico ſeculare iudicium agnoſcere. Denique quia Barclaius dicit, Concilium reprehendere ſolùm eos Clericos, qui poſt inchoatam cauſam in iudicio Eccleſiaſtico, eam transferunt ad iudicium ſecularium poteſtatum, quod iniurioſum videri poteſt Eccleſiaſticis Iudicibus; audiat Mileuitanum Concilium eiuſdem ætatis, & in eadem Africa celebratum: ſic enim loquitur, Can. 19. Placuit, vt quicunque ab Imperatore cognitionem iudiciorum publicorum petierit, honore proprio priuetur; ſi autem Epiſcopale iudicium ab Imperatore poſtulauerit, nihil ei obſit. Vbi videmus non agi de iudicio inchoato, ſed abſolutè, & ſub pœna grauiſſima prohiberi Clericis ne confugiant ad Imperatorem pro ſeculari iudicio obtinendo: concedi autem in Epiſcopale iudicium

cium ab Imperatore petatur, ad euitandum videlicet ſecu-
lare iudicium.

Tranſit deindè Barclaius ad Concilium Chalcedonenſe, in quo ſic ſtatuitur, Can.9. Si quis Clericus aduerſus Clericum habeat negocium, non derelinquat proprium Epiſcopum, & ad ſecularia percurrat iudicia: ſed prius actio ventiletur apud proprium Epiſcopum, vel certè conſilio eiuſdē Epiſcopi apud quos vtræq. partes voluerint, iudicium obtinebunt: ſi quis præter hæc fecerit, Canonicis correptionibus ſubiacebit.] Ex hoc Canone dicit Barclaius nihil colligi, niſi vt in prima inſtantia apud Epiſcopū cauſa ventiletur: deindè, ſi opus fuerit, ad ſecularis iudicis examen deferatur. Sed iſta gloſſa deſtruit textum: nuſquam enim in toto Canone, vel apertè, vel obſcurè mentio ſit iudicij ſecularis; & expreſsè in hoc canone dicitur, vt Clerici ad ſecularia iudicia non recurrant. Præterea in eodem loco Concilium addit, Quod ſi Clericus cauſam habeat aduerſus Epiſcopum proprium, vel aduerſus alterum, apud Synodum prouinciæ iudicetur. Quod ſi aduerſus eiuſdem prouinciæ Metropolitanum Epiſcopus, vel Clericus habet querelam, petat aut Primatē diœceſeos, aut Sedem Vrbis Regiæ Conſtantinopolitanæ, & apud ipſam iudicetur.] Vbi cùm optima eſſet occaſio nominandi Præſidem prouinciæ, aut ipſum Imperatorem: nulla tamen eorum mentio facta eſt. Quid igitur (quærit Barclaius) ſibi vult illud, Sed prius actio ventiletur apud Epiſcopum? prius enim refertur ad poſterius: & cùm non ſit in Concilio explicatum, quid poſterius faciendum ſit, ratio poſtulat, vt intelligamus, poſterius recurrendum eſſe ad iudicium ſeculare, vt conſtituit poſtea Iuſtinianus, Nouella conſtitutione. 83.

Reſpondeo. Prius cauſa clerici ventilanda eſt apud Epiſcopum proprium: quod ſi ibi terminata non fuerit, recurrendum eſt ad ſuperiores mediatos, Metropolitanum videlicet, Patriarcham, & Papam: ſed id non expreſſit conciliū;

quia

quia notum erat, tum ex vſu aliorum tribunalium, vbi ſemper à minore Iudice appellatur ad maiorem: tum ex concilio Sardicenſi generali Can. 4. & 7. vbi vltima prouocatio Eccleſiaſticorum, declaratur eſſe ad Epiſcopum Romanum. ad quos canones reſpiciens Gelaſius Papa primus in Epiſtola ad Fauſtum ſcribit, Ipſi ſunt canones, qui appellationes totius Eccleſiæ ad huius ſedis examen voluere deferri: ab ipſa verò nuſquam prorſus appellari debere ſanxerunt. & in Epiſtola ad Epiſcopos Dardaniæ, Ad illam, inquit, de qualibet Mundi parte canones appellari voluerunt: ab illa autem nemo eſt appellare permiſſus. Neque oportet canones Eccleſiæ per Nouellas Iuſtiniani exponere, cùm poſſumus per alios canones, aut per vſum Eccleſiæ illos explicare.

Adducit poſtea contra ſe Barclaius concilium Agathenſe. vbi Can. 3. ſtatuitur, ne clericus quemquam præſumat apud ſecularem Iudicem, Epiſcopo non permittente pulſare: & queritur corruptum eſſe hunc canonem à Gratiano, qui in ſua collectione, 11. q. 1. Can. Clericum, ita poſuit, Clericum nullus præſumat apud ſecularem Iudicem Epiſcopo non permittente pulſare: miratur etiam cur Bellarminus maluerit in huius canonis citatione ſequi potius Gratiani corruptionem, quàm Concilij veritatem.

Reſpondeo. Non eſt vllo modo credibile, Gratianum, virum probum, & Chriſtianæ perfectionis ſtudioſum voluiſſe textum concilij deprauare: ſed potius credendum eſt, habuiſſe Gratianum aliam lectionem illius canonis, quā nos habeamus. Sed vt vt res ſe habeat, vtraq. lectio exemptionem clericorum ſatis apertè demonſtrat. Nam in ipſo concilio etiamſi verba illa prima, clericus nec quemquam præſumat apud ſecularem Iudicem pulſare, non multum pro exemptione facere videantur: tamen ſequentia verba, Sed ſi pulſatus fuerit, non reſpondeat: multum omnino faciunt pro exemptione: mandatur enim clerico, vt in iudi-

cium coram ſeculari Iudice vocatus,non compareat. quo nihil apertius dici potuit:& in eundem ſenſum recidit quod eſt apud Gratianum,Clericum nullus præſumat apud ſecularem Iudicem pulſare. Nam ſi non licet clerico reſpondere in iudicio ſeculari;neque licebit clerico,vel laico clericum ad iudicium ſeculare vocare.

Quod autem notat Barclaius in ſecunda parte canonis, puniri laicum grauiſſima pœna, qui per calumniam clericum, vel Eccleſiam fatigare tentauerit: non ſignificat, licitum fuiſſe laicis trahere clericum, vel cauſam Eccleſiæ ad forum ſeculare,modo id ſine calumnia fieret; ſed ſignificat crimen longè grauius eſſe, & pœna grauiſſima puniendum, ſi addatur calumnia, quàm ſi abſque calumnia id fiat. Sed neque certum eſt, concilium loqui de foro ſeculari: poteſt enim fieri, vt laicus clericum accuſet quidē ad ſuum forum, id eſt, Eccleſiaſticum, & tamen eum per calumniam iniuſtè fatiget.

Addit deindè Barclaius canonem octauum concilij primi Matiſconenſis, vbi ſic legitur, Vt nullus clericus ad Iudicem ſecularem quemcunque alium fratrem de clericis accuſare,aut ad cauſam dicendam trahere quocunque loco præſumat: ſed omne negocium clericorum, aut in Epiſcopi ſui, aut Presbyteri,aut Archidiaconi præſentia finiatur. Addit denique canonem tertiumdecimum concilij tertij Toletani, in hæc verba, Diuturna indiſciplinatio, & licentiæ inolitæ præſumptio vſque adeò illicitis auſibus aditum patefecit, vt clerici conclericos ſuos,relicto Pontificē ſuo, ad iudicia publica pertrahant: proindè ſtatuimus hoc de cætero non præſumi: ſi quis hoc præſumpſerit facere, & cauſam perdat,& à communione efficiatur extraneus.

His teſtimonijs conciliorum allatis,ſubiungit Barclaius. ¶ Hæc illa ſunt ſolemnia, & ferè ſola ſacrorum canonum decreta, in quibus errorem ſuum fundant, qui falsò putāt, concilia potuiſſe eximere, & de facto exemiſſe clericos de

po-

poteſtate laicorum, quos tamen ipſimet canones adeò perſpicuè redarguunt, vt nihil neceſſe ſit alia ad eam opinionem conuellendam aliundè accerſere.]

Reſpondeo. Primùm non ſunt hæc ſola concilia, quæ exemptionem clericorum declarant, ſed multa alia, ex quibus hæc breuiter commemoranda cenſui. In concilio Lateranenſi ſub Innocentio III. cap. 43. ſic legitur, Nimis de iure diuino quidam laici vſurpare conantur, cùm viros Eccleſiaſticos, nihil temporale obtinentes ab eis, ad præſtanda ſibi fidelitatis iuramenta compellunt. In concilio Conſtantienſi, Seſſ. 31. habentur hæc verba: Laici nullam in clericos iuriſdictionem, aut poteſtatem habent. In concilio Lateranenſi ſub Leone X. Seſſ. 9. Cùm à iure tàm diuino, quàm humano laicis poteſtas nulla in Eccleſiaſticas perſonas attributa ſit, innouamus omnes, & ſingulas conſtitutiones, &c. In concilio Tridentino Seſſ 25. cap. 20. de reformatione: Eccleſiæ, & perſonarum Eccleſiaſticarum immunitas, Dei ordinatione, & canonicis ſanctionibus inſtituta eſt.

Ad hæc, & ſimilia, quæ nimis apertè loquuntur nihil Barclaius reſpondit, ſed ea, quaſi nunquam legiſſet omiſit.

Deindè nos non dicimus à concilijs propriè clericos fuiſſe exemptos, ſed eorum exemptionem declaratam, & pœnis additis confirmatam.

Denique mirum eſt, cur Barclaius dicere audeat, ex canonibus allegatis redargui, & conuelli opinionem exemptionis, cùm ea multis modis confirmetur, & roboretur. Nā ſi laici Magiſtratus legitimi Iudices clericorum eſſent; quo iure Matiſconenſe concilium ſupra citatum, omnia negocia clericorum in Epiſcopi, aut Presbyteri, aut Archidiaconi præſentia finienda eſſe decerneret? Et cur concilium Toletanum etiam citatum, tanta verborum aſperitate vocaret præſumptionem, & illicitos auſus, recurſum ad ſeculare Iudicium? Et quo modo denique idem concilium auderet

ſententiam Iudicis ſecularis irritare, & recurrentem clericum ad forum ſecularis Iudicis excommunicare? id enim ſignificant illa verba, Cauſam perdat, & à communione efficiatur extraneus.

Refutatur grande verbum Barclaij, quo exemptio Clericorum funditus tollitur. *Cap. XXXV.*

IN capite triceſimotertio Barclaius omni timore, vel pudore depoſito, ita pronunciat. ¶ Amplius dicam, & veritatem dicam, licet odium fortaſſis mihi pariturum ab ijs, quibus omnia ſunt inuidioſa, quæ ſuo ſtudio, & deſiderio vel minimum aduerſantur. Dicam ergo, & grande verbum proloquar, cuius fortè, aut nondum meminit quiſquam, aut ſi meminit, ſaltem eos quorum intererat id ſcire, non vt debuit commonefecit, Clericos ſcilicet per totum orbem, quocunque ordine, vel gradu ſint, non eſſe adhuc vllo modo exemptos, & liberatos à poteſtate temporali Principum ſecularium, in quorum Regnis, & regionibus vitam degunt; ſed perindè, ac cæteri ciues, ijs ſubiectos eſſe in omnibus; quæ ad politicam, & temporalem adminiſtrationem, & iuriſdictionem pertinent, inq. eos ius vitæ, ac necis, ſicut in cæteros ſubditos ad eiuſmodi Principes pertinere.]

Hoc grande verbum Barclaij, nihil eſt aliud, niſi grandis temeritas, & intolerabilis error hominis vnius, qui vt Regibus aduletur, non veretur opponere ſe veritati, & ſcriptoribus omnibus Theologis, & Canoniſtis, quorum duos paulò ante citauimus Sotum videlicet, & Couarruuiam; quibus addere potuiſſemus ſcriptores alios innumerabiles, & quod maius eſt, concilia quatuor generalia paulò ante citata, Lateranenſia videlicet duo, Conſtantienſe, & Tridentinum,

tinum, in quibus generatim affirmatur, non habere laicos vllam in clericos poteſtatem; neque excipiuntur Imperatores vel Reges. Neque eſt quod laboremus in demonſtranda huius doctrinæ nouitate. nam ipſe fatetur, ſe verbum grande prolocuturum, cuius fortè nondum meminit quiſquam.

Sed videamus, quibus argumentis, tam grande, & adhuc inauditum verbum Barclaius perſuadere orbi terrarũ nitatur. contraham autem in breue compendium totam eius ratiocinationem, vt quam vim habeat, facilius percipiatur. ſic igitur ille: Chriſtiani tum clerici, tum laici ſubiecti erant Principibus infidelibus, atque ab eis iudicari poterant: ergo ſubiecti ſunt etiam Principibus fidelibus,& ab eis iudicari poſſunt: quia Chriſti lex neminem priuat iure dominioq. ſuo. Rurſus, Principes fideles exemerunt quidem priuilegijs ſuis clericos à poteſtate Magiſtratuum inferiorum; ſed non exemerunt à poteſtate ſua: nuſquam enim memoriæ proditum eſt ab vllo ſcriptore, Principes, qui iſtis clericos priuilegijs donarunt, ita eos à ſe liberos dimiſiſſe,vt ſibi amplius non ſubeſſent. Imò nec potuerunt Principes,nec adhuc poſſunt clericos in ſuis Regnis conſtitutos ea libertate donare, ne ipſis poteſtate temporali ſubſint; neve delinquentes ab ijs iudicari,& puniri poſſint,niſi eadem opera ſeſe Principatu abdicent. Nam proprium eſt Principis poſſe animaduertere in ciues, & membra ſuæ Reipublicæ; ſunt autem clerici quod ad temporalia attinet ciues,& membra Reipublicæ politicæ,cuius caput, & Rector eſt Princeps. Quare Carolus V. Imperator Hermannum Archiepiſcopum Colonienſem in ius ad ſe vocari iuſſit, vt de criminibus à Clero, & vniuerſitate ei obiectis ſe purgaret, teſte Surio in Comment. anni 1545. Et multi Principes ſibi quædam clericorum delicta ſpecialiter vindicanda reſeruarunt, eaq. ſuis Magiſtratibus iudicanda committunt; vt ſunt illa crimina,quæ in Gallia priuilegia-

ta vocantur, veluti Maieſtatis, geſtationis armorum, adulteterinæ monetæ, & ſimilia:] hæc ille, Ex quibus omnibus ſequitur, clericos non eſſe exemptos à poteſtate, & iuriſdictione Principum temporalium.

Reſpondebo nunc ordine ad ſingulas propoſitiones, Ad primam illam de ſubiectione clericorum Principibus infidelibus duæ ſententiæ ſunt, vt ſupra diximus: & neutra fauet Barclaio. Vera ſententia eſt, clericos iure fuiſſe exēptos etiam à poteſtate Principum infidelium, quamuis de facto ſubiecti eſſent: exemit autem eos, tamquam proprios ſuos Miniſtros ille, qui Apoc. 1. Verè dicitur Princeps Regum terræ. Itaque iuxta hanc ſententiam neganda eſt propoſitio prima Barclaij, quam neque ille vſquam probauit; neque hoc loco probat, ſed aſſumit, vt conceſſam; quam tamen grauiores ſcriptores non concēdunt, videlicet omnes illi, qui exemptionem iſtam de iure diuino eſſe docent: Sed etiamſi concederetur nihil indè Barclaius colligeret; quoniam negaretur illa conſecutio, Ergo ſubiecti ſunt clerici iudicio, & poteſtati Principum fidelium: hanc enim propoſitionem, quæ eſt ſecunda apud Barclaium, negant omnes Catholici ſcriptores, tàm Theologi, quàm Canoniſtę: negatur autem illa conſecutio, quoniam ſummus Pontifex clericos abſolutè exemit à poteſtate Principum fidelium, qui eius poteſtatem agnoſcunt: à poteſtate autem Principum infidelium, qui eius poteſtatem non agnoſcunt; non ita abſolutè exemit; cùm eos cēſuris Eccleſiaſticis coërcere non poſſit: ipſi etiã Chriſtiani Principes Clericos exemerunt, intelligentes, quanta ſit dignitas clericorum, quod Principes infideles non fecerunt, cùm eis ſpiritualis illa dignitas nota non eſſet. Ad illam tertiam propoſitionem, lex Chriſti neminem priuat iure, dominioq. ſuo: iam ſupra reſpondi capite ſuperiore, vbi oſtendi, per exemptionem Clericorum non priuari Principes iure, quod habebant in eoſdem, antequam Clerici eſſent, per ſe, & proprie;

priè; ſed conſequenter, & quaſi per accidens: quemadmodum cùm filius familias euehitur ad Epiſcopale faſtigium, eximitur à patria poteſtate; nec tamen fit iniuria patri, quoniam non priuatur pater iure ſuo per ſe, ſed conſequenter: non enim intendit Eccleſia priuare patrem iure patriæ poteſtatis, ſed euehere perſonam illam ad gradum, quo dignus eſt, quamuis inde ſequatur illa priuatio patriæ poteſtatis. Vide multa alia exempla capite ſuperiore.

Ad quartam propoſitionem, quæ erat, à nullo ſcriptore memoriæ proditum eſſe, quod Principes exemerint Clericos à poteſtate ſua; ſed ſolùm quod exemerint à poteſtate Magiſtratuum inferiorum.

Reſpondeo. Videtur qui hoc dicit, aut nihil legiſſe, aut lectores fallere voluiſſe. Scribit enim Ruffinus lib. 10. hiſt. cap. 2. Conſtantinum Imperatorem diſertis verbis pronunciaſſe, ſibi non eſſe licitum iudicare Sacerdotes, ſed ab illis potius ſe eſſe iudicandum. Vbi ſatis apertè declarauit, Sacerdotes exemptos eſſe non ſolùm à poteſtate iudicum inferiorum, ſed etiam ab ipſius ſupremi Principis imperio. Cui declarationi conſentanea eſt lex eiuſdem Conſtantini ſeptima in Codice Theodoſiano, de Epiſc. & Clericis. Lectores, inquit, diuinorum apicum, & hypodiaconi, & cæteri Clerici, qui per iniuriam hæreticorum ad curiam deuocati ſunt, abſoluantur; & de cætero ad ſimilitudinem Orientis minimè ad curias deuocentur, ſed immunitate pleniſſima potiantur. hæc ille, qui cùm abſolutè prohibeat Clericos ad curias deuocari, & velit pleniſſima immunitate potiri, & nihil omnino excipiat, manifeſtum eſt, eum velle, vt neque ad ipſius Principis curiam deuocentur: non enim eſſet pleniſsima immunitas, ſi principali poteſtati eſſent obnoxij. Similis eſt lex Theodoſij, & Valentiniani Cod. Theod. l. vltima de Epiſc. & Clericis, vbi ſic legimus, Clericos, quos indiſcretim ad ſeculares Iudices

debere deduci infauſtus præſumptor edixerat, Epiſcopali audientiæ reſeruamus. Fas enim non eſt, vt diuini muneris Miniſtri temporalium poteſtatum ſubdantur arbitrio. In qua lege dum nihil excipitur, omnia comprehendi videntur, niſi fortè Principis poteſtas, temporalis dici non debeat. Ipſe quoque Iuſtinianus Nouella octogeſimatertia, quæ ſæpè ab Aduerſarijs citatur, quaſi in ea Clerici in criminalibus exempti non videantur à foro ſeculari: habet hæc verba, Prius hunc ſpoliari à Deo amabili Epiſcopo ſacerdotali dignitate, & ita ſub legum fieri manu. Vbi videmus, Clericos, dum Clerici permanent, non eſſe ſub poteſtate legum, ſed ſolùm poſteaquam Clericali honore per Epiſcopos priuati ſunt: ac per hoc non ſolùm exemptos eſſe, dùm Clerici ſunt, à poteſtate Iudicum inferiorum, ſed ab ipſis Principum legibus, quod ad coactionem attinet: atque hoc eſt quod Concilium Conſtantienſe ſeſſ. 31. dixit, Laicos nullam in Clericos iuriſdictionem, vel poteſtatem habere. Et certè nomine Laicorum Principes etiam ſupremos comprehendit, cùm & ipſi Laici ſint. Denique, vt alia multa prætercam, Imperator Fridericus Secundus in prima ſua Conſtitutione generaliter loquitur, dum ait, Item ſtatuimus, vt nullus Eccleſiaſticam perſonam in criminali quæſtione, vel ciuili trahere ad iudicium ſeculare præſumat, contra Conſtitutiones Imperiales, & Canonicas ſanctiones. hæc ibi. Per ſeculare autem iudicium non intelliguntur iudicia ſolùm Iudicum inferiorum, ſed etiam ſupremorum, cùm omnia ſint æquè ſecularia. Atque re ipſa ſic obſeruari videmus, vbi ſacrorum Canonum reuerentia viget.

Ad quintam propoſitionem, quæ erat, non potuiſſe Principes ſupremos eximere Clericos à ſua Regia poteſtate; reſpondemus, id manifeſtè falſum eſſe. Nam etiam ſi non poſſit ſummus Princeps, omnes qui in Regno ſuo degunt ab omni poteſtate ſua eximere, niſi principatu ſe

abdi-

abdicet, tamen poteſt aliquam partem populi ſui ab aliqua parte poteſtatis ſuæ, vel etiam à tota eximere, & ſimul verè Princeps dici, & eſſe. Proprium enim ſummi Principis eſt, tributum à populo ſibi ſubiecto exigere, vt Apoſtolus docet ad Rom. 13. Ideò enim, inquit, & tributa præſtatis: miniſtri enim Dei ſunt, in hoc ipſum ſeruientes: & poteſt tamen Rex, quos vult in ſuo Regno immunes à tributis facere. Dicitur enim lib. 1. Reg. cap. 17. Qui percuſſerit Philiſtæum, ditabit eum Rex diuitijs magnis, & domum patris eius faciet abſque tributo in Iſraël. Sic etiam ſi magnus aliquis Rex in medio Regno ſuo ciuitatem vnam, vel liberam faciat, vel alicui abſolutè donet, non ideò Rex dici non poterit totius Regni ſui, præſertim ſi ciuitatem illam protegat, & defendat; & ciues illi leges Regni ſponte ſeruent: ſic igitur potuerunt Reges, Clericos in ſuo Regno degentes eximere à poteſtate ſua regia, & Reges tamen dici, & eſſe non ſolùm laicorum, ſed etiam Clericorum, qui leges eius politicas liberè ſeruant; & cauſas, quas cum laicis habent, cùm actores ſunt ad tribunal ipſius deferunt: & iudicio, ac ſententia eius in eiuſmodi cauſis acquieſcunt. Et quoniam Rex pro defenſione non ſolùm laicorum, ſed etiam Clericorum laborat, & vigilat, ideò non ſolùm laici, ſed etiam Clerici honorem ei deferunt, qui Regibus debetur, iuxta præceptum Apoſtoli Petri, Deū timete, Regem honorificate. 1. Pet. 2. Denique pro Rege Deum orant, vt Apoſtolus monet 1. Timoth. 2. dicens, Obſecro igitur primùm omnium fieri obſecrationes, orationes, poſtulationes, gratiarum actiones pro omnibus hominibus, pro Regibus, & pro omnibus, qui in ſublimitate ſunt: nec ſolùm pro Regibus generatim preces ad Deum fundunt, ſed in ſpecie dicunt, pro Rege noſtro N. vel pro Imperatore noſtro N.

¶ At, inquit Barclaius, omnia membra debent ſubeſſe capiti, & omnes ciues Rectori ciuitatis, ita vt caput, & rector

ctor in omnia membra, & ciues animaduertere poſſit: ſunt autem Clerici membra corporis politici, & ciues terrenæ ciuitatis, quoad temporalia.

Reſpondeo. In corpore naturali neceſſe eſt, vt omnia membra capiti ſubſint; quoniam in eiuſmodi corpore locum non habet exemptio. Sed in corpore politico, in quo locum habet exemptio, non eſt neceſſe, vt omnia membra, id eſt, omnes ciues propriè ſubſint poteſtati capitis, id eſt, Rectoris, ac per hoc non eſt neceſſe, vt Principes in omnes ciues animaduertere poſſint, ſicut nō eſt neceſſe, vt omnes ciues ſoluant tributa, neque vt omnes armis Rempublicam defendant; ſed ſatis eſt, ſi conſilio, vel adhortatione, aut precibus apud Deum Rempublicam temporalem iuuent. At perturbabitur Reſpublica, ſi Clerici leges Principum impunè tranſgrediantur. Reſpondeo. Non impunè tranſgredientur, quoniam ab Epiſcopo ſuo, vel Pontifice Summo coercebuntur. At Carolus V. vocauit ad tribunal ſuum Hermannum Archiepiſcopum Colonienſem. Verum eſt, ſed vocauit, vt Principem Imperij: eundem enim ad ſuum tribunal vocauit Paulus III. Pontifex, vt Archiepiſcopum, eodem teſte Surio, in eodem loco, qui Surius poſtea ſcribit, anno 1547. iuſſu Summi Pontificis, & Imperatoris Hermannum loco motum fuiſſe. Sententia verò depoſitionis a Pontifice lata eſt, quàm autem fuerit Carolus V. diligens obſeruator Eccleſiaſticæ immunitatis, ex eo poteſt intelligi, quòd anno ſalutis 1520. detecta atroci conſpiratione aduerſus eundem Carolum, in qua Eccleſiaſtici nonnulli intermiſti erant: Carolus in laicos animaduertit, Eccleſiaſticos, ſuperioribus Eccleſiaſticis puniendos remiſit. teſtis Molin. lib. 4. c. 21. de Hiſp. primog.

Addebat Barclaius, eſſe quædam delicta grauia, quæ priuilegiata dicũtur in Gallia, ſummis Principibus reſeruata. Sed hoc argumentum in ipſum auctorem retorqueri poteſt: illa enim non dicuntur priuilegiata, quia Princeps ipſe ſibi

ſe ſibi reſeruauerit, quando priuilegium exemptionis Clericis conceſſit, vt Barclaius exiſtimat: ſed dicuntur priuilegiata, quia priuilegio Sedis Apoſtolicæ indultum eſt Regibus Francorũ, vt ea delicta cognoſcere poſſint: id quod explicat Clarus q.36.§.fin.verſic. vlterius quæro. & Auferius in Clementina, Vt Clericorum, de offic. Iudic. ordin. limit. 13.

Ad vltimam propoſitionem, quam colligit Barclaius ex ſupradictis, quod videlicet, Exemptio Clericorum à poteſtate Principum nulla ſit.

Reſpondeo. Eam propoſitionem ex dictis perperam coll gi; tum quia demonſtratum eſt, ſummos Principes potuiſſe, & voluiſſe Clericos à ſua poteſtate eximere: tum quia licet ipſi non voluiſſent, aut non potuiſſent, potuit, & voluit Summus Pontifex illos eximere, aut iure diuino exemptos declarare: neque poſſunt Principes etiam ſupremi hanc exemptionem impedire. Atque hæc eſt communis Doctorum Theologorum, & Canoniſtarum ſententia, cui hactenus nonniſi hæretici reſtiterunt. Et quidem quod hoc ſentiant illi, qui exemptionem volunt eſſe de iure diuino, ne Barclaius quidem dubitat. & expreſsè docet Nauarrus in cap: Nouit, de Iudicijs, notab.6. num.30. Quod autem idem etiam fateantur, & doceant illi, qui exemptionem arbitrantur non eſſe de iure diuino; perſpicuum eſt ex Franciſco Victoria, Relect. de poteſtate Eccleſ. q.6. propoſit.5. ex Dominico à Soto, in 4. diſt.25. q.2. art.2. ex Martino Ledeſmio in quartum, parte 2. q.20. art.4. ex Dominico Bannes in 22. q.67. art.1. & ex Didaco Couarruuia pract. quæſt. cap.31. concl.3. & 4. cuius verba, vt etiam Soti, capite ſuperiore adduximus. Hinc ſoluitur quæſtio, quã Barclaius in extremo capite inſolutam reliquit, liceat ne Principi priuilegium exemptionis Clericorum reuocare. Reſpondent enim Doctores allegati, nullo modo licere.

De-

Defenditur ſecunda, & tertia pars rationis quintæ principalis pro poteſtate Pontificis Maximi in temporalibus.
Cap. XXXVI.

IN capite triceſimoquarto Barclaius poſt longam digreſſionem de exemptione Clericorum; redit ad oppugnandam ſecundam partem rationis meæ principalis, quam propoſuerat initio capitis triceſimiſecundi. Argumentum meum hoc erat, Paſtoris munus eſt Arietes furioſos, atque ouile deſtruentes ſeparare, & recludere: Princeps autem eſt Aries furioſus, atque ouile deſtruens, quando eſt Catholicus fide, ſed adeò malus, vt multum obſit Eccleſiæ, & Religioni, vt ſi Epiſcopatus vendat, Eccleſias diripiat, &c. Ergo poterit Paſtor Eccleſiæ eum recludere, & in ordinem redigere.

Ad hoc argumentum reſpondit in illo capite triceſimoſecundo Barclaius, totum argumentum poſſe concedi, quoniam ex eo nihil aliud efficitur, niſi poſſe Principem malum, & Eccleſiæ noxium ſeparari à gregis conſortio per ſententiam excommunicationis. Nos verò eam reſponſionem in capite xxxiij. refutauimus, ad quam Lectorem remittimus. Nunc igitur in capite triceſimoquarto Barclaius hæc addit:

¶ Ad argumentum, inquit, nunc reuertor, quod capitis triceſimiſecundi initio propoſitum eſt, & reſpondeo, nihil illud ad bonorum quorumlibet temporalium, nedum ad Regni ademptionem pertinere. Certum enim eſt, & certo certius, excommunicationem, qua ſola ſeparantur, & excluduntur peruerſi Chriſtiani à conſortio fidelium, & communione Eccleſiæ, nemini patrimonium, & bona temporalia auferre.] hæc ille, qui poſt multa verba in hac

re explicandâ conſumpta concludit, ſi non poſſit Papa per excommunicationem adimere patrimonia priuatis hominibus, multo minus poſſe per eandem cenſuram priuare Reges, ac Principes Imperijs, atque Regnis.

¶ Nunquid, inquit, plus ei poteſtatis in Principes, quàm in priuatos, Dei lege, tributum eſſe conſtat? aut nunquid Principibus, quàm priuatis duriore, & deteriore conditione eſt viuendum, vt quod Eccleſia in priuatum nequeat, id in Principem poſſit exercere?]

Reſpondeo. Cùm dixi, Arietem furioſum poſſe per Paſtorem ſeparari, & recludi, non intellexi per ſeparationem, & recluſionem ſolam excommunicationem, ſed excommunicationem, & depoſitionem: quemadmodum enim Paſtor non ſolùm ſeparat Arietem à grege, ſed etiam recludit quaſi in carcere, vt non amplius gregem ducat: ſic Pontifex ſummus Regem deſtruentem Eccleſiam, non ſolùm ſeparat per excommunicationem à communione fidelium, ſed etiam deponit, & in ordinem redigit, vt non amplius populos regat. Itaque tota illa longiſſima diſputatio, qua Barclaius probat, per excommunicationem non priuari homines proprio patrimonio ſuperuacanea eſt; neque vim argumenti noſtri Barclaius aſſecutus eſt: quemadmodum etiã vocem, recludere, expoſuit per vocem, excludere, cùm exponenda eſſet per vocem, includere, vt cap. 33. docuimus.

Addo præterea magnum eſſe diſcrimen inter priuatas opes, & publicam iuriſdictionem; vt etiam inter ſubſtantiã, ſiue diuitias, & poteſtatem, ſiue auctoritatem: poteſt enim homo aliquis pauperrimus eſſe priuatis opibus, & iuriſdictionem publicam, atque ampliſſimam habere; & poteſt contra ditiſſimus eſſe auro, atque argento, agris, & vineis, & armentis; & nullam habere in alios homines politicam poteſtatem. Ex quo diſcrimine fit, vt quamuis excommunicatio non priuet patrimonio proprio, & opibus, & diuitijs; priuet tamen iure, & poteſtate commercij humani,

ele-

electionum,& contractuum,& ſimilium; & ſimul impediat publicam forenſem iuriſdictionem : neque enim licet excommunicatis forenſia iudicia exercere,audire cauſas, ſententiam ferre, in ſontes animaduertere , vt ſupra probauimus,ex cap. Ad probandum, de ſent.& re iudic.

Quamuis autem ex vi ſolius excommunicationis, niſi in caſu hæreſis,& apoſtaſiæ, non ſequatur amiſſio Regni , vel Imperij : tamen ſummus Pontifex,qui poteſt excommunicando ſuſpendere iuriſdictionem, vt diximus, poteſt etiam deponendo priuare omni iuriſdictione, & poteſtate Regia : quæ vt in prolegomenis oſtendimus, communis eſt Doctorum , & Eccleſiæ ipſius ſententia . Nec tamen hinc ſequitur, plus habere poteſtatis Pontificem in Principes,quam in priuatos : nam priuati non poſſunt deponi à Regno,quia Regnum non habent,non quia minus obnoxij ſint poteſtati ſummi Paſtoris : & tamen poſſunt etiam ipſi priuari rebus, quas habent ; quod fit cùm pęna pecuniaria,aut exilij,aut carceris,aut alia corporali pęna mulctantur : falſum enim eſt,quod Barclaius nimium ſæpè repetit , corporalem pęnã in ſolius politici magiſtratus poteſtate poſitam eſſe : cuius contrarium praxis oſtendit , præſertim in tribunali ſancti officij .

Addit poſtea Barclaius aliam rationem , quàm in forma ſyllogiſticæ ratiocinationis hoc modo diſponit .

Summus Pontifex non habet nunc maius imperium in Principes temporales,quàm habuit antequam ipſe eſſet Princeps temporalis :

Atqui antequam eſſet Princeps temporalis , nullum in eos temporale imperium vllo modo habuit :

Ergo nullum nunc quoque in eos vllo modo habet .

Et quoniam propoſitio manifeſta videtur,probat aſſumptionem hoc modo .

Nemo inferior,& ſubiectus habet imperium in ſuum ſuperiorem,& dominum, vt poſſit eum iudicare in eo ipſo in

quo

quo eſt ei ſubiectus:
Papa autem, antequam fieret Princeps temporalis erat Regibus, & Imperatoribus, quantum ad temporalia inferior, & ſubiectus:
Ergo non habet in eos temporale imperium, vt poſſit eos in temporalibus iudicare.

Reſpondeo. Aſſumptio prioris ſyllogiſmi falſa eſt, proindè etiam falſa concluſio eſt: Siquidem ſummus Pontifex ius quod habet in temporalibus ſupra Reges, & Principes Chriſtianos, non acquiſiuit ex Principatu temporali, quem nunc poſſidet, ſed habuit à Chriſto, quando ab eo accepit poteſtatem Apoſtolicam, & ſupremam ſupra omnem Eccleſiam, vt eſſet ipſius Vicarius generalis, Caput, & Rector, & Paſtor, & Princeps omnium fidelium: quamuis enim, vt ſæpè dictum eſt, ea poteſtas in ſe ſpiritualis ſit, tamen extenditur ad temporalia eo modo, quo ſpiritus humanus, quamuis verè, & propriè ſpiritus ſit, non corpus, vel corporalis; tamen regit membra corporis, cui præſidet, & ea caſtigat, & punit, prout ad ſalutem expedire cognoſcit. Quare probatio aſſumptionis in poſteriore ſyllogiſmo, nullas vires habet; nam aſſumptio quoque ſyllogiſmi poſterioris eſt falſa, ac per hoc eſt etiam totius ſyllogiſmi falſa concluſio: ſiquidem falſum eſt, ſummum Pontificem fuiſſe vnquam Regibus, & Imperatoribus iure ſubiectum: neque id probauit Barclaius, quod vt probatum aſſumit.

At, inquit, aduerſarij dicunt, exemptionem perſonarum Eccleſiaſticarum iure humano introductam eſſe.

Reſpondeo. Bellarminus, qui citatur in margine, non dicit iure humano ſolùm, ſed iure humano, & diuino. Deindè illi ipſi, qui exemptionem Clericorum dicunt eſſe de iure humano, addunt eam, quo ad perſonas, eſſe valdè conformem iuri naturali, & diuino, vt perſpicuum eſt ex Dominico de Soto in 4.diſt.25.q.2.art.2.concl 5. Prætereà iidem auctores, qui negant exemptionem Clericorum eſſe

de

de iure diuino diſertè affirmant, ſummum Pontificem potuiſſe, & debuiſſe eximere Clericos, etiam Principibus temporalibus inconſultis: neque poſſe temporales Principes contrarium ſuis legibus conſtituere, vt ſupra notauimus, ex Victoria, Soto, Ledeſmio, Banneſio, & Couarruuia: falſum eſt igitur quod tot verbis inanibus hoc loco Barclaius repetit de exemptione ſolo Principum priuilegio, & munere Clericis conceſſam.

Tranſit poſtea Barclaius ad tertiã partem rationis quintæ principalis pro poteſtate ſummi Pontificis in temporalibus, omitto enim quæ ipſe repetit ex cap. xv. quæ ibidem refutata ſunt. ſic autem loquitur. Supereſt ſupremum Bellarmini argumentum, in quo refutando non multa opera opus eſt. Tertium, inquit, argumentum eſt: Poteſt Paſtor, ac debet omnes oues ita paſcere, vt eis conuenit: ergo poteſt Pontifex Chriſtianis ea iubere, atque ad ea cogere ad quæ quilibet eorum ſecundùm ſtatum ſuum tenetur; id eſt, ſingulos cogere, vt eo modo Deo ſeruiant, quo ſecundum ſtatum ſuum debent: debent autem Reges Deo ſeruire defendendo Eccleſiam, puniendoq. hæreticos, & ſchiſmaticos: ergo poteſt, ac debet Regibus, iubere vt hoc faciant, & niſi fecerint, etiam cogere per excommunicationem, aliaſq. commodas rationes.

Ad hoc argumentum Barclaius reſpondet, ſi agatur de paſtu, & pœnis ſpiritualibus, totum argumentum concedi poſſe; tenetur enim Summus Pontifex paſcere omnes Chriſtianos paſtu ſpirituali: nam ad paſcendum paſtũ corporali, facultates eius quantumuis amplæ ſint, nullo modo ſufficerent: ſic etiam tenetur cogere omnes ad officium ſuum pœnis ſpiritualibus, quarum grauiſſima excommunicatio eſt; ſed vlterius progredi non poteſt: & allegat ad hoc probandum Ioannem Driedonem in lib. 2. de libertate Chriſtiana cap. 4.

Sed hæc Barclaij reſponſio ſupra refutata eſt multis in

locis.

locis. & nunc ex ipſo Driedone, quem ipſe citat, refutari poteſt: ſcribit enim Barclaius à Driedone nullam aliam iudicij, & correctionis Papalis in Imperatores delinquentes pœnam, niſi ſolam excommunicationem poni. At Io. Driedo repugnat Barclaio, eumq. his verbis confutat, lib. 1. de libertate Chriſtiana, cap. 14. Verùm hoc non eſt ſilentio prætereundum, quod Papa ex plenitudine poteſtatis ſuper vniuerſos Principes Chriſtianos, poteſt Reges, ac Principes propter hæreſis crimen priuare ſuis Regnis, atque Imperijs, & in temporalibus prorſus eximere plebem Chriſtianam ab obedientia, & ſubiectione eorum: hæc Driedo, quem in Patronum ſententiæ ſuæ allegauit Barclaius; qui certè inſignis Doctor Ioannes Driedo non poterat clarius mendacium, & impoſturam Barclaij redarguere. Quod ergo nos diximus, & docent omnes Catholici, poſſe Paſtorem ſummum Chriſtianorum cogere omnes ad officium ſuum præſtandum in obſequium Dei; non intelligitur de ſola coactione per excommunicationem, ſed etiam per priuationem Regnorum, & Principatuum, ſi ad ſalutem gregis idem Paſtor expedire iudicauerit.

Defenditur primum exemplum allatum pro poteſtate ſummi Pontificis in temporalibus.
Cap. XXXVII.

IN capite triceſimoquinto, & triceſimoſexto refert, & refellit Barclaius argumenta quædam Nicolai Sanderi: quam totam diſputationem omittendam hoc loco eſſe cenſui, quoniam non ſuſcepi onus probandi omnia argumenta, quæ à Catholicis ſcriptoribus proponuntur, eſſe inſolubiles demonſtrationes. Scio multa interdum probabilia admiſceri argumentis ſolidioribus, quæ quamuis per ſe, ac ſola, vim per-

ſuadendi non habeant, tamen addita firmioribus argumentis, non parum iuuant ad rem, de qua agitur, confirmandam. Itaque concluſionem Sanderi, quæ communis eſt inter omnes Catholicos ſcriptores, aduerſus Barclaium, cuius manus ſunt contra omnes, vt ſcriptura de Iſmaele loquitur, defendendam mihi deſumpſi, & ſimul ad ea, quæ propriè aduerſus mea ſcripta Barclaius objecit, reſpondendum mihi eſſe iudicaui. Igitur in capite triceſimoſeptimo refert argumentum meum primum ab exemplo, & figura veteris teſtamenti ductum. hæc autem eſt argumenti ſumma. Ozias Rex in lib. 2. Paralip. cap. 26. cùm Sacerdotum officium vſurparet, & à Sacerdotibus repulſus non acquieſceret, continuò lepra diuinitus percuſſus fuit, atque iudicio Sacerdotum ſeparatus è cætu populi, ſeorſim in domo ſolitaria habitauit vſque ad obitum: ex quo factum eſt, vt Regni adminiſtratione priuatus fuerit, & filius ipſius in ciuitate populum iudicauerit. Hinc argumentum eiuſmodi conficitur, Si ob lepram corporalem poterat Sacerdos olim Regem iudicare, & Regno priuare: quare id non poterit nunc propter lepram ſpiritualem, id eſt, propter hæreſim, quæ per lepram figurabatur, vt S. Auguſtinus docet lib. 2. quæſt. Euangel. quæſt. 40. præſertim cùm 1. Corinth. 10. Paulus dicat, contigiſſe Iudæis omnia in figuram?

Ad hoc argumentum reſpondet Barclaius; Iudicio Sacerdotum fuiſſe Regem Oziam propter lepram ſeparatum à reliquo populo; & eodem modo poſſe nunc Regem iudicio ſummi Pontificis propter hæreſim ſeparari per excommunicationem à cætu fidelium: negat autem fuiſſe Regem Oziam Regno priuatum, & propterea etiam negat, poſſe Regem à Pontifice propter hæreſim Regno priuari. Quod autem non fuerit Ozias Regno priuatus, probat ex eo quòd ſcriptura teſtatur anno ætatis ſextodecimo regnare cœpiſſe, & quinquaginta duobus annis regnaſſe. 4. Reg. 15. & 2. Paralip. 26. proindè regnaſſe ab anno ſextodecimo

vſque

vſque ad mortem. Idem etiam probat ex eo quòd eadem ſcriptura dicit, Ioatham filius Regis gubernabat palatium, & rexit domum Regis, & iudicabat populum terræ: hinc enim colligitur, filium Regis non auctoritate propria, ſed nomine Patris ſui ægrotantis Regnum adminiſtraſſe: hæc Barclaius.

Reſpondeo: Ozias lepra percuſſus retinuit quidem nomen Regium, ſed inane: filius verò eius ſine Regio nomine Regnum cum plena poteſtate adminiſtrauit. id verbis diſertis teſtatur Ioſephus lib. 9. Antiquitatum, cap. 11. vbi dicit, Oziam priuatum vixiſſe in domo ſolitaria, & filium eius Rempublicam adminiſtraſſe. quod idem ſatis apertè indicat ſcriptura, cùm ait, Filius Regis iudicabat populum terræ: neque addit, id eum feciſſe iuſſu Patris, aut Patris nomine; neque toto eo tempore quo Rex percuſſus lepra manſit in domo ſolitaria, vllam partem regiminis ad eum vllo modo pertinuiſſe. Atque hoc intellexi, cùm in argumento dixi, coactum fuiſſe Oziam filio Regnum renunciare: per Regnum enim non vocabulum Regis, ſed auctoritatem ſignificaui: quam auctoritatem Pater non retinuit, ſed priuatus vixit, vt Ioſephus loquitur. In hoc igitur vis argumenti ab exemplo ducti poſita eſt, quod quemadmodum Rex Ozias lepra percuſſus iudicio ſacerdotum coactus eſt habitare in domo ſolitaria, & Regni adminiſtratione dimiſſa priuatus viuere: ſic etiam Rex hæreticus, iudicio ſummi Sacerdotis per excommunicationem ſeparari poſſit à cætu piorum, non ſolùm quo ad ſacramentorum, & precum communicationem, vt Barclaius admittit, ſed etiam quo ad forenſe iudicium, & Regni adminiſtrationē, quod Barclaius negat. At Oziæ relictum eſt nomen Regium. Verum id quidem, ſed non ideò nomen Regium relinqui debet homini propter hæreſim excommunicato, atque depoſito: nam lepra ſpiritualis deterior eſt lepra corporali: & ſacerdos Chriſtianus præſtantior eſt Sacerdote

Leuitico,& res figurata perfectior eſt,quam ſit ipſa figura: ſic enim Agnus Paſchalis par non erat Chriſto crucifixo, & manna inferius eſt Euchariſtia, & Circunciſio baptiſmum non æquat.

Quod autem Barclaius diſputat de differentia auctoritatis regnandi,& adminiſtrationis Regni,non facit ad rem; tum quia Ozias non ſola adminiſtratione,ſed etiam auctoritate priuatus fuiſſe dicendus eſt,cùm Ioſephus dicat,eum priuatum in magno mœrore vixiſſe poſt acceptam plagam lepræ : tum etiam quia Barclaius non concedit, Regem hæreticum poſſe priuari adminiſtratione Regni. ſic enim ipſe loquitur pag.312. ¶ Quod autem dixi, Papam poſſe ſeparare Regem hæreticum à communione fidelium per excommunicationem,de ſeparatione ſpirituali animorum, non corporum intelligendum eſt. ſubditi enim Regi excómunicato obſequium denegare non debent:]hæc ille, qui ſine dubio, vt etiam ſupra docuit,non permittit, poſſe per Pontificem interdici Regi hæretico adminiſtrationem Regni, & curatorem illi dari, vt ipſe fatetur, datum eſſe Regi Oziæ filium Curatorem. Quare falsò poſtea dicit, figuram Oziæ, lepræ, ſeparationis, belliſſimè conuenire cum Rege, hæreſi, & excommunicatione: & ex hac figura temporalem Pontificis poteſtatem omnino fictitiam, vſurpatam, atque à iure diuino alienam oſtendi. Quo modo enim figura cum re figurata concordat, ſi in figura ponitur Rex coactus habitare in domo ſolitaria, & negocia Regni nulla tractare: in re figurata ponitur Rex liberè in Vrbe Regia reſidere, & ius dicere, vt antea faciebat? Et ſi veritas figuræ requirit,vt nihil minus, ſed potius aliquid amplius in re figurata reperiatur, quàm in ipſa figura: & ideò neceſſe eſt, vt Rex hæreticus per ſententiam Pontificis adminiſtratione Regni,& ipſa quoque auctoritate priuetur, quo modo ex hac figura temporalis poteſtas Papæ fictitia, & vſurpata, & à iure diuino aliena monſtratur? Maneat

ergo argumentum noſtrum ab exemplo appoſitè ductum à eſſe: neque à Barclaio potuiſſe conuelli.

Defenditur ſecundum exemplum pro poteſtate Pontificis in temporalibus. Cap. XXXVIII.

PRoponit deinde Barclaius in capite triceſimo octauo ſecundum exemplum à nobis adductum ex lib.2.Paralip.cap.23. Vbi narratur, Athaliam Reginam fauentem ſuperſtitioni, & idololatriæ Baal à Pontifice Ioiada Regno, & vita fuiſſe priuatam, & Ioas Regem in eius locum inſtitutum.

Ad hoc exemplum refutandum ſternit ſibi Barclaius viam digreſſiuncula quadam, ex confictis rumoribus, & ſolita maledicentia in Pontifices. Scribit enim hoc exemplum à me allatum, ne indiligentiæ, aut præuaricationis apud Sixtum V. Pontificem accuſarer, ſi illud ab alijs antea notatum omiſiſſem. At ego multo antea quam Sixtus V. Pontifex crearetur, hæc ſcripſeram, & in ſcholis dictaueram: deinde, ſi tam multa alia exempla prætermiſi, quæ in Sandero legeram, vt Barclaius ipſe teſtatur, cur timere debui offenſionem Pontificis, ſi iſtud vnum prætermitterẽ? Quod verò addit Barclaius, Sixtum V. in animo habuiſſe, ordinem Ieſuitarum ad arctiorem formam viuendi, atque ad certum veſtimenti genus cogere; fabulæ ſunt hominum ocioſorum: & mirum eſt Barclaium in his etiam nugis referendis voluiſſe tempus conſumere. Quod verò adiungit, Bullam eiuſdem Sixti V. qua Pontimuſſanæ Academiæ perpetuus Rectoratus Ieſuitis addicitur, ſuppoſititiam, vel obreptitiam videri, & quamuis verè ſit à Sixto conceſſa, valere tamen non debere, quia ſtatim ab eius creatione fuerit impetrata: non iam ad fabulas, vel nugas, ſed ad ca-

lumnias, & maledicentiam pertinet: quaſi non potuerit idem Pontifex toto illo quinquennio, quo Pontificatum geſſit, eam bullam reuocare, ſi ſuppoſititiam, aut obreptitiam, aut fraude extortam dediciſſet.

Sed his omiſſis, ad exemplum Ioiadæ Pontificis Athaliam Reginam exauctorantis, reſpondet Barclaius, exemplum illud ad rem non facere; quòd Athalia nullo iure Regnaret, ſed immani tyrannide per vim, & ſcelus Regnum occupaſſet.

At verum quidem eſt, initium Regni Athaliæ tyrannicum, & violentum fuiſſe: ſed cùm annis ſex quietè regnauerit, credibile eſt, populum conſenſu ſuo Regnum eius approbaſſe, præſertim cùm ignoraretur ſupereſſe adhuc vnum ex filijs Regis defuncti, & fama eſſet, omnes omnino interijſſe. Neque nouum, aut inſolitum eſt, vt initia Regnorum ſint violenta, & tyrannica, & tamen paulò poſt conſentiente populo Reges legitimi habeantur. Ipſe certè Auguſtus, qui Imperator optimus habitus eſt, Rempublicam iniuſtè initio oppreſſit, & Principatum ſibi armis violenter vſurpauit. Otho Galbam occidit: Vitellius Othonem eiecit: Veſpaſianus Vitellium; & omnes tamen Imperatores à Senatu, Populoq. Romano ſalutati ſunt. Quid atrocius, quàm quod Philippus geſſit, cùm Gordianum Imperatorem legitimum ſuſtulit, & Imperium eius inuaſit? & tamen ipſe quoque legitimus Imperator habitus eſt. Mitto Odoacrem Herulum, Gothos, & Longobardos inuaſores Italiæ; & alios prope innumerabiles, qui per vim Regna occuparunt, & poſtea tamen accedente conſenſu populorum Reges legitimi habiti ſunt.

At, inquit Barclaius, Sacerdos Ioiada, non auctoritate propria Athaliam depoſuit, ſed hortatus eſt Centuriones, & milites, & cum illis in Athaliam conſpirauit: ſic enim Scriptura loquitur, Miſit Ioiada Pontifex, & aſſumens Centuriones, & milites introduxit in templum Domini, pepi-

pepigitq. cum eis fœdus.

Et hoc verum eſt, ſed non impedit quominus Ioiadæ au-ctoritate Regina depoſita fuerit. Sacerdos enim non poterat ſolus implere quod propoſuerat; ideò Centurionibus, & militibus ad ſe accerſitis, expoſuit illis propoſitum ſuum deturbandæ Reginæ de ſolio, tum ob alia crimina, tum quòd falſam religionem Baal foueret: neque ſimplici promiſſione militum contentus eſſe voluit, ſed fœdus cum eis inijt, & adiurauit eos, vt fortiter propoſito ſuo cooperarentur. Denique ipſe armauit milites tradens eis haſtas, & reliqua arma Regis Dauid, quæ erant in domo Domini; ipſe iuſſit interfici Reginam; ipſe nouum Regem coronauit; ipſo auctore totus populus templum Baal euertit, & aras Idolorum deſtruxit, & ſacerdotem Baal aram ante ipſam occidit.

Defenditur tertium exemplum allatum pro poteſtate Summi Pontificis in temporalibus. *Cap. XXXIX.*

Tertium exemplum attuleram ex S. Ambroſio, qui Theodoſium Imperatorem excommunicauit propter cædem, quam Theſſalonicæ nimis crudeliter fecerat: deinde coëgit eum, vt legem ferret, ne ſententiæ latæ de cæde, aut publicatiane bonorum ratæ eſſent, niſi poſt triginta dies à pronunciatione ſententiæ, nimirum vt ſi quid per iracundiam præcipitanter dictaſſet, intra ſpacium illud ſedato pectore reuocaret. Ex quo exemplo collegeram ab Epiſcopo Mediolanenſe potuiſſe iudicari Imperatorem, qui apud Mediolanum ſedem habebat. Ex quo rurſus deduxeram, ſi hoc potuit Epiſcopus, quanto magis Princeps Epiſcoporum Papa?

Ad hoc exemplum ita reſpondet Barclaius, vt primùm admittat, Epiſcopum poſſe cognoſcere de crimine Principis in foro externo Eccleſiaſtico, & illud punire pœna Eccleſiaſticâ, qualis in primis excommunicatio eſt: & hoc modo cognouiſſe Ambroſium cauſam Theodoſij de cæde, vt peccatum erat, & eundem Theodoſium reum factum excommunicaſſe: deinde concedit, ab Epiſcopo Ambroſio imperatum fuiſſe, vt Theodoſius legem illam ferret in pœnitentiam peccati commiſi, ſine quo pœnitentiæ fructu vel ſigno, eum ab anathematis vinculo non ſoluiſſet. Ex his verò colligit, S. Ambroſium habuiſſe in Theodoſium ſpiritualem iuriſdictionem, non autem temporalem, aut politicam.

At ego exemplum illud, quod attinet ad excommunicationem, non attuli aduerſus Barclaium, qui nondum orbi terrarum innotuerat: ſed aduerſus alios, præſertim Anglos Caluiniſtas, qui negant Principem ſupremum excommunicari poſſe à Summo Pontifice, vel Summum Pontificem vllam habere in ſupremos Principes iuriſdictionem, vel poteſtatem. Quod verò attinet ad legem politicam, quam Theodoſius ex Ambroſij præcepto tulit; non vtique negamus, eam ad fructum pœnitentiæ pertinere, & à ſpirituali poteſtate Epiſcopi fuiſſe imperatam: ſed oſtendere voluimus, poſſe Principes Eccleſiaſticos, non ſolùm in foro interno conſcientiæ, ſed etiam in foro externo Eccleſiaſtico diſponere de temporalibus, vt ad ſpiritualia ordinem habent. Certè enim qua poteſtate S. Ambroſius potuit Theodoſium cogere, ſi à vinculo anathematis ſolui vellet, ad legem illam politicam ferendam: eadem potuit eundem cogere ad aliam legem politicam ſaluti animarum neceſſariam, ferendam, niſi vellet anathematis vinculo alligari. Ex quo manifeſtè colligitur, multo maiore ratione potuiſſe Pontificem Maximum, Eccleſiæ vniuerſæ præſidem, imperare Principibus temporalibus ſub anathema-

-tis pœna, vt leges politicas ſpirituali bono neceſſarias ferant, & contra, vt eas abrogent, quæ ſpirituale bonum impediunt: atque hoc modo ſpirituali poteſtati, temporalem poteſtatem eſſe ſubiectam.

Defenditur exemplum quartum.
Caput XXXX.

QVartum exemplum deſumptum fuit ex priuilegio S. Gregorij Monaſterio S. Medardi conceſſo, quod habetur lib. 12. Epiſtolarum extremo, in quo leguntur hæc verba, Si quis Regum, Antiſtitum, Iudicum, vel quarumcunque ſecularium perſonarum huius Apoſtolicæ, & noſtræ præceptionis decreta violauerit, cuiuſcunque dignitatis, vel ſublimitatis ſit, honore ſuo priuetur, &c. Et ſimilia habentur in alio priuilegio eiuſdem S. Gregorij lib. 11. epiſt. 10. ad Senatorem Abbatem.

De hoc exemplo ſic loquitur Barclaius. ¶ Si viueret hodie B. Gregorius, & ſuperiora verba eo ſenſu accipi intelligeret, quaſi ipſe poteſtatem habuiſſet priuandi Reges ſuo honore, & dignitate: exclamaret profectò calumnioſam eſſe interpretationem, & ſe nunquam tale quid, vel per ſomnium cogitaſſe: ea verò quæ alibi ſcripta ab eo ſunt, fidem abrogant huic expoſitioni. ſunt igitur iſta, non imperantis, ſed imprecantis verba, quibus admonet, & adiurat omne genus hominum, ne priuilegium à ſe datum violent: quod ſi violauerint, Deum vindicem fore, qui eos ſuo honore priuet. quod genus admonitionis & imprecationis nunc ſemper addi ſolet extremis Bullarum, & Conſtitutionum Pontificiarum, hoc modo, Nulli ergo hominum liceat hanc paginam, &c. ſi quis autem hoc attentare præſumpſerit, indignationem omnipotentis Dei, ac Beato-

rum Petri, & Pauli Apoſtolorum eius incurrat, ſiue quod idem eſt, ſe nouerit incurſurum.]

Reſpondeo. Interpretatio verborum S.Gregorij, non mea eſt, ſed alterius S.Gregorij dignitate paris, & ſanctitate non multum inferioris. Sanctus, inquam, Gregorius VII. Papa in Epiſtola ad Epiſcopum Metenſem, quæ eſt viceſimaprima libri octaui, hunc locum S. Gregorij adducit ad probandum iure à ſe fuiſſe depoſitum Henricum Imperatorem: B. Gregorius, inquit, Papa Reges à ſua dignitate cadere ſtatuit, qui Apoſtolicæ Sedis decreta violare præſumpſerint, ſcribens ad quendam Senatorem Abbatem, his verbis, Si quis verò Regum, &c. Quod ſi B. Gregorius, Doctor vtique mitiſſimus, Reges, qui ſtatuta violarent, non modo deponi, ſed etiam excommunicari, atque in æterno examine damnari decreuit: quis nos Henricum non ſolùm Apoſtolicorum iudiciorum contemptorem, verum etiam ipſius Matris Eccleſiæ, quantum in ipſo eſt conculcatorem, totiusq. Regni, & Eccleſiarum improbiſſimum prædonem, & atrociſſimum deſtructorem depoſuiſſe, & excommunicaſſe reprehendat, niſi fortè ſimilis eius? hæc ille, cui Barclaius ſi cedere noluerit in interpretatione verborum S.Gregorij, nimis temerarius erit: ſi autem ceſſerit, fateri debebit, S. Gregorium primum non ignoraſſe, poteſtatem ſibi diuinitus datam extendi vſque ad Regum, & Principum depoſitionem. Sed addamus & alium interpretem verborum S.Gregorij, vt in ore duorum teſtium ſtet omne verbum. Thomas Valdenſis, vir doctiſſimus in lib. 2. doctrinalis fidei antiquæ art. 3. cap. 75. Profecto, inquit, nec B. Gregorius eminentiæ ſui ſtatus ſuper ſtatum Imperialem præiudicauit in aliquo, cùm Regem ſibi verbo tenus præpoſuit, negocio quod tunc tractabatur attento. quod tunc aptè videbimus, ſi poſteriora eius facta, & ſcripta quæramus. Vide an ſe Magiſtrum & Imperatorum & Regum non arbitrabatur, cùm poſt priuile-

gia

gia quædam Senatori Presbytero, & Abbati Xenodochij Francorum directa ſub interminatione dignitatis,& honoris omni eius violatori concluſit, Si quis Regum,&c. En quam bene Doctor iſte Barclaium nondum natum confutauit. Barclaius dicit ex alijs ſcriptis S.Gregorij colligi, S. Gregorium non exiſtimaſſe habere ſe poteſtatem ſuper Reges ſeculi, quamuis eius verba id ſignificare videantur: Thomas Valdenſis contradicit, ex alijs S. Gregorij ſcriptis colligi, S. Gregorium verbo tenus ſe Imperatori ſubieciſſe, re autem vera non ignoraſſe eminentiam ſui ſtatus ſuper ſtatum Imperialem. Barclaius dicit, Verba ſancti Gregorij ſonare imprecationem, quam etiam quilibet priuatus adiungere poteſt literis ſuis: Thomas Valdenſis contra dicit, Verba S.Gregorij ſonare interminationem honoris, & dignitatis, quam literis ſuis adiungere non poteſt, niſi Princeps ſupremus. Vtrum autem maior fides habenda ſit vni Barclaio, quam duobus viris tantæ eminentiæ, atque doctrinæ, ſtultum eſt quærere. Sed etiam ſi id quæratur ex verbis ipſius S.Gregorij tota quæſtio nullo negocio diſſoluetur. Siquidem S.Gregorius tria ſimul coniungit, videlicet, honore ſuo priuetur, à communione fidelium ſegregetur, in diuino examine ad pœnas æternas damnetur. At duo poſteriora non continent imprecationem, ſed decretum, ſiue declarationem: non enim Prælatus, qui dicit, qui hoc fecerit, excommunicetur, imprecatur excommunicationem, ſed iubet excommunicari: & qui dicit, qui hoc fecerit, in diuino iudicio ad pœnas æternas damnetur, non imprecatur damnationem æternam (quis enim tam crudelis inuenitur, qui hoc imprecetur?) ſed declarat, qui hoc fecerit, eum grauiſsimè peccaturum,& pœnas æternas in diuino examine promeriturum. Igitur eodem modo illud, Honore ſuo priuetur, non eſt imprecatio, ſed decretum, vt ab honore ſuo decidat, & declaratio, vt liceat populo non obedire eiuſmodi Regi, tam-

quam

quam honore ſuo ac dignitate priuato. Quemadmodum etiam verba extrema Conſtitutionum Apoſtolicarum non ſignificant imprecationem, vt perperam Barclaius exponit. (neque enim Summus Paſtor, & Vicarius boni illius Paſtoris, qui animam ſuam pro ouibus ſuis poſuit, imprecaretur ouibus ſuis indignationem omnipotentis Dei) ſed declarationem, & denunciationem continent grauiſſimæ pœnæ, quæ contemptores Apoſtolicorum præceptorum ſine dubio conſequetur. Hoc enim manifeſtè ſignificant illa verba, Indignationem omnipotentis Dei, & Beatorum Petri & Pauli ſe nouerit incurſurum. Quare ſi S. Gregorius nunc in terris viueret, haud dubio exclamaret, calumnioſam eſſe interpretationem Barclaij, & ſe nihil tale vnquam vel per ſomnium cogitaſſe.

Defenditur exemplum quintum. Cap. XLI.

QVintum exemplum eſt Gregorij II. qui Leoni Imperatori à ſe excommunicato prohibuit vectigalia ſolui ab Italis, ac proinde Imperij parte mulctauit.

Ad huius, & ſequentium exemplorum refutationem, præmittit Barclaius ſatis prolixam admonitionem aduerſus argumenta, quæ petuntur ab exemplis, immemor argumentorum, quæ ipſe duxit ab exemplis veterum Pontificũ, & Imperatorum, ex quibus pleniſſimè conſtare dixit, nullã eſſe in Pontifice poteſtatem diſponendi de temporalibus. Sed quoniam iſti ſunt loci communes, qui ad omnem diſputationem accommodari poſſunt; ijs omiſſis ad rem propoſitam accedam. Igitur Barclaius præciſè negat, verum eſſe quod hiſtorici tradunt, à Gregorio II. Pontifice prohibitos fuiſſe Italos Imperatori hæretico, & excommunicato vectigalia pendere: tota verò eius ratio eſt, quia Platina in vita Gregorij II. ſcribit, volentibus populis deficere

ab

ab Imperatore hæretico, reſtitiſſe Gregorium, & auctoritate ſua, eos in fide, & obedientia Imperatoris tenuiſſe. Cur autem vni Platinæ maior fides habenda ſit, quam cæteris hiſtoricis antiquioribus, & pluribus; eam cauſam reddit, tum quia Platina ſcripſit hiſtorias Pontificum iuſſu Sixti IV. & habuit Romæ multa vetera monimenta; tum etiam quia Gregorius Pontifex optimus & iuſtiſſimus cùm eſſet, nunquam iuſſiſſet contra Euangelium negari cenſum Cęſari, qui vſque ad obitum Cæſar, & Imperator Auguſtus permanſit.

At hæc Barclaij diſputatio, tam eſt infirma, ac debilis, vt mirum non ſit, quod paulò ante tam longa præfatione exemplorum auctoritatem extenuare conatus ſit. Videbat enim nihil firmum adferre ſe poſſe ad exemplum tam vetuſtum, & tam euidens refutandum. Primum igitur aio Platinam non eſſe contrarium hiſtoricis cæteris, ſi tempora diſtinguantur. Verum eſt enim per multos annos Gregorium reſtitiſſe populis Italicis cupientibus ab Imperatore deficere. Sperabat enim aſſiduis cohortationibus ſuis aliquando ceſſurum Imperatorem, & ad meliorem mentem, ac ſaniora conſilia rediturum: atque hoc eſt, quod Platina verè narrat. Sed vbi vidit Pontifex, ſe operā perdere, & Imperatorem quotidie deteriorem fieri: ſecūrim ad radicem miſit, & Imperatorem cœtu piorum eiecit, ac iuſſit, vt ei tamquam impio Italici populi non parerent, neque vectigalia deinceps penderent. Id verò Platina non negat, & hiſtorici plurimi Græci, & Latini affirmant, quos in libro meo citaui. Vide de hac tota cauſa Cardinalem Baronium Tomo 9. Annalium, ad annum ſalutis 726. & 730.

Aio ſecundo, ſi Platina contrarium dicat, magis credendum eſſe hiſtoricis cæteris, quàm ipſi: nam & multi ſunt, & antiquiores, & diligentiores, & hiſtorias temporum ſcribunt, non vitam vnius Pontificis, vt Platina facit: quam

autem

autem Platina parum diligens fuerit in perſcrutandis mònimentis Romanorum Archiuiorum, vel ex eo poteſt intelligi, quod Onuphrius Panuinius in additionibus ad Platinam, multa eiuſdem Platinæ vel omiſſa, vel errata demonſtrat: & in additione præmiſſa vitæ Gregorij ſecundi, admonet, Leoni tertio Imperatori hæretico iure ereptum fuiſſe Imperium, quod in Italia habebat, à Gregorio ſecundo Romano Pontifice.

Aio tertio Gregorium virum ſanctiſſimum non peccaſſe in Euangelium, quando populos Italiæ prohibuit vectigalia pendere Imperatori hæretico. Quod enim Dominus ait, Reddite quæ ſunt Cæſaris Cæſari; intelligitur de Cæſare legitimè imperante.

Leo verò ille, qui ob crimen hæreſeos à Summo Pontifice publicè excommunicatus fuerat, & ab Imperio depoſitus, non erat verè, & iure Cæſar, ſed Tyrannus, & perſecutor ſub titulo Cæſaris.

At, inquit Barclaius, vſque ad mortem Leo permanſit in Imperio.

Reſpondeo. Apud Græcos, præſertim hæreticos, Imperator de facto, non de iure permanſit: apud Latinos, ac præſertim Italos, neque de iure, neque de facto.

Defenditur exemplum ſextum.
Cap. XLII.

SExtum exemplum eſt Zachariæ Pontificis, qui Childericum Regem Francorum depoſuit, & Pipinum ſubſtituit.

Ad hoc exemplum Barclaius opponit multa, quæ per partes ſingillatim refellenda ſunt.

Primùm contendit, Childericum fuiſſe ſolo nomine Regem, qualis eſt, vt ipſe loquitur, Rex Schaccorum.

Reſpondeo. Negari non poteſt, quin Childericus nihil omnino in Regno per ſe gereret, ſed Regnum, & Regni negocia per Principes, ac potiſſimum per Præfectum Palatij adminiſtraret, vt Aimoinus tradit lib. 4. cap. 61. cæterum verum non eſt, eum ſolo nomine Regem fuiſſe, fuit enim Rex iure ſucceſſionis, & tamquam verus, ac legitimus Rex inunctus, & coronatus erat, & à populis iuramentum fidelitatis acceperat. Neque hoc negare Barclaius poteſt, niſi ipſe ſibi repugnare velit: nam paulò poſt ſcribit, grauiſſimam iniuriam Childerico factam eſſe à Zacharia Pontifice, & à Pipino Principe cùm Regno deiectus eſt. At quæ iniuria fieri poterat ei, ſi abſque vllo iure falſum Regis nomen gerebat? & cur Pipinus in ſpem Regni exarſerat, & Regium nomen non diſſimulanter affectabat (vt paulò infra Barclaius loquitur) ſi Childericus nihil præter inane nomen habebat?

Secundo Barclaius dicit, Childericum iniuſtè depoſitum fuiſſe; in qua re ſocium habet Ioannem Caluinum, lib. 4. inſtit. cap. 7. & Illyricum in hiſtoria Magdeburgenſi Centuria 8. cap. 10.

Sed nos iuſtè fuiſſe depoſitum probamus primo ex teſtimonijs omnium ſcriptorum: omnes enim cum laude hanc hiſtoriam narrant. Vide Cedrenum in vita Leonis Iſaurici, Paulum Diaconum lib. 6. cap. 5. de geſtis Longobardorum, Eginarthum in vita Caroli Magni, Rheginonem lib. 2. Chronic. Marianum Scotum lib. 3. Chron. Othonem Friſingenſem lib. 5. hiſtoriæ cap. 55. Adonem Viennenſem in Chron. Aimoinum lib. 4. cap. 61. Abbatem Vrſperg. & Sigebertum in Chron. Blondum lib. 10. Decadis primæ, Paulum Aemilium lib. 1. & 2. de geſtis Francorum, Robertum Gaguinum, Papirium Maſſonium, & alios omnes, hæreticis exceptis.

Secundo ex cauſa: nam non ſolùm Childericus, & aliquot eius prædeceſſores nulla Regni negocia curabant, ſed

etiam

etiam ob eorum ſocordiam Chriſtiana Religio in eo Regno maximè laborabat, vt ſcribit S. Bonifacius Epiſcopus Moguntinus in Epiſtola ad Zachariam Pontificem.

Tertio ex virtute auctoris, & executoris: nã Zacharias, cuius auctoritate hæc res geſta eſt, omnium conſenſu vir ſanctiſſimus, & ſapientiſſimus fuit. Sanctus verò Bonifacius, qui iuſſu Pontificis Pipinum vnxit, & coronauit, non ſolùm Doctor eximius, ſed etiã Martyr glorioſiſſimus fuit. Denique ab euentu, nam tranſlatio iſta Regni Francorum à Childerico ad Pipinum, Deo benedicente fauſtiſſima, & Regno, atque Eccleſiæ vtiliſſima fuit.

At, inquit Barclaius, nullo caſu licet malum facere, vt bonum inde quantumuis magnum conſequatur: deponi autem Regem legitimum à proprijs ſubditis, aut deponentibus conſentire, cùm ille ſolùm Deum ſupra ſe habeat, cui ſoli geſtorum ſuorum rationem reddere tenetur, per ſe & ſimpliciter malum eſſe iam ſupra oſtendimus.

Reſpondeo. Childericum non ſubditi eius, ſed Pontifex, qui ſuperior erat, iure depoſuit: non enim Zacharias ſolùm aſſenſum præbuit in depoſitione Childerici, ſed ex auctoritate eum depoſuit, vt mox oſtendemus. Neque vllo ſolido argumento ſupra Barclaius probauit, Reges non habere ſupra ſe niſi Deum, cui ſoli geſtorum ſuorum rationem reddere teneantur. Videat lector, quæ ſupra dicta ſunt, & iudicet.

Tertio Barclaius ridet argumentum illud, quod ab euentu felici duxi, vt probarem, iuſtè Childericum fuiſſe depoſitum: ac dicit, plebeium, & puerile argumentum eſſe, & allegat Poëtam dicentem:

Careat ſucceſſibus opto,
Quiſquis ab euentu facta notanda putet.

Addit etiam, eundem felicem euentum habuiſſe tranſlationem Regni Francorum a Carolouingis ad Capeuingos; & tamen conſtat Hugonem Capetum per ſummum

ſce-

ſcelus exuiſſe Carolouingos Regno, & illud ad Capeuingos ſuos tranſtuliſſe.

Reſpondeo. Argumentum à ſolo euentu fortuito ſine dubio parum valet, vt ſi quis damnaret prudentiam, vel peritiam Imperatoris ex eo ſolùm, quòd victor in prælio non fuiſſet: ſæpè enim aliundè accidit amiſſio victoriæ, quā ex imprudentia, vel imperitia Imperatoris: argumentum tamen à felici euentu ex prouidentia Dei, non parum valet, præſertim cùm adiungitur alijs argumentis. ſolet enim Deus iuſtitiæ fauere, niſi ob aliquam cauſam ſapientiæ ipſius videatur aliter eſſe faciendum.

Quod autem Barclaius reprehendit Hugonem Capetum ſummi ſceleris, & Regni vſurpati; & Gaguinum auctorem adducit: nos ei Cardinalem Baronium opponimus, qui tomo Annalium decimo ad annum Domini 987. multis argumentis probat, Hugonem fuiſſe legitimum Regem, & in eo non defeciſſe, ſed propagatam eſſe Caroli Magni ſtirpem. Nec deſunt alij, qui Hugonem iſtum defendunt, vt Papirius Maſſonus, & alij: & Gaguinus non dicit per ſummum ſcelus id ab Hugone factum fuiſſe. Et certè magnum argumentum huius rei eſſe poteſt, quòd Robertus Pius, qui vna cum Patre Hugone, & poſt eum regnauit, vir pijſſimus, & ſanctiſſimus fuerit: neque enim tanta pietas cum iniuſta vſurpatione alieni Regni cohærere potuiſſet.

Quarto dicit Barclaius, S. Bonifacium non peccaſſe exequendo mandatum Zachariæ Pontificis, quamuis Zacharias mandando peccauerit: reddit autem rationem, quia tenebatur, inquit, Papæ ſententiam exequi, licet ſciuiſſet illam eſſe iniuſtam, & ideò licet feciſſet Zachariam reum iniquitas imperandi, innocentem eſſe oſtendiſſet Bonifacium ordo ſeruiendi, & neceſſitas parendi. & allegat cap. Paſtoralis. §. qui verò, de offic. Iudic. deleg. & Can. Quid culpatur. 23. q. 1. & Can. miles. 23. q. 5.

Reſpondeo. Hoc dictum non plebeium, aut puerile, ſed

planè hæreticum eſt;pugnat enim cum expreſſo verbo Dei, Oportet obedire magis Deo,quàm hominibus, Act.5.quod ipſum declarauit S.Auguſtinus, & alij Patres,qui citantur. 11.q.3.Can. Iulianus,& alijs multis Canonibus eiuſdem quæſtionis. In illo verò cap.Paſtoralis §.quia verò,vbi dicitur, ſententiam iniuſtam ab inferiore exequutioni mandandam eſſe; gloſſa rectè docet,quæ ibi dicitur ſententia iniuſta, abſolutè iuſtam eſſe, quia iuſtè à lege inductum eſt,vt is qui in tempore præſcripto non appellauit,aduerſus eum ſententia proferatur, etiamſi alioqui iuſtam cauſam habuiſſet, & ibidem rectiſſimè eadem gloſſa declarat, non eſſe obediendum mandato ſuperioris euidenter iniuſto. Et Can. Quid culpatur.23.q.1. S.Auguſtinus contra Barclaium loquitur,cùm dicit,eſſe obediendum ſuperiori,quando vel certum eſt iuſtum eſſe,vel non eſt certum eſſe iniuſtum quod iubetur. ex quo ſequitur, vt quando certum eſt eſſe iniuſtum,non ſit vllo modo parendum. denique in Can.Miles.28. q.1. non agitur de iuſtitia, vel iniuſtitia mandati, atque id ſolùm definitur, priuata auctoritate hominem interficere peccatum eſſe, ſecus autem ſi publica auctoritate id fiat. Quare Barclaius ſententiæ ſuæ amore cæcatus, vel noluit iura intelligere,vel non potuit.

Quinto dicit Zachariam Pontificem conſenſiſſe Francis volentibus Childericum deponere, & Pipinum Regem creare; non autem poteſtate, vel auctoritate ſua,vel Childericum à Regno depoſuiſſe,vel in Pipinum Regnum trãſtuliſſe: & propterea nihil ex hoc exemplo trahi poſſe ad oſtendendam Romani Pontificis auctoritatem in Regibus vel deponendis,vel creandis.

Sed hæc nimia temeritas eſt, cùm teſtimonijs hiſtoricorum omnium contrarium manifeſtè probetur.

1 Annales Francorum vetuſtiſſimi ſic habent, Data auctoritate ſua (Zacharias) iuſſit Pipinum Regem conſtitui.

2 Eginarthus in vita Caroli Magni: Pipinus,inquit,per

au-

auctoritatem Rom. Pontificis, ex Præfecto Palatij Rex conſtitutus eſt.

3 Aimoinus lib.4.cap.61. de geſtis Francorum: Pontifex, inquit, data auctoritate ſua, iuſſit Pipinum Regem inſtitui.

4 Rhegino lib.2.Chronici: Zacharias, inquit, per auctoritatem Apoſtolicam iuſſit Pipinum Regem creari, & ſanctæ vnctionis oleo iniungi.

5 Lambertus Schaphnaburgenſis, in hiſt. Pipinus, inquit, decreto Zacharię Papę per vnctionem ſancti Bonifacij Rex appellatus eſt.

6 Sigebertus in Chronico, Anno, inquit, 750. Pipinus Princeps auctoritate Apoſtolica, & Francorum electione à S.Bonifacio in Regem conſecratur. & anno 752. iterum inungitur in Regem à Stephano Papa.

7 Hermannus Contractus, in Chronico, Anno, inquit, 752. Pipinus auctoritate Stephani Papæ detonſo, ac depoſito Rege Hilderico Rex Francorum factus eſt.

8 Marianus Scotus lib.3. Chronici, Zacharias, inquit, Papa ex auctoritate S.Petri Apoſtoli mandat populo Francorum, vt Pipinus, qui poteſtate Regia vtebatur, etiam nominis dignitate frueretur. Ita Hildericus Rex, qui vltimus Merouingorum Francis imperabat, depoſitus, & in monaſterium miſſus eſt.

9 Abbas Vrſpergenſis in Chronico, Anno, inquit, 750. Pipinus per auctoritatem Zachariæ Papæ more Francorum electus ad Regnum per manus S. Bonifacij eleuatus eſt in Regni ſolium. & infra, Stephanus Papa Pipinum ſacra vnctione in Regiæ dignitatis honore confirmauit.

10 Otho Friſingenſis lib.5.hiſt.cap.22. Auctoritate, inquit, Zachariæ Papæ Pipinus ad Regnum eligitur.

11 Albertus Krantzius lib.1. Metropolis cap.14. Merito, inquit, Summus Pontifex, & Gallorum Rex mutuis ſe attollunt fauoribus: quando ab initio hæc Sedes domui

Caroli hoc præſtitit, vt Regiam haberet dignitatem.

12 Paulus Aemilius in Childerico, Zacharias, inquit, Francos ſacramenti Regi Childerico dicto ſoluit: hiq. conuentu habito Regem Pipinum ſalutauerunt.

Habemus duodecim teſtes, quorum aliqui auctoritate Pontificis, alij auctoritate Apoſtolica, alij auctoritate S. Petri, alij decreto Papæ Childericum depoſitum, & Pipinum exaltatum teſtantur, poſtremus ſcribit, non auſos Francos Pipinum Regem ſalutare, niſi prius ſacramento per Pontificem ſoluerentur, quo Regi Childerico tenebantur: & tamen Barclaius ſolita temeritate negat, auctoritate, vel decreto Pontificis id eſſe factum. Hoc ſolùm ſupererat, vt cum Matthia Illyrico, noſtri temporis hæretico notiſſimo, & hiſtorico mendaciſſimo diceret, mendacium, ac figmentum eſſe, quod noſtri affirmant, à Zacharia Pontifice Regnum Francorum à Childerico in Pipinum eſſe tranſlatum. Vide Illyricum initio libri, de tranſlatione Imperij.

EPILOGVS.

CVm exempla ſex Barclaius fruſtra refutare tentaſſet; reliqua ſex, quæ ſupererant, aut volens prætermiſit, quòd ea clariora eſſe intelligeret, quàm vt cauillationum ſuarum tenebris obſcurari poſſent: aut morte præuentus inchoatum opus dimittere coactus eſt inuitus. Vtcunque ſit, defunctus opere, & vita apud eum Iudicem conſtitutus eſt, quem nemo poteſt fallere, & apud quem Principum gratia neminem iuuat. Ego verò, qui ad tribunal eiuſdem ſupremi Iudicis breui ſiſtendus ſum, hoc bona conſcientia teſtari me poſſe confido, nihil à me ſcriptum in gratiam, nihil in odium. Scripſi quod verum exiſtimaui, quod ab Eccleſia didici, quod ante me plurimi non ſolum docti, ſed etiam Sancti ſcripſerunt. Neque vltrò in hanc arenam deſcendi, ſed laceſſitus ab homine mihi ignoto, coactus ſum

defen-

defendere ſenex, quod ſcripſi iuuenis. Quod ſi Pontificiam poteſtatem, & ſcripta mea ita defendi, vt oportebat, quod efficere vehementer optaui; Deo, in cuius manu ſumus nos, & ſermones noſtri, gratias humillimas ago: ſin contra accidit, & in aliquo, aut in multis, pro humana imbecillitate defeci, ab illo veniam peto, qui ſuauis, & mitis eſt, & multus in miſericordia omnibus inuocantibus eum. Eccleſiæ quoque, & ipſius Summi Pontificis, Chriſti Vicarij cenſuræ non ſolum præſens opuſculum, ſed omnia ſcripta mea libens, & volens ſubmitto.

FINIS.

BIBLIOTECA VITTORIO EMANUELE IN ROMA

INDEX

INDEX CAPITVM HVIVS OPERIS.

PRæfatio. pag. 3
Sententiæ illuſtrium Scriptorum nationis Italicæ de poteſtate Pontificis. 5
Sententia illuſtrium Scriptorum nationis Gallicæ. 10
Sententia illuſtrium Scriptorum nationis Hiſpanicæ. 14
Sententia illuſtrium Scriptorum nationis Germanicæ. 18
Sententia illuſtrium Scriptorum nationis Anglicæ, & Scoticæ. 20
Sententia Conciliorum de poteſtate ſummi Pontificis in temporalibus. 22
De excuſatione Barclaij. Cap. I. 28
Excutitur principium ſiue fundamentum doctrinæ Barclaij. Cap. II. 31
Poteſtatem Summi Pontificis in temporalibus, non eſſe rem dubiã, neque ab opinionibus Doctorũ ſolùm pendere. Cap. III. 36
De falſa cauſa originis temporalis poteſtatis Pontificiæ à Barclaio aſſignata. Cap IV. 56
De Poteſtate in temporalia, quam indirectè Theologi ſummo Pontifici tribuunt. Cap. V. 62
Cur Primis ſeptingentis annis Summi Pontifices non depoſuerũt Reges hæreticos, vel Apoſtatas. Cap. VI. 70
Cur Eccleſia Conſtantium hæreticum, & Iulianum Apoſtatam Imperatores non depoſuit. Cap. VII. 74
Cur Eccleſia non depoſuit Valentinianum Iuniorem Arianum. Cap. VIII. 79
An potuerint poſteriores Principes ſine detrimento populi per Eccleſiæ auctoritatem Principatu priuari: & ſimul, iuſta ne, an iniuſta fuerit Gregorij vij. ſententia in Henricum Imperatorẽ. Cap. IX. 88
Diſcutitur ſententia Othonis Friſingenſis de iudicio Gregorij ſeptimi Pontificis. Cap. X. 104
De comparatione Iulij ij. & Clementis viij. Cap. XI. 111

Diluun-

INDEX.

Diluuntur argumenta aduerſus Theologorum ſententiam de Poteſtate Pontificis Maximi in temporalibus. Cap XII. 114

Defenditur prima ratio Bellarmini pro poteſtate Pontificis in temporalibus. Cap. XIII. 123

Defenditur cõfirmatio prima rationis Bellarmini. Cap. XIV. 130

Refutatur digreſſio Barclaij. Cap. XV. 137

Refellitur alia digreſſio Barclaij. Cap. XVI. 142

Defenditur ſecunda ratio pro poteſtate Summi Pontificis in temporalibus. Cap. XVII. 146

Defenditur ſecunda pars rationis ſecundæ pro poteſtate Summi Pontificis in temporalibus. Cap. XVIII. 155

De ſententia S. Bernardi circa poteſtatem Pontificis Maximi in temporalibus. Cap. XIX. 157

Defenditur tertia ratio Bellarmini. Cap. XX. 163

Defenditur confirmatio rationis tertiæ principalis. Cap. XXI. 167

Defendicur altera confirmatio rationis tertiæ principalis. Cap. XXII. 179

Defenditur tertia confirmatio tertiæ rationis principalis. Cap. XXIII. 183

Defenditur ratio quarta Bellarmini pro poteſtate Pontificis in tẽporalibus. Cap. XXIV. 188

Defenditur quinta ratio Bellarmini pro poteſtate Summi Pontificis in temporalibus. Cap. XXV. 194

Defenditur prima pars rationis quintæ pro poteſtate ſummi Pontificis in temporalibus. Cap. XXVI. 198

Vtrum votum, an iuramentum magis obliget. Cap. XXVII. 201

Digreſſio circa ſententiam cap. Inter corporalia, de translatione Epiſcopi. Cap. XXVIII. 207

De vero ſenſu cap. Inter corporalia, de translatione Epiſcopi. Cap. XIX. 209

Reſpondetur ad obiectiones contra primam partem rationis quintæ pro poteſtate Summi Pontificis in temporalibus. Cap XXX. 211

Dialogiſmus inter Populum nimis addictum Regi terreno, & Pontificem Populo ſalubriter conſulentem. Cap. XXXI. 215

Refutantur falſa quædam pronunciata Barclaij, quæ digrediendo effutijt. Cap. XXXII. 227

Defenditur pars ſecunda rationis quintæ principalis pro poteſtate

Summi

Summi Pontificis in temporalibus. Cap. XXXIII. 230
Refutatur error Barclaij de exemptione Clericorũ. Cap. XXXIV. 234
Refutatur grande verbum Barclaij, quo exemptio Clericorum funditus tollitur. Cap. XXXV. 244
Defenditur ſecunda, & tertia pars rationis quintæ principalis pro poteſtate Pontificis Maximi in temporalibus. Cap. XXXVI. 252
Defenditur primum exemplum allatum pro poteſtate Summi Pontificis in temporalibus. Cap. XXXVII. 257
Defenditur ſecundum exemplum pro poteſtate Pontificis in temporalibus. Cap. XXXVIII. 261
Defenditur tertium exemplum allatum pro poteſtate Summi Pontificis in temporalibus. Cap. XXXIX. 263
Defenditur exemplum quartum. Cap. XL. 265
Defenditur exemplum quintum. Cap. XLI. 268
Defenditur exemplum ſextum. Cap. XLII. 270
Epilogus. 276

FINIS.

Errata corrigenda.

Pag. 11.	*Lin.* 22.	Mediolanenſis	Meldenſis
	23.	Origene	origine
17.	14.	§. q.	§. 9.
38.	18.	ſpiritualem	ſpiritualem poteſtatem
49.	31.	exhauthorare	exauctorare
52.	17.	lib. 2.	lib. 12.
55.	9.	incolumen	incolumem
88.	1.	apponeremus	opponeremus
106.	15.	in perſona	in percuſſione
163.	31.	lineat	liceat
170.	10.	ſex	ſed
195.	4.	cornubus	cornibus
220.	13.	parculari	particulari
230.	1.	errant	errat
239.	4.	coerceret	coercerent
263.	23.	publicatiane	publicatione

9-3-3